

Montiserrati, Bal. in cons. 185. vol. 1. Dec. in cons. 586. col. 1. Goraz. in cons. 16. num. 8. alios citat D. Becius in cons. 38. num. 9. Rof. cons. 1. min. 18. & seq. vol. 1. tamen multi tenent quod eiusmodi consuetudo inducitur per contractum inter viros non extenditur ad alienationes, que fiant [299] in testamento, vel per ultimam voluntatem, Ruin. cons. 108. num. 30. vol. 1. Natta in cons. 302. num. 38. Imò licentia donandi feudum non extenditur ad donationem, que [269] fit causa mortis, Baldus in Imperiali, col. 5. in fine prohibet alienari per Feder. Soci. in cons. 19. n. 14. vol. 1. Curt. in tract. feud. par. 4. reg. 4. quest. 9. folio mihi 50. Paris. in cons. 18. nu. 9. vol. 1. Neura. in cons. 9. n. 14. vbi post Roman. dicit quod facilius permittitur alienatio per contractum, quam per ultimam voluntatem, Loireli cons. 7. nu. 36. & cons. 9. nu. 1. Et ultimo tamen contrarium opinionem esse veriorē, & vltimum fructum debitum vxori stantibus filiis restringi ad alimenta, siue per

contractum, siue per vltimam voluntatem fuerit debitum, quia vtroque casu subest ratio consuetudinis, scilicet subest filiorum, & dicitur supra consuetudinem ex identitate rationis extendi de causa ad causam, & id prohibet [161] Goraz. cons. 30. Natta in cons. 98. n. 23. post Innoc. & Feli. quos citat, & quod dictum est de consuetudine alienandi feudum, quod non extenditur ad alienationem, que fit per vltimam voluntatem, contradiotionem patitur, nam aduersum sententiam probauit Goraz. in de sol. 90. & alij, quos omittit, & quocumque sit in alia consuetudine, ea de qua agitur est anomala, tum quia inducta fuit à Bulgaro Cesaris vicariorum, quia annexa habet rationem, quod in alia consuetudinebus non contingit, que solo vsu inducantur nulla ratione suffragante, & vbi eade subest ratio recte ducitur argumentū à contractibus [269] ad vltimas voluntates, l. in vbi Salic. & alij, Cde leg. Instit. de lege Fufi. can. lo. vbi lo. Fab. lo. de Pla. & alij Euer. loc. 17. col. 1.

TRACTATUS DE ALIMENTIS, D. IOANNIS PETRI SVRDI

TITVLVS III.

Alimenta debita quomodo petantur.

SUMMARIA.

1. Pater à filio, & filius à patre alimenta peti officio Iudicis.
2. Licet esse potest inter patrem, & filium pro alimentis.
3. Obligari nemo potest sibi ipsi.
4. Pater & filius reputantur eadem persona.
5. Filius ipsius attendens in alimentis, non autem iuris de provisionem.
6. Officium Iudicis facit de loco manu regie.
7. Officium Iudicis datur patri contra filium loco alieni.
8. Ratio non est bona, nisi sit generalis.
9. Ratio debet esse concludens, & necessaria vsu bona.
10. Restitutio in integrum vt concedatur minori, requiritur causa cognitio.
11. Obligatio non datur sine contritum vel quasidestillo vel quasi.
12. Obligatio est mater actiois.
13. Debitum à natura peti potest iure actionis, quando proceditur ex equo.
14. Alimenta debentur sibi naturali quadam ratione non naturali obligatione.
15. Officium Iudicis deficienti actione datur obicere, que suggerit equitas.
16. Officium Iudicis descendit ab equitate tanquam à matre.

17. Officium competere ex mera equitate.
18. Officium Iudicis prepositum in proprium obligationem, non autem veram.
19. Officium Iudicis quod debetur, quasi debiti appellatur.
20. Condicio ex lege datur, quando equitas est à lege approbata.
21. Condicio ex lege competere, quando lex noua introducta, vel obligatorem quem suberat.
22. Condicio ex lege non semper datur, sed aliquando officium Iudicis, quando lex non producit obligationem.
23. Vxor nomine viri, vel nomine proprio peti alimenta pro marito à facere.
24. Cum de vno disputamus, cetera supponuntur habita.
25. Consequens quæritur, ceteris rebus omnes antecesses necessariam.
26. Substantia si deficit, frustra agitur de qualitate, vel accidentibus.
27. Aius peti à nepote alimenta Iudicis officio.
28. Nepos peti ab avo alimenta Iudicis officio.
29. Propter quod vniuersumque tale, & aliud magis.
30. Alio competi pro alimentis iure, & loco legitima debetur patri, aut filio.
31. Subrogatus sibi natura eius in cuius loci subrogatur.
32. Legitima petitur actione ex testamento, quando est relicta, vel condicione ex lege si non est relicta.
33. Legitima supplementum petiue condicione ex lege.

- 33 *Legitima secundum aliquos petitione hereditatis postulat.*
- 34 *Actio subrogata assumi naturā illam, cui subrogatur.*
- 35 *Subrogatum sapit originalem, & primordiale naturam eius, in cuius locum subrogatur.*
- 36 *Legitima succedit loco alimentorum.*
- 37 *Quantitas alimentorum commensurari debet legitime, quando alimenta subrogantur loco legitime.*
- 38 *Alimenta loco legitime debita transmittuntur ad haeredes.*
- 39 *Dos succedit loco legitime, quando propter illam statum excludit filiam a successione.*
- 40 *Dos transmittitur ad heredes filia decedente ante nuptias, quando succedit loco legitime.*
- 41 *Dos nullum recipit gravamen, quando legitima loco succedit.*
- 42 *Legitima non petitur, quando lex generaliter excludit, sicut in exclusione hominis.*
- 43 *Dos non succedit loco legitime, quando statum filiam simpliciter, & absolute excludit.*
- 44 *Monachus sancti Francisci non facit partem in computatione legitime, nec numeratur in ea.*
- 45 *Dos non succedit loco legitime, quando statum excludit filiam simpliciter, sed mandata eam dotari.*
- 46 *Dos in filium continet tacitum conditionem, si nuptia sequantur.*
- 47 *Dos non transmittitur, nec filia facit partem, quando statum excludit filiam simpliciter, & mandata dotari.*
- 48 *Compensandi animus non presumitur, quando legatum sit sub una qualitate, & debuit esse sub alia.*
- 49 *Compensandi animus non presumitur, quando legatur in tempus nuptiarum, & debitum est in alio tempore.*
- 50 *Conditio ad illa vni legato, censetur repetita in alio facto in eodem testamento.*
- 51 *Conditio ad illa vni legato, non censetur repetita in alio, quando aliud continet diversam conditionem.*
- 52 *Dos non succedit loco legitime, quando statum excludit in dote in tempus nuptiarum.*
- 53 *Expressi, & taciti idem est iudicium.*
- 54 *Expressio eius, quod tacite inest, nihil operatur.*
- 55 *Legatum dotis continet tacitum conditionem, si nubet.*
- 56 *Dos succedit loco legitime, quando statum facit mentionem de legitima, puta si doteur usque ad legitimam.*
- 57 *Dos succedit loco legitime, si ante statum exclusivum feminarum quando extant comiliora.*
- 58 *Dos non succedit loco legitime, licet statum repetita quantitas velis eam commensurari legitime.*
- 59 *Inducta ad diminutionem, non debent operari augmentum.*
- 60 *Dos congrua dicitur, quia non est minor legitima.*
- 61 *Dos succedit loco legitime, quando statum mandata filiam congrui datat.*
- 62 *Legitima loco subrogatur quidquid sub nomine quare datur ex forma statuti.*
- 63 *Legitima est portio eius, quod ab intestato debetur.*
- 64 *Dos subrogatur loco legitime, quando statum mandata quia tacita, & contenta, & plus non petat.*
- 65 *Dos petitur ante nuptias, & transmittitur, quando statum iubet esse tacitam, & plus non petere.*
- 66 *Compensandi animus presumitur, quando datur pro omni, & toto corpore petere possit.*
- 67 *Clauisula, quod nil ultra petat, vel quod sit contenta dote sibi data, equipollens.*
- 68 *Compensatio eximio ipsi iure primam obligationem.*
- 69 *Compensatio est filio solutio.*

- 70 *Novum transmittit novum debitum in aliud, vel omnem obligationem in aliam.*
- 71 *Novum actio habet omnia privilegia novata.*
- 72 *Dos quando succedit loco alimentorum, supplere debet usque ad necessitatem alimentorum.*
- 73 *Dos succedit loco legitime, quando pater filia exclusa relinquat aliquam portionem.*
- 74 *Filia statim excludit si a patre insinatur cum onere restituendi, de dote suam legitimam.*
- 75 *Dos non succedit loco legitime, quando statum filiam excludit sine data sit sine non.*
- 76 *Actio competit pro alimentis, quando cum licentia Principis constituitur maioratus, sicut secundogeniti provisione.*

QVÆSTIO I.

PARS hæc pertinet ad formam, & ordinem iudicii, inutilis autem foret omnium scientia, nisi modus innotescere, quo debita nobis alimenta, petamus, patri ergo ad filios, & contra officio iudicis alimentis [1] debetur, eoque iure peti debent, id quod textus clarè explicat in l. si quis à liberis, in prin. ff. de liber. cogno. vel alen. ubi notat gl. in ver. cognoscat, quæ allegat quoque l. fin. §. ipsum autem. C. de bon. quæ liber. & l. nec filium. C. de patr. potest. & totum titulum. C. de alen. liber. idem teneantur Bar. Alber. & alij in d. l. si quis à liberis, in prin. Bal. Castr. Salyc. & Corn. in d. §. ipsum autem, & probatur eadem opinio in d. l. si quis à liberis. §. si quis ex his, & tenuit Bar. in l. liberis, §. manumissis, nu. 3. ff. de alimen. & ebar. lega. pro hac opinione Cordub. in d. l. si quis à liberis, in prin. num. 38. allegat Alex. & Soc. qui tamen hoc non dicunt, & videri tamen poterunt Gozard. Cur. Senior. Lambert. & Riminal. eo citati, qui hoc tenent pro eadem sententia est tex. in c. cum haberet, ubi gl. Abb. & alij omnes, de eo, qui dux in vxor. illam quam poll. per adulterium Bar. in tract. de alimen. n. 8. & ita tenere communiter scribentes, inquit Molin. in tract. de prim. Hosp. lib. 2. cap. 15. n. 70. Alciat. in consil. 338. nu. 1. & ponunt DD. omnes, qui tenent parètes à liberis, atque a parentibus liberos a tendos esse, quos recensui in tit. quib. & à quib. alim. debeant, & quomodo Alciat. in d. conf. 338. per transnam dicat à ratione esse, quia lis esse non potest inter patrem, & filium, tamen hæc non est bona ratio, nam ex causa alimentorum datur inter patrem, & filium, ut dixi inter alimentorum privi. & aliud est quærrere, an possit esse lis, aliud verò an detur actio, quia possunt simul stare, quod datur lis, sed non actio, alij dicere rationem esse, quia sibi ipsi nemo [3] obligari potest, ut in l. Vranus, in prin. ff. de fideiussor. pater autem, & filius [4] reputantur pro eadem persona. l. si. C. de impuber. sed hæc eadem est cum prima, ergo cum ea corrumpit, nam & si iuris fictione eadem persona censetur, tamen inspecta veritate sunt due distinctæ persone, & cum agimus de alimentis, antedimus non iuris [5] dispositionem, sed factum ipsum. l. legat. ff. de ca. dim. ubi dicitur, quod legatū alimentorum potius in facto, quàm in iure consistit, quia nō consideratur in eo, an quis illud capere possit, sed an possit comedere, & bibere, Signoro. l. in cons. 40. col. 3. post gl. in d. l. legatum. ita ergo in proposito non iuris fictio, sed facti veritas inspicienda est, secundum quæ duplex, & separata est persona, & utraque comedere, utraque bibere, utraque alimentorum sustentatione eget. dicere alij, quod officio iudicis debetur nūq. quod olim manu [6] regia pater consequi poterat à filio, quod loco manu regis successerit, ut ponit, &

declarat Bar. in l. frater in fratre, n. 12. ff. de con. indeb. ubi fortius dicit durare adhuc manū regii patri aduocis filiū, sed nec id satis firmum est: quandoquidē procedit solum, quod alimenta, quæ patri debentur, non autē quoad ea, quæ pater tenetur præstare filio, cum non duret manus regia, quia filio aduersus patrem consultur, rursus non cadit ratio in filio emancipato, in quæ pater non habet iniectionē in manus, quod si dicitur in alimentis filio debitum, non actione, sed equiori agendū esse remedio. l. congruentius. C. de patr. potesta. & consequenter officio Iudicis, nō video rationem diuersitatis, inter patrem, & filiū. Preterea, quoad alimentorum exactionem, & ita quoad effectū, nihil minus operatur officii Iudicis quod actio, eo enim cogitur pater sicuti cum actione cōuenitur, sunt etiā, qui dicūt obligationē solum naturalem nasci inter patrem, & filiū, cuius finis est satisfactio, non tamen oritur ciuilis cuius finis est iudiciū, & cum raro detur iudiciū inter patrem, & filiū, nō fuit conueniens actionē introducere, argumento l. in his, ff. de legib. neq; etiā esset conueniens, q̄ sine remedio dimitteretur pater, ubi litis agēde necessitas suberat, [7] introductum fuit Iudicis officii loco actionis, ita Bal. in l. dominos, n. 6. C. quod cū eo, qui in alie. potest. Cor. in l. frater in fratre, n. 2. C. de cond. ind. sed hæc ratio destruitur non solum ex supradictis, verumetiam ex eo ad omnes rationes referri potest, scilicet quia hæc ratio respicit solum patrem & filiū, cum tamē multis aliis in casibus, immō quodcumque alimenta ex sanguinis coniunctione, & charitate debentur, solum cōpetat officium Iudicis, ratio [8] autem vt bona sit, generalis esse debeat omnes casus amplectens, Bar. in l. si cū exceptione, ff. post annum, ff. quod met. cau. l. in l. creditori, col. 2. ff. de ope. no. nūtiat. laborat quoque alio vitio ea ratio, quia necessaria non est, nec [9] concludens, vt esse debet, glo. in l. non omnium, ff. de legib. glo. & Bart. in d. ff. post annum, glo. in l. si de interpretatione. ff. de legib. ubi ait quod ratio non probat si nō est concludens, Bar. & DD. in l. si cer. pet. voluerunt alij idēo non dari actionem, quia obligatio alēdi descendit à sola charitate, & sanguinis coniunctione, vt in d. l. si quis à liberis, s. vtrum, ver. & cum ex equitate, ff. de lib. agnosce. sed hæc quoque non satisfacit, quia possunt simul stare, quod charitas, & sanguinis coniunctio sint causa alēdi, & quod nihilominus detur actio, item videmus, quod inter fratres, & affines datur eadem affectio, tamen nascitur actio, & datur lis inter eos, Cordub. autem in d. l. si quis à liberis, in princ. disputat de ratione, & nu. 44. vique ad numerū 60. & demū consutat omnibus aliis subdit veram esse rationem, quia nunquam absolutē ex legis dispositione alicui debentur alimenta, sed cum certis modificationibus ita, vt antequam decernantur necessaria sit discussio quædam, an sit filius, frater, soror, socer, nurus, vel aliusian sit diues, vel pauper: an habeat aliūde, idēo cum hæc cognitio à solo Iudice fieri debeat, rectē statutum fuit, quod solo Iudice officio petentur, qui examinat pro sua religione, an illi eoque in casu debeantur alimenta, adducit pro hac sententia textum, quem dicit elegantem in l. quod si minor, in si. de min. ubi vt minori detur restitutio in integrum multa [10] à iure considerantur, idēo res ea Iudicis officio expeditur. Hæc tamen ratio non est tuta, quia multis in casibus videmus causæ cognitionem requiri, quibus tamen datur actio, vt quando minor reuocat bona sine decreto alienata, & possent adduci infinita exempla, quæ nunc omitto. Vram igitur existimo rationem esse, quia pro alimentis à lege debitum nulla datur obligatio, quia nullus contractus vel qua-

si, nullum maleficium vel quasi, intercedit, sine [11] quibus nō oritur obligatio, vt dicitur Instit. de actio. §. namque agit, deficiente autem obligatione deficit actio cuius ipsa [12] est mater. l. licet, s. n. ff. de procu. & licet dicamus patrem obligari ad alimenta filij naturali ratione, non tamen intelligimus de naturali obligatione, sed de naturali ratione, id est æquitate quadam à natura insita, vnde argumentū quo vitur Cordub. d. l. si quis à liberis, in princ. num. 58. dum inquit debitum naturali obligatione peti possit [13] actionis iure, quando ex æquo procedendum est. l. si fideius. for. §. quædam, ubi Bart. ff. manda. Alex. in consil. 41. volum. 3. l. in l. iurigent. §. sed tam nulla, num. 12. ff. de pact. non potest sustineri, quia alimenta non dantur ex naturali obligatione, sed naturali quadam ratione, [14] quæ communis nō solum hominibus, sed etiam brutis, vt per gloss. in l. sed & si. §. consulti, ff. de petito. hare. Claud. in l. ex hoc iure, col. 1. 4. ff. de iustit. & iu. Cagno. qui declarat in l. cum amplius, s. is natura, num. 1. & sequ. ff. de reg. iur. & dixi in tit. quib. debeant aliment. Cum igitur desit omnino obligatio tam naturalis quam ciuilis, non potest dari actio, vt quia non deest æquitas, quæ fundata in sanguinis coniunctione, & naturali charitate suggerit alimenta esse coniunctis præstata, iustum est officium Iudicis dari: vbicumque enim æquitas suggerit si deficit actio [15] competit officium Iudicis. l. planē. & l. in ff. de petito. hare. & officium prædictum descendit ab æquitate tanquam [16] à matre. l. Quintus. §. Pomponius, ff. de aliment. leg. Signoro. l. in consilio, num. 13. in fin. & dicit Bald. in l. si. ff. de cum, num. 1. C. de iur. quod officium Iudicis detur ex [17] iura æquitate, So. cin. iun. in consil. 52. num. 3. volum. 2. Nata in consil. 534. num. 6. Rolan. in consilio, num. 55. volum. 1. Et si dicat, nōne illa æquitas, quæ fundatur super charitate, & affectione inducit obligationem quandam, respondēdo id verum esse, si intelligimus de obligatione largo modo sumpta, non si dicitur strictam officium Iudicis præsupponit quandam quamvis obligationem, alias non daretur, sed non verā & propriam, quia tunc daretur actio, ita [18] declarat glan. l. si seruus, s. fin. ver. peti possit, ff. de ver. oblig. ubi late agit Alex. idem voluit Bar. in l. si. ff. de iur. Alex. in l. i. nu. 26. ff. de iurid. om. iud. ubi Sapia. num. 44. l. in §. omnium. nu. 54. Instit. de actio. ubi subdit, quod accedere idēo potest fideiusor et c. obligatiōi pro qua datur officium Iudicis, & dicit l. in §. superest, n. 62. Instit. eo. tit. quod debitum officio Iudicis appellatur [19] quasi debitum, Dec. in l. si me, & Titium, numer. 5. ff. in cer. pet. Rube. in l. non solum, §. morte, n. 496. ff. de oper. no. nūtiat. Menoc. in tract. de recuper. possell. rem. vlt. n. 8. ecce ergo, quod iusta ratione denegatur actio, & cōceditur officium Iudicis pro alimentis debitum ex charitate, & sanguinis affectione. Vñ tamen videtur oblatæ quia cum eiusmodi æquitas sit à lege approbata, [20] videretur cōpetere conditionem ex lege. l. i. cum ibi notat. ff. de cond. ex lege, sed respondetur conditionem ex lege dari, quando nulla suberetur obligatio, sed lex noua eā introduxit, [21] vt dicitur d. l. i. in casu nostro lex nulla introduxit obligationē, sed pro ea, quæ naturaliter suberat modo tamē prædicto officii Iudicis statuit, & ubi etiā lex nouam obligationem introducit, non semper datur actio, sed multis in casibus officii Iudicis, vt distinguēdo [22] declarat Bar. in l. cuius di. cta extollit Castren. ibi, subdens esse magis potestatem vtilitatis, & filius agit pro alimentis etiā vxoris, vt dixi in tit. quomodo, & quater præstata sint alimentis. l. i. si filij sit absens, vxor poterit agere nomine vi-

zi. [23] vel etiam nomine proprio vili actione pro alimentis suis, vt per Rui. conf. 144. num. 18. vol. 5.

Quæ vero dicta sunt de patre, & filio, locū habent in aucto, & nepote, intelligendo tamē de paterno, vel de materno in casibus, quibus aucto maternus tenetur alere, quæ intelligēti supponi debet in tota hac parte, quia cū de vno disputamus, cetera [24] præsupponuntur habilia. §. in extraneis. Instit. de hered. quali. & differ. & cū querimus de modo petendi alimenta, supponimus præcedere debitū, quī enim vult consequens, [25] censetur velle omne antecessus necessariū, l. fed ad rem mobilē, & l. ad legatū. ff. de procura. l. illud, ff. de acquir. her. l. i. c. de ord. iud. l. i. §. i. ff. si visus frui. pet. l. 2. §. inspectio. ff. quæmadmo. testa. aper. §. idē iuris, Instit. ex quib. cau. manu. nō lic. & frustra ageretur de qualitate remedij ad petendum alimenta l. de esset substantia, idē l. [26] debet alimentorum. l. nec vlls. §. si absentis, vbi Ang. not. ff. de peti. her. l. Pomponius. §. si vbi Aretin. prin. ff. de acquir. poss. dixi in conf. 34. nu. 13. & quod aucto pariter contra nepotem, ac nepoti contra auctum dectur pro alimentis consequendū officium Iudicis, [27] tenet Bart. in tract. de alim. n. 8. & vbi omnis auctoritas deficeret, ratio non deesset. diximus enim auctum comprehendī in dispositione facta de patre, immo in iustum esset si patri cui alimenta sunt magis debita solum daretur officij Iudicis, aucto verō remotiori, & qui nepoti coniungitur per patrem daretur actio [28] contra auctum multo magis. C. de sacro. eccles. vbi probatur regula illa, propter quod vnumquodque tale, & illud magis.

Similiter conclusio locum habebit in matre, quia ea procedunt quæcumque de patre affirmantur, vt dixi super, præcipue in titulo, quomodo repetantur alimenta præstata.

[29] Cū vero alimenta debeantur à loco legitime, tūc non Iudicis officio, sed iure actionis debeantur, vt dicit Ludo. Molin. in tract. de prim. Hsp. lib. 2. cap. 17. nu. 17. sed ad hoc nihil allegat, sed probatur ratione, nam subrogatum spiritū naturam eius in cuius locum subrogatur. l. [30] si eum. §. iniuriarum. ff. si quis cau. pro legitima autem datur conditio [31] ex lege, si nō sit relicta, vel etiam actio ex testamento quando relicta est. Ang. in l. Papinianus. §. si conditioni. n. 5. ff. de inoff. testa. Alex. in l. in quartam. col. pen. ff. ad l. Falc. & idem est in supplemento legitime, quod petitur ex [32] conditione ex lege. gl. in l. omnimodo, & l. siemus, in prin. C. de inoff. test. quam sententiam multis auctoritatibus comprobauit in cōf. 148. n. 9. immo secundum aliquos pro legitima datur petitio hereditatis, [33] Corn. in conf. 289. in 2. dub. volu. 4. Cur. sen. Crau. & alij, quos citat Cæchus in tract. de legi. in §. legitima est quota bonorum, n. 1. fol. mihi 21. vbi ait tres dari actiones pro legitima, ergo eodē modo dabitur actio pro alimentis, quando succedunt loco legitime, facit quia actio subrogata [34] assumit illius naturā cui subrogatur, l. ait pretor. §. si conditionalis, & §. præterea, ff. de his, quæ in fraud. cred. l. cū post. in prin. ff. quā. actio de pecul. est annal. Ioa. Fab. in §. actionum. col. 9. Instit. de actio. intelligendo tamen de natura originalis, [35] & primordiali, non autem accidentali, vt declarat gl. in Leoti conditio, in prin. in gl. magna, ver. ex omni causā, in ff. si cer. pet. per text. in l. item veniunt. §. cū prædixerimus. ff. de petit. her. quæ est multum notabilis, & non habetur alibi, vt p. ff. Bart. inquit l. si in d. §. actionum, n. 24. in fin. & num. seq. hoc tamen argumentum non videtur recte procedere, nam videmus, quod legitima succedit loco [36] alimentorum, vt §. prohibemus, in Authen. de trien. & semis. Bart. in Aut. de her. & Falcid. in prin. &

tamen pro legitima subrogata datur actio, quæ tamen non dabitur pro alimentis, ergo idem videretur dicendum in casu consensu, quando alimenta subrogantur loco legitime, sed responderi potest rationem diuersitatis esse, quia cū legitima à lege inducitur loco alimentorum, iustum est quod detur actio ex ea lege per quam introducta fuit, & à qua vltus legitime fuit receptus, nō autem officium Iudicis quod pro alimentis competeat, quæ non erant lege ciuili debita, sed naturali quædam æquitate vt dixi, at postquam pro legitima introducta est iure ciuili actio, iustum fuit quod quid loco legitime recipitur, illius fortiaur naturam in omnibus, atque ita hoc inter vnum & alium casum, quia decernendo legitimam loco alimentorum lex ciuili addit naturali suam auctoritatē, ex qua inde erit actio, omnia enim nostra infra facimus quibus nostram impartitur auctoritatē, & pro dicta subrogatione facit, quia vbi alimenta debentur loco legitime, tunc non minus [37] quantitas assignatur loco alimentorum, quam importet legitima, vt post Dec. in conf. 180. inquit Valq. de succ. crea. l. 3. §. 21. lim. 7. n. 137. Cordeub. in l. si quis à liberis. §. si mater. n. 57. ff. de liagnot. dixi in tit. qualiter præstentur alimenta in quæst. incipit. quia verò.

Confirmatur etiam prædicta sententia ex eo quod voluit Roderic. in l. quoniam in prioribus, in 2. lim. n. 12. ver. insert. etiam aliam, C. de inoff. testa. inter regni declaratio. vbi ait quod alimenta debita [38] loco legitime transmittuntur ad heredes contra naturam alimentorum quæ finiuntur morte, sequitur Lupus in c. per vestrās, in 3. not. §. 24. n. 7. & seq. ff. de donat. inter vir. & vxor. Didac. in epit. de spon. par. 2. cap. 8. §. 6. nu. 15. de qua tamen questione dixi in titulo quanto tempore præstentur alimentis, quæst. n. 3. vbi allegamus contradicentes, & Roderic. loco prædicto mouetur ex vi subrogationis.

Punctus tamen consistit in cognoscendo, quando alimenta subrogentur loco legitime, & sanè pauci Dd. id tamen in specie de alimentis loquendo, sed agendo de dote frequens est controuersia, & bene deduci potest argumentum de vno ad aliud, Ricard. Malum, quem citat Cinus, l. facimus, num. 3. C. de nupt. dicit quod dos, vel alia prouiso propter quam statum excludit filij [39] à successione succedit loco legitime, & licet Cin. ibi impugnet principales Ricard. decisionē, tamen quidō statum nō simpliciter filiā excludit, sed cum qualitate dotis, non videtur rescilire illud dictum quod succedat loco legitime, & videtur sequi Bart. in l. Titio centum. §. Titio genero, n. 6. ff. de cond. & demon. & Castr. ibi. num. 8. in fin. dicit quod vbi statum excludit dotam, quia excludit fundatur super dote, tunc dos loco legitime succedit, & subdit hanc distinctionem se amplecti pluries de questione consulum, idem voluit Cuman. ibi, Bart. in c. 39. per totum, vbi vult quod dos ad filiam perueniat iure successione ab intestato, & prædictam distinctionem probauit quoque Soc. in conf. 75. n. 1. ver. aliquando & tertio, volu. 5. idem Socin. in conf. 228. n. 2. vol. 2. vbi ait quod concordia Castrensis placuit sibi semper, & allegat Castr. in consiliis se tenuisse, & Alexan. in consil. 179. num. 5. vol. 5. videtur etiam tenere distinctionem Castr. in loco prælegato, Paris. in conf. 73. nu. 76. vol. 3. vbi stat tum distinctionem Socini, & refert Cur. sen. antellari de cōmuni, & plures alios Ruben. in l. parer filium nu. 162. vers. quarta sit conclusio. fide in off. test. vbi ait dotem succedere loco legitime, quando statum excludit dotatam, vel dotandam, & allegat multos eiusdem sententia DD. præcipue Bal. Ancharr. Cornet. & Cam-

peg hoc etiam probauit Hieron. Gobr. in consil. 11. m. 5. volum. 1. vbi alios citat. & idem probauit Anchar. Moder. fam. quæst. lib. 2. quæst. 51. numer. 3. vbi post Caltren. & alios dicit dotem loco legitime succedere. hanc quoque tenuit Simon de Pretis in tract. de interpret. vltim. volunt. lib. 3. interpret. 1. dubitatio. 5. solutio. 4. n. 13. vbi addit Dec. & Benin. & dicunt prædicti omnes, quod si dos non debeatur regulariter [40] nisi sequatur matrimonium, tamen in isto casu, quia succedit loco legitime si filia debeat ante nuptias transmittit eam ad heredes, & infert etiam Caltr. in consil. 370. num. 2. volum. 1. quod talis dos nullam recipit grauam. [41] & reicit pactum appositum, quod filia decedente sine liberis reuertatur ad dotantem, sequitur Cuccus in tract. de legit. in §. nec usufructu de fraudand. num. 5. fol. mihi 108. Ceph. in consil. 2. 45. n. 31. vbi tenet, quod dos succedat loco legitime quando statum excludit filiam dotatam, & infert quod filia facit partem in computatione legitime, Alc. in consil. 479. numer. 12. vbi loquitur in statuto Mantuan. Dec. in consil. 106. num. 3. vbi facit prædictam distinctionem, Bosius in tit. de publicatio. bonor. nu. 2. in fin. vbi dicit hanc esse communem opinionem, Michael Craff. in tract. 2. sentent. in tit. de legitima. qu. 7. numer. 4. ver. aut verò statum excludit dotatam. vbi infert quod talis filia ampliat numerum, & impingit portiones aliorum. Burlat. in consil. 32. n. 65. volum. 1. & ratio prædictorum est, quia exclusio causatur propter dotem, ex quo statum non excludit simpliciter, sed dotatam, proinde succedit loco legitime, quam statum noluit adimere tali filie.

Secundus est casus quando statum simpliciter nulla dotis facta mentione excludit filiam à successione propter masculos, nam tunc dos que filie datur non succedit loco legitime, ex quo tali filie nulla debetur legitima, nam quicquid fit in exclusione hominis, certum est quod generalis exclusio [42] legis excludit etiam à legitima, vt declarat Dec. in cōf. 505. n. 6. vbi ait quod fortior est legis, quam hominis exclusio. idem dicit in consil. 302. col. fin. Rolan. in 62. nu. 50. vol. 3. Ceph. in consil. 40. 4. num. 1. D. Becius conf. 107. nu. 7. dixi in consil. 21. num. 23. & in proposito quod stante simplici & absoluta filiarum exclusione à successione, dos [43] que inde datur à patre vel fratribus non succedat loco legitime post Caltren. & Cuman. in d. §. Titio genero, voluit Alexand. in l. plan. §. si duobus, ff. de leg. primo, Socin. in dict. conf. 288. nu. 26. volum. 1. & alij omnes, quos supra retuli sequutos fuisse Caltren. distinctionem, sed præter eos late Rolan. qui multos alios in eandem sententiam congerit in consil. 21. num. 7. volum. 1. vbi ideò infert, quod in computatione legitime filiarum nulla est habenda ratio feminarum sic vt supra exclusarum, & hanc dicit esse magis communem Paris. in consil. 36. numer. 28. volum. 2. vbi quod femine excludi non computantur, & dotes non calculantur in computatione legitime, & istam sententiam sequuti sunt infiniti promodum Doctores citati à Riminal. in consil. 31. n. 64. & 71. vbi dicit esse in practica receptam atque ab ea recedendum non esse, & non mirum, quando quidem habetur pro mortua quando simpliciter excluditur, pro quo facit quod dicimus de filio qui ingreditur fratrum minorum religionem: is [44] enim in computatione legitime filiorum non facit partem, nec numeratur secundum Bal. in l. vnicuique, in princ. nu. vñ. decimo, C. de caduc. tollen. Alex. qui communem dicit in l. plan. §. si duobus, num. septimo, ff. de leg. 1. Aret. ibi, colum. 8. in fin. ver. & quia, & Imo. colum. 2. circa fin. Crot. in l. re coniuncti, numer. 130. ff. de leg. 3.

Rube. Alexan. in l. si pater filium, num. 143. ff. de inoff. testam. Fabian. in authent. nouissima, numer. 211. C. eo. tit. facit igitur is, qui ingreditur religionem fratrum minorum, vel aliam incapacem tam in communem, quam in particulari habetur pro mortuo, & vbi agitur de calculanda legitima non facit numerum, ita dicendum est de eo qui à statuto est in totum exclusus: nec ingredi necesse est illam controuersiam si statum possit legitimam in totum tollere, in qua magis sunt opiniones, sed hodie illa videntur cōmunis quod possit ex causa, vt dicam aliquando.

Tertius est casus quando statum excludit quidem simpliciter filiam, sed mandat eam dotari, & tunc filia non computatur in numero filiorum, & dos [45] non succedit loco legitime, secundum Caltr. in d. §. Titio genero, n. 8. circa fi. quia tunc filia non excluditur propter dotem, sed propter masculos, & dos non datur loco legitime, cuius statum nulla habuit rationem, & dicit Alex. in consil. 179. n. 5. volum. 5. quod vbi statum mandat filiam dotari, nunquam de dote iudicatur idem quod de legitima, quia non succedit eius loco, allegat Cin. Bart. Caltr. & alios, & non potest dos dici subrogata loco legitime, quia legitima debetur pure in die mortis patris, dos autem ordinata à statuto confertur in tempus nuptiarum, atque ita in diem incertum etiam si statum simpliciter loqueretur de dote, quia relictum dotis habet in se [46] tacitam conditionem si nuptie sequantur, l. stipulationem, & l. promittendo, ff. de iure dot. idem dicit Socin. in consil. 288. n. 21. vol. 2. & in consil. 75. n. 1. volum. 3. Ruin. in consil. 52. num. 6. volum. 5. Paris. in consil. 3. n. 76. vol. 3. & hanc partem dicit magis communem Bosius in tit. de publicatio. bon. nu. 2. in fi. Port. Imol. in consil. 13. numer. 14. vbi allegat Alex. Aret. Imo. Aret. Ruin. & Galiaul. Hiero. Gabriel. in consil. 11. nu. 4. volum. 1. Craffus d. §. legitima, q. 7. numer. 4. ver. quid dicendum vbi ait quod filia in tali casu habetur pro mortua, nec habetur in consideratione quando computatur legitima. hanc item partem probauit Anch. Moder. fam. quæst. lib. 2. q. 51. n. 10. & sequenti, vbi transit cum distinctione Caltren. quia vbi statum mandat dotari, tunc legatum est conditionale, & collatum in diem nuptiarum, & subdit quod si contradicant aliqui, communis tamen opinio stat pro distinctione prædicta, hanc item tenet multos allegando Simon de Pret. d. lib. 3. interpret. 1. dub. 5. solutio. 4. nu. 14. ver. 2. quando statum, fol. mihi 21. & Doct. prædicti inferunt non solum quod ille filius non facit partem in computatione legitime, sed etiam quod dotem sibi relictam à patre non transmittunt [47] sed hæredes si decedant ante nuptias contractas, quia ea dos nullam habeat conformitatem cum legitima, cum legitima pure debeat, dos autem in tempus nuptiarum sit relicta.

Pro qua ratione facit quod dicimus, animum compendendi non præsumi quando debiti continentur [48] vniam qualitatem, & legatum fit sub alia diuersa, secundum Corn. in consil. 92. col. 3. ver. coadiuuatur, vol. 1. & dicit Socin. iun. in consil. 79. num. 70. vol. 3. quod si legatum est factum in tempus nuptiarum, & debitum erat in aliud tempus, [49] non erit præsumendus in testatore compendendi animus, Phanuc. in tract. de dote, gl. 6. num. 94.

[50] Facit etiam quia licet regulariter conditio adiecta vi legatorum repetita in alio facto in eodem testamento, Bar. in l. in repetendis, l. ver. breuiter omnes, ff. de leg. 3. & in l. si sibi pure, ff. eod. tit. Roman. in fing. 237. in princ. tamen fallit quando sequens legatum continet condiciones à primo directas:

uerfas: [51] tunc enim non fit repetitio l. alumnarum, in princip. vbi Bar. ff. de al. legat. Alexand. in con. 66: col. 1. in fi. ver. puto tamen. vol. 3. Dec. in con. 190: nu. 3. ver. & vltimus. Raimus in con. 64. nu. 3. vol. 2. Socin. iun. in con. 18. nu. 1. vol. 3. Cep. con. 156. nu. 19. decif. Pedem. 52. nu. 3. diuerfas enim qualitatem adiectam de positionibus tollit coniecturam, quae alias potuiffet infurgere.

Et praedicta sententia multo magis obtineret si statutum mandans filiam dotari adiceret, expreffam conditionem doti danda, puta [52] quando maritabitur vel nupferit, vt post Caltrenf. & Brun. inquit Simon d. fol. 4. numero 16. ver. tertio item statutum, quod tamen nihil est, quia [53] taciti, & expreffi idem est iudicium. l. cum quid. ff. si certum petatur, & expreffio eius, quod tacite inest. [54] nihil operatur, l. 3. ff. de leg. primo, & legatum pro dote continet tacitam conditionem, [55] Bartol. - d. l. Titio centum §. Titio genero, numer. 3. ff. de condit. & demonst. Caltren. in con. 322. in princip. volum. 1. Corn. in con. 229. col. 2. in fin. vol. 4. Bald. Nouel. in tract. dot. par. 6. prius. 50. Tiraq. de retract. conuentio §. 2. glo. i. numer. 54. Didac. de testam. cap. 7. num. 11. Rolan. in con. 79. num. 15. volum. 4. ergo siue dicatur statutum dote mandam esse, quando filia nupferit, siue id ne exprimitur, semper illa dote metio continet conditionem, vt patet ex praedictis.

In superioribus tamen casibus, quibus dotem minime succedere loco legitimae, intellige nisi in ipso statuto mentio aliqua fiat de legitima, puta, quod dotetur filia competenter vsque ad legitimam: [56] tunc enim dos succedit loco legitimae, Caltren. in con. 322. in 3. dubio, n. 5. ver. verum quidquid dixerim. vol. 2. vbi ait, quod si in statuto dicatur legitimam in omnibus testamentis debere saluam esse defendentibus, tunc dos subrogabitur loco legitimae, & inferit, quod de dote erit reicienda omnis conditio, & fiet illius transmissio ad haeredes, & loquitur in fortioribus terminis, quando scilicet extat statutum excludens filiam simpliciter, deinde veritas alius extat separatus referans legitimam. & ratio est secundum eum, quia tunc exclusio fit propter legitimam, idem voluit Socin. in con. 31. in 3. qua. nu. 4. vol. 1. vbi tenet dote succedere loco legitimae, quando statutum mandat debere contentari de dote data, nec posse molestare fratres occasione falcidiae, quia cum testator falcidiam exprimat legitimae loco, videtur dote loco legitimae subrogasse, sequitur Beun. in tract. de statat. exclu. foemi. artic. 10. quaest. 2. num. 14. hanc partem probauit quoque Rimin. in con. 157. num. 17. & seq. vbi ait isto casu non versari extra distinctionem Caltrenis supra positam, Anchar. Moder. in d. quaest. 51. numer. 3. & 7. in 2. par. vbi loquitur, quando testator mandat, quod filia nihil petere possit occasione legitimae, subdens quod mentio legitimae inducit, quod dos eius loco videtur subrogata, & idem placet Simoni de Pretidicta interpret. i. dubit. 5. solut. 4. num. 17. vbi allegat Cran. & alios innuens, quod ex facili coniectura cognoscimus dote subrogari legitimae, nam supra citatae opiniones non procedunt [57] quando aliter probatur ex coniecturis, secundum Anchar. d. quaest. 51. numer. 7. apparet igitur intentionem statuentium fuisse, quod legitima debeatur quando propter dote continerentur filiam a legitima. & licet legitima peti tunc non possit, tamen petitur dos eius loco, & hoc plurimum considerari debet, facitque ad statutum Mantuae, disponens de successiombus, quo excluditur filia simpliciter, sed postea mandat

dotari iubetque dotem non esse minorem legitimae, & tamen Bald. loquendo in eo ipso statuto in con. 465. volum. 3. vult, quod dos non succedat loco legitimae, in quo Alcia. in con. 479. nu. 13. videtur contrarium sentire.

Sed contra praedicta virget Ruin late in con. 152. nume. 5. & sequen. volum. 5. vbi dicit, quod & si statutum mandet dote regulari secundum legitimam [58] respectu quantitatis, non tamen per hoc inferri potest, quod velit dote subrogari legitimae, quia aliud est filiam vocari ad legitimam, vel legitimam illi praefari, aliud vero, quod dos non sit minor legitimae. Item stante statuto, quae sit praeterea non potest dici testamentum nullum, quia fuit exclusio a legitima, ergo non est verum, quod dos sit loco legitimae, nam posset contrabulbare si dos non esset relicta, & late prosequitur, vt per ed. addo quod illa verba statuti, ne filia aliquid petat ratione legitimae, vel quod dos non sit minor legitimae, tendunt ad exclusionem filiae, ergo non debent operari admissionem, inducitur enim ad diminutionem non debent [59] operari augmentum. l. legata inuoluitur, ff. de leg. 3. & quia nunc in Mantuano Senatu pendet indecisa lis inter Dominum Iulium Frambertum, & Dominum Federicum Albergeri subdito, & non interpono meum iudicium.

Rursum in eisdem casibus, si statutum mandat filiam congrue, vel competenter dotari, eo casu dos succedit loco legitimae, & quamvis a principio sit absoluta, & simpliciter exclusio: congrua [60] enim dos dicitur, quae non est minor legitimae, vt dicunt communiter DD. in auth. nouiss. vbi laf. in fin. C. de inofficiis testam. & in auth. res, quae vbi laf. num. 6. not. C. com. de leg. Ang. Caltren. Alexan. Cur. sen. Socin. Corne. & alios citat, & sequitur Craue. in con. 236. num. 3. & idem Simon. d. solut. 4. num. 17. in fine, inquit, quod si statutum mandat congruam [61] dotari filiam, dos succedit loco legitimae, & ius petendi congruam dote transmittitur ad haeredes, vt per eum qui allegat Cuman. quod idem est ac si dicatur, dote legitimae subrogari: alias enim non transmittetur, & idem innotat Craue. d. con. 236. Anch. d. quaest. 51. num. 3. vbi idem dicit quando statutum loquitur de legitime dotata, quia non dicitur legitimam dos, quae est minor legitimae, & quae ad haeredes non transmittitur confirmatur licet sententia ex eo, quod ponit Beun. in d. tract. statat. exclu. artic. 11. nu. 19. vbi ait, quod si statutum excludens filiam mandat [62] illi aliquid dari sub nomine quoque, tunc illud subrogabitur legitimae, & in eo locum habebit quaecunque a iure dicuntur de legitima, licet aliud velit, quando mandat certam dari quantitatem: at vbi iubet mulieri congruam dote dari, tunc quae vt dixi non est congrua nisi ascendet ad quantitatem legitimae, videtur legitimam ipsam referre, quia legitima est quota bonorum, vt per DD. in dicta auth. nouissima, & portio [63] eius, quod ab intestato debetur, glof. in §. ex capiat, in ver. apud liberos, circa medium, in Authen. de trien. & semis. glo. in Lomni modo, C. de inofficiis testam. in l. i. argot, in ver. quanta partem, vbi laf. ff. de adoptio.

Idem quoque dicendum videtur, quando statutum mandat, quod filia sit tacita, & contenta dote sibi data, vel danda, nec plus in futuro petere possit in bonis paternis, vel maternis, quia tunc dos subrogatur loco legitimae iure [64] naturae debita, secundum Caltren. in d. con. 222. num. 5. vol. 2. & in con. 372. in fin. volum. 1. vbi si dos filiae constituitur pro omni iure, vel ita quod nil aliud petere possit,

tunc succedit in locum legitimæ, & de ea disponit sicut de legitima, Craue. in consil. 34. num. 5. Anchar. d. quæst. 51. num. 3. & hæc fuit opinio Iacob. Butri. in l. quoniam in prior. C. de inoffi. testam. vbi dicit, quod dicantur statuto filiam debere contentari de quantitate sibi relicta à patre habebit id omne loco legitimæ quantumcunque fuerit relictum, sequuntur ibi Bald. Salice. & Caltr. Imo. in l. fin. column. artic. ff. de cond. institut. eos citat Brun. d. artic. 11. numer. 9. vbi numer. 14. allegat etiam Franc. de Rampon. & pro hac parte, Simon d. solut. 4. num. 18. ver. quinto aut postremo, folio 212. allegat Ancha. Abb. Angl. de Aret. Capram, Dec. Socin. Grami. & Socin. iun. vbi subdit recipiendam esse hanc opinionem tamquam benigniorem, ne filix decedat sine hærede, & sine bonis, & se respondisse pro hac parte, in consil. 72. volum. 1. volunt autem prædicti DD. omnes, quod hoc casu dos [65] peti possit ante tempus, & transmittatur ad hæredes filia ante nuptias decedente, mouenturque ratione: quia dum prohibet statutum plus non peti, videtur habere respectum ad legitimam, quam solam potuissent petere, & quæ sola debebatur, sed melior videtur ratio, quia cum vtiutur statuto illis verbis pro omni, & toto eo, quod petere posset, videtur velle inducere compensationem cum eo, quod debebatur, id est cum legitima, vt probat [66] textus in l. i. vbi sua, C. de bon. author. iudic. possid. Abb. in consil. 81. column. 2. in princip. numer. primo, volum. 1. & perinde est, ac si statutum diceret: volo, quod dotes compensentur cum eo, quod filia debetur, vt inquit Corne. in consil. 344. in fin. volum. 1. Rui. Socin. iun. Duran. Crau. Phanic. Anchar. Moder. & Menoch. quos citauit in consil. 112. numer. 12. & idem important illæ clausulæ, quod filia sit contenta dote sibi data, & nil ultra [67] petere possit, vt post Calstr. Abb. & Corn. inquit Crau. in consil. 131. num. 17. & sequuntur alij à me citati, d. consil. 112. numer. 21. sed hæc quoque ratio non videtur concludens, quia & si per compensationem extinguatur primum debitum, & prima [68] obligatio iure iure, s. in bonæ fidei, vbi Aret. column. 5. ver. tertio principaliter, & Iafon. numer. 77. vbi communiter dicit, Institut. de action. Afflict. in decisi. 12. numer. 1. & 4. Dec. in cap. cum inter. column. penult. de exceptio. est enim ficta [69] solutio l. i. debitum. ff. qui potio. in pig. habe. l. i. peculium. §. 1. ff. de statu. lib. Bartol. in l. amplius non peti. colu. 3. ff. rem rat. habe. Crot. in consil. 139. numer. 7. Paris in consil. 121. numer. 19. volum. 3. Tiraq. de retractione. conf. 3. gloff. 3. numer. 6. non tamen vnum subrogatur loco alterius, & ideo Alexand. in consil. 179. numer. 3. in fin. volum. 5. dicit quod etiam isto casu dos non succedit loco legitimæ nisi quando quantitas relicta, vel destinata est intra metam legitimæ. mihi tamen magis placet prior opinio, quia cum debitum legitimæ extinguatur per dotem, fit ipso iure vnus subrogatio loco alterius, & verum est dicere, quod filia habet dotem loco legitimæ, quando dos relinquatur in recompensationem legitimæ, & cum actio pro legitima innouatur per dotem, dicitur in dotem transfundi: hic enim [70] est effectus nouationis. l. i. in prin. iuncta l. Stichum, §. le gata, ff. de nouat. & nouatio fit cum priuilegiis omnibus, quæ habebat prima [71] obligatio, vt dicit Bald. in l. i. qui cum aliter, n. 4. versic. præterea posito, ff. de verborum obligationibus, vbi Alex. nu. 3. dicit illud sequi Doctores communiter, & inquit Aret. ibi hoc esse singulare dictum, & comprobat Iafon. nu. 12. Bar. Ang. & Imo. in l. videamus, la seconda, §. si a-

ctionem, in fin. ff. de vfu. & probauit latè in consil. 269. nu. 17. & 18. proinde non est mirum, quod dos eo casu succedat loco legitimæ, & per prædictam definitionem, Socin. in consil. 30. quæst. 3. volum. 1. dicit, quod ex quo dos succedit loco legitimæ poterit filia iusta esse contenta dote sibi data petere supplementum legitimæ, si tamen non sit dotata à patre, sed ab alio, de quo lex non requirit confidat.

Rursus, quando est dotata à patre sit fit enormissimè lesa, quia dos succedit loco alimentorum, poterit filia [72] petere, quod suppleatur dos eoulque, quo sufficiat pro alimentis, Soc. in con. 100. column. 4. circa med. volu. 3. Bal. Nouel. in tract. dot. in 6. parte. priuileg. 17. col. 4. ver. & ex prædictis potest concludi, & id notandum atque alibi non facile innueniri, inquit Crau. in con. 236. vol. 4.

Succedit item dos loco legitimæ, quando pater in testam. to aliquam filiam relinquit portionem, quæ fuerat statuto exclusa, nam relinquendo videtur statuti exclusionem remouisse, [73] vt inquit Salic. in authen. nouissima, col. fin. atque ibi Iaf. nu. 58. dicit ita consuluisse plures DD. per eum citatos in diuersis Ciuitatibus, id quod placuit etiam Ruin. & Crau. quos citat, & sequitur Menoch. in con. 8. numer. 13. addo Capram in consil. 16. nu. 9. vbi inquit, quod filia à statuto exclusa si instituitur à patre cum opere restituendi, retinebit suam legitimam [74] quia per institutionem videtur habitata aduersus exclusionem statuti, Dec. in consil. 264. column. 1. & con. 257. col. penul. Ripa in l. Centurio, nu. 46. ff. de vulg. & pupil. sed hæc opinio non est tuta, quia Ang. in consil. 105. col. fin. dicit quod filia statuto exclusa non petit supplementum legitimæ, quod pater aliquid sibi relinquit, quod sit minus legitima, idem Ang. in consil. 465. vol. 3. inter consilia Baldi, Caltr. in consil. 196. num. 2. volum. 1. Brun. in tract. de statut. exclusi. femina. artic. 9. num. 19. Ruin. in con. 27. volum. 3. quæ sententia obtinet multo magis locum in supplemento legitimæ, quod regulariter peti videtur contra testatoris voluntatem, quia ratione idem esset dicendum in ipsa legitima, quando filia exclusa vellet illud retinere contra testatoris voluntatem, vt quando fuit instituta quidem, sed grauata restituere alij, de quo casu dixi latè in con. 185. ferè per totum, & possent plura addi, quæ omitto.

[75] Non tamè succedit loco legitimæ dos, quando statutum excludit filiam, siue dotata sit, siue nò, quia ex quo non habet respectum ad dotem, nec super ea excludendo fecit fundamentum, non potest considerari, quod voluerit dotem succedere loco legitimæ, ita Alex. in con. 179. numer. 5. vol. 5. Ruin. in d. con. 152. numer. 7. volum. 5. Gabriel. d. consil. 11. numer. 5. & 6. vol. 1. cessant etenim rationes, quæ considerari solent in casibus supra positis, & secundum prædictas distinctiones intelligi debent Doctores, qui dicunt absolute, & simpliciter, quod dos succedit loco legitimæ, inter quos Tiraq. in l. i. vbi inquam, in ver. susceperit liberos, n. 112. C. de reuocan. don. enumerat Gul. Cun. Ricard. Malum. Jo. And. Cyn. Bar. Bal. Imo. Petr. Befut. Ang. Geminian. Cardi. Floren. Abb. Castre. Alex. Aretin. Salic. Cuman. Capra. Socia. & Georg. Nattam, Alba in con. 23. num. 2. Burfa. in con. 32. num. 65. Ruin. in consil. 85. num. 13. Menoch. consil. 8. nu. 8. con. 3. nu. 12. Item illi qui dicunt dotem succedere loco legitimæ, quando statutum excludens filiam mandat dotari boni viri arbitrio secundum Bald. in consil. 184. volu. 1. vel mandat simpliciter dotari, vt tenet Ab. in consil. 92. volu. 2. quos citat Brun. in d. artic. 11. numer. 9. & 10. sicuti & alij, qui dicunt indi-

indistincte dotem non succedere loco legitime, vt tenuit Imola in l. plane. §. si duobus. ff. de leg. 1. Corneo in consil. 48. colum. 1. volum. 2. Aret. in consil. 303. in fin. & multi alij, & cognitio hac non prodest solum, vt scias, quando succedat loco legitime, sed etiam vt scias, quando filia excludat partem in computatione legitime, & quando portio filie impingatur portionei masculi propter quem fuit exclusio, item vt ante nuptias transmittatur, item vt pure debeat, & ita ut peti possit nuptiis etiam non sequitis, & consequenter dabitur predictis talibus actio pro alimentis si loco legitime subrogantur.

Alius etiam casus est, quo alimenta succedunt loco legitime, cum scilicet pater inter filios constituit maioratam, quo casu non aliter à Principe concedi solent facultas nisi facta aliis filiis prouisione, quæ sufficiat pro alimentis, propterea tunc datur actio pro alimentis petendis. Roder. in l. quoniam in prius, in l. limita ad legem fori in 9. C. de inoff. testam. Didac. in trac. de spons. cap. 8. §. 6. num. 15. & nouissime Ludouic. Molina de prim. Hsp. lib. 2. cap. 15. num. 2. vbi ideo lex facit viles, & notabiles illationes, quæ apud eum videri possunt, & inter ceteras, quod ea alimenta dantur etiam ei, qui habet aliunde, & quod transmittuntur ad heredes, & quod præstari omnino debet sine onere, & id iustissimum est, quia si loco legitime sunt, habere debent omnes illas qualitates, quæ legitime competunt, vt arguit Menoc. in consil. 8. num. 13. in fi. quando igitur ex legis dispositione alimenta petuntur, officium datur Iudicis, quo loco legitime debeantur, & idem esse quando fore legat, vt dicam infra suo loco, vbi alia quoque limitationes applicabuntur, quæ huic capiti poterunt deferri, & quæ dicta sunt de patre, & filio, locum habebunt in aliis personis affinis, quibus supra diximus deberi alimenta.

SYMMARIA.

1. Vxor peti fructus, & alia dotis accessiones ea ipsa actione, qua petiit dotem.
2. Dos est vniuersalis, & continet accessiones, & alia.
3. Accessiones in iudicio vniuersalibus veniunt tamquam pars rei petite.
4. Mariti bona sunt vxori obligata non minus pro alimentis, quam pro dote.
5. Accessorium eiusdem est iuris cum ipsa principali.
6. Vxor peti à marito iure actionis alimenta sibi debita.
7. Officium Iudicis, non alio datur vxori pro alimentis consequendis à marito.
8. Iudicium alimentorum est separatim à iudicio dotis.
9. Dos peti non potest constante matrimonio.
10. Alia de dote non est nata constante matrimonio.
11. Mulier potest intra annum luctus petere alimenta ab heredibus viri.
12. Dotis accessiones civiles non petuntur actione de dote, sed alia si in naturalibus.
13. Officium Iudicis nobis succedat loco deficientis actionis.
14. Hypotheca potest officio Iudicis adhiberi, sicut actio.
15. Hypotheca tacita potest accedere ad officium Iudicis, sicut ad actionem.
16. Officio Iudicis petuntur alimenta debita soluto matrimonio.
17. Alimenta soluta matrimonio debita eiusdem sunt conditio, cui alimentis debitis matrimonio constante.

QVÆSTIO II.

Quamuis supra de patre, & filio separata questione dictum sit, tamen eodem officio Iudicis petuntur alimenta, quæ fratri, & aliis agnatis, vel consanguineis iure sanguinis ex legis dispositione

debentur, vt probant iura ibi allegata, & ea, quæ citauimus, in tit. quibus alimenta debeantur ad probandum quod fratribus & aliis consanguineis personis aliunde non habentibus debeantur alimenta, vt hic necesse non sit repetere.

In vxore autem alimenta petente maius est dubium, an ei datur officium Iudicis, vel actio, & sanè videtur actionem dari per tex. in l. i. maritus, ff. si. solu. mat. vbi fructus, & alia accessiones [1] dotis petuntur eadem actione dotali, alimenta autem non est dubium, quin dicantur dotales accessiones, & idè dicunt Doct. in rub. si. solu. mat. iudicium enim datus est vniuersale, [2] & includit accessiones, & omnia futura præcipue ex parte vxoris. l. quod dicitur, ff. de im. in reb. dot. fact. Doct. in l. i. si. solu. matrimo. & in iudiciis vniuersalibus accessiones [3] veniunt tamquam pars rei petite. l. item veniunt §. fructus, ff. de pet. her. l. non est, vbi Cy. C. famil. erit Alex. in d. l. i. marito. §. si. las. in l. i. col. 3. ver. ult. circa predicta aduerte, C. de iudic. & pro hac par. facit, quod multi voluerunt bona mariti non minus esse vxori obligata pro alimentis, quam pro ipsa dote, inter [4] quos lac. de Aret. in l. si cum dote §. si autem in seculissimo. ff. solu. matr. quem ibi nu. 7. citat & sequitur Bar. & alij apud Alex. col. ii. & approbat magis communiter Doct. vt inquit Negul. in trac. de pig. in 4. mem. 2. par. in prin. nu. 55.

Accedat quod alimenta dicuntur accessoria dotis, ergo debent eadem actione peti, qua dos ipsa, cum debeat esse eiusdem iuris [5] cuius ipsum principale, c. accessorium de reg. iur. in 6. & hanc parè, quod alimenta petantur iure actionis [6] ab vxore, tenuit Neg. loco predicto, num. 49. in fi. vbi ait se non inuenire Doctorem, qui dicat, quod alimenta petantur officio Iudicis, immò dicere omnes, quod accessiones petantur iure actionis. In contrarium tamen quod solo Iudicio officio petantur alimenta, [7] voluerit Bal. in l. i. marito §. si. solu. matr. eos refert, & sequitur Alex. in l. si cum dote §. si autem in seculissimo. col. ii. ver. item quando constante matrimonio ff. solu. matr. est verum quod mihi Bal. hoc non dicit, vt bene aduertit Negul. loco supra cit. 49. in fi. bene inquit Bal. quod alimenta [8] petantur principaliter diuerso Iudicio à iudicio dotis, & Alexan. ibi vult, quod datur officium Iudicis nobile, non autem mercenarium, at idem Bal. in l. i. §. præterea nu. 3. C. de iure dot. loquendo de alimentis marito debitis vult, quod petantur mercenario, non nobili Iudicis officio, & idem voluit Alex. ad Bar. in l. fin. in apoll. magna, & ibi quoque las. num. 5. ff. de eo quod certo loco, Caroc. in c. cum quid. par. 4. in §. limitatio nu. 5. de reg. iur. in 6. vbi allegat alios, & dicunt predicti omnes, quod officium datur pro alimentis, & confirmatur ratione, nam cum alimenta dicantur accessiones, non debent posse peti, nisi quando dos ipsa petitur, si agendum esset actione de dote, quia veniunt accessorie ad dotem, & accessorium non potest stare sine principali, iuris vulgaris, & tamen videmus, quod & si dos [9] constante matrimonio peti non possit, l. i. constante, vbi DD. ff. solu. matr. l. vbi adhuc vbi Cyn. Sali. & alij. C. de iure dot. tamen alimenta possunt peti, vt dictum est supra in tit. quib. debe. alimentis & constante matrimonio [10] iactio de dote non est nata, sed & si alia ff. de bo. damnat. l. i. ff. de dot. priuileg. Alex. d. §. si autem in seculissimo. col. ii. Similiter videmus, quod soluto matrimonio mulier potest petere alimenta intra [11] annum luctus, atq. ita antequam dote petat. l. diuortio, in princ. vbi Doct. omnes ff. solu. matr. fatendum est itaque, quod pro alimentis datur

officium iudicis nobile, non autem actio: & non obstat, quod accessiones dotis petuntur actione de dote, ut in d. l. maior §. fi. quia illud procedit in accessio- nibus naturalibus, ut sunt fructus prædiorum, fructus pecudum, & similia, aliud tamen est in accessio- nibus civilibus, ut sunt vineæ, alimenta, & intere- rit, ita [12] resoluit Bal. in d. l. si §. præterea. C. de iur. dot. quem sequitur Alexan. & Ias. in d. l. si. ff. de eo, quod certo loco. non etiam obstat, quod datur hypotheca pro alimentis, quia ubi etiam hoc verum esset, quod tamen alibi in hoc opere tractavi, non tamen infer- tur, quod datur actio, & non officium iudicis, quia officio [13] iudicis nobile succedit loco actionis de- ficientis. l. quod si minor §. fi. ff. de minorib. notatur in c. 1. de offic. iudic. & illi iudicis officio potest ad- herere hypothecam sicut hereret actioni, [14] ita in proposito respondet Neg. in d. 4. mem. 2. par. princ. num. 51. & de hac ipsa questione dixi in tit. præstator aliment. quando conced. repetit. questio. 3. ver. re- tenta igitur pro vera, immo Negul. loco præd. tenet idem esse si daretur officium iudicis mercenarium quod deseruit actioni, & quod hypotheca possit ac- cedere officio iudicis, voluerunt Bar. Imo. Alexan. & Ias. in l. i. iur. si. ff. de l. 1. & procedit non solum in ex- pressa, sed etiam in tacita, [15] ut latè probat Negul. de pig. in 4. mem. 2. par. n. 157. circa princ.

Et prædicta opinio intelligi debet siue agamus de alimentis, que petuntur constante matrimonio, siue de iis, quæ debentur soluto matrimonio, nam [16] ea quoque officio iudicis, non iure actionis petuntur, secundum Alex. in consil. 109. volu. 5. vbi dicit, quod debentur officio iudicis mercenario, quia non de- bentur iure contractus, sed ex accidenti propter moran- ti. l. c. de do. promissio. idem secundum eum so- luta forte peti non possunt, si non est facta referatio. l. 4. ff. de positi. & pro hac parte facit, quod voluit Alex. in d. §. in autem in seculis, col. 1. vbi dicit dis- posita in alimentis debitis [17] constante matri- monio loci habere in iis, que debentur matrimo- nio soluto, quodquid dubitauerit Castr. in loco per eum allegato. est verum quod Cordub. in §. si quis ex his. l. si quis a liberis, nu. 149. ff. de liber. agnos. refert Socin. Ias. & Giga dicere, quod vidue debentur iure actionis, sed eos ego non inuenio.

SYMMARIA.

- 1 Secundogenitus alimentis peti officio iudicis à primo- genito, vbi tamen declaro.
- 2 Patronus peti officio iudicis alimenta à libero.
- 3 Patroni filius peti officio iudicis alimenta à libero.
- 4 Patronus Ecclesia peti alimenta ab Ecclesia officio iudicis.
- 5 Officium iudicis competere ei, cui à lege debentur ali- menta.
- 6 Ius civile attenditur in his, quæ iure Canonico non reperiuntur decessis non agitur de peccato.
- 7 Legatum. Pro legato dantur rei & actiones.
- 8 Actio hereditaria induci quasi contractum.
- 9 Heres adiendo videtur quasi contrahere cum le- gatario.
- 10 Legatum Personalis actio, vel hypothecaria non da- tur pro legato ante aditionem.
- 11 Officium iudicis datur pro legato in piam causam.
- 12 Legatum omne peti potest officio iudicis.
- 13 Vasallus convenitur officio iudicis, ut aliat dominum.
- 14 Vasallus peti officio iudicis alimenta à domino, quando illi debentur.
- 15 Donatarius erga donantem tenetur solum ad antidera.
- 16 Donatarius nulla actione conveniri potest à donatore ad alimenta.

- 17 Donatarius convenitur officio iudicis à donatore pro alimentis.
- 18 Propter quod unumquodque tale, & aliud magis.
- 19 Donatarius convenitur à filio spurio donatoris officio iudicis pro alimentis.
- 20 Pater, & filius dicuntur eadem caro.
- 21 Vicarius agit officio iudicis pro consequenda con- grua portione.
- 22 Officium iudicis datur, quando verba legis diriguntur ad iudicem.
- 23 Conductio ex lege datur, quando lege nova inducitur aliqua obligatio, non est perditio actus.
- 24 Officium iudicis est soli datur, qui est omni actione destitutus.
- 25 Spiritus peti à patre alimenta officio iudicis.
- 26 Pater filium datur officio iudicis cognitur.
- 27 Pater tempore necessitatis peti alimenta officio iudicis.
- 28 Pupillus alimenta peti à tutore officio iudicis.
- 29 Fideiussio, quando petuntur officio iudicis alimenta, non est præstanda pro casu succumbentia.
- 30 Fideiubendi necessitas est gravis omni.
- 31 Fideiussio quibus casibus præstanda sit, iudicis arbi- trario committitur.

QUESTIO III.

Multis etiam aliis personis datur officium iudicis pro consequendis alimentis, & in pri- mis quidem secundo genito [1] alimenta officio iudicis debentur à primogenito, qui habet maiora- tum, ut voluit Ludou. Mol. in tract. de primog. Hisp. lib. 2. cap. 15. num. 70. mouetur ex vulgaribus autho- ritatibus, quas citavi in principio huius partis, sed e- ius opinio confundi videtur ex imitatione, quam ipse subiecit ibi, & primum quidem, in eo cap. nu. 2. vbi ait, quod alimenta debita secundo genito suc- cedunt loco legitimæ, & quandoque subrogan- tur legitimæ debentur iure actionis, & in hoc vide- tur sibi parum constans, sed meo iudicio rectè lo- quitur: aliquando enim maioratus instituitur ab as- cendente, & eo qui ad legitimam tenetur, & tunc se- cundogenitorum alimenta succedunt loco legitimæ, & verificatur limitatio, daturque actio pro eis: al- iquando maioratus instituitur ab eo, qui nulli de- bet legitimam, ut in transuersali, & eo casu alimenta solo iudicis officio petuntur, & non succedunt lo- co legitimæ, & eadem est differentia, quando maio- ratus instituitur in omnib. bonis, vel solum in bonis liberis dempta scilicet legitimæ filiorum, has autem differentias ponit Ludo. Molin. in d. tract. lib. 2. ca. 1. num. 5. & seq. & latè agit.

[2] Libertus quoque iudicis officio convenitur pro alimentis patrono præstandis. l. si quis à liberis. §. solent. ff. de liber. agnoscent. & probat l. 1. c. de oper. liber. vbi dicitur rem committi cognitioni iudicis, quod nihil aliud est, quam introducere, & excitare officium iudicis. l. quod si minor. §. ex hoc edicto. ff. de minor. ita tenet Spec. in tit. qui filij sunt legitimis nu. 9. ver. item patronus, vbi loquitur etiam de filiis [3] patroni, idem Spec. in tit. de offic. om. iud. §. 2. nu. 3. Cordub. in d. §. solent. nu. 9.

[4] Idem est in patrono Ecclesiæ, qui officio iudicis peti sibi de alimentis providendi ab Ecclesiâ, ca- nobis, de iure patro. c. quicumque. 6. q. 7. & in specie hoc voluit Spec. in d. tit. de offic. om. iud. §. 2. n. 1. vbi eadem decisione determinat de patrono Ecclesiæ, & patrono liberti, & idem statuit in utroque, hanc partem tenet etiam Paul. de Cradin. in tract. de iure patron. in 6. part. art. 4. in 3. quest. nu. 159. vbi tamen non me-

non meminisse de Specul. sed mouetur multis rationibus, & primò quia filiis contra parentes datur officium iudicis, ergo idem erit in patrono, cui non ita debentur alimenta sicut filiis.

Secundò Ecclesia erga Prælatum, vel patronum obligatur solum ad antidota: ea verò obligatio non producit actionem, quia est solum naturalis, sed & si leg. 3. consilium. ff. de petitio. heret. c. in officio, de testa.

Tertiò verba omnia legi dirigitur ad iudicem, ergo solum officium iudicis datur cuiusque alimentum debentur à lege ita generaliter loquendo [5] tradit Bar. in l. solent, nu. 6. & ff. de alimen. & cib. leg. vbi loquitur etiam de liberto, at in l. si quis à liberis, ff. de liberis agnosc. vbi fit mentio de alimentis præstatis patrono semper verba ad iudicem dirigitur, præcipue in §. pe. & quævis iura canonica verba non dirigunt ad iudicem, vt in d. c. nobis, & d. c. quicumque, tamè cum id sit ciuili iure terminatù, satis dicitur etiam iure canonico decidi, addo quod habemus decisionem in liberto, & patrono, ergo idem dicere debemus in Ecclesia, & patrono, validi enim dicimus argumentù à patrono liberto ad patronum Ecclesie, vt dixi sup. in tit. quib. debeantur alimen.

Contrariam nihilominus opinionem, quod patrono aduersus Ecclesiam detur actio pro alimentis consequendis, probauit lo. Andr. in c. nobis, de iure patroni, mouetur per iura canonica, & idè voluit Abb. ibi, in 6. & seq. dicens hoc esse patroni priuilegium, quod versatur circa dote, quia scilicet tenetur quidè Ecclesia omnibus pauperibus subuenire de eo, quod superest deductis sibi necessariis, sed patrono pingiora præstat alimenta, quam alius faciat, & cogitur per viam actionis id facere, sicut ab aliis officio iudicis conuenitur, & mouetur ex eodem textu, & hoc dicit satis notandum Ant. de Burg. in c. i. nu. 31. de ompt. & vendit. hanc etiam partem tenuit Rochus de Curte, in tract. de iure patro. in ver. vt viles nu. 192. Gigas in tract. de pensio. qu. 7. nu. 2. Cordub. d. l. si quis à liberis §. solent, nu. 30. ff. de liber. agnosc. vel alend. vbi allegat etiam Lambertin. hominum omnium fundamentum consistit in c. quicumque, 19. quæst. 7. nam cap. nobis, de iure patronatus, nihil de nouo dicit, sed refert se ad id quod aliis iuribus est dispositum, & in d. cap. quicumque dicitur, quod patronus vergens ad inopiam suffragium vite pro temporis vsu percipiat ab Ecclesia, quam contraxit, sed sanè cum non dicit, an officio iudicis, vel aliter iure actionis, intelligi debet eo iure, quo alimenta solum præstari ad est officio iudicis, cum enim quid est dubium in iure canonico, si id reperitur iure ciuili decimus, attēdimus ius [6] ciuile, cum non agimus de peccato, vt notatur in cap. de oper. non nunc, ita respondet Paul. de Citadin. in dict. articulo 4. in 3. quæst. nam 199. præterea si admitteremus actionem dari, vtique peti possent alimenta præteritis temporis, quod tamen non reperitur iure cauum, nec ratione fundatur, & text. in c. quicumque, hoc videtur denegare, cum dicit suffragium vite, & rursus dum dicit pro temporis vsu, & prædicti Doctores non respondent ad rationes in contrarium allegatas, quæ tamen plurimum vigent, & per quas additionatæ ad Abb. in loco præd. tenet quod competat solum officium iudicis, & hæc pars minus lædit regulas iuris communis, & cum patronus respectu Ecclesie æquiparetur patrono respectu liberti, vt facit quoque Abb. in d. c. nobis, numer. 6. non debet inter eos diuersum statui. mihi itaque magis placet prior opinio, & eam credo in puncto iuris veriorē, sed in forensi vsu tenenda erit po-

steriori, vt plurib. suffulta autoritatibus, postquam deuenimus ad ea tempora, quibus nihil tutum existimatur, nisi quod autoritate confirmatur, sed disputando sustineri non poterit.

Rursus dixi inter alimentorum priuilegia, quod legatam alimentorum peti potest non adita hereditate, & est verissimum, eo autem casu petitur non personali actione ex testamento, nec hypothecaria, sed officio iudicis, id quod notandum est. Nam regulariter pro [7] legato dantur tres actiones, personalis scilicet ex testamento, secunda, rei vindicatio, tertia, hypothecaria, est text. in l. 1. vbi Cyn. Bar. Bald. Salic. Caillen. & l. c. commu. de legat. Alexand. in consil. 4. num. 20. in con. 98. nu. 5. volu. 2. Didac. in c. Raynucius §. lo. nu. 1. de testam. Natta in con. 235. nu. 10. Causale de vsu mulie. reli. num. 15. fed rei vindicatio pro legato alimentorum dari non potest, quia ea competit solum quando res corporalis est relicta, non etiam dari potest actio personalis, quando hereditas nondum est adita, quia ea oritur ex quasi contractu, qui ex additione [8] hereditatis inducitur. Lapod. Julianum §. si ff. ex quib. caus. in poss. eat. l. ex maleficiis §. hæres ff. de actio. & oblig. §. hæres, Instit. de oblig. quæ ex quasi contra. glo. §. igitur, in ver. cedere. C. de caduc. tollen. Bal. in l. si in prin. C. de testam. milit. at vbi non est actio, illi esse non potest quasi contractus, qui contrahitur [9] inter heredem, & legatarium, vt declarat Cesta in §. si pater, in 2. par. in ver. Trebellianica, num. 10. de testa. in 6. ergo ipsa quoque cessat ratio. Item actio cessante non datur hypothecaria, quia est accessoria personalis actionis, l. contrahitur, & l. res ff. de pig. & accessorium non potest stare sine principali, accessoriis, de reg. iur. in 6. l. si legat. ff. de pig. & generaliter dicebat [10] Spec. in tit. de testam. §. in primis, ver. pone nullus, quod pro legato nunquam datur personalis, vel hypothecaria actio ante additionem hereditatis. Tirac. de priuileg. pie. cau. priuileg. 34. per totum, cum ergo peti possint legata alimentorum ante aditam hereditatem, & eo casu non dentur illæ tres actiones, fatendum erit dari officium iudicis, & licet non inueniam hoc in specie tactum, tamen probari potest, quia videmus, quod pro [11] legato in piam causam datur officium iudicis, l. hæres ff. de petit. hæres & notatur in l. 1. C. de fact. eccl. vbi legata pro anima petuntur mandari executioni officio iudicis, quod in sola æquitate consistit, probat etiā Lup. in rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 65. nu. 18. vbi inferit, quod ideo petuntur etiam non adita hereditate, & idè de officio iudicis inquit Didac. in c. Raynucius, in §. 3. nu. in fi. de test. vbi etiam subdit lege regia omnia legata peti posse non adita hereditate, & ante eos hoc voluit Bartol. in l. ciuitatibus, num. 2. ff. de le. 1. vbi tenet, quod relictum pro construenda, vel ornanda Ecclesia peti potest officio iudicis, Roma. in auth. similiter in 2. specia. pie. cau. vltim. voluit. Cuius leg. Falcid. Ripa. in l. 1. nu. 42. ff. de leg. 1. vbi post Caillen. nella facta Bartol. mentione, idem dicit Jacob. Nig. post Alexand. ibi, numer. 150. vbi ait quod pro legato non solum competunt tres illæ actiones, sed etiam officium iudicis: at legatum alimentorum, quod fit pauperi dicitur in piam causam, vt dixi inter priuilegia alimentorum, ergo quicquid de legato pie causæ dicitur, locum habebit etiam in legato alimentorum, immò Alex. & Niger in l. 1. dicit officio iudicis induci in [12] copetere pro quocunque legato, quæ conclusio si vera est, constituit dictum nostrum extra omnem dubitationem, quamquam etiam ex prædictis satis clarum videri possit.

[13] Eodem Iudicis officio tenetur vasallus alere dominum, vt concludit Are. in l. si quis non quali. colum. 2. ver. ex isto textu arguit, ff. de acquir. heredit. inquit, quod vasallus obligatur erga dominum ad antidota, & iam diximus supra, quod antidotalis obligatio est naturalis, & non civilis, ideo non producit actionem, sed officium Iudicis.

[14] Et idem dici potest in domino erga vasallum, quia cum de fructibus feudi ad se reuerſi teneatur vasallum alere, dabitur vasallo officium Iudicis, & cum sint correlatiua disposita in vno loco habet in alio, & sicut de domino ad vasallum licet argueretur, ita & de vasallo ad dominum.

Infertur ex eadem ratione, quod donatarius debet a donatore conueniri solo Iudicis officio pro alimentis prestandis, ex qua sola tenetur ad antidotalem obligationem, per quam beneficiati debemus beneficiari, & gratis reddere quae gratis accepimus, c. 1. de magist. quod autem donatarius [15] teneatur solum ad antidota, voluit gl. in l. 1. Aristo. ff. de donatio. Salic. in l. si. C. de reuo. donat. Cornel. in consi. 120. col. si. vol. 1. Ripa in d. l. fin. num. 165. & num. 187. C. eod. titulo, Berol. in consi. 293. n. 22. & seq. vol. 1. nulla enim actio donatarius tenetur alere [16] donatorem, vt probat glo. in l. in condonatione. ff. de re iur. quam citat, & sequitur Cornel. loco praed. & iam diximus suo loco, quod donatarius non cogitur praestare ad alendum, sed causatiue si non vult priuari donatis. Ea autem actione donatarius obligatio, est inefficax, & inutilis, ita vt nec in pactum deduci, nec aliquam accessoriam obligationem sustinere possit, vt bene declarat Berol. loco praed. Cum ergo antidotalis obligatio non producat actionem, fatendum est [17] solum officium Iudicis nasci pro petendis alimentis, & confirmatur ex eo quod mox subiciamus de filio donatoris, quia si erga filium, ergo multo magis erga patrem, nam propter quod vnumquodque tales, & [18] illud magis, authen. multo magis, C. de sac. eccl. in filio autem est decio, vt dicam.

Infertur quoque donatarius eodem officio Iudicis conueniri posse a filio spurio [19] donatoris, vt expresse decidit Ripa, in l. si vnumquodque, num. 72. C. de reu. don. vbi post aliquam disputationem concludit donatarius omnium bonorum teneri officio Iudicis alere spurios donatoris. mouetur argumento l. si quis a liberis, §. idem rescriptis, ff. de liber. agnoscen. vbi Bar. & alij dicunt quod monasterium tenetur alere filios ingressi, mouetur item, quia pater & filius dicuntur eadem [20] Iero. c. contradicimus §. hac auctoritate, q. 3. proinde eo iure tenetur quis filium alere, qui obligatur erga patrem, & addi posset, quod dictum est in tit. quib. debeant. alimen. & in tit. qualiter filii praestant, vbi probauit, quod Ecclesia tenetur non solum patronum, sed patroni filios alere. idem dixi in liberto, & aliis personis. sed adde, quia praedicta omnia, & iura etiam a Ripa allegata loquuntur in filiis legitimis, & naturalibus, at nos agimus de spuris, qui non dicuntur eadem caro cum patre, ideo li tractemus de particulari donatario, ego non crederem subistere Ripae decisionem, sed in suis terminis, id est in donatario omnium bonorum est verissima, nam secundum aliquos bona sunt affecta onere alendi spurios, & in donatarium transierunt cum suo onere, & vbi etiam reali onere non sint affecta satis est, quod pater tenebatur erga filium spurium, ergo agitur contra eum in quem translata sunt.

Et multo planius transibit opinio Ripae in filio legitimo, & naturali, vt scilicet ei quoque competat

officium Iudicis contra donatarium omnium bonorum, sicut eadem, immo maior ratio, & pro ei bene adducuntur rationes Ripae, & exempla de liberto, Ecclesia, & aliis personis.

Vicario quoque cui congrua portio debetur ex bonis beneficij competit [21] officium Iudicis pro ea consequenda, glo. c. fin. de off. vicar. in 6. vbi etiam Archidia. sed ea dicit quidem officialem posse compellere patronum ecclesiasticum ad dandum Vicario congruam portionem, sed non distinguit, an id fiat Iudicis officio, vel ad petitionem partis, verum id deciditur in Capel. Tholo. 149. vbi Auferrius dicit, quod officio Iudicis agi potest, sequitur Rebuff. in trac. de congr. port. nu. 55. vbi tamen subdit, quod pauca sunt officio Iudicis, sed praed. DD. licet velint, quod Iudex possit hoc facere ex officio, non tamen dicunt, quod detur officium Iudicis. proinde dubitari posset, quia etiam quando competit actio multis in casibus Iudex prouidet ex officio: sed si recte intueamur Aufri. ubi intelligit, quod detur officium Iudicis, quia postquam distinxit inter prouisionem, quae fit ex officio, & eam quae fit ad instantiam partis ad probandum, quod fieri possit ad instantiam partis subdit, quod conditio ex lege competit, & c. praeterea text. in cap. de monachis, de praeb. qui humilmodi prouisionem inducit, verba dirigit ad iudicem ergo [22] datur officium Iudicis, secundum doctrinam Bar. in l. solent, num. 6. & ff. de ali. & cib. leg. & dixi supra loquendo de patrono in hac eadem questione, & eodem modo loqui videtur c. si §. vbi. de deci. in 6. & clem. 1. de iure patronat. & hanc partem quod solum detur officium Iudicis, tenuit Collecta. in d. c. de monachis.

Contra, quod detur actio videtur probari, in d. c. de monachis, per regulam quae habet, quod vbi de nouo per legem inducitur obligatio aliqua [23] & non disponitur, quia actione agendum sit, tunc datur conditio ex ea lege, glo. in c. cum sit liber, de sepult. l. vnica, ff. de cond. ex lege, Bar. in l. quod ex his, ff. de adulter. & hanc partem tenet Franc. post Guliel. in clem. 1. quest. ff. de iure patron. quem citat & sequitur Aufre. ad Capel. Thol. quest. 149. Rebuff. d. n. 52. & 55. hoc tamen argumentum non concludit quandoquidem vbi verba legis dirigitur ad iudicem, tunc etiam si noua inducatur obligatio datur officium Iudicis, secundum iura praedicta, quae indistincte loquuntur, & non probat Aufre. decisio, dum vult dari officium Iudicis, & actionem, nam certum est quod Iudicis officium datur in subsidium quando nulla competet actio, & ei soli datur qui [24] est omni actione destitutus, glo. in l. & ideo §. fin. ff. de cond. furtiua, Bal. in l. fin. §. sed etiam, nu. 1. C. de furt. & officium cessat, quando est actio ordinaria, l. 1. vnum, vbi gl. licet. pet. l. quedam, in prin. vbi Bar. nu. 1. ff. de eden. Ant. de Pat. in l. 1. nu. 433. ff. de iure iur. & vult quod detur solum in subsidium, ponit Rol. an consi. 55. vol. 1. decif. Pedem. 40. n. 7. nisi dicamus hoc procedere respectu Iudicis officij nobilis, sed aliud esse in mercenario, quod folet actioni deferuire, sed nec id sustineri potest, quia loquimur de nobilibus, ideo verius est quod solum detur officium Iudicis, atque id magis conuenit regulis iuris, a quibus temere non est discendendum, nisi manifeste appareat de ratione in contrarium, & quia dixi supra quod etiam lex noua dirigens verba ad iudicem non producit actionem, sed officium Iudicis, hoc voluit L. molli bene legatur, in l. si mulier §. cum proponeretur, vbi Alex. num. 14. ff. ad Trebell.

[25] Ex eodem fonte deducitur quod spiritus officio Iudicis

iudicis petat alimenta: non enim esse debet melioris conditionis, quam filius legitimus, & naturalis, de quo dixi in principio huius partis, & confirmatur, quia succedit de loco alimentorum, ut dicam suo loco, & tamen pater solo iudicis officio cogitur filia dotare, [26] secundum Bartol. in l. si mulier §. cum proponeretur, ff. ad Trebell. ubi reprehendit gloss. quae tenebat contrarium in l. obligamur, §. lege ff. de action. & oblig. & ibi sequitur Ang. qui adducit nonnulla in contrarium, & resoluit Imo. & hoc voluit etiam Bartol. in auth. res quae. Cod. commu. de legat. gloss. in l. focer. in prin. in vers. convenire, ff. solu. matri. ubi Ang. & alij, & est verior & communior opinio ut inquit Alex. in d. c. cum proponeretur, num. 14. sequitur Alex. Clem. de patr. potest. effectui num. 12. & praedicti omnes loquuntur in filia legitima & naturalis, ergo vendicabunt sibi locum multo magis in filia naturali seu spuria, facit quod diximus supra de filia spuria, donatoris agente pro alimentis contra donatorem omnium bonorum.

[27] Inferitur pariter, quod pauper cui tempore necessitatis debentur alimenta, non aliter petit quam iudicis officio, ita voluit gloss. in c. sicut hi. 47. distinct. ubi ait quod non datur actio, idem voluit gloss. in c. exiguum, l. quaelibet. ubi quando agit contra ecclesiam, quae tenetur pauperibus subuenire tempore necessitatis, & eam sequitur Abb. in cap. a nobis, num. 6. de iure patr. ubi constituit differentiam inter pauperes, & patronum ecclesiae, quia secundum eum pauperibus datur officium iudicis pro alimentorum exactioe, patrono vero competit actio, id quod ante eum videtur quoque placuisse Butr. ibi, & quod non compellatur quis iure actionis, sed officio iudicis ad dandum alimenta, voluit etiam gloss. in c. domino sancto, distinct. 90. Abb. in ca. penul. de cleric. & agrot. & ponit Burgos in cap. 30. de emptio. & venditio. & hanc partem tenuit Anan. in c. si quis, in fin. de furt. ubi colligit ex eo textu pauperem causa necessitatis, caritatis tempore agere posse officio iudicis non iure actionis, ut sibi subueniat ad idem est gloss. in vers. fac. in cap. omnes leges, distinct. 100. quam allegat & sequitur Roman. in sing. 798. idem probat addit. ad Capel. Tholosan. quae. 446. Rip. in tract. de rem. praet. cont. pelt. num. 96. & plures ad hoc allegat Tiraqu. in tract. pen. temperan. causa 44. num. 10. ubi ait quod pauperes possunt diutem ecclesiae denunciare, quae illum officio iudicis cogat dare elemosynam, hoc idem tenet Io. Lup. in c. per vestras, in §. notab. §. 12. incipit tertio propter necessitatem, num. 1. fol. 144. dicens quod necessitatis tempore pauper potest officium iudicis implorare contra diutem vel ei subueniat, allegat Abb. in cap. cum causam colum. fin. de actio. Didac. lib. 3. variar. resolutio. cap. 14. num. 5. ver. sed his omnibus, ubi ponit rationem: nam ubi cogitur quis facere elemosynam id provenit ex legali debito, ergo compelli potest officio iudicis quod argumentum non concludit, quia possunt simul stare quod debitum descendat a lege, & quod detur actio, non officium iudicis, sed sustineri potest in materia alimentorum, quia subsistit regula, quod pro alimentis, a lege ordinatis conveniatur quis officio iudicis, non iure actionis, ut dixi: debentur enim ex misericordia, non autem ex obligatione, illam quoque compositionem admittit Natta in consil. 300. nu. 4. contentus auctoritate Abb. in cap. 1. de emptio. & vend. multos etiam citat Benincas. in tra. pauper. in 7. qu. princ. in §. specia. iud. num. 17. ubi ait tempore penuriae cogi diuites ab ecclesia ad erogandum

elemosynam pauperibus, late etiam Cordub. in l. si quis a liberis, §. & si impuber. num. 36. & seq. ff. de liber. agnos. ubi limitat principalem decisionem, quae de re nos tetigitur suo loco, addo, quod conclusio haec probari videtur in l. 1. in fi. Cod. de episc. aud. ubi ait pertinere ad episcopos providere pauperibus positus in necessitate, & licet in principali dicto textus ille aliud agat, tamen ratione ibi, quibus, &c. includit etiam casum nostrum, stat igitur communis conclusio quod pauperibus pro alimentis vel elemosyna competit officium iudicis, pupillis quoque [28] officio iudicis petit alimenta a tutore, Cordub. in l. si quis a liberis, §. vtrum, num. 16. ff. de lib. agn. vel alie. allegat Spec. in titu. de actore, nu. 3. ubi tamen hoc non dicit, sed solum quod pupillus petit sine curatore, nisi facile sit illi curatorem dare, sed decisio est vera.

Notandum est autem quod ubi alimenta petuntur officio iudicis, tunc non est praestanda fideiussio de illo restituendo in casu succumbentis, [29] licet aliud sit quando iure actionis debetur, ita dicit Guiliel. de Lud. in sig. 139. per text. in l. 1. in prin. ff. si quis plus quam per leg. falc. & in l. fin. C. de ordin. cognitio. sed hoc privilegium non bene deduci videtur: nam etiam quando iure actionis debentur alimenta, nulla praestatur fideiussio, & non reperitur iure cautum, graue est enim [30] onus necessitas fideiubendi DD. in l. 2. ubi Salic. C. de hered. vel act. vend. & ibi quoque ponit Bald. numer. 6. & plurimum interest non grauari mere fideiubendo, l. si quis a qua. §. fin. ff. in possess. legato. l. 1. in l. 2. in prin. num. 32. ff. solu. matri. & iudicis arbitrio [31] committitur quando causendum sit, secundum Tiraqu. de ret. consil. 3. glo. 18. num. 46. frustra ergo fit distinctio inter alimenta debita officio iudicis, & ea quae iure actionis petuntur, credo tamen Guiliel. intellexisse de alimentis, quae lite pendente per modum provisionis debentur auctori a reo, quia pro eis nulla debetur fideiussio, quia etiam si succumbat actor in eo iudicio, non tamen restituit alimenta iam praestita, ut dixi in titu. quibus alimenta debeantur, & in titu. quando alimenta praestita repetantur.

SVMARIA.

- 1 Actio personalis datur pro alimentis legatis.
- 2 Hypothecaria datur pro omnibus legatis.
- 3 Correptum quod non reperitur, firmum stare debet.
- 4 Hypothecaria datur pro eo legato, pro quo competit sola personae.
- 5 Legatum. Pro legato pro quo solum datur officium iudicis, etiam hypothecaria.
- 6 Argumentum valet si fideiussione ad hypothecam.
- 7 Fideiussio adhaerere potest soli officio iudicis.
- 8 Taciti, & expressi idem est iudicium.
- 9 Totum qui dicit, nihil excludit.
- 10 Legatum. Tres actiones competunt pro legato, dummodo eius natura non repugnet.
- 11 Officium iudicis competit etiam pro legato alimentorum.
- 12 Officium solum, si non alia alio datur pro alimentis seruo vel incapaci relicto.
- 13 Legatum alimentorum factum seruo vel incapaci debetur, non ratione, sed equitate.
- 14 Seruus non potest agere, si est actionis incapax.

QUESTIO IV.

Cum de alimentis legatis agitur, peti possunt alimenta actione [1] personalis, l. solent. ff. de a-

lim & cib. leg. l. i. C. de fide. iuncta l. i. Cod. comm. de legat. ita tenet Ang. in consil. 338. numer. 2. Bero. in consil. 30. nu. 9. vol. 2. diffident tamen inter se quia Ber. dicit solum dari personalem actionem. Ang. autem inquit personalem dari, vel hypothecam, & hæc vltima videtur mihi verior, quia hypothecaria [2] datur pro omnibus legatis l. i. vbi Cy. Bar. Bal. & alij. C. comm. de leg. Alexan. in consil. 40. nume. 20. & seq. & in consil. 98. num. 5. vol. 2. Didac. in c. Rainutius, §. 10. n. 2. de testam. & non reperitur cautum in contrarium, ergo stare [3] debet quod non reperitur correctum, l. precipimus, Cod. de appellatio. & alimentorum legatum esset deterioris conditionis quam cetera si pro eo non daretur hypothecaria, quæ datur pro aliis, cum tamen sit aliis fauorabilior, & certum est quod hypothecaria cõpetit etiam pro legato pro quo sola personalis actio [4] datur, l. i. in fi. C. comm. de leg. id quod procedit etiã in spēto iure antiquo, l. creditoribus, ff. de separat. Bar. in l. i. in fin. nu. 13. ff. de leg. i. sequitur ibi Imo. Alex. Socin. & las. & confirmatur, quia secundum prædictos omnes competit hypothecaria, etiam pro iis legatis, pro quib. datur solus officij iudicis [5] quia si hæres potest cõpelli, eodẽ modo res potest dittingi, l. hæreditas, §. i. ff. de petitio. hæred. l. de pollicitationibus, in fin. ff. de pollicitatio, quia rationes allegat Bart. in loco præcitato, vel quia valet argumentum a [6] fide iustione ad hypothecam, l. i. legat. in fi. ff. de pignori. & officio iudicis ad herere [7] potest fideiussio, secundum gl. in l. cõ qui pro eo fi. de solut. Bar. in l. Marcellus, in prin. ff. de fideiussoribus, ergo idẽ erit in hypotheca, nec mouet dubitatio las. ibi, qui volebat procedere solum in hypotheca expressa nõ autem in tacita, nam [8] taciti & expressi idem est iudicium, l. cum quid, vbi not. ff. i. cert. petat. Negus. in tract. de pig. in 4. memb. 2. par princ. nu. 157. verũ primo ergo amplia, vbi duas considerat rationes ex text. in d. l. i. C. comm. de legat. prima est quod ibi datur pro omnibus legatis hypotheca, ergo etiam pro iis quæ solo iudicis officio petuntur, quia nihil [9] excludit, qui totum dicit l. i. ff. de leg. i. l. Iulianus, ff. de le. 3. Secunda est quod Imperator ibi pacificat tacitam hypothecam a lege inductam ei quæ per testatorem expressẽ inducitur, atque ita in legato æquiparantur tacita & expressa hypotheca, ita vt non possit de hoc esse dubium. si igitur datur quando solum competit officium iudicis, & ita quando casus est dubitabilis, multo magis dabitur quando competit actio personalis, cui magis adherere solet, & potest hypotheca, & qui casus est minus dubius per prædicta, quibus ostenditur quod duæ competunt actiones, & id tenet quodque Bart. in l. i. solent. n. 5. ff. de alim. leg.

Et si dicatur, quare non datur rei vendicatio. respondit eis in promptu, nam lex quæ tribuit actiones pro legatis, intelligi debet [10] dummodo eorum natura non repugnet, vt probatur in l. prima, §. i. C. commun. de legat. dum loquitur de hypotheca rei, aut vendicatio non datur nisi pro re corporali contra l. i. in prin. ff. de rei vendic. ergo non potest competere pro alimentis, quæ consistunt in iure, id est in actione, quæ incorporalis est, & prædictam rationem quod pro legato non datur rei vendicatio, quando natura legati repugnat, ponit etiam Bart. in d. l. i. vbi las. in l. i. limit. nu. 6. vbi ponit exemplum in legato libertatis, pro quo neque rei vendicatio neque hypothecaria datur, sed sola actio ex testamento, quæ est personalis, secundum glo. & Bartol. in d. l. i. Imol. & Alex. in l. i. ff. de leg.

Sed & si dicatur dictas duas actiones pro legato

competere, veritas tamen est quod etiam datur officium iudicis, [11] ita in terminis de legato alimentorum Bart. in d. l. solent. nu. 5. & 6. ff. de alim. legat. alios citat Dec. in l. de alimentis, nu. 3. in fi. C. de transact. & facit quia pro quocunque legato datur officium iudicis, secundum Bar. in l. ciuitatibus, in 2. ff. de leg. i. Jacob. Nig. in l. i. nu. 190. vbi etiam Rip. n. 42. ff. de leg. i. & dicit supra hæc eadem partem, legatum autem alimentorum est plium, præcipue quando fit pauperi, ergo in eo quoque locum habet dispositio, sed quia hæc similitudo restringeret decisionem ad legatum pauperi factum, tenenda est prior, quæ indistincte procedit etiam si fiat diuiti, & hæc ratio ne semper erit vtilior.

Quod verò dictum est actionem dari pro legato alimentorum, intellige quando legatum est validum, quia scilicet relictum in personæ capaci: quod si forte alicui relinquatur incapaci, adhuc solum competit solum officium iudicis, vt notat las. in l. i. seruos ad custodiam, num. 2. in fi. ff. de alimen. & cib. legat. vbi loquitur de alimentis seruo [12] vel alicui religioso relicto, dicens quod pro eis imploratur officium iudicis, idem Bartol. dicit de seruis penas, & de seruis factis per captiuitatem, aut natiuitatem, in tracta minorat. l. i. c. i. num. 3. & seq. idem Bartol. ibi, lib. 2. dicitur 7. cap. 2. num. 38. vbi loquẽdo de fratribus Minoribus inquit, quod & si hæres inspecta persona fratrum, in quibus legata sunt alimenta, non possit dici obligatus, tamen talis dici potest inspecta sua ipsius persona & improprie ex quadam æquitate, quæ parit officium iudicis, ponderat text. in cap. exiit qui seminat, 9. ad hæc. vbi dicitur quod index ex officio suo proprium se exhibeat, &c. dicit gl. in §. item nobis, in veri. nihil sumus. Insuper per quas personas nob. acquirit, quod legatum alimentorum factum seruo [13] non ratione, sed æquitate debetur, Bald. in l. i. id quod pauperibus, num. 27. verũ, vel potest dici, C. de episc. & cler. vbi ait quod legatum alimentorum seruo vel simili persone factum valet potius officio & tuitione iudicis implorata, quam de rigore iuris, & inquit Cuman. in consil. 30. nume. 3. quod eiusmodi legatum incapaci factum non dicitur proprie deberi aut valere, sed grauatus compellitur officio iudicis ad præstandum illud. hanc etiam partem loquendo in seruo tenuerunt Bar. Alb. Cast. & alij in l. seruo alieno, §. i. ff. de leg. i. las. in l. i. vbi vult, num. 6. ff. de re iudic. vbi quod misericorditer datur officium iudicis nullam præsupponens obligationem & loquitur in seruo, idem las. in l. i. Cod. qui admitt. Rip. in l. i. num. 47. ff. de leg. i. vbi loquitur generaliter de legato relicto in capacibus personis, Gomef. in tract. de test. in tit. de legat. cap. 12. nu. 46. vbi de seruo, & de fratribus Minoribus, atque aliis, qui nihil habere possunt proprium, & multos allegat text. Soar. in suo Thesau. recept. sentent. in ver. alimenta, numer. 165. vbi loquitur de monachis nihil pecuniare habere valentibus, sed solum allegat Gomef. in loco præcitato, Dec. in l. i. nu. 26. C. qui admitt. Soc. iun. in l. i. nu. 310. ff. de leg. i. Cordub. in l. si quis a liberis, §. vtrum. num. 12. ff. de liber. agno. vel alien. vbi ait quod seruus implorato iudicis officio petere potest alimenta, & infort. etiam ad fratres Minores omnium bonorum incapaces, qui tamen alimenta relicta per iudicis officium petere possunt, id quod hodie ex ordinationibus suorum patrum est eis omnino prohibitum, ita quod solummodo recipere possunt a sponte dantibus, quinimo vidi ordinationem, qua cogitur Guardianus, vel alius prælatus preteritus hæredi, vel debitori quod non intendit legatum

legatum illud acceptare, imò absolute repudiare, & refutat protestando quod si etiam onus aliquod iniunctum sit, puta missas, officium, vel orationes celebrandi, non vult teneri ad aliquid tale faciendum, quare autem non deat actio, ratio est quia tales habentur pro mortuis, ideo actionem exercere non possunt, & in seruo quod sit incapax actionis, voluit [14] textus in l. seruis, ff. de alim. leg. l. seruo alieno, ff. de leg. l. officium autem iudicis residet in ipso iudice, qui potest quandocunque vult illud exercere, sed hæc ratio differtat non videtur bona, quia sicut seruus iudicis officium implorans comparat in iudicio pro alimentis, ita debet posse comparere intendendo actionem que regulariter datur pro legato, responderi tamen potest quod ex quo admittendo seruum, vel alium incapax vulneratur iuris regulari, conueniens duxit Iurisconsultus derogari tunc quātomius fieri posset, hanc quoque sententiam quod solum datur officium iudicis nouissime multos ex prædictis allegans tenuit Lancelot, Gallia, in consuet. Alex. in ver. solidos, q. 6. nu. 50. addo Vital. in tract. claus. in ritu. 21. possit alim. renuncia. col. fin. ver. & scias. vbi dicit quod iudex potest pro legatis pijs compellere ex officio exequutores testamentarios ad soluendum, sed non pro alijs legatis.

S V M M A R I A

1. *Maritus actionis iure petit alimenta seu vsuras pro retardata solutione dotis.*
2. *Negotium alienum videtur gerens repetit quod impendit.*
3. *Maritus alimenta pro retardata dotis solutione repetit & fecero ante moram commissam.*
4. *Marito pro alimentis retardata dotis datur solum officium iudicis.*
5. *Vsura retardata dotis sunt fauorabile, non odiosa.*
6. *L. cum quidam. §. diuus. ff. de vsur. non habet locum in vsuris dotalibus.*

Q V Æ S T I O V.

Marito, cui facta est mora in solutione dotis promissa à focero, vel alio, qui tenebatur alere, datur actio negotiorum gestorum ad petendum alimenta vxori præstita [1] vel vsuras dotalet, quæ alimentorum loco succedunt, vt voluit Imol. in l. in insulam §. vsuras, col. 2. ver. sed forte potest dici quod aut ille, ff. soluto matrimonio. & ratio est quia cum debitor teneatur alere, & maritus alimenta præstando illius reuoluerit ab eo onere, & gesserit vtile illius negotium marito, conuenienti potest actione negotiorum gestorum ad soluendum quod in eius vtilitatem versum aut [2] gestum est, argumento l. Nefennius. ff. de nego. gest. & in l. alimentis. C. eodem tit. & cum Imol. transit ibi Alex. nu. 3.

Et quamuis Corn. in conf. vir. col. 3. ver. sed stat dubitatio, vol. 2. reprehendat Imol. eo quod non sit verum quod promittens dotem & non soluens teneatur vxorem alere: tamen Corne. non bene obseruauit verba Imol. qui non dixit generaliter de quocunque promittente dotem, sed de eo qui ratione sanguinis tenebatur alere, & ita eum intelligit Alex. ibi, & quoad talem promissorem etiam Corn. transit cum Imo. impugnat enim illius generalem rationem negans quod Cyn. & alij id dicant, sed non negat quin vera sit decisio Imol. in eo qui de iure tenebatur alere, & prædictam decisionem sequitur etiam Ruin. in conf. 61. n. 6. vol. 4. vbi per prædictam rationem infert quod ante biennium, & ita ante commissam moram poterit maritus à focero repetere [3] alimenta, quia militat pro eo quoque tem-

pore ratio negotij vultiter gesti, prout militare quoque debet decisio, cuius tamen dictum quoad hoc non probat pro nunc, aliquando examinaturus de illius veritate, & hanc partem tenere videtur Garz. in tract. de vlt. fine, in 6. illatio. nu. 71. & seq. dū restringit decisionem textus capituli salubriter, de vsur. ad focerū & generum, & eum sequitur Didac. variat. resolut. lib. 3. capit. 1. ver. ceterum alia distinctionem Imole sequitur Aret. in §. fuerat, num. 6. & l. fin. num. 22. Rolan. conf. 65. num. 9. vol. 4. & transit meo iudicio sine difficultate secundum suos terminos, quando scilicet qui dotem promisit tenebatur de iure alere, & maritus alimenta præstitit repetendū animo, quia vt alias licet vxor sit in obsequio. viri: quando tamen dos est promissa vir potest alimenta petere, nec compeniantur cum obsequijs: præcipue cum regulariter opere vxoris, vel alterius mulieris quæ non sit artifex, non sufficiat pro alimentis, nec illis æquiualeant. Cùm vero agimus de eo qui dotem promisit, & non tenebatur aliquo iure sanguinis accommodari non potest decisio Imolæ, ex quo nullum illius negotium gestum est, ideo querendum est quomodo maritus alimenta petat, & aliqui nō se resolunt, nec audent alteram partem affirmare, vt l. fin. d. §. fuerat, num. 22. Rolan. conf. 65. num. 15. & seq. volum. 4.

Petrus autem, quem sequitur Bald. in l. fin. §. præterea, num. 3. & sequenti, dicit quod solum datur officium iudicis, non autem actio: [4] Imò vult quod sit officium iudicis mercenarium non nobile, & ad iura allegata in contrarium respondet quod loquuntur in accessibus, & fructibus naturalibus, qui principali petuntur actione, non autem in ciuilibus, quia officio iudicis petuntur, idē probauit Bald. in l. fin. maritor. §. fin. fol. matr. vbi infert quod maritus recipiens sortem sibi præiudicat in alimentis vel vsuris, & cum eo transit Alex. ibi nu. 4. dicens quod iudicium dotis ex parte mariti nō est vniuersale, quia fructus nō augent dotem, quod esset sine dubio si esset vniuersale, & quia non petuntur, nisi lapsō biennio, & ita post moram discedit tamen Alex. à decisione Baldi quatenus ille distinguebat inter accessiones naturales, & ciuiles, quia secundum eum non reperitur quod fructus in contractibus bonæ fidei petantur iure actionis, sed hoc nihil ad nos, & eget longiore discussione. Cùm prædicta quoque sententia transit Alciat. in tract. præsumpt. reg. 1. præsum. 32. n. 7. vbi & ipse dicit extrinsecus principali vsuras peti non posse, & mouetur quia sunt odiosæ, quæ ratio non possit, & mouetur quia prædictæ sunt [5] fauorabiles vt voluit Rom. in consilio 517. colum. 4. quia debetur loco damni emergentis, Aret. in §. fuerat, n. 7. Inlit. de actio. Corn. in conf. 145. vol. 2. Decan. in conf. 571. col. fin. Beron. in conf. 52. nu. 23. vol. 2. Natia in conf. 495. n. 8. Rolan. in conf. 65. n. 18. ver. Secundo non obstat, volum. 4. vbi dicunt ideo text. in l. cum quidam §. diuus. ff. de vsu. locū non habere in intersujs, [6] quæ debentur loco alimentorum tenet hanc opinionem pariter Bal. Nouel. in tract. dot. par. 6. priu. 7. col. 3. ver. & pro hoc dico vbi ait quod marito datur solum iudicis officium mercenarium quod deseruit actioni non autē actio, licet aliud velit in vxore repetente dotem, & idem sequitur Negus. de pig. in 4. mem. 2. par. nu. 54. ver. sed dubitatur. vbi tenet quod iudicium dotis ex parte mariti sit particulare, licet ex parte vxoris sit vniuersale conclusio itaque firmari poterit quod maritus officio iudicis petit alimenta, vel intersujs si debita ob retardatam dotis solutionem, præterquam vbi dos fuit promissa ab eo qui tenebatur vxor-

rem alere, quia eo casu datur actio negotiorum gestorum tamquam alendo maritus gesserit vile debitoris negotium, quod etiam voluit Rol. d. conf. 65. num. 9. est verum quod Bald. Nouel. in l. i. num. 17. ff. solu. matrim. & in tract. dot. tenet contrarium quod marito detur actio de dote vel ex stipulatu pro interfursis, vel alimentis debitis ob moram commissam, sed mouetur ex his quae dicta sunt fauore vxoris non aduersus militare diuersam ratione, quia pro vxore iudicium de dote est vniuersale, sed pro marito est particulare.

SVMMARIA.

- 1 Actio competit pro alimentis ex statuto debitis.
- 2 Legitima mortuo patre petitur iure alimnis.
- 3 Conditio ex lege competit, quando lex nouam introduci obligauit.
- 4 Conditio ex lege competit, quando lex nouam introducendo aliuem loquitur impersonaliter, vel d. regn. verba ad partes.
- 5 Statutum dicitur lex populi.
- 6 Statutum dicitur ius civile illius ciuitatis.
- 7 Conditio ex lege datur quando statutum idem disposuit quod ius commune.
- 8 Conditio ex statuto efficacius prouidet, quam officium iudicis.
- 9 Expensa quando debentur ex statuto, tunc oritur conditio pro eorum pensione.
- 10 Conditio ex lege non datur nisi in subsidium.
- 11 Conditio ex statuto competit ei in cuius fauorem statutum fuit conditum.
- 12 Conditio ex statuto competit ei in cuius fauorem conditum fuit etiam si ad eum verba non dirigantur.
- 13 Conditio ex lege datur alio personalis.
- 14 Conditio ex statuto datur personalis actio.
- 15 Conditio ex statuto est stricti iuris, non bonae fidei.
- 16 Ius delatum ex statuto transmittitur ad heredes ante agnitionem.

QVÆSTIO VI.

Statutum si disponit alimentari aliquem, tunc peti possunt iure [1] actionis, non autem officio iudicis, ut probat Alex. in conf. 7. nu. 26. volum. 2. vbi loquitur in statuto disponentes, quod filia debeat dotari, & alii: & subdit dari conditionem ex statuto, clarius Alciat. in consil. 318. nu. 1. vbi mouetur, quia vbi statutum excludens faeminam propter masculos mandat illam alii, datur conditio ex statuto, quia sicuti legitima actionis iure [2] petitur post mortem patris. l. cum queritur. C. de inofficio testamento, ita & alimenta quae subrogantur loco legitimæ. sed fallax est argumentum, quia non est absolutum quod alimenta legitime loco succedat: Cum neque etiam dos semper sit loco legitimæ, præcipue quando statutum filiam simpliciter excludit, mandans illam dotari, vti declarauit supra in prima questione huius partis. hanc quoque decisionem quod actio detur pro alimentis ordinatis à statuto, tenuit Menoch. in consil. 8. num. 20. in fine, ver. ceterum rem melius, vbi infert quod ideo peti poterunt pro tempore præterito, & ratio est quia vbi cuncte lex [3] inducit nouam obligationem, tunc datur conditio ex ea lege. l. si quis argentum, C. de d. l. i. ff. de cod. ex l. vbi notatur, Bart. in l. quod ex his, ff. de adulter. Bald. in l. i. §. præterea, num. 3. C. de iure dot. Rebuff. in tract. de cong. portio. nu. 52. & ea conclusio procedit sine dubio quando verba referuntur non ad iudicem, sed ad partes, [4] vel proferuntur impersonaliter, ut distinguendo probat Bar. in d. l. i. ff. de con-

ditio ex lege, vbi laf. nu. 6. & 7. & quod dicitur de lege, locum habet etiam in statuto quia [5] dicitur lex populi. l. omnes populi. vbi Bart. & alij. ff. de iust. & iur. & dicitur ius [6] civile, secundum Bart. in l. stipulationum alie, in fine princ. ff. de verb. oblig. tionib. Bal. in auth. generaliter, col. 1. C. de episcopis. & clericis, laf. qui testatur de cõmuni in d. l. stipulationum. n. 9. & videmus Bart. laf. & Dd. in d. l. loquentes de conditione, ex lege promissæ potest legē & statutum nullam constitutens differentiam. in tantum autem verum est conditionem ex statuto dari, ut procedat etiam quando statutum non inducit nouam obligationem, sed disponit idē, quod ius commune, quia eo [7] casu datur etiam conditio, & dicitur satis operari, secundum Bar. in l. i. ff. ad leg. Falcid. Abb. in rub. de regular. in fin. Ruin. in consil. 27. numero duodecimo, volum. 3. Roland. in tract. de luc. dot. quæst. 26. in fin. hic autē conditio [8] ex statuto fortior est officio iudicis, & efficacius prouidet secundū Cast. in l. i. si fœder. in fin. princip. ff. solu. matrim. & probatur in l. cum postulat. ff. in principio. ff. de damn. infect. Alex. dicto consil. 7. n. 26. volum. 2. Ruin. dicto consil. 27. hinc videmus, quod si statutum mandat victum victori condemnari. in expensis oritur [9] conditio ex statuto, secundum Bart. in l. tertia, §. si rem. ff. de leg. 3. Doctores in caput. ex parte, de rescip. Alexand. in l. propterandum. §. fin. autem alterutra, vbi etiam laf. on. num. 5. C. de iudic. & plures casus quibus ex dispositione statuti datur conditio ex lege, ponit Firmian. in suo repert. in verbi. conditio ex lege, fed quod dictum est conditionem ex lege oriri à statuto idem disponente, quod ius commune, non mihi tutum videtur, quandoquidem non solet dari conditio ex lege [10] nisi in subsidium, vt not. in ea l. i. ff. de conditio. ex le. Dyn. in consil. 43. colum. 1. & consil. 48. in fin. Crau. in consil. 752. nu. 21. nisi dicamus, quod oritur quidem conditio, sed impeditur exercitum donec aliud competit remedium, sed pro hac parte facit, quod si intentare potest conditionem ex statuto, [11] in cuius fauorem statutum fuit conditum. l. statuas. ff. de acq. re. dom. Bart. in l. omnes populi, in 7. q. princ. ff. de iust. & iur. immd. vt consequatur quis commodum à statuto delatum agere potest conditione ex lege etiam si ad eum verba non dirigantur, sed sufficit, quod factum fuerit [12] ad eius commodum. l. si vno legata §. si testator. ff. de legat. 1. vbi Barto. infert ad statutum faeminarum exclusum in fauorem agnatorum, & prosequitur Natta in consil. 147. nu. 1. & eiusmodi conditiones dicuntur [13] personales. l. actionum, in princ. ff. de actio. & obl. §. 32. g. appellamus. Instit. de actio. & idem est in conditione [14] ex statuto. l. i. ff. de cond. ex leg. Tiraq. in tract. retr. consil. 8. gl. 5. num. 8. vbi tamen dicit, quod aliquando sunt in rem scriptæ. l. 3. §. i. vbi gl. in verbi. personales. ff. ad exhiben. gl. Bart. & alij. in l. si ff. de operis noui nuntiat. Tiraq. loco præd. vbi alios addit, & eiusmodi actiones seu conditiones ex statuto dicuntur stricti [15] iuris, non autem bonae fidei, Bal. in c. i. in fi. de feud. cognit. Dyn. & Bar. in l. consil. ff. ad municip. Ang. in consil. 202. Tiraq. de retract. conu. §. 32. gl. 1. nu. 2. & ius à statuto delatum transmittitur ad heredes, etiam si non fuerit agnatum, vt loquendo de lucro dotis delato à statuto [16] per mortem vxoris voluerunt in fauorem mariti, Bart. Bald. & alij communiter in l. si arrogator, ff. de adopt. Salic. Castren. Alex. & alij in l. cum antiquis. Co. de iure delib. Bar. in l. generaliter. §. in his. C. de secun. nupt. alios cumulat Brun. in tract. de stat. excl. fam. in 11. arti. princ.

prin. nu. 85. Crau alios referens in consil. 185. in fi. vbi idem dicit in 4. quod debetur arrogato in bonis arrogatoris; & in beneficio. quod competit mafculo in excludendo faminam; & in alijs etiam calibus. Tiraq. de retrac. consil. 5. 11. gl. 9. num. 4. in quibus locis impugnatur doctrina Salic. contrarium tenentis vt per Crau. qui etiam reprobatur Calcan. & possent circa eiusmodi conditiones multa allegari pro instructione aduocatorum. sed fufficit prædicta adduxisse, quæ magis visa sunt expedire.

S F M M A R A.

- 1 Tutor repetit à pupillo iure actionis quidquid pro illo impendit; & datur contrarium tutela iudicium.
- 2 Tutor tenetur pupillum alere, & bonisque moribus, & arte imbuer.
- 3 Officium suum nemini debet esse damnosum.
- 4 Tutor iudicio tutelæ repetit impensas, quas fecit ex necessitate officij.
- 5 Tutor repetit, quidquid voluit impendit pro pupillo.
- 6 Persona humanis cunctis est rebus preferenda.
- 7 Tutoris officium est necessarium, & publicum.
- 8 Tutor compelli potest capitis pignoriis, & multa indiciæ assumere tutelam.
- 9 Tutor repetit à pupillo alimenta, quæ illi præstitit ante factam taxationem à iudice.
- 10 Tutor repetit à pupillo iudicio tutelæ, quidquid erogauit in alimenta forori pupilli.
- 11 Tutor ante rationem redditam potest inter expensas pupilli alimenta, & si non posuit ante repetit post redditionem.
- 12 Recentio fauorabilior est, quàm petitis.
- 13 Prætoris repetit impensam alimentorum factam pro pupillo.
- 14 Prætoris bona sunt pupillo tacite obligata sicut tutoris.
- 15 Soluere sibi ipsi potest quicunque gerit aliena negotia.
- 16 Tutor potest sibi ipsi soluere suum credicum.
- 17 Tutor debetur pupillo cogitur exgere à seipso.
- 18 Mulier non petit à filiis intersorsoria dotis non soluta post annum lictus si cum esset tutor non soluit sibi.
- 19 Tutor creditur pupillo compensare potest suum creditum cum eo quod debet ex causa tutelæ.
- 20 Compensare factum non potest cum debito societatis credicum quod ex alia causa habet contra societatem.
- 21 Compensans dicitur soluere.
- 22 Creditor, qui dñs administrat bonâ debitoris presumitur sibi soluisse.
- 23 Tutor datur actio negotiorum gestorum pro iis, quæ impendit in alimenta pupilli.

QVÆSTIO VII.

Tutor quoque repetit à pupillo actionis iure quidquid impendit in illius alimenta, [1] & datur contrarium iudicium tutelæ, secundum Cuman. consil. 88. casus talis est. nu. 4. ver. circa secundum Gramma. qui tamen de eo mentionem non facit in decisi. 103. nu. 204. tenetur enim tutor ex necessitate officij pupillum alere, bonis [2] moribus instruere, & curare quod autem aliquam ediscat, l. cum plures, §. tutor, ff. de administ. tutor. l. 3. §. tutor, ff. de suspect. tutor. Roma. in consil. 435. Socin. in consil. 2. colum. 2. volum. 1. Cuman. d. consil. 88. numer. 4. Plot. de in lit. iuran. §. 5. numer. 24. ver. data operam, vbi inquit quod si hæc omittat poterit contra eum in litem iurari, Causalcan. tract. de tutor. & curat. numer. 275. vbi allegat Crau. in consil. 190. qui nihil omnino de

hoc loquitur, sed de tutore qui procurauit pupillæ immaturum matrimonium. Cum ergo teneatur tutor id facere non debet si fecit [3] officium suum esse sibi danosum l. si quis ex assignatoribus, ff. quemadmodum testa. aper. hæc tamen ratio concludit quidem quod detur alimentorum repetitio, sed non quod iure actionis potius quam iudicis officio repetatur, ideo melior ratio est, quia in contrario tutela iudicio repetitur sumptusque tutor [4] fecit ex officio, vt dicitur in l. 3. in fin. princ. ff. de contr. act. tutel. at tutor fecit ex necessitate officij, non ex voluntate impensam in alimenta pupilli, vt supra dixi, ergo ea actione repetit: ita etiã ea actione repetit tutor quidquid in rem pupilli impendit l. 1. §. præterea si tutelæ, & l. quid ergo, §. deducuntur item, ff. de contr. & vt. actio. tutel. & generaliter repetitur quidquid utiliter impenditur circa [5] negotia pupilli, vt inquit Cuman. d. consil. 88. num. 3. quod si eius datur repetitio, quod in res, aut negotia pupilli est solutum, quanto magis licebit repetere id quod in illius persone subuentionem, & sustentationem est erogatum, cū persona hominis sit rebus [6] omnibus preferenda, l. in pecudum ff. de vfu. l. iustissime, de adl. edic. & longe vtilior, & magis necessaria dicatur impensa quæ fit pro sustentatione persona, quàm quæ erogatur pro defensione rerum, vt de se patet, nec probatione eget, sed in terminis videtur text. in l. sumptus, C. de administ. tut. vbi dicitur quod tutori reberi debet sumptus, quos necessarius fecit in pupillum, & nulla data potest magis necessaria, aut magis vtilis impensa, quam alimentorum, & fouetur ratione, nam si tutoris officium publicum est & necessarium, [7] quia ratione cogitur quis assumere tutelam, Instit. de excus. tut. in prin. iuncta l. munus, la secunda, §. iudicandi, ff. de muner. & honor. Alexand. in consil. 26. num. 7. volu. 3. consil. 109. num. 3. eod. vol. Causal. in d. tract. nu. 201. imò potest tutor [8] compelli multa indiciæ & capitis pignoriis, Bar. in l. 1. tutor pupilli, ff. de auth. aut. l. al. in l. sub pretextu, C. de hære. actio. D. d. omnes in l. cum quis res, vbi laf. nu. 12. C. de procurat. nulla fuissegit requiras quod in dampno, & licet tutor debeat regulariter curare à principio quod per iudicis alimenta pupillo danda taxetur, tamen si id omisit, & bona fide præstitit alimenta, [9] datur nihilominus repetitio, vt dicitur in l. fi. C. de alim. pup. præ. quia illud erat de consilio non de præcepto, idem dicitur in l. 2. in pri. & §. si vero, ff. vbi pup. edu. deb. ponant Cuman. & Gram. in locis supra citatis.

Et non solum tutor repetit quod soluit in alimenta pupilli, sed id quoque quod erogauit in alimenta [10] fororis eiusdem pupilli, & in mercedes magistrorum qui illam artibus instruerent, vt probat textus in l. qui filium, ff. vbi pupillus educari debeat, Cuman. d. consil. 88. nu. 4. quia cum pupillas ad id teneretur tutor debitum pupilli exclusit, & in eo textu dicitur expresse quod iudicio tutelæ repetitur id quod confirmat dicta supra de alimentis pupillo præstitis, quia si soluuntur tutori præstita forori pupilli, quanto magis reddi debent, quæ ipsi pupillo data sunt nam propter quod vnumquodque tale, & illud magis, authentic. multo magis, C. de sacrosanctis ecclesiis, & prædicta procedunt quando in reddenda ratione non fuit facta mentio dictarum expensarum, quia tunc datur petitio, & si ratio nondum est reddita potest in rationibus dictas [11] expensas sicuti ceteras factas circa negotia pupilli repetere. l. 1. §. præterea si tutelæ, & l. quid ergo, §. deducuntur item, ff. de contrar. & vt. actio. tutel. & si datur repetitio.

multo magis dabitur retentio, quæ [13] est magis fauorabilis quam petitio. l. per retentionem, Cod. de vfu. l. Paulus, ff. de do. exceptio. Bald. in conf. 455. column. 2. volum. 2. inf. in l. naturaliter §. nihil commune. colum. duodecima, ff. de acquir. poffef. Deci in l. diuus numero quinto, ff. de reg. iur. Rain. conf. 66. numero duodecimo, volum. 1. Crauet. in conf. 148. numero fecundo, Caphal. in conf. 86. num. 20.

Similiter quæ dicta funt de tutore locum habent quoque in eo qui fe gessit pro tutore, licet tutor [13] non effet, d. l. 1. §. hæc actio ff. de contra. & vt. actio. tute. Cuman. d. 8. numero tertio, idem enim iudicamus de protutore, quod de tutore ipso, & ideo bona protutoris, qui adminiftrauit non minus à iure funt tacite obligata [14] pupillo, quam tutoris, fecundū gloss. in l. dabitur. §. 1. ff. de priuileg. cred. glo. fin. in l. pro officio, C. de administ. tuto. vbi Bal. notat, dicens non esse alibi, & ponit Neguf. in tract. de pig. in 4. mem. 2. par. num. 7.

Immo tutor, qui adminiftrabat, & de suo erogauit in alimenta pupilli, poterit sibi durante officio foluere de redditibus pupilli, hoc enim admittitur in quocunque gerente aliena [15] negotia, vt probat text. in l. diuortio, §. illum autem ff. de neg. gest. & notat ibi Cast. na. t. idem probatur in l. peculium §. præterea ff. de pecul. & in l. tutor. [16] est text. in l. quotiens §. licuti autem ff. de administ. tuto. vbi dicitur, quod licet potest tutor pupillaribus creditoribus foluere, ita & tibi, immo plus dicit, quod tenetur sibi fatisfacere, alius non currunt vfuze. Aret. in §. actionum, numer. 50. Infit. de actio. vbi mouetur ratio, quia si sit pupilli debitor [17] cogitur exigere à feipso. l. ita tamen §. debitor ff. de admin. tut. & ibi Bar. notat, idem ponit Socin. in conf. 12. 6. n. 5. vol. 1. vbi infert, quod mulier [18] turix filiorum potest annum luctus non poterit alimenta petere ob recardatam dotis solutionem, quia fuit in culpa si sibi nõ foluit, fequitur Plo. in tract. de in lit. iuran. §. 1. num. 34. Causc. de tuto, no. 179. & poterit tutor cõpenfari [19] cum eo, quod ex causa tutelæ debet, quia vtrunque habet originem ab eodem fonte, licet aliud sit quando tutor non est creditor ex causa tutelæ, argumento eorum, quæ ponit Bal. in l. eius, num. 3. C. de comp. vbi debitor ex causa societatis cõuētus nõ obicit cõpenfationem de [20] debito, quod non defecit à societate, Pet. de Vbald. in tract. de duob. frat. in 5. par. q. 32. num. 35. Causc. in tract. de tuto. nume. 220. & prædicti præfupponunt, quod si creditor sit ex eadem causa societatis, sit locus cõpenfationis, & hoc casu foluere dicitur, qui [21] cõpẽfat. l. si debitor ff. qui potio in pig. hab. l. amplius ff. rem rat. hab. l. vel permutauit ff. de liber. cau. l. inf. in §. in bonæ fidei, no. 62. Infit. de actio.

In tantum autem tutor potest sibi foluere si creditor sit, quod si diu adminiftrauit præfupmitur sibi fatisfecisse, & in adminiftratore [22] bonorum inquit Afflic. in decis. 13. no. 14. & seq. Crauet. in conf. 12. 9. nu. 5. Causc. in d. tract. n. 181. vbi post Alex. & Neuzan. dicit idem esse in vxore, quæ diu adminiftrauit bona filiorum: præfupmitur enim sibi fatisfecisse pro dotibus debitis.

Et non folum datur actio contraria tutelæ tutori pro repetitione eius, quod impendit in alimenta pupilli, sed etiam actio [23] negotiorum gestorum l. 2. ff. de neg. gest. Cuman. dicit. 88. numero tertio, nam alendo gessit vtile negotium popilli proinde repetit.

Hæc tamen omnia intelliguntur, quando minor

tenetur tutori foluere alimenta accepta, & pro quietate, cuius datur repetitio, nõ aliquando pupillus non tenetur, vel faltem non foluit integra alimenta vt quando interfuit tutore, vt per Cuman. loco præd. & dixi in tit. quando alimenta præfrita repetantur, vbi egi de tutore repetente alimenta pupillo præfrita.

SYMMARIA

- 1 *Syndicus ciuitatis, vel quilibet de populo agit pro al-*
mentis alicui relictis.
- 2 *Mifericordia communis est vsus.*
- 3 *Popularis actio efficitur, quando totius populi interef,*
& quilibet de populo agit.
- 4 *Legata pia denuncari possunt à quolibet de populo.*
- 5 *Legata pia. Quilibet de populo pro legatis pui impli*
rare potest iudici officium.
- 6 *Procurator sibi petere potest alimenta pauperi relictis.*
- 7 *Ad adatum requiritur quando agit quis pro tertio,*
alias actio sicut nulla si pars opponat.
- 8 *Mandati defectus opponi potest intra mille annos.*
- 9 *Vxoris affines possunt agere coram iudice pro alimen-*
tis, & medicinis vxoris debitis.
- 10 *Conuictus agit pro conuictio in iudicio, vide infra.*
- 11 *Conuictus sine mandato agit pro conuictio.*
- 12 *Sententia lata contra conuictum, pro conuictio com-*
parente non nocet domino.
- 13 *Conuictus non admittitur pro conuictio sine cau-*
tionem rati.
- 14 *Conuictus non admittitur etiam cum cautione, quã-*
do causa non recipi estimationem.
- 15 *Conuictus pro conuictio sine cautione admittitur ad*
petendum alimenta.
- 16 *Conuictus non admittitur pro conuictio, contra pa-*
triter conuictum.
- 17 *Conuictus non admittitur pro conuictio, qui habet tu-*
ratores.
- 18 *Provisio hominis facit cessare provisionem legis.*
- 19 *Veniens speciali iure non admittitur donec extat,*
qui venit iure communis.
- 20 *Conuictus non admittitur pro conuictio, quando ex-*
tat procurator.
- 21 *Specialia non debent multiplicari.*
- 22 *Testandi licentia eis concessa, qui non potest testari*
intelligitur seruatis solemnibus iuris.

QVÆSTIO VIII

Cognitum est in præcedentibus, quæ actio, vel via pateat ad petitionem alimentorum, nunc non inutiliter agemus si alimentario soli deatur alimentorum petitio, & Barto. in l. ciuitatib. nume. 4. & seq. ff. de lega. primo, dicit quod syndicus Ciuitatis, immo quilibet de populo, poterit agere, vt illi præstentur alimenta cui relictis sunt, & loquitur quando debentur certo generi personarum in Ciuitate, puta pauperibus, & mouetur ex textu, & §. si autem qui hoc facere in Auth. de eccl. tit. & infert, idem esse quando pro alimētis vel aliis necessitatibus aliqui relinquitur fratribus Minoribus, mouetur eam ratione, quia illud relictum pertinet ad hominem, & vtilitatem Ciuitatis, sed ante, cum id voluit Speculat. in titul. de infirm. edicto §. nunc vero aliquis, nume. 65. quia cum legatum sit pium & misericordie [2] cõmunis sit vtilis, cap. non satis, circa fin. 86. distin. admittitur quilibet de populo effectus enim actio popularis, cum totius populi inter sit [3] proinde quilibet admittitur, l. 1. ff. de popal. actio. l. 2. §.

l. 2. §. 1. ff. ne quid in loco publico, l. 1. ff. de loc. & itiner. public. & Speculator ad id allegat Bartolus in tractatu de aliment. no. 39. & dicit Specul. loco prædicto, quod quilibet de populo compellitur exequutorum testamentarium ad solvendum, & Barto in d. l. ciuitatibus, inquit duplex dari remedium pauperibus, primum quod quilibet de populo agat secundum quod ipsemet legatarius imploret officium iudicis, & hoc etiam dicit addito ibi posita, quæ repetit omnia verba Bartoli. idem placuit Ang. in d. §. sin autem, in Auth. de eccles. tit. hoc idem voluerunt Hostiens. lo. And. & Anch. in c. si heredes, de testa. vbi etiam Butr. & dixit Bal. in l. nulli, no. 13. vers. vltimo nota. C. de episc. & cleric. quod quilibet de populo potest denudare legata l. 4. p. 1. & nõ requiritur mandatum, subditque esse bene notandum. Rom. in cõf. 69. no. 3. dices quod pro legatis piis quilibet de populo potest implorare §. iudicis officii per quod exequutor cogatur voluntate testatoris executioni mandare, & inquit tex. in §. sin autem, esse ad hoc singulare Barbatius late in cõf. 8. n. 12. vol. 1. vbi refert se latius dixisse in eod. c. si heredes, Rom. quoque in l. si cõ dote §. si maritus, n. 18. ff. solut. matrim. dicit posse quilibet de populo petere quod præstetur vxori alimentum, probatque ratione, quia prouisio alimentorum pertinet ad piam causam, l. Mella, ff. de alim. & cib. legat. at culibet de populo cõpetit apud iudicem postulare quod relictum in causam piam executioni mandetur, d. §. sin autem, quæ ipse dicit ad hoc singulare, sequitur etiam Vital. in tract. claus. in tit. alimen. an renunt. poss. col. 1. Mantica in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 5. num. 1.

Hanc verò conclusionem Rom. in d. §. maritus, n. 18. extendit ad procuratorem §. 6. ff. de iur. ut is quoque cõpetat possit pro alimentis dandis, & sequitur Vital. in loco prædicto, id quod non patitur difficultate, quia si quilibet de populo admittitur, eodem modo admittitur procurator fisci.

Procedit autem decisio de plano meo iudicio, quando alimentum alicui pauperi debetur, quia vt dixi suo loco, tunc pertinet ad piam causam, & militat similitudo pie causæ, at vbi debentur diuiti, tunc aliud videtur, cessat enim pietas, & cõsequenter ratio ditionis, proinde ipsa quoque decisio cessare debet, sed difficultate facit ratio Barto. in d. l. ciuitatibus. si enim ideo efficitur popularis actio, quia relictum pertinet ad utilitatem, & decore ciuitatis, vtique hæc ratio militat nõ minus quando alimentum diuiti debentur, quam vbi pauperi relictum sunt, sed Barto loquitur quando non vni, aut certis personis relinquuntur, sed vbi generaliter omnibus certe qualitatis, puta vni collegio, vel monasterio, vel capitulo, vel vniuersitati mercatorum, vel alterius artis: eo enim casu negari nõ potest quin publice intersit esse in Ciuitate tale relictum, præterea ego diceret dari ius agendi cuique de populo, quando alimentum debetur pauperi, ex legis dispositione, vel hominis iure quando debetur generaliter certo generi personarum, quod si debeantur alicui priuato, vel vni familiaris, quæ nõ egeat, tunc diceret admitti nemini qui non habeat mandatum, quia regula est quod nemo alieno nomine potest esse in iudicio sine mandato, & si opponatur exceptio §. 7. omnia acta reddunt nulla, l. licet, C. de procurat. & sustinebitur oppositio etiam si fesset iura §. 8. mille annos. bald. in l. 2. c. si ex falsi instur. ponit late Vant. in tit. de nullitat. ex defect. manda. n. 58. ver. transsumus ad secundum, & vbi non habemus limitationem expressam, ita debemus regulæ, Bart. in l. 1. ff. de regul. iur. nec ab ea de facili recedendum est.

Vnus tamẽ est casus, in quo datur actio sine mandato pro alimentis, quando scilicet vxor posita est in furore, & maritus illius negligit infirmitatem, & curam: tunc cognati vxoris cõparendo coram iudice agunt vt maritus cogatur vxori ministrare alimenta, medicinas, & alia necessaria ad sustentationem vxoris, vt est casus expressus §. 9. in l. si cõ dote §. sin autem in sequissimò, ff. sol. ma. vbi gl. bar. bal. Ang. Imol. Rom. Alex. & alij omnes notant, & in eo tex dicitur quod curator vxoris furiosæ, vel cognatus Vital. in d. tit. an alim. renunt. poss. col. 1. & hic casus videtur fundari speciali fauore propter furorem, sed DD. trahunt cõmuniter ad vxorẽ agram, id quod videtur destruire quod paulo supra dictum est licere cuique de populo agere pro alimentis alicui debitis, quia si id verum est frustra in vxore agra, vel furiosa esset dispositum, quod liceat cognatis adire iudicem: nisi dicamus, quod dñs cognati admittitur, alij nõ excluditur, vel quod cognati admittuntur tanquam vnus de populo, sed textus mentione fecit de cognatis propter facti cõtingentiam. Addo etiam quod in hoc nihil videtur extare specialitatis fauore dotis, seu alimentorum, nam est regulare quod in quacunque causa coniunctus admittitur ad agendum pro toto coniuncto, exigendi, C. de procura. siue descendens sit, siue etiam transfuersalis vsque ad decimũ gradũ, Innocent. c. nõnulli, de rescript. Spec. in tit. de cõiunctis personis, Bart. in l. sed & hæc in princ. ff. de procur. etiam apparet illud omnino carere mandato, vt l. 1. §. pbat. in d. l. sed & hæc, in prin. hinc videmus maritũ agere pro vxore sine mandato, l. maritus, C. de procu. & idẽ e contra videmus in vxore pro marito, manifestissimi, §. sin. C. de furt. licet sententia lata cõtra cõiunctam personam pro alia intementem non noceat coniuncto, [12] qui sit dominus, vt bene per bald. in l. 1. C. quibus res iudicis non nocet. [13] Singularitas tamẽ in hoc versatur, quia cõiunctus non admittitur pro coniuncto sine cautione rati, l. Pomponius, §. fin. vbi gl. & Dd. ff. de proc. Dd. in Lexigedi, C. eo tit. Vant. in tit. de nullita. ex defect. mandati, n. 130. ideoque in casibus quibus causa nõ recipit admissionem, & cõsequenter non cadit cautio rati, coniunctus nõ admittitur pro cõiuncto, [14] vt fuit in spiritualia secundu Spec. & lo. And. in tit. de cõiun. perso. in fin. la. in d. l. exigedi, n. 9. lim. 5. & tamẽ ad cõsequendum alimenta coniunctus admittitur sine [15] cautione, consistit etiam in alio fauore alimentorum, quia etiam coniunctus regulariter admittitur pro coniuncto, id tamẽ falsum, quando agitur cõtra [16] italiciter coniunctum, vt declarat Cast. in l. sed & hæc, in prin. ff. de proc. quia secundum eũ par cõiunctionis ratio illi repellit, idem voluit Salic. in Lexigedi, col. 2. C. de procur. sequitur Masili. in l. 1. §. cum quis latrones, n. 12. ff. de quest.

Et quia textus in d. §. sin autem in sequissimò, ait qd curator furiosæ vxoris vel cognati petere coram iudice alimentum à marito ministrari, possit dubitari an extante curatore possit cõiunctus petere hanc prouisionem: nam ibi alternativè dicitur curator, vel cõiunctus, atque ita nõ videtur discrimine cõstitui, contra verò cõiuncta persona nõ admittitur ad agendũ quando extat [17] curator, vt voluit bald. in l. Senatufconsulto, C. qui accus. nõ poss. & not. la. in d. l. exigendi, no. 9. in 1. lim. vbi duplici ratione adducit, prima est qd mandat, expressũ facit silere tacitũ, 3. verfic. sed & si forte, ff. iudic. sol. facit regula quod [18] prouisio hominis facit cessare prouisionem legis, l. si. C. de pact. conue. secunda est, quia nõquam admittitur venies [19] speciali iure donec nõ est in mora si qui veniunt cõmuni, l. sepul. viol. ff. de sepul. viol. simile

videmus quando extat procurator [20] quia tunc conuictus non admittitur. l. cum preator, ff. de iudiciis vbi Ang. notat Spec. in tit. de conum. per. ver. item quod agit. Molin. c. ex parte de ani. col. pen. de rescript. l. ad. ind. l. exigi. d. n. 9. in 3. limit. & qñ lex dicit cognatos admitti, intelligi debet curatore existente in mora, alias specialia [21] Imultiplicentur contra l. cum post. §. generoso, ff. de iure dot. l. c. de doc. promissio. vñ in n. est specialis q. conuictus admittitur sine cautione, alteru verò q. agit cum extat curator, & quando plura obstant, si dispellantur aduersus vñ impedimentu, subalteru: ideo si ei qui nō poterat testari nō cōcedatur testandi licētia. intelligitur modo [22] in testamēto seruēt solennitates à iure introductas, nisi quando, C. de inof. testa. & pro d. reg. est text. in l. si domus, ff. de seruit. vrbano. prædior. l. si nō lex, ff. de har. mli. & plures citati in cōf. n. 5. n. 27. existimo ergo cognatos nō admitti si extat curator, nisi illi sit negliges vel in mora petēdi, quæ mora in alimentis inducitur sine interpellatione, vt aliquando dixi, & iudex estimabit isto casu an à principio cognatos admittat, cogita ergo quia Doctores hanc questionem non examinauit.

S V M M A R I A

1. Libellus requiritur quando alimenta petuntur iure alimentum, alias fecit.
2. Libellus omitti non potest, nō est de substantia iudicii.
3. Libellus est in omni iudicio necessarius.
4. Libellus requiritur, vt iudex fiat formare.
5. Libellus non requiritur quando agitur iudicis officio.
6. Libellus non requiritur pro executione sententia.
7. Libellus non requiritur quando iudicis officium imploratur, vt quis defendatur in possessione.
8. Libellus non requiritur, quando iudicis officium imploratur pro adipsenda possessione.
9. Libellus in iudicio officio requiritur quando res non sunt res liquida, sed res discussione.
10. Libellus in l. fin. C. de edict. diui Adriani, non requiritur si non extat contradictor.
11. Libellus in l. fin. C. de edict. diui Adriani requiritur quando est necessaria causa cognitio.
12. Libellus requiritur etiam in summariis.
13. Petitio qualiscunque requiritur in quocunque iudicio, quævis summaria.
14. Libellus requiritur et in causis q. exhereditate desiderat.
15. Rescriptum est locus libelli in causis summariis.
16. Libellus vnicui sufficit, quando plures tenentur ad alimentum præstare iure alimentorum.
17. Libellus vnicui sufficit in l. fin. C. de edict. Diui Adriani contra omnes contradictores.
18. Libellus si sit ineptus sententia non sustinetur, quædam erant necessaria, alias fecit.
19. Libellus in petendis alim. qualiter formari debeat.
20. Alimenta qui præstare recusat compellitur à iudice in capis pignoribus, & in dotali multa.
21. Libellus non cogit patroni multa indulta, & contra.
22. Alimenta quando pluribus debentur, iudex vnum eligi quæ ceteri contribuant.
23. Plures quando tenentur alimenta præstare, distributio fit inter eos per tempora.
24. Officium iudicis implorari potest, vt heres conueniatur in præstaudis alimentis.
25. Legatarius alimentorum habundans cum vno ex pluribus illa consequitur.
26. Legatarij qui discordant in percipiendis alimentis, componuntur à iudice.
27. Mora in debito alimentorum contradictr sine interpellatione.
28. Mora irregularis sufficit in alim. debitis propter dote.
29. Mora non contrahitur per interpellationem extra-

iudicis, quando debetur aliquid ex officio iudicis.

30. Libellus in causa alimentorum debet continere res ipsas in alimentum.

31. Alim. debetur peti potest à principio pro omnibus alimentis.

QVÆSTIO IX.

Libellus an in causa alimentorum sit necessarius, controuertunt Dd. & resoluitur videtur, quod si petuntur officio iudicis non requiratur, si verò iure. [1] actionis non possit omitti. l. si iudex ff. de his qui sunt sui, vel alieni. n. l. nec quicquam, §. de plano, ff. de off. procon. Atin. in prax. §. 4. casu 4. vbi subdit, q. primo casu sit summaria cognitio, secundo verò nō, atq. ita resoluti alij dicūt requiri omnino, & pro eis fiat cōmunis regula, q. libellus sit [2] de substantia iudicij, & omitti non possit, secundū gloss. magistralē in n. in c. de libel. obl. vbi lun. Host. Io. And. Cald. Imo. Soc. & alij. & corā quibuscunque agatur iudicib. [3] necessarij est libellus, gl. in l. pe. in ver. conuict. C. de arbit. vbi dicit etiam coram arbitro enim iudex potest aliter cognoscere qualitatem actionis, propositæ & intentat iudicij, & quomodo formare debeat sententiam, [4] c. licet Heliodorus, clem. fape, de ver. sign. & infinitas auctoritates congerit, Vant. in titu. de null. ex defect. pos. nu. 18. & seq. pro resolutione igitur sciendū est, q. si agitur officio iudicis ad alimenta, tūc libellus nō requiritur secundū supradicta, & ratio est, quia nunquā libellus requiritur, quando iudicis [5] officio agitur, vt voluit Spec. in tit. de off. iud. n. 2. Bar. in l. iubete cauere, ff. de iurisd. om. iud. & seq. sequitur Dd. cōmuniter, vt ibi inquit Sapia, nu. 18. & Bar. ac alij eo loco inferūt, quod ideo pro executione sententiæ nō requiritur libellus, [6] idē Sapia, in l. fin. n. 64. C. de edict. diui Adriani. tollent. Atin. in sua prax. §. 4. c. 3. n. 1. hinc Bal. in conf. 338. vol. 5. dicit libellu nō requiri, quando iudicis officium implorat [7] aliquis, vt in possessione defendatur, Carp. caut. 100. nota diligenter, Brun. in conf. 98. num. 9. Marf. Zuch. Cagn. Benitt. & alij citati à Menoch. in tract. de retinen. pos. rem. v. num. 27. vbi refert etiam alios casus similes, quibus in possessione iudicis non offertur libellus.

[8] Idem videmus, quando officium iudicis imploratur pro adipisc. poss. secundum Alex. in consil. 23. nu. 5. vol. 4. Zuch. d. l. fin. n. 121. C. de edic. diui Adri. Menoch. de adipisc. poss. remed. 6. n. 8. vbi addit las. Dec. & Neuiz. Et prædicta decisio locum habet quando omnia sunt liquida, ita loquuntur iura in contrarium allegata, quæ tractant de executione, & vbi negotiū nō est liquidum, & eget causæ cognitione, tūc videtur, q. etiam [9] vbi imploratur officium iudicis sit necessarius libellus, ita præsupponit illi Dd. & ideo videmus, q. in remedio l. C. de edic. Diui Adri. nō sit contradictr, & nō sit opus cognitionis causæ [10] nō datur libellus, secundū Soc. in c. 1. ver. 63. fallit, de liber. obl. at si extet contradictr, & causa sit cognoscenda [11] libellus offerri debet, Bal. in d. l. fin. nu. 44. Corn. nu. 28. Iac. n. 23. & Zuch. nu. 291. alios citat Menoch. de adipisc. poss. rem. 4. nu. 468. & seq. & quamvis causa sit summarie tractanda, tamē etiam in summariis [12] requiritur libellus, secundum Bart. in extr. ad reprim. in ver. summariis, n. 2. Innap. in c. 1. n. 3. & 4. de lib. obl. decif. Ped. an. 2. vbi post Bar. las. & alios dicit limitari, q. agitur ad executionem sententiæ, subdēs esse cōmun. opin. Dd. cōclusio tamē est, q. siue causa sit liquida, siue eget causæ cognitione, non requiritur libellus formalis, sed sufficit qualis qualis petitio, ex qua pars, & iudex cognoscere possint, quid opponatur, & quo actor tēdat greff. ea. n. qualis qualis petitio requiritur in omni [13] iudicio

dicip quantumvis fauorabilis voluit. Dñ. in elem. f. xpe de ver. dign. Signo. in conf. 111. n. 7. Alex. in col. 50. n. 6. vol. 2. in conf. 54. col. 2. 4. & ponit Meno. in trac. de arb. ind. q. 48. n. fi. vbi hoc modo intelligit eos qui dicunt libellum requiri in sumaris & in tra. de acq. possem. 4. n. 4. 7. vbi ut ex sententia Zuch. in d. l. fi. n. 29. aduocet ea petitione esse in scriptis danda & ita quod intelligi debet. Bar. in l. 4. §. hoc autē iudicium. n. 10. fide damno inf. vbi ait libellum requiri etiam in causis. [14] quae celeritate desiderat, quem citat Meno. loco praed. n. 4. 71. declarari enim debet, ut sentiat de his qui qualis petitione, nō de formali libello. & ita quoque alios allegando declarat Alim. in sua praxi. §. 4. c. 1. n. 3. vbi n. 1. post Cardin. in d. clem. f. xpe. n. 17. & Blanc. in trac. de compro. q. 8. princ. n. 7. declarat, quae sit differentia inter libellum, & qualem qualem petitionem, & ibi videri poterit, & de c. f. Pedem. n. 3. dicit, quod isto casu receptum est loco [15] libelli, de quo tract. Vant. in titul. de nal. ex defe. proc. num. 19.

[16] Et hoc casu si plures tenentur ad praestandum alimentorum vnicuique libello, vel petitione omnes conueniri possunt. l. 3. ff. de alim. & cibariis. legat. cuius legis argumēto Bald. in d. l. fin. C. de edict. diui. Adria. num. 46. & Zuch. n. 306. dicunt in remedio illius legis sufficere vnicuique libellum contra omnes contradicētes. [17] sequitur Roman. Alex. Dec. Purpur. & alij etiam a Menoc. in d. remed. 4. n. 473.

Vbi vero actiois iure alimenta petuntur teneo idē, qd nō requiratur libellus, sed petitio quadam, quia etiā tūc causa agēda est summaria, vt probauit inter privilegia alimentorum, nō solum, quando alimenta debentur pauperi, quo casu negotium est privilegissimum, vt ibi dixi, & causa dicitur pia, sed etiā qñ debentur diuiti, quia vt dixi semper causa est fauorabilis, & summaria, licet non sit privilegiata.

[18] Et non est superflua questio, an libellus esset necessarius, vt voluit glo. magistralis in fi. in l. vi. num. ff. si cert. vbi notant Bald. Ang. & alij DD. Bar. in d. extrajud. ad reimpedund. in ver. figura, alios citat Vant. in d. tit. de nullit. ex defe. proces. n. 24.

[19] Petitio autem duobus modis formari potest, primo generaliter, puta peto condēnari ad praestandum mihi alimenta pro praesenti, & pro futuro tempore, & tūc lata eodem modo generali sententia procedet iudex ad executionem, facta prius liquidatione rerum, & quantitate praestandarum.

Secundo particulariter petendo alimenta sibi dari, & condēnari contentum ad dandum omni anno tantum pro vestuario, & singulo mēse tantū pro victu, & ita infiniti Bar. in l. pecunia. n. 4. ver. quando debent peti. ff. de alimen. & cibariis. legat. sequitur Vital. in tract. clausul. in tit. quando possit renuncia. alim. col. pen. ver. quero quando debent.

[20] Et vbi contentus recusat alimenta praestare, tūc iudex capitis pignoriis inhiatque malicia illū compellat ad solvendum, ita vult gl. in l. si quis a libertis §. si quis ex his in ver. pignoriis. ff. de lib. agnosc. vel alien. vbi Alex. notat modum cogendi debitorem ad ministrandum alimenta & idem probatur in l. 1. §. ex hoc refertur. ff. de vent. in poss. mittent Ludov. Molin. de prim. filio. lib. 2. cap. 8. Cordub. in d. §. si quis ex his n. vbi limitat in patrono erga [21] liberum item in liberto erga patronum, & in filio emancipato erga patrem, quia isti praesentē cogi non possunt ad alimenta, sed causatiue, scilicet ne ius patronatus perdat, ne libertus ad seruutem, & emancipatus in patris potestate redigatur, vt dixi in cer. alimento-

rum privilegia, & sane, quoad patronū & libertū clara est decisio, sed emancipatus filius cogitur praesentē patrem alere, licet perdat etiam ius emancipationis.

[22] Et quando alimenta a pluribus debentur, & praestatio difficilis est, tūc iudex vnum eligit a quo solo praestantur, ceteri vero illi cōtribuant pro sua portione, vt est text. in l. folet in prin. ff. de alim. & cibariis. leg. immo potest iudex non solum providere circa praestationem, sed etiam potest per tempora providere, qd vnus praestet alimenta certo tempore, [23] alter vero alio tempore, ita Bar. ibi per text. in 2. respon. & ad hoc secundū Bar. ibi implotari potest officium iudicis non solum per legatarios, sed etiam per heredes [24] legatos, sequitur Ru. in conf. 81. n. 4. vol. 2. vbi inter. qñ alimenta relicta sunt in domo haeredum praestanda, si contingat haeredes diuidi, & seorsum habitare, poterit legatarios alimenta consequi habitando [25] cum vno ex haeredibus.

Idem est in casu conuerso, quando legatarij, vel alij plures, quibus debentur alimenta, discordant in modo illa percipiendi, tūc iudex illos [26] suo officio componit, Specus in tit. qui fil. sint legit. in fi. ver. quid si discordant, sequitur Fel. in rub. de treug. & pacesum. 8. in fi. ver. & si illi quibus Alim. in tra. de exequut. §. 3. c. 141. n. 14. folio milu 63.

[27] Nota etiam, quod debitor ex causa alimentorum constituitur in mora absque interpellatione, probat text. in l. cum vnus §. verbi. ff. de alime. & cibariis. legat. vbi infertur, quod & si nulla interpellatio praecesserit, tamen alimentum praeterita peti possunt, id quod procedit multo magis in alimentis, quae debentur propter dotem, quia in eis sufficit mora irregularis, id est, quod maritus sustinuerit onera matrimonij, [28] secundum Bar. in l. fin. §. puterea. C. de iud. dot. Bero. in conf. 52. n. 26. vol. 2. & est menti tenendum, praecipue pro casu, quo alimenta solo debentur officio iudicis, quadoquidem cum aliquod officio iudicis daretur non contrahitur mora sed per extra iudiciale interpellationem, [29] sed requiritur litis contestatio, l. cum postularet, in prin. ff. de damno infest. Alex. in conf. 7. n. 27. volum. 2. id quod ego verum credo, etiam in alimentis, quidquid dixerit Bero. omnis dictum sufficere potest, quando alimenta iure actum debentur.

Et aduertendum in formando libello, quod non petatur aestimatio alimentorum, nam ipse res pro alimentis necessitate peti debent [30] secundum Bar. in l. libertis §. manu missis. ff. de alimen. & cibariis. legat. Alex. in conf. 72. n. 6. vol. 2. & dixi in tit. quomodo alimen. sint praestanda, addo Causale. in trac. de vlt. malier. test. num. 138. circa medium, vbi multos allegat. Lancelot. Gal. in confu. Alex. in versolidos, q. 6. nu. 117. & in loco praed. limitat.

Aduertatur etiam, quia si debitor ex causa alimentorum sit annuus, quod quando sit dixi hoc eodem opere, tūc licebit agere contra debitorem, vt condēnaretur ad praestandum ea pro omnibus annis futuris suis, scilicet debitis temporibus, [31] & non erit necesse adueniente anno, vel die semper licem instituire. l. libertis quos. §. in fine. atque ibi Bar. ff. de alimen. & cibariis. legat. Bart. & alij in l. non quemadmodum. ff. de iud. Barto. & Bald. in l. 1. C. de sentent. que sine cer. quanda. Bar. in l. 1. col. 2. in fin. C. de fidei. vbi lat. in fi. Alex. in conf. 95. col. 2. vol. 1. Vtil. ad Afflic. in decis. 79. n. 2. Pet. Anton. a Pet. in trac. de fideicom. prohibi. alien. q. 10. num. 33. Si mon de Praxis, de intercept. vlt. volunt. lib. 5. inter. 2. dub. 3. nu. 95. & seq. fol. mihi 551.

FINIS

TITULI III.

V 2

TRACTATUS DE ALIMENTIS, D. IOANNIS PETRI SVRDI, CASA- LENSIS, I. C. CLARISS.

TITVLVS III.

Quomodo, & qualiter sint præstanda alimenta.

SVMMARIA.

1. *Cibaria omnia veniant appellatione alimentorum.*
2. *Alimentorum appellatione veniant ea omnia, sine quibus corpus humanum sustentari non potest.*
3. *Alimenta debentur, quando testator mandat aliquem gubernari, & nutrire.*
4. *Sustentatio congrua quando relinquitor, tunc cibaria omnia debentur.*

QVÆSTIO I.

QUAM AGIMUS, quomodo, & qualiter alimenta sint præstanda, possumus diuersimodè id intelligere, quid pro alimentis veniat, in quo loco id sit præstandum, qui modus, & forma seruandus sit, quo tempore dari debeant, ex quibus rebus sint

soluenda, & quid econtra alimentarius facere teneatur erga alimentatorem, & de singulis prædictis tractandum est in hac parte.

[1] Et primam quidem sciendam est alimentorum appellatione venire omnia cibaria, legatis ff. de alimen. & cibar. leg. gloss. in c. Episcopus. 10. q. 2. immò ea omnia sine quibus humanum corpus sustineri non potest, & que hominum natura [2] demonstrat, vt inquit Bart. in tract. alim. nu. 1. facit text. in l. verbo victus, & in l. quos nos. §. liberè. ff. de verbo. sig. Ange. post gloss. in l. cum hi. §. qui transigit. ff. de transactio. vbi laf. late ponit. hanc etiam opinionem tenuerit late Abb. Ang. Aret. Rom. & alij quos citat Dec. in l. de alimentis, in prin. C. de transactio. Castr. conf. 437. num. 2. in 2. vol. Soci. in conf. 161. nu. 4. vol. 2. cibaria autem sunt maxime homini necessaria ad vitam sustentationem, quia quotidie inuisibiliter consumitur radicale humidum, & corpus debilitatur. Proinde necesse est corpus restaurare nouo cibo, qui inde in carnem, & sanguinem conuertitur, vt post Bart. inquit Castr. in l. proponerebatur, in fin. ff. de indic. & pro hac parte, Cordub. in l. si quis a liberis. §. non tantum, num. 2. ff. de libe. agnoscend. allegat Soci. laf. Dec. Lambertin. Purpur. Ruben. Alexan. Bertran. Orof. Ioan. de Amic. Chaffan. Rebass. Cra-

uet. Paul. de Citadin Padil. Anton. Peret. & Rol. qui de hoc tractat, latissime quoque ait Simon de Pret. in tracta. de interpreta. vltimar. volunt. libr. 4. interpret. 1. dubit. 11. numer. 36. & seq. Benincas. in tracta. de pauper. quest. 7. in 2. speciali iudic. num. 33. & hoc procedit non solum, quando aperte alimenta sunt relicta, sed etiam quando testator mandat, quòd quis gubernetur, & nutriatur, quia cum ea verba importent alimenta, debetur [3] Ieo casu quidquid venit in legato alimentorum, secundum Corne. in conf. 45. colum. 5. in fin. ver. sed sub verbo, volum. 4. Alcia. in l. quos nos. §. verbum viuere. ff. de verb. signif. Simon d. dubita. 11. nume. 4. & idem est, quando legatur congrua sustentatio [4] per rationem prædictam, vt post Castr. concludit Crauet. in conf. 199. num. 4. quia ratione possumus idem dicere omnibus in casibus, quibus alimenta videntur relicta, quos fere omnes recitauimus supra in titul. quando alimenta censentur relicta, quia siue alimenta explicitè relinquuntur, siue equipollentia verba proferantur, nihil est omnino differentie. & quamuis ex prædictis quilibet dignoscere facile possit, quid alimentorum nomine præstandum sit, ex quo sentit qui sique in seipso quibus egeat rebus ad vitam transigendum, tamen sunt nonnulla sigillatim recensenda, quæ alimentorum nomine debentur, ne generalitas fortè confusionem pariat, & de cibariis non est dubium, quia proximè ea diximus deberi.

SVMMARIA.

1. *Vestis est ad vitam hominis necessaria, ideo ei debetur, cui alimenta præstanda sunt.*
2. *Vestis non venit appellatione alimentorum, quando quis renunciat alimentis, & nu. 30.*
3. *Vestium appellatione veniunt calciamenta.*
4. *Vestis, & vestimenta, idem sunt.*
5. *Vestis appellatione venit, quidquid disponens pro veste reputabat.*
6. *Pelliculi veniunt alimentorum appellatione, quando persone qualitas id exigit.*
7. *Vestis appellatione, que veniunt, renouantur.*
8. *Vestimenti appellatione veniunt lanceæ, luse, asserica, bombagina, & alia.*
9. *Vestis nomine venit, quod tegendi capitis causa paratum est.*

- 10 *Camisia includitur sub nomine vestis.*
- 11 *Vestis relicta, debentur vestimenta.*
- 12 *Vestis accipitur pro cibariis, inspecto communi usu loquendo.*
- 13 *Vestes lugubres, & viduales etiam previsa praestanda sunt mulieri ab heredibus mariti intra annum luctus.*
- 14 *Vestium dandum est vidua intra annum luctus, quia ei debentur alimenta.*
- 15 *Vestes lugubres debentur ex consuetudine, & id etiam quando alimenta non debentur, quia habent alimende.*
- 16 *Denarii videtur, quod sine obligatione solvitur.*
- 17 *Vestis non debetur ei, cui relicta sunt cibaria.*
- 18 *Vestis non debetur ei, cui relicta est mensa parata, vel platum, vel pignora, vel quid simile.*
- 19 *Vestis non renouatur ei, cui debentur alimenta, nisi ille reddat attritas, & ibi declaratur quomodo intelligendum sit.*
- 20 *Vidua, quae secundo nubis, vel luctum deponit, tenetur reddere heredibus mariti vestes lugubres sibi traditas.*
- 21 *Vestes festinae non consentur uxori, vel vidua donata, sed ad usum concessa, ut honoratior uideatur.*
- 22 *Vestis etiam festina dimittitur uxori, & viduae, quando se disponit regionis consuetudo.*
- 23 *Vestis viduae, & quicquid eius consentur uxori donata a marito, secus autem in premissis, & festinis.*
- 24 *Vestis. Si debetur pecunia dederit alimentarius pro emenda vestis, verum non emerit, poterit pretium repeti.*
- 25 *Vestis si legata sit, & haeres soluerit pretium, legatarium autem vestem non emerit, poterit repeti.*
- 26 *Vestis laes si scholaris in collegio datur pecunia, qui non eam emit, dabitur pretio.*
- 27 *Vestas. Erumentum pro vestis emptum si quis mutato proposito vendat, non incidit in penam statui.*
- 28 *Alimenta, quando sunt praestanda, non est curandum quid fecerit alimentarius de pecunia loco alimentorum data.*
- 29 *Vestis pretio, an debeatur ab eo, qui tenetur alere.*
- 30 *Vestis non venit appellatio alimentorum, quando agitur de remittendis alimentis, & ibi de veritate.*
- 31 *Vestis festinae, vel quotidianae, quae dantur, arbitrio iudicis committitur.*

QVÆSTIO II.

VESTIS quoque maxime [1] est ad humanæ vite sustentationem necessaria, l. legatis. ff. de aliment. & cibariis. l. legatum. ff. de adimen. legat. l. verbo victus. ff. de verbor. significat. glo. in l. si quis a liberis. §. non tantum. ff. de liber. agnoscent. vel alien. l. in iuratum. ff. de verbor. significat. Alex. in l. si vltus fructus. §. dos legata. col. 1. ff. ad leg. Falcid. Socin. in consil. 161. in fin. vol. 2. & id præsupponit Bartol. in d. tract. alimen. in prin. dum inquit vestiarium remissum non videtur, quando quis renunciat [2] alimentis. Pract. Papien. in tit. de form. libell. quo agit pro legat. rei singulari. in princ. nu. 65. vers. condescendo ad decimum articulum. Crauet. in consil. 199. n. 3. Rol. d. consil. 22. n. 4. vol. 1. Simon de Pretis d. dubit. n. 33. & seq. Benincas. d. q. 7. in 2. specia. iudicio, n. 33. & dicit las. in l. si vni §. qui transigit. n. 1. ff. de transact. quod in legato, vel promissione alimentorum, venit vestis, & quod ita tenent omnes Dd. qui insistent ad testatum alimentorum factum uxori, quod includit vestimentum. appellatio autem vestis [3] veniunt etiam calciamenta. l. argento. §. ibi, & fascie crinales. ff. de auro & argent. legat. Card. in Cleme. 2. quarto de vita & honestate cleric. Crauet. in consil. 199. n. 3. Simon d. dubit. n. 39. Menoc. de arbit. in

dic. casu 170. n. 30. & paria sunt dicere [4] vestes, vel vestimenta, ut probatur in l. vestis. ff. de auro & argen. lega. ut autem cognoscatur, quid vestis veniat appellatione, plurimum attenditur patris familiae consuetudo: quidquid enim ille pro veste reputabat, id omne veniet [5] vestis, vel vestimentorum appellatione. l. inter vestem. vbi Bart. ff. de auro & argen. legat. Bello. in consil. 30. n. 11. & dicit Bald. in consil. 30. in fin. vol. 2. quod pelles [6] quoque continentur ratione alimentorum, si alimentarius illis egeat, sequitur Rolan. d. consil. 22. num. 4. in fin. & intellige pro vestibus, quia si alimentarius senex sit, vel Doctor, vel alterius conditionis, cui vestis ex pelle conveniat, praestanda erit, & quid appellatione vestis [7] veniat ponitur in d. l. quos nos. §. verbum vivere. ff. de verbor. significat. vbi Alcia. & alij ponunt, & preterea gloss. post textum in l. vestis. §. 1. ff. de auro & argen. lega. quod vestimenti [8] appellatione continentur omnia lanea. linea. serica. bombagina, quae induendi, ut camisiae, precingendi, vel singula, amittendi, ut clamides, infirmendi, vel tapeta cooperatoria, mittendi, vel diploides, accubandi, vel cultus causa parata sunt, sequitur Simon in d. dubitatio. n. 42. & gloss. in eadem l. vestis. §. muliebris, dicit venire, quae [9] legendi quoque capitis causa parata sunt, & est de hoc text. in d. l. argento. §. 1. ibi, & fascie crinales. licet Crauet. aliter videatur intellexisse illum textum in d. consil. 199. num. 3. & de camisia ponit quoque [10] Bellon. in d. consil. 30. num. 11. vbi dicit hoc procedere, quando vestium fit simplex metio, secus vbi ex verbis testatoris aliter colligi possit, vti ille deducit ex verbis testamenti in suo casu, & quod dictum est vestem debere relictis alimentis, locum habet etiam quando testator non alimenta reliquit, sed victum [11] secundum Romanum in consil. 440. nu. 4. & non mirum, quia appellatione victus veniunt alimenta, sed hoc apud me est dubitabile per ea, quae infra paulo post dicta de cibariis, licet aliud sit victus, aliud cibaria: nam vestes ad vitam sunt necessariae, non ad cibandum, secundum tamen communem usum loquendi victum [12] accipimus pro cibariis, & hoc modo videtur intellexisse Caltr. in consil. 437. nu. 2. vol. 2. dum inquit, quod appellatione congruae sustentationis non solum venit victus, sed etiam vestitus, sine quo corpus sustineri non potest, veritas tamen est, quod venit etiam vestis. Bart. in l. penult. §. l. num. 3. ff. solut. matr.

[13] Ex praedictis autem inferitur, quod viduae cui alimenta debentur intra annum luctus praestanda sunt quoque vestes lugubres, & viduales etiam pretiosae, secundum personarum, & mariti dignitatem. Angel. in l. decreto. C. ex quibus causis infam. irrogat. Aretin. in §. fuerat, circa finem, Institut. de action. vbi loquitur etiam de [14] vestis sequitur Capic. in decis. 26. Didac. in epitom. de sponsa. part. 2. cap. 34. §. n. 11. & licet Alex. & Imol. in l. vltus fructus §. dos legata, ff. ad legem Falcid. & Capic. loco praedicto disputent de consuetudine, quasi iure non debeantur, tamen loquuntur ipsi quando etiam haeredes non teneant uxorem alere intra annum luctus: puta, quando habet [15] aliunde, vel quando dos constituit in bonis immobilibus, & aliis casibus, quos suo loco declaravimus, hoc eodem libro. subdit autem Didac. vbi supra, quod si haeres de vestimentis provideant viduae eo casu, quo non tenebantur videtur donare [16] l. donari. ff. de regul. iur. & quod viduae debeantur vestes lugubres voluit Ioan. Lup. in repet. rub. de don. inter vir & vxor. §. 11. num. 8. & late praeter ceteros ponit Vital. in trac. claus. in titu. al-

men. renun. non possit. col. 8. vers. sed quid in vestibus viduallibus. vbi an heredes mariti teneant eas prestare. & an videatur donare. & subdit. quod Digestorum tempore heredes solebant tota familiam lugubri veste induere. quae non diebus gestabatur. & ibi quoque subdit. quod vestimenta veniunt viduus appellatione. ideo si vxor est durante anno luctus alenda. quando dos constitit in pecunia. vel mobilibus. & non habet aliunde. absque dubio vestis erit ei tradenda.

[17] Non tamen prestanda est vestis. quando non alimenta. sed cibaria fuerint relicta. vt est text. expressus in l. diarius. ff. de alim. & ciba. lega. ponit glo. in c. si Episcopus. 10. q. 2. Castr. in consil. 437. col. 2. nu. 2. in fi. ver. nec etiam diaria. vol. 2. Dec. in l. de alimentis. n. 3. vers. & ad hoc facit. C. de transact. Bar. in tract. alimen. n. 7. vbi ait appellatione diarij. vel cibarij non venire vestimentum. Imol. in c. Episcopus. n. 7. de prebend. Simon in d. dubit. n. nu. 43. vbi idem dicit. quando non sub nomine cibarium consisteret relictum. sed dixisset testator se relinquere [18] mensam paratam. vel platium. pitantiam. vel victualia. vel partem in tinello. vel admitteret eum ad edendum. & bibendum in domo. & praedictorum ratio est. quia relictum est limitatum ad comestitionem. non autem extenditur ad ea omnia. quae sunt ad vitam hominis necessaria. vt sit. quando aliquenta relinquuntur. vel alimonia. vel victus. vel alia similia.

Aduertendum tamen. quodd alimentarius. cui vestes debentur. si vult eas renouari sibi. tenetur antiquas. & attritas consignare. [19] & reddere alimentatori. vt loquendo in vxore vidua inquit Bald. in l. n. 5. C. de fideicom. vbi tamen limitat. quando veteres vestes forent necessariae pro sustentatione vitae. refert. & sequitur Cordub. in d. l. si quis a liberis. §. non tantum. n. 19. in prin. ff. de libe. agnos.

Quod autem diximus heredes mariti teneri ad praestandum vestes viduae. intellige. quod si vidua luctum depoluerit. vel secundum nupter. teneatur reddere vestes. [20] quas habuit. ita voluit Bal. in consil. 478. n. 3. in fin. vol. 5. per text. in l. in his. §. 1. ff. soluto matr. sed id procedit in quotidianis. & vilibus. non autem in festiuis. & pretiosis. quia ille videntur ab heredibus non donare. sed concessisse. vt honorator incedat ad honorem mariti. [21] vt declarat Imola in l. si ex re. §. fina. ff. de stipulat. seru. vbi hoc modo intelligit dictum Ang. ibi. qui ait consiluisse sepius. quodd vestes quotidianae factae viduae non computantur ab heredibus mariti in extinctionem dotium. sed festiuae renubente vidua repetuntur per heredes mariti. quia cessat causa traditionis. & praedicti duo DD. dicunt Digestorum tempore consueuisse totam familiam defuncto domino incedere noue diebus cum veste lugubri. & vterque eorum limitat praedictum non procedere. quando consuetudo regionis [22] aliter disponeret. hoc etiam voluit Imola in l. in his §. seruus. ff. solu. matr. Campes in tractat. dot. part. 2. q. 56. vbi. quodd censetur donare. quando expesa est modica. secus. quando est magna. nisi in contrarium extet consuetudo. & ponit. an vidua. quae de proprio impendit. repetat ab heredibus viri. eandem sententiam tenuit Ioan. Lupus in repetit. rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 11. nu. 7. vbi dicit procedere etiam in vestibus quotidianis pro certo tempore. puta hyemis. vel aestatis. Socin. iun. in consil. 134. n. 40. vol. 1. Rolan. in consil. 10. nu. 18. vol. 1. post Vital. in d. titulum. an renunciar. pos. alimen. col. 8. vers. sed quid in vestibus. vbi refert formalia verba Ang. Imol. & alio-

rum. & pro hac distinctione facit. quia idem seruamus in vestibus. quas fecit maritus: si enim sint viles. & quotidianae. [23] censetur donare. & ab heredibus non repetuntur. si vero sint festiuae. & pretiosae. censetur concessae ad vsum tantum. & marito defuncto heredes possunt illas repetere. l. mortis suae causa §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. id vestimentum. ff. de pecu. Nicol. de Neap. in l. rem legata. ff. de alimen. legat. Bart. in l. sicut certo. §. interdu. & ibi Alber. Bald. Ange. Fulgos. Castren. & Imol. ff. commodat. Salice. in l. sicut. C. de donatio. inter vir. & vxor. Socin. iun. in consil. 134. numer. 40. volum. 1. Cagnol. in l. contractus quidam. n. 39. in fin. ff. de reg. iur. Grammat. in consilio ciuili 47. nu. 2. Roland. in consil. 10. nu. 12. vol. 1. Menoc. de arbit. iud. casu 218. n. 1. & seq. Afflicti. in decis. 315. vers. secundum caput. vbi pulchre loquitur. quia ergo ratio videtur vir eas vestes donare. ea ipsa idem dicendum est in heredibus. vt videatur dedisse ad illum finem. Baldus tamen in d. consil. 478. volum. 5. indistincte tenet. quodd omnes sint restituendae. & hoc indistincte procedere etiam voluit Alexand. in l. si is. qui quadringentas. §. fin. nume. 5. ff. ad Trebellian. Vital. in loco praedicto. column. 9. dum recitat praedictum Baldi consilium Ioan. de Garron. in Rubric. C. de secund. nupt. num. 42. pena 18. Didac. in episcopiae de sponsal. par. 2. c. 5. §. 9. n. 11.

Aduertendum tamen. quod praedicti omnes loquuntur. quando heredes mariti non tenentur vxori alere. licet teneantur vestire ex consuetudine loci. propterea ex praedictis inferri non potest ad casu noitum. in quo tractamus de vestibus. quae ex causa. & in consequentiam alimentorum dandae sunt. & questionem hanc pungit. sed non resoluit Campegedi. d. 2. part. 2. quaest. 56. Vital. in d. dicta colu. 8. & 9. Alex. in d. l. si is qui quadringentas. colum. fina. propterea dico in nostra questione. quod siue festiuae. siue quotidianae vestes. & siue vxor per mortem. siue per trinitum ad secunda vota finiat luctum. siue etiam agatur de quocunque alio cui alimenta debeantur. vestes erunt restituendae sic attritae. & vsu consumptae per id quod diximus supra. ex Bald. in l. 1. numero 5. C. de fideicom. & ratio est. quia obligatus alere. id facere tenetur solum quatenus vrget alendi necessitas. & quid superflui deductis alimentis. pertinet ad eum qui alimenta praestat. non autem ad alimentarium. pro quo facit. quod diximus de spurio. a quo si quid relictum est ultra alimenta. reuocatur. praeterea is qui tenetur alere. non videtur donare. sed debitum exoluere. argumento l. donari. ff. de reg. iur. & l. velle non creditur. ff. eod. quod argumentum considerant etiam. quamuis ad aliud propositum. Alex. Vital. & alij supracitati.

In vidua vero quae non est alenda. concludo repeti solum posse pretiosas. non alias. secundum distinctionem praedictam. quae est verissima. & fundata ratione. nam si concessae sunt solum ad vsum diualem. repetuntur iussu finito vsu. argumento eorum quae dicuntur in tit. de vsu & habit. econtra vero viles. quia sunt donatae non repetuntur. ex quo semel quod placuit. non debet postea displicere. & titulus donationis est absolutus & perpetuus. non temporalis. vt est vsus concessio.

Notandum quoque. quod si pro veste emenda pretium sit a debitore numeratum. alimentarius vero vestem non emerit. poterit debitor pretium repetere. argumen. l. 2. §. Titio. ff. de dona. vbi dicitur. quod si quis decem ea donauit conditione. vt veste emat. repetere [24] potest conditione. si vestis non sit empta. &

pta. & illum textum citat *Emilian.* in consilio decimo, numero septimo. *Cordub.* in dicta l. si quis à liberis, §. non tantum, numero vigesimo tertio, ff. de liberis agnoscendis, qui loquuntur, quando legata [25] est velitis, & heres pretium soluit, id quod trahi potest ad proximam per nos tactam questionem, quando velitis data est alimentario, [26] qui non est illa usus, ut scilicet teneatur illum reddere inferunt autem prædicti ad collegia, quibus tanta datur pecunia pro vestibus, ea enim repeti potest, si scholasticis vestem non emat.

Sed ut meum in hac quoque questione interponam iudicium, arbitror hoc casu condici non posse pecuniam, nec vestem, sicut nec quando alimenta sunt ab homine relicta, nam hoc casu potest legatarius consequi legatum, & illud inde in alium usum convertere, & non in alimenta, quemadmodum videmus, quod legatarius potest alimenta præteriti temporis petere, quæ tamen non possunt secuire pro tempore ordinato à testatore, & satis est, quod dantur & recipiantur res ad finem ordinatum, nec refert, quod mutato postea proposito in alium usum conuertatur, pro quo facit quod [27] voluit Bart. in l. cetera, §. finali, ff. de legatis primo, ubi prohibente statuto, ne quis frumentum emat ultra usum, si quis emptor frumento pro usu, mutato exinde proposito illud vendat, non incurrit penam, quia sufficit, quod in principio id animo gesserit, licet exinde aliud fecerit, idem dicit Bald. in l. inde querit, ff. de exercit. Ana. in cap. significavit, col. 6. de iud. Felin. in capite secundo, columna finali, de consuet. & hoc dixit valde notandum Marii singulari 86. circa finem, ubi allegat Albe. & alios, Brun. de statu, excluden. femin. articulo sexto, numero 281. ubi infert ad aliam decisionem, Afflict. quoque inferens ad simulationem contractus, in decisione septuagesima secunda, numero octavo. & ad pulchrum casum infert Marin. Freccia, qui tamen de prædictis non meminit, in tract. de subfeud. tit. de author. Baro. author. 38. columna finali, veric. quod fane procederet, atque ita in simili non est curandum, quid fiat de rebus datis ad alimenta, [28] quando ea ex dispositione hominis præstanda sunt, aliud quidem credo, quando debentur ex dispositione legis, quia tunc subducta necessitate, ut suo loco dixi, non debentur, & proinde in alium usum conuertere non possunt, atque id ipsum probari videtur ex textu in d. l. secunda, §. Titio, ff. de doriatio, dum distinguit, an testator foret alioquin relictorus, vel non. quæ distinctio non esset necessaria, si non posset alimentarius convertere in alium usum.

Quamvis autem alio titulo tractemus de modo, & qualitate præstandorum alimentorum, non tamen videtur in eum locum referenda questio, an velles pretiosæ sint præstandæ, qui alimenta debentur, si ex qualitate personæ conveniant pretiosæ, & Imol. in rub. ff. soluto matrimonio, columna penultima circa finem dicit, quod velles pretiosæ [29] non debentur ab eo, qui tenetur alere, & reprehedit Angelum, qui dicebat contrarium, & illum sequitur ibi Ripa numero quinqueagesimo sexto dicens, quod si ne pretiosis vestibus potest quis vivere: ergo illi non veniunt appellatio alimentorum, argumento l. legatis, ff. de aliment. & cib. legat. & velles pretiosæ considerantur secundum conditionem personæ, Alexand. tamen in d. rub. ff. soluto matrimonio, numero vigesimo sexto, tenet contrarium, quod appellatio alimentorum veniant pretiosæ velles, si conveniant conditioni & qualitati alimentarij, per d. l.

legatis, & allegat quoque Bal. in l. si maritus in id, ff. sol. matr. *Cordub.* in d. §. non tantum, n. 26 multa allegat, sed non se resoluti, Benin. in trac. pauper. in 7. q. 2. specia. iudic. n. 40. Alciat. cons. 241. n. 4. ego autem video Doctores prædictos non discordare, sed diversimodè loqui. Imola enim & Ripa loquuntur de vestibus pretiosis quæ non sunt necessariae, inspecta qualitate personæ, atque id innuit Ripa, dum dicit, quod pretiosæ dicitur secundum qualitatem personæ, exempli gratia, si honorificæ quis credere potest cum vestibus ex serico, non erunt illi necessariae velles auro intertextæ. Alex. autem loquitur, quando velles pretiosæ requiruntur ex conditione personæ, puta si talis sit persona, cui velles ex serico conveniunt, illi tales sunt præstandæ, licet etiam ex intertexto auro, & purpura conveniant, tales deberentur. Imol. igitur, & Rip. pretiosas intellexerit dici velles, quæ excedit & superant conditionem creditoris, quod tamen est falsum, quia possunt esse pretiosæ, & tamen illi convenire, & videmus etiam magnos nobiles, & Principes habere velles quotidianas quidem, sed pretiosas, sed nonnullas item pretiosiores, quare si qualitas personæ id exigit, dade[re] sunt pretiosæ, quæ sunt necessariae inspecta qualitate personæ, sed non ille pretiosiores, quæ ad pompam & ostentationem deferuntur, ut sunt auro intertextæ, cum ex serico sufficiat cuiusque nobili, qui Princeps non sit.

Sed & quod diximus vestem deberi ei, cui alimenta præstata sunt, rectè procedit in terminis prædictis, vetum si agatur de alimentis remittendis per renunciationem vel transactionem, vel alia vi, res aliter se habebit, quia appellatio alimentorum velles non venit, [30] ita post hac. Bu. cōcludit Bar. in l. legatis, in prin. ff. de ali. & cib. leg. per l. cū his, qui transigit, ff. de transac. & ponit rationes, quia ubi agitur de remittendis alimentis materia est odiosa, & in ea fit stricta interpretatio, ubi verò agitur de alimentis debendis materia est favorabilis, & interpretatio ampla fit, eodè quoque modo distinguit Bar. in tra. alim. n. 2. in hoc tamè cōtradicit Deci. in l. de alimentis, n. 2. C. de transac. & in l. 2. n. 31. ff. de iuris. omn. iud. volens, quod minus velles veniat, quæ remittuntur alimentis, quam ubi tractatur de illis præstatis, quia etiam in odiosa materia fit lata interpretatio, quatenus proprietates verborum patitur, l. cū lege, ubi notat Aret. C. de testame. & respondet ad quæ transigit, ideo vestes non veniunt, quia text. pcedit veteribus disponendo specialiter, sed hæc responsio est verbalis, quoniam si cum agitur de alimentis remittendis, velles veniret appellatione alimentorum, dicitur Marcus non stat. illet de vestes specialiter transigendū, ut dicitur in eo textu, quare verior est prima opinio, quam etiam sequitur *Cordub.* in d. §. non tantum, numero 40. ubi etiam agit de ratione diversitatis, & cū hac opin. transit quoque Benin. in d. tract. d. special. 2. nu. 42. & seq. ubi post longā disputationē dicit in fin. favore eorū, quibus debetur alimentis, introductū est, quod nomine alimentorum veniunt velles, hoc autē non debet cōverti, ut haberet in agēdo de alimentorū remissione veniret velles, & ibi videri poterit, quia doctē loquitur Menoc. de Arb. iud. casu 170. n. 27. Et quia supra vidimus distinguere Doctores inter velles festivas, & quotidianas, sciendum est, quod in cognoscendo, quæ sunt festivæ, & quæ quotidianæ, [31] standum est arbitrio iudicis, Imol. in l. pen. §. ierous. ff. sol. matr. Cor. in cōf. 81. col. pen. vol. 1. alios citat Rolan. in conf. 10. n. 17. vol. 1. quando autem, & quo tempore velles sint tractandæ æstivæ, & quando hiemales, dicam in tit. quomodo & qualiter præstentur alimenta.

SYMMARIA.

- 1 Cibi appellatio venit potus.
- 2 Potus venit appellatio alimentorum.
- 3 Aqua ei debetur, cui alimenta prestanda sunt, quando in loco est venalis.
- 4 Vasa pro servanda aqua, & vino, tradenda sunt ei, cui alimenta debentur.
- 5 Concesso vino veni quicquid est necessarium ad concessione.
- 6 Potus venit sub nomine victus, vel cibarii.
- 7 Vectura aqua, vini, & aliorum, debetur ei, cui alimenta prestanda sunt.
- 8 Aqua estimatio, non ipsa aqua debetur, quando alimenta debentur.
- 9 Aqua estimatio non debetur, sed aqua, quando debetur vult eam singulis diebus tradere.
- 10 Solui non potest vinum pro alio invito creditori.
- 11 Correlativum dispositum in vino locum habet in alio.
- 12 Res debita regulariter peti debet, non estimatio.
- 13 Opera, quando prestari non possunt, tunc in subsidium petitur estimatio.
- 14 Estimatio post mortem peti potest, si creditur vult, sed non cogitur.

QVÆSTIO III.

Potus quoque debetur ei, cui alimenta relicta sunt, quia sub nomine [1] cibi venit potus, l. diaris, ff. de aliment. & cibariis, l. in rebus, §. possunt, ff. commodati, & sub nomine alimentorum, quod est magis generale, [2] potum includi, probat text. in l. verbo victus, ff. de verb. significat. l. i. ff. de aliment. & cibariis, l. legatis, in verb. cibarii, ff. de aliment. & cibariis, l. leg. per text. in l. et si non sint, §. si cui escarium, ff. de auro & argent. legat. Bar. in tract. de aliment. num. 7. vbi dicit cibarium appellatio se intelligere potum, Alciat. in l. quos nos, §. verbum vivere, ff. de verb. significat. & non potest quis vivere sine potu, ergo is debetur ratione alimentorum, l. si in §. qui transigit, n. l. cum hi, ff. de transactio. Dec. in l. 2. n. 31. ff. de iurisd. omnium iudi. Roland. conf. 22. n. 2. vol. 1. Cordub. in l. si quis a liberis, §. non tantum, nu. 4. ff. de liber. agnoscend. vel alend. Simon de Pretis de interpre. vltim. volun. lib. 4. dubitat. 11. n. 39. & ideo qui tenetur ad alimenta, debet etiam aquam tradere [3] si venalis sit, quia est ea ad hominis vitam necessaria, vt in l. i. vbi glo. & Bart. ff. de alimen. & cibariis, l. legat. Cordub. in d. §. non tantum, n. 7. & 14. Pract. Papien. in forma lib. quo agit pro re singula, in princ. n. 65. & seq. Rolan. in conf. 22. num. 7. vol. 1. Decius in l. de alimentis, n. 1. C. de transactio. Riminald. nun. in conf. 132. num. 9. & 15. Simon de Pretis d. dubitat. 11. nu. 39. in fine. vbi ponit exemplum locorum in quibus aqua est venalis, vt Roma, Venetis, & Ferrarie, & sanè cum alimenta continentur quicquid ad humane vitæ sustentationem requiritur, & nihil magis sit aqua necessarium, fatendum est aquam deberi, hinc est, quod si aqua, & ignis interdiceretur, quibus vita denegabatur.

[4] Advertendum etiam, quod non solum aqua est prestanda, sed vasa quoque in quibus servari possit, vt sunt amphoræ, cadi, & similia, argu. l. 3. §. 1. & l. vino, ff. de tritico, vino, & oleo legato. vbi dicitur quod legato vino veniat vasa in quibus continetur, atque ita per ea iura concludit Simon loco predicto, in 42. in fin. sed ea iura probare non videtur, quia loquuntur in legato vini limitato ad speciem existentem in domo, at vbi vinum ad vsum in genere debetur, aliud videretur dicendum, quicquid

tamen sit cum non aliter vinum servari possit, fatendum vasa deberi, ex quo sine eis vinum, vel aqua servare non posset alimentarius, & vno concessio [5] venit id omne sine quo concessum esse non potest, l. vbi rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurat. d. l. legatis, ff. de alim. legat. l. 1. §. 1. ff. si vltus fruct. petat, l. 2. §. inspectio, ff. quædam testam. aper.

Oldrad. tamen in conf. 79. nu. 2. dicit potum non venire in legato alimentorum, quia aliud est cibum, aliud est potus, allegat illud Evangelij, caro mea verè est cibum, & sanguis meus verè est potus, sed grauitè errat, quia & si diuersæ res sint, continentur tamen sub generali alimentorum, vel victus vocabulo. imò etiam sub [6] nomine cibarii, vt per Alciatum in l. quos nos, §. verbum vivere, ff. de verbo. sign. & propterea rectè reprehendit Oldrad. Dec. in d. l. de alimentis, & in d. l. 2. ff. de iurisd. omnium iudi. Cordub. d. §. non tantum, num. 5. & Decius loco predicto inquit, quod semper cibi appellatio includit potum, quando simpliciter pronuntiat, licet aliud sit quando de cibo, & potu sit separata mentio.

[7] Et non modò aqua danda est & vinum, sed etiam heres vel debitor tenetur refundere vechuram, seu portaturæ pretium, si legatum factum sit nobilis, secus verò si heiet ignobili, ita Butr. in l. prima, numero tertio, ff. de aliment. & cibariis, legat. vbi ait inspicendam esse conditionem personarum, quibus factum est legatum, sed cum reprehendit Cordub. in d. §. non tantum, numero decimoquarto, & de hoc videri potest Simon dicta dubitatione vndecima, numero 105. & sequent. ego hic non discutio, quia referuanda videtur questio ad eum locum, vbi tractabimus, in quo loco prestari debeant alimenta, paulò infra hac eadem parte, vbi sua est fedes, & insurgit determinatio ex declarationibus, quæ afferentur circa principalem questionem.

[8] Dubium tamen est, an aqua ipsa vel estimatio sit prestanda, & Barto. in d. l. prima, numero secundo, concludit æstimationem, non aquam deberi, quia ea faciliè corruptum, & durare non potest, & distinguit generaliter inter ea que seruati possunt, & quæ non volens quod corruptibilia, & quæ modico durant tempore, non præstentur, sed æstimatio debeatur, quæ verò longo tempore durant, præstentur in sua specie, de quo dicam paulò infra hoc eodem titulo, & eandem distinctionem facit Bart. in l. pecunie, nu. 2. ff. de aliment. & cibariis, legat. Cordub. in d. §. non tantum, num. 7. vbi dicit id non probari in l. Mela. §. quidam, ff. de aliment. & cibariis, legat. id autem ego intelligo, quando debitor mallet æstimationem quàm aquam prestare, at si debitor pfe aquam singulis diebus dare non grauaretur, atque ab alimentario [9] recipere, non esset incommodum, crederem non esse cogendum debitorem refundere pretium: sicuti enim aliud pro alio solui non potest, [10] iunio creditori, l. 2. §. mutui datio, ff. de reb. cred. ita debitor non debet cogi ad soluendum aliud pro alio, quia cum sint correlatiua, non indicantur ad impariam, sed dispositum in [11] non habet locum in alio, l. fina. C. de iudic. viduit. tolle. l. fin. ff. de acceptatio. l. as. consil. 117. numero vndecimo, volumine primo. Euerar. loco 76. col. 2. ver. & istud argumentum, decif. Pedem. 115. n. 10. D. Becius conf. 45. num. 22. & tunc solum æstimatio debetur, quado res debita prestari nō potest vel in subsidio qñ causa aliqua subest, alias sepe res ipsa [12] petenda est, l. si ita fideiussor, ff. de fideiussor. l. stipulatus es opus, ff. eod. titul. & in l. si non fortem, §. liberus, ff. si cer-

si. si certum pet. dicitur, quod ad estimationem deuenitur in subsidium, quando opera [13] prestat. nō possunt, si non amplius, s. bonorum. ff. de leg. 1. ubi deuenit ad estimationem ex causa, & dicit gloss. quod non soluitur estimatio nisi intercedat iusta causa, in d. mutui datus, in fin. & hoc modo Dec. ibi, nume. 5. declarat id quod dicitur estimationem fungi ipsius rei iure, & reputari pro ipsa re, vt scilicet intelligatur in subsidium, & causa subsistente, & non aliter, & ibi etiam dicit, quod intercedere mora, [14] licet creditor possit estimationem petere, non tamen cogitur eum iniuste recipere, sed potest rem principaliter debitam petere, quando verò graue esset alimenter recipere aquam singulis vicibus, tunc posset peti estimationem, sed iudex iustus pro suo arbitrio providebit, quod in tempore aqua detur, que feruari potest, biduo scilicet, vel triduo. prout feret regionis consuetudo, atque hoc modo erit vtique parti consultum.

SUMMARIUM.

1. *Habitatio debetur ei, cui alimenta prestantur.*
2. *Habitatio debita venit in vasa ad coquinam, ad mensam, & ad alios usus necessarios, vide tamē ibi.*
3. *Suppellex prestanda non est ei, cui simplex debetur habitatio.*
4. *Separata si sunt aliqua, non bene de vno inferitur ad aliud.*
5. *Habitatio non prestat, quando cibaria relicta sunt.*
6. *Habitatio non includitur nomine alimentorum, quando agitur de illis remittendis.*
7. *Habitatio relicta si fuit à debitorē assignata vna domus, licet ibi variando aliam dare.*
8. *L. si sterilis, ff. de actio. emp. quomodo intelligatur.*
9. *Variatio in ultimis voluntatibus non est regulariter licita.*
10. *Quod sibi non nocet, & alteri prodest, de facili est concedendum.*
11. *Vicini, qui habet per fundum, si fuit semel vno in loco designatum non potest variare, vide ibi.*
12. *Vicini qui debet per fundum, facta semel designatione potest variare.*
13. *Electio semel facta, quando variari possit.*
14. *Habitatio tractata alimentarij, non licet ei locare quando alimenta debentur à lege officio iudicis, vide tamen ibi.*
15. *Usus domus vel fundi, qui habet, locare non potest.*
16. *Vsuarius domus potest recepta mercede inducere inquilinum ad seculum cohabitandum.*
17. *Habitatiorem qui habet, potest locare, vide infra.*
18. *Habitatiorem qui habet, occasione alimentorum non potest locare.*
19. *Habitatio certa domus uxori relicta à testatore potest iudex uxorem pro bona pacis expellere, & aliter dare.*

QUESTIO IV.

Habitatiorem ei deberi cui alimenta prestanta sunt, [1] probant textus l. legatis, ff. de alim. & cib. lega. l. verbo victus, ff. de verb. signif. glo. in l. cum hi, qui transiit, ff. de transact. vbi Dd. late agunt, per cipue las gl. in l. i. qui à libetis, §. non tantum, vbi Doctores, & precipue Cordub. num. 24. qui alios allegat, ff. de liber. agnosce. vel alend. Angel. in conf. 23. Pract. Pap. in form. lib. quo agit pro lega. rei singul. in princ. num. 65. Bart. in tracta. aliment. num. 1. Ioan. de Anan. in conf. 37. vbi etiam Bologn. in additio. & habitatio dicitur alimentorum pars, c. Episcopus, q. 10. q. 2. Bero. in consil. 24. n. 8. vol. 2. Bertr.

in conf. 22. 6. num. 5. vol. 4. vbi dicit, quod est pars victus, idem dicit Bero. in conf. 4. 8. num. 10. vol. 2. Vital. in tracta. claus. in titu. an iuri alimentum. renunc. poss. Benincas de pauperia in 7. q. in 2. special. ind. nu. 33. Menoc. casu 170. nu. 29. & conf. 62. nu. 10. Roland. in conf. 22. nu. 1. vol. 1. Simon de Pretis in trac. de interpret. ult. vol. lib. 4. dubi. 8. num. 61. vbi allegat etiam Rimall. in conf. 250. nu. 6. & sub habitationis vocabulo [2] continentur vasa omnia ad coquinam & mensam parata, ac ad alia omnia necessaria, sine quibus experientia docet nos viuere non posse, argumento l. labeo, §. 1. ff. de suppellect. lega. non enim potest habitare, qui suppellectilem opportunam non habet, atque ita in specie determinat Simon d. lib. 4. dubi. 11. nu. 41. vbi allegat text. in Authen. de appellat. in princip. in c. quam sit, de election. in 6. hanc enim omnia sunt ad habitationem necessaria, & si ne eis nemo potest habitare, & vno concessio venit omnia, sine quibus alimentarius nō potest commode alimenta consequi. l. ad rem mobilem, ff. de procurato. cum aliis de quibus dictum est precedere capite, ad quid autem seruiet habitatio, si nuda esset domus, & nudi parietes, tamen arbitror prædicta quidem deberi alimentario, sed non sub vocabulo habitationis. nam si cui legeretur simplex habitatio, illi nihil aliud prestandum erit [3] præter domum, non autem suppellex, & bona mobilia ad domus instructionem, vel ornatum. nam aliud est habitatio, aliud verò suppellex, id quod de se patet, & probatur, quia habemus in iure separatos titulos de habitatione legata, & de suppellectile legata: & cum sint diuersa, [4] non potest de vno ad aliud inferri, l. Papius exili, ff. de minoribus, ea verò ratione debentur vasa ad coquinam, & ad mensam necessaria, quia sine iis perfecta non sunt alimenta, non autem, quia continentur sub habitationis vocabulo.

[5] Tunc verò non debetur habitatio, quid non generaliter alimenta, sed cibaria sunt relicta, l. diarius, ff. de alim. & cib. lega. gloss. inc. si Episcopopus, q. 2. Bart. in tracta. de alimen. Decian. d. l. de alimentis, nu. 3. c. de transact. & dixi supra in c. de vestibus, vbi allegauit Pract. Papi. Imol. Cailr. & Dec. qui omnes loquuntur non solum de vestimento, sed etiam de habitatione, l. si enim minus continent cibaria, quam alimenta.

[6] Similiter quando agitur de remittendis alimentis, habitatio nō venit, quia ex diui Marci constitutione specialis renunciatio requiritur, alias illi non videtur quis renunciasse, l. cum hi, §. qui transiit, ff. de transact. Bart. post Iacob. Butr. in l. legatis, in princ. ff. de alim. & cib. lega. & in d. c. de vestib. in fin. alios allegari referendo rationem diuersitatis à Doctoribus consideratam, quam minus habitatio includatur, quando agitur de remittendis alimentis, quam si agatur de illis prestandis.

[7] Aduertendum tamen, quod si debitor domum assignauerit pro habitatione, poterit nihilominus etiam variare, & alia dare, sed vt voluit Afflic. in consil. regni, incipiens. Consil. 10. in fine, vbi mouetur per text. in l. si sterilis, §. fin. ff. de actio. emp. vbi subdit se habuisse de facto, sequitur Roland. in conf. 22. nu. 1. vol. 1. Menoc. conf. 62. nu. 11. subdito tamen, quia ille textus loquitur in debito alternativo, quid scilicet videtur domus reservari sibi habitationem, vel decem in singulos annos, & tunc vltimus emptor possit vno anno habitationem præstare, alio verò anno decem dare: at in casu nostro nulla est alternatio, sed vna domo assignata nō videtur quid liceat variare.

Præterea ille textus loquitur in obligatione annua, quæ plures continet obligationes, tot scilicet, quot sunt anni. non mutum ergo si vno quoque anno licet variare, non enim dicitur propria variatio, quæ solet considerari circa vnum & idem debitum, cum tunc plura sint debita, nos verò agimus de vnicuique debito alimentorum. & [8] ita illem textum intelligit gl. in l. i. ex toto, §. 6. vbi eam sequuntur Bar. & alij, si de legat. 1. vbi Ripa nu. 14. dicit esse communem: nos autem sumus in vltima voluntate, in qua non est regulariter licita [9] variatio, vt per l. d. in l. 2. §. 1. ff. de opt. leg. in contractibus verò variatio est licita, cum qui certa iura §. fin. ff. de verb. oblig. lason d. l. i. ex toto, §. fin. videtur itaque non licere debitori donum semel assignatum renocare ab alimentario.

Verum arbitror licitam esse eiusmodi variationem si fiat sine damno, vel incommodo alimentarij per regulam, quæ habet esse de facili concedendum, quod [10] mihi non nocet, & alteri prodest, de qua glossa in l. 2. in prin. ff. sol. matr. Bart. in l. item lapilli, ff. de rer. diui. & quamuis ea regula patiatur multas distinctiones, vt per lason d. l. 2. nu. 32. tamen habet in se plurimum æquitatis & pro hoc facit, quia & si habens feruitutem vjæ, vel itineris in aliquo fundo, non possit variare, sed electione semel facta cogatur per illum, non per aliam transire, [11] vt est tex. in l. i. cui ff. de feruitut. cit. gene. ille tamen, qui feruitutem debet, licet semel vjæ designauerit, vno in loco potest variare, & aliam æque cõmodam designare, [12] vt est tex. in l. 2. §. 6. ff. de religi. & sumpt. fime. per quem ita dicit glossa in d. l. i. cui, quæ Bart. ibi dicit ita notandum, & sequitur Cast. in ff. Capol. in tract. de feruitut. nullic. prædico. c. 1. col. 2. in quarto casu, vers. puto tamen quod liceat, Socin. in consil. 4. nu. 4. vers. circa tertiam dubitationem, vol. 1. vbi dicit glossam prædictam esse communiter approbatam, quamuis Ange. tenuerit contrarium, id quod si procedat, quando obligatio est restricta ad certam speciem & determinatum fundum, multo magis locum habebit, quando fundus nullus est in specie obligatus, sed in genere, vt in casu nostro, si licet enim quod detur habitatio in aliqua domo, dummodo sit & cõmoda, & sufficiens, secundum personæ conditionem, & quia multa dici possent circa variationem electionis [13] semel factæ, ideo vide ad propositum, quæ Tiraq. ponit in l. boues §. hoc sermone, in l. lmi. ferè per totum, vbi latè agit & alibi quoque in eadem repetitione.

Quæri tamen potest, an alimentarius, cui domus assignata est pro habitatione, possit illam alij locare, & quoad eum cui debentur alimenta [14] à lege officio iudicis, & itre sanguinis, non autem ex dispositione hominis, existimo sine dubio non licere illi locare, quia vt dixi suo loco, alimenta ei non debentur, quando habet alimdo, & præstanda sunt tantummodo secundum indigentiam, & necessitatem, sed non vltra vsum, qui autem vsum habet [15] non potest locare, vt §. 1. Instituit. de vsu & habitatu. poterit tamen habere inquilinum, qui data mercede [16] locabitur, ceterum §. 1. ver. quid enim, ff. de vsu & habitatu. at vbi debentur alimenta ex dispositione hominis, aliud dicendum videtur, nam si potest locare, cui [17] habitatio est concessa, d. §. 1. Instituit. de vsu & habitatu. l. cum antiquitas, C. eo. ti. lason in l. i. ex toto, §. fin. nu. 17. ff. de leg. 1. Mantie. de coniect. vltim. volun. lib. 3. titu. 4. n. 8. præterea diximus loquendo de veltibus, quod alimentarius potest sibi de rebus in alimenta datis, pro libito disponere etiã

conuertendo in alium vsum, quare eodè modo non poterit domum locare: in contrarium tamen facit, quia cum habitatio præstatur non virtute alimentis legati, sic de per se importantis, sed in consequentia alimentorum, videtur quod importet solum vsum, quo casu non est licita [18] locatio, vt d. §. 1. & l. Aquilius, ff. de donat. Socin. in consil. 28. nu. 1. vol. 2. Dec. in consil. 35. nu. 2. Bertrand. in consil. 68. num. 8. vol. 2. Mantie. loco prædicto, nu. 9. veriorẽ tamen opinionem primam existimo, sed non inuenio questionem ab aliquo tractam, ideo considero, possent alia questiones tractari circa habitationem, sed eas vsum est referuare ad eum locum in quo agimus, vbi alimenta sint præstanda.

Non tamen est omittendum, quod si testator vxo. ri designauerit patrem domus pro sua habitatione, & inter hæredem & vxorem oriatur litis, & contentiones, poterit iudex [9] contrarietatem voluntati testatoris præcipere hæredi, quod de domo æque cõmoda prouideat alimentaria, atque eam depellere, secundum Natam in consil. 425. per totum.

SYMMARIA.

- 1 Medicina præstanda sunt ei, cui debentur alimenta.
- 2 Medicus debetur mulieri scõrum ab hæredibus habitanti, licet alimenta sint in damo cõ heredi.
- 3 Medici salarium debetur ei, cui alimenta debentur si infirmus sit, & vtiatur medico.
- 4 Medicus non ministrare vxori infirmæ tenetur maritus.
- 5 Medicina debetur famulo agrotati, intelligit in vxo vbi.
- 6 Medicus à prætere non debetur sua officialibus, quibus nec alimenta præstare tenetur, vide tamen vbi.
- 7 Officialibus, qui ex eis feruunt, præter medicum præstari si imponitur non est magna.
- 8 Hæres, qui agrotati testatoris medicum non adhibuit, efficitur indignus, & efficitur caput hereditatem.
- 9 Medicum agrotati qui non adhibet, dicitur causam mortis dedisse.
- 10 Maritus non lucratur dotem ex statuto, si medicum vxori agrotanti non adhibuit.
- 11 Medicina non debetur ei quem tenetur cibare, licet aliud sit quando tenetur alere.
- 12 Medicina non veniunt relicto vlti.
- 13 Medicus non debetur alimentarius, qui sua culpa incidit in infirmitatem.
- 14 Culpa sua cuique nocere debet.
- 15 Necessitas non excusat eum, qui sua culpa incidit in illam.
- 16 Culpa non consideratur quando non est ordinata ad casum.
- 17 Alimenta præstanda sunt filiis, & deinde indigentibus, etiam quando sua culpa incidit in infirmitatem.
- 18 Medicina dicitur pars alimentorum.
- 19 Medicina quæ pauperibus debetur pro elemosina præstari debent ei quoque qui sua culpa incidit in paupertatem.
- 20 Elemosina illi debet non habita ratione quod egenus sit bonus vel malus.

QUESTIO V. n. 2.

H Vmanum corpus cum sape infirmatur, sustineri vix potest sine medicina, ideo cui alimenta debentur, medicus [1] quoque sunt præstandi, quasi sine eis homo non possit viuere, quos nos, verbum viuere, ff. de verb. signifi. vbi not. Alicant. & Rebuffi. probatur etiam in l. vicius, ff. de od. titu. per quam ita voluit Barto. in l. legatis, ff. de alim. & cibari. leg. Spec. in tit. qui filij sint legit §. 1. n. 38. vbi dicit aliquos distinguere inter alimenta, quæ officio iudicis debentur, & ea quæ debentur ex contractu, vel testamento, & ibi Iou. Andr. allegat, sed quoque voluit Albet. Gale. Bar. in tracta. de alime. nu. 6. per tex. in l. i. cum dotem, §. fin. autem in nouissimo, ff. sol. mat. subdit

netur vxori de medicinis sicuti de aliis alimentis prouidere, & quia praefumitur quis mortuus culpa eius qui non adhibuit medicum cum teneretur.

[11] Non tamen semper debentur medicinae, nam ubi quis non alere, sed cibare tenetur, tunc non praefat medicinas, quia non tendendum ad cibandum sed ad euacuandum, in rebus § possunt. ff. commoda. l. sicut impendia. ff. de vsufr. Barto. in d. l. legatis. ff. de alim. & cib. lega. & in tracta. alimen. n. 7. ubi allegat sic consuluisset Franc. Tigr. Ang. in d. §. sin autem in sequissimo, ubi etiam Alex. n. 4. Vital. in tract. claus. in tit. an renuncia. possit alimen. col. 1. in fi. & col. 2. ubi dicit differre medicinam ab alimentis, l. non omne. ff. de penu. lega. Dec. in l. de alimentis, nu. 3. C. de transactio. Butr. in c. si episcopus, nu. 7. de offic. ordin. in 6. ubi idem dicit, quando relinquitur alicui victus, [12] quia tunc medicinae non veniunt, facit quod supra dixi nomine cibatorum non venire vestem, habitationem, vel alia similia, quae non pertinent ad victum, sed mihi videtur medicinas non minus venire nomine victus, quam alimentorum, quandoquidem victus idem importat quod viuere secundum sermonis proprietatem, & medicinae sunt ad vitam necessariae: proinde quia ratione debentur alimentis relictis, ea ipsa debent praestari relicto victus, nisi dicamus secundum vulgi communem loquendi usum victus appellatione venire solum cibaria, de quo nonnihil etiam supra tetigit.

Rursus medicinae non veniunt relictis alimentis, quando sua culpa incidit quis in infirmitatem: [13] ita determinat Caltr. in l. peculius. §. sed si ipse. ff. de pecul. ubi inquit quod obligatus ad alimenta non tenetur ad medicinas, vel expensas infirmitatis, quae euenit sua culpa, mouetur per illum textum ubi seruis obligatur naturaliter erga dominum pro expensis, quas dominus fecit in curando illum ratione infirmitatis, quae culpa serui prouenit, licet pro aliis seruis non remaneat domino obligatus, etiam naturaliter, l. incommodato. §. possunt. ff. commoda & subdit Caltr. hoc esse metu tenendum, & DD. non ponunt in locis ordinariis, & ratio est, quia cuique culpa sua debet [14] esse damnosa, l. si quis in suos. §. legis. C. de inof. test. c. culpa, de reg. iur. in 6. & necessitas non excusat, quando sua culpa quis in eam [15] incidit, l. pen. ff. de iure dot. ubi non est paupertati indulgentum, in quam incidit quis ob demerita, & illud textum dixit ad hoc singularem Bal. in c. quae in ecclesiariis, n. 18. ff. de constitutio. & Caltr. in l. etiam §. si ff. solut. matr. Alex. in l. non tantum, in princ. col. fi. ff. de re iudi. & ibi Ias. in fine. Tiraq. qui alia similia congerit in l. si vnquam, in ver. bona, nu. 3. C. de reuoc. donat.

[16] Posset tamen hoc dictum intelligi, quando culpa esset ordinata ad infirmitatem, alias verò non solet considerari, argum. l. 2. §. si non propter, ubi Bar. ff. si quis cautionib. glo. in c. statutu. §. cum verò, ubi Geminian. de rescrip. in 6. Alex. in l. quamuis, col. 2. ff. solut. matr. Corne. conf. 108. col. pen. vol. 1. Felix in c. si quis testium, in fin. de testibus, & ideo Dec. in c. quae in ecclesiariis, nu. 30. vers. tertius, & vltimus, de constitutio. Dida. lib. 2. c. 16. n. 9. ver. contrarium, & Menoc. de arrius iudic. casu 182. n. 42. dicit quod alimentum non fuit eis praestanda qui propria culpa inciderunt in necessitate, licet alioquin eis debeantur.

Secundò intelligerem non procedere in filio, & aliis quibus alimenta iure naturae praestanda sunt, nam & si propria culpa incurrant necessitatem, sunt tamen [17] iacendi, vt voluit Iaco. de Are. in l. libertus qui operatur, ff. de oper. liber. & eum sequuti sunt

Bal. Ange. Rom. Pet. Rau. Dec. Baiba. Marf. decif. Pedemo. Bonaco. Firmian. Parif. Paleot. Cuccar. & alij quos citauit in titu. quib. ex cau. alimen. denega. poss. in q. incip. quod si pater filio, qui omnes tenent non esse deneganda alimenta filio, qui portione sibi assignata dilapidauit, & quod de alimentis dicitur, eadem ratione procedit in medicinis [18] quae dicuntur pars alimentorum.

Tertiò intelligo, vt non habeat locum principalis limitatio Caltr. in medicinis quae debentur ex pietate Christiana pauperibus, quia in eis non attenditur causa paupertatis, nec fit distinctio an sua culpa [19] incididerint in paupertatem, vel no, sed indistinctè illis est subueniendum, glo. in c. factorum, n. 2. q. 2. glo. fin. c. pastoralis, §. verum de appellatio. ubi Dec. nu. 19. attestatur illam esse communiter receptam, Benincal. in tracta. pauper. q. 4. n. 49. ubi subdit laudandam esse elemosynam non habito discrimine, [20] quod egenus sit bonus, vel malus, c. quam pia, ubi est glo. 1. q. 2. c. quiescamus, ubi glo. dist. 42. est verum quod Deci. in d. c. quae in ecclesiariis, nu. 3. Dida. & Menoc. in locis proxime allegatis videntur tenere quod etiam elemosyna non sit illis danda qui propria culpa ad id ordinati facti sunt pauperes, sed eorum opinio est inhumana: exequi enim debet quisque minus suis, & praecipit ecclesiasticis imò verè diuinis obtemperare, alieni verò peccati penam Deo remittere itrogandam.

SVMMARIA.

1. *Expensa magistri grammaticae praestanda est ei, cui relicta sunt alimenta.*
2. *Libri pro studio necessary dari debent illi, cui relicta est necessitas.*
3. *Expensa studij debetur ei, cui relicta est sustentatio.*
4. *Expensa studij non debetur, quando alimenta iure actionis, & ex dispositione bonorum praestanda sunt.*
5. *Pater tenetur filium bonis artibus imbueri, & disciplinis ornare.*
6. *Filius non tenetur subuenire patri, qui non curauit ipsum erudiri artibus.*
7. *Copula ponitur inter duris.*
8. *Expensa studij legalis, vel medicina non est praestanda alimentario.*
9. *Pater tenetur reddere pecuniam mutuam filio agentis in studio.*
10. *Filius scientiae patri gloria.*
11. *L. ius alimentorum, §. item ad instructionem. ff. ubi pup. educ. deb. quomodo intelligatur.*
12. *Lex debet intelligi secundum titulum, cui subiacet.*

QVÆSTIO VI.

QVIA alimentorum appellatio continet ea omnia, quae ad vitam hominis sint necessaria, infertur quod impensam quoque in apprehendis disciplinis necessariam sit sustinere [1] debet, cui alé di onus iniunctu est, pbat tex. in l. qui filiu ff. ubi pup. educ. deb. & in l. de bonis §. non solum ff. de Carb. edict. ubi dicitur quod expensae studij consequi debet is, qui pot habere aliméta. Soc. in conf. 161. in fi. vol. 2. Crau. in cōf. 199. n. 3. ver. amplius, ubi agitur, & ibi post Cald. in conf. 2. de reg. iur. inquit quod si persona sit docilis veniat libri ad studium necessarij. & loquitur, quando non aliméta, sed necessitas [2] fuit relicta, quia secundu eū idē importat, & subdit idē esse, quando relinquitur sustentatio, [3] & idē dici potest, quando relinqueretur victus, quia eiusdē est virtutis, vt per Vital. in tract. clausu. in tit. an renuncia. possit alim. col. 1. & 9. impelsa magistri pro disciplina solueda sit, tenuit Rol. in conf. 22. n. 8. vol. 1. Beninc. in tract. paup. in 7. q. in 2. specia. iudicio. nume. 34. qui tamen omnes

nes intelligunt, quando persona est docilis, & disciplina conuenit suæ conditioni, & facultates eius, qui obligatus est, id seruamus, alius non.

Intellige tamen id verum esse, quando alimenta debentur iure sanguinis, & officio iudicis, secus si ex dispositione hominis, vel iure actionis præstanda sint, quia tunc non debetur expensa [4] studiij, probatur in l. legatis. ff. de alim. & cib. leg. vbi Barto. in princip. ita distinguit intelligendas leges in principio allegatas in alimentis debitis à lege, vel officio iudicis, ita quoque distinguit Barto. in d. l. de bon. s. non solum, & in tract. aliment. num. 3. Ange. in l. quidam cum filium, colum. 2. vbi etiam Imol. de verbor. oblig. idem Ang. in l. cum hijs, qui transig. ff. de transact. & dicit Barto. in l. quidam cum filium, quod filius potest petere à patre, quod facit impensam necessariam in conducendo magistrum, sequitur Ias. ibi, num. 35. cum ea quoque distinctione transit Bal. in l. qui filium. ff. vbi pup. educ. debe. Ange. Arret. in tract. de testam. glo. 45. nu. 6. Vital. in d. l. cum, an renuncia. possit alimen. colum. 4. Ias. in d. l. cum hijs, qui transig. 4. vbi subdit hanc esse veram conclusionem. Cordub. in l. si quis à liberis, §. non tantum, no. 31. ff. de lib. agnoscen. vel alien. Simon. de Pret. de interpret. vlti. volun. lib. 4. dubit. ii. num. 38. vbi tamen videtur contrariū innuere, quia pro alimentis fauorabilior interpretatio sumenda est, sicuti dicimus de pubertate, quæ dum agimus de alimentis ultra solitum producitur, & forte non est absurda eius cogitatio, quia scientia magis est ad hominis vitam necessaria, quam panis, & quamuis predicti distinguant inter alimenta iure sanguinis debita, & ea quæ debentur iure actionis, tamen non video rationem diuersitatis, nam est forte æquius cogitatur natura, quam pactum, non tamen in plus cogitur.

Interiur ex predicta limitatione, quod pronuntians aliquem, vt filium tractare, vel alere, tenetur impensam facere in magistris conducendis, qui alimentariam imbuat liberalibus artibus, & disciplinis, nam parentes tenentur filios, non solum alere, sed etiam alimentis imbuere, [5] ita declarat Bar. in l. quidam cum filium, in penul. quæritione, ff. de verbor. oblig. & sequitur ibi Imol. qui cum defendit ad impugnationem Angeli, sequitur etiam Ias. ibi, nu. 33. & iacet, quia vt dixi in titulo, quibus, & à quibus debeantur alimenta, qui aliquem tenetur vt filium tractare ad ea omnia tenetur, quæ tenetur pater erga filium præstare, cum ergo pater filio teneatur providere de magistro qui cum humaniores doceat literas, eodem modo ad id tenetur is, qui promittit tractare, vt filium, in tantum autem pater tenetur filium in arte aliqua instruere, [6] vt si non faciat, non tenetur filius egenti illi subuenire, ita enim Solonis lege sanctum fuerat, vt Plutar. refert in vita Solonis. l. lio. 6. citat, & sequitur Ias. in d. l. quidam cum filium, numer. 33. quod dictum an velum sit, examinavi in titulo, quibus ex caus. alimenta denegari possint, idem non repeti, ne sim longior, est verum id fore nimis durum, & inhumanum esset, & grauior esset poena quam culpæ mensura.

Sed est omnes admittant alium, non solum alendum, sed etiam alimentis imbuendum, tamen hæc opinio non mihi videtur probata in iuribus, quæ allegatur, primis enim, qui filium, ff. vbi pup. educ. deb. non dicit, quod filio hæc sit præstata, sed dicit quod pupillus non repeti à tutore, quod ille impendit in mercedem magistrorum, qui seorsum pupilli disciplinis imbuuntur, ratio autem est, quia eiusmodi impense fieri solebant à patre, ideo indicantur viles pupillo, non autem dicit textus, quod frater tenetur id præstare fratri vel forori, minus autem probatur

in l. de bonis, §. non solum, ff. de Carbon. edict. quia ibi loquitur de alendo pupillo propriis bonis, & impensis.

Imò quod magis est, si dicamus filio, vel alij, debitam esse expensam magistri, tamen id non descendit ab obligatione alendi, nec impensa magistri quicquam commune habet cum alimentis: alimenta enim corpus sustentant, sed discipline animum eorum, sine alimentis nemo potest viuere, sed sine disciplinis, & scientiis vitam quilibet tradere potest, & videmus plures ignaros litterarum, quam scientes, & iam diximus alimentorum appellatione venire, quæ ad humani corporis sustentationem sunt necessaria, scientiæ autem minime sunt ad sustentationem corporis necessariae, & in d. l. cum quidam filium, duplici in loco fit mentio de alimentis, & mercede magistrorum, tanquam diuersis rebus, & eodem modo dicitur in l. de bonis, non solum, vbi quod non solum alimenta, sed mercedes quoque magistrorum, atque ita quoque fit tanquam de separatis rebus mentio, vt ibi videri potest, & copula inter alimenta, & mercedem posita denotat diuersitatem, quia consuevit poni inter diuersa, [23] gloss. in Rubric. ff. de iur. & lactatione, in l. si duo, C. per quas personas nob. acqui. Abbi in c. ex parte, vbi Rip. numero quadragesimo primo, de rescript. Ias. in l. nua. in prin. ff. de iusti. & iur. Patris in consil. 75. num. 62. volum. 2. cum similib. nõ ergo virtute obligationis de alendo aliquem venit merces sèro impensa in erudiendis pueris, sed ex alia obligatione separata. frustra itaque disputant Doctores, quod obligatus alere, tenetur impendere in magistrorum mercedes, & quamuis nemo quem videmus, id tangat, credo tamen verum esse, sed in considerando & iudicando non est tutum discedere ab opinione aliorum, pro quibus facit Ius alimentorum, & ad instructionem, ff. vbi pupill. educ. debe.

Declara quoque principalem conclusionem procedere in studiis necessariis, sine quibus homo secundum consuetudinem, & conditionem suæ personæ viuere non potest, secus in diuersis, quæ apprehenduntur ad bene esse, patet, in quibus fit honoratio, & ditectur, vel splendidius viuatur, quia in eas non cogitur impendere, [8] qui alimenta tenetur præstare, vt voluit Bartolus in l. §. nec castrensium fin. de collat. bonor. vbi dicit, quod pater non tenetur impendere pro filio studente in iure, dum tractat questionem, an hæres patris teneatur præsequi in pensam, quam ceperat facere de iunctis pro studio filij, eandem distinctionem facit Bartolus in l. de bonis, §. non solum, ff. de Carbon. edict. vbi dicit, quod in studiis homo dicitur militare, & sine eis potest honeste viuere, hoc etiam voluit Angel. in authent. res quæ, colum. vlt. C. commun. de legat. & in l. i. C. de Carbon. edict. Roman. in l. si donatione. C. de collat. Cuman. in l. quidam cum filium, vbi etiam Ias. numer. 33. in fin. verum non autem tenetur, ff. de verb. oblig. hoc etiam videtur voluisse Bartol. in tract. de duob. fratribus, num. 17. vbi dicit, quod pater qui habuit filium ad studium, potest illum reuocare, nec tenetur pro illo impendere, vsque ad finem studiij, & inter idem esse in hæreditibus patris, Bal. in l. omnimodò, §. imputari, nu. 7. C. de inoff. testam.

¶ Cordub. tamen in l. si quis à liberis, §. non tantum, num. 35. ff. de lib. agnosc. vel alend. dicit, si filius sit bonæ indolis, & patris condicio, ac substantia terat, tenetur patrem pro filio impendere non solum in studia liberalia, sed etiam iuris, & Medicinæ, quia pater tenetur ad instructionem filiorum, l. ius alimentorum, §. item ad instructionem, ff. vbi pu-

pil.educ.deb. & pro eius dicto facit quod voluit glo. in l.fed. & Julianus. §. quod dicitur, in ver. solebat. ff. ad Macedon. vbi inquit, [9] quod pater tenetur soluere pecuniam quam filius in studio agens mutuum accepit, intelligendo quatenus pater fuisset expensurus domi, non autem vitra. mox subdit, quod si filius sit in studio inuito patre, & pecuniam fuerit etiam à sciete mutuatus tenetur pater, quasi cesserit in eius utilitate, scientia [10] enim filij est patris gloria, cetero in fin. 95. dist. hoc tamen non ita vrgent, vt discedendi sit à communi, non enim obstat tex. in d.l. ius alimentorum. §. item ad instructionem. quia loquitur, quando impenditur de [11] re pupilli ad ipsius pupilli utilitatem, non enim est dubium, quin ea impensa sit utilis, quæ sit pro institutione pupilli circa studij fecus autem est cæpi querimus, an pater, frater, & alij, qui alere tenentur, debeant in disciplinis impendere pro filio, fratre, vel alius personis, quibus obligantur ad alimenta. Præterea ille tex. loquitur de institutione, quæ conuenit pupillo eiusque ætati, atque ita Grammatices, vel artium liberalium, non de aliis scientiis, quibus in ea ætate homines constituti non consueverunt operam dare, & duci potest argumentum à titulo, & [12] lex est intelligenda, vt illi conuenit, Imperatores, vbi Bart. not. ff. de in diem addit. Bartol. in l. fin. in princ. de condi. indeb. Euer. loco. 45. col. quinta, ver. quare potest sumi. gloss. quoque in dicto §. quod dicitur, intelligi debet in studiis liberalibus, nõ autem in aliis, in quibus debet quæ militare, & hoc modo non repugnat opinioni Doctorum, imò nec etiam legibus aliter loquentibus. Hæbit ergo conclusio, quod pater, vel alius teneatur solam impendere in magistris liberalium artium, sed Rebuff. de priuileg. schol. privileg. 13. numero secundo, intelligit nisi inspectis facultatibus paternis, & filij ingenio aliud videatur dicendum, de quo vide Afsan. Clement. in tracta. de patr. potest. effect. 17. numer. 34. & 38. vbi numer. 39. ponit, an pater teneatur emere libros filio studentis.

SUMMARIA.

- 1 *Lectus ei præstatur, cui alimenta debentur.*
- 2 *Lectus debetur ei, cui relinquatur victus, vel educatio.*
- 3 *Culcitra præstari debet ei, cui relinquuntur alimenta.*
- 4 *Lecti appellatione veniunt ornamenta omnia, vt culcitra, sive amina, & alia.*
- 5 *Lectus uxori relicto à marito venit culcitra de serico, si qualitas personæ pariat.*

QVÆSTIO VII.

LECTVS quoque necessarius præstendus [1] est ei, cui alimenta debentur, l. instratum. l. quos nos. §. verbum viuere. ff. de verborum significat. venit enim appellatione alimentorum, & debetur alimentis legitis, quia sine eo non potest quis viuere. Bartol. in l. legatis, in fin. ff. de alimen. & cib. legat. & in tract. aliment. numero quarto. vbi dicit idem effect. quando legatur victus, vel educatio, [2] ex quo sine lecto non potest commodè viuere, leg. gloss. & Doctores præcipue Alciatus in Instratum, & d. §. verbum viuere, Alex. in consil. 178. numer. 7. in princ. volum. 6. Capra consil. 87. numer. 11. & seq. Bologn. in consil. 48. numer. 8. vbi absolute sequitur Bartol. idem voluit Angel. in l. cum hi. §. qui transigit. ff. de transact. vbi subdit, quod [3] etiam culcitra præstabitur, sequitur Iasibi num. 3. in fin. Picus in l. Titia. §. Titia cum nubere, num. 161. ver. quarto dubitatur. ff. de leg. 2. Bertram. in consil. 180.

colum. fina. volum. 1. & præter eos dicit Bald. in l. per. §. ferus vxoris, colum. 1. in fin. ver. & ideo quarta. ff. sol. matr. quod lectus venit appellatione alimentorum, & disputat an idem de lecto dicendum inter virum, & vxorem, quod de vestibus, hoc etiã quod sub nomine alimentorum venit lectus, ponit Ioan. Lep. in Rubr. de donat. inter virum & vxor. §. in nu. 9. ver. hoc idem videtur dicendum, Rolan. in consil. 22. alime. 6. volum. 1. Simon de Pret. de interpret. vltimar. volum. lib. 4. dubita. n. num. 39. & seq. vbi allegat Arg. Aret. & alios. Menoch. in tract. de arbit. iud. casu 170. num. 28. & seq. vbi post Polan. loquitur de lecto, & culcitra, Firmian. in suo Repert. in ver. lectus, numer. 5. Afsan. Clem. de patr. potest. effect. 17. nume. 38. & quod dicimus de lecto, non debet fricte intelligi de eo, super quo requiescimus, sed largè de omnibus ornamentis, quæ omnia accedunt lecto, [4] vt probat text. in Libetorum. §. fin. ff. de legat. 3. & ibi Bartol. dicit, quod si maritus vxori reliquat [5] lectum, veniet etiam culcitra de serico. per text. in l. fina. §. 1. ff. de aur. & arg. lega. vbi Bartol. idem dicit de lecto lectissimo in veniat. est verum quod Jacob. de Aret. quem sequitur Bald. in l. numer. 12. C. de legat. tenet contrarium in lecto pretioso, & festiuo, quia non comenit videri, sed quicquid sit in vidua certum est quod lecto legat. veniunt ornamenta omnia etiam de serico, vt per prædictos, & ponit Flor. in l. fed. & si quid. §. proprietatis, in fin. ff. de usufruct. & contra Bald. pro Bart. itat. Mantica in tract. de consuet. vt volunt. lib. 6. tit. numero decimo septimo, vbi tenet quod etiam vidua debeatur ornamenta pretiosa, quoniam simpliciter relinquatur lectus, ornamenta autem lecti, quæ sunt, nemo est qui ignoret ex qualitate personæ, venient culcitra, & omnia fulcra, vt inquit tex. in dict. l. libetorum. §. fin. ex quibus inferri potest, quod legatis alimentis veniant multa alia præter cibum & potum.

Possit tamen secundum ea, quæ supra diximus tractando de habitatione, & aliis restringi hæc sententia, vt procedat quando relinquuntur alimenta, non quando cibaria sunt relicta, quia tunc solum præstatur, quæ potum & cibum respiciunt, vt diximus.

SUMMARIA.

- 1 *Egri vellura debetur proceratoris, qui excursu prædæ domini.*
- 2 *Egrius est pars alimentorum, quando ei relinquuntur qui non possunt ire pedester.*
- 3 *Tells entia ad deponendum datur victus, & vinctus.*
- 4 *Tells vt eas ad deponendum, soluitur vellura nani.*
- 5 *Carrocia seu rubea ei debetur, cui dantur alimenta, si nobilis sit.*
- 6 *Aduocato exenti prouinciam dantur alimenta, & vellura equi.*
- 7 *Rustico qui non potest ire pedester, non datur equus sed asinus.*
- 8 *Persona conditio spectanda est in omnibus.*
- 9 *Concesso vno, venit id omne, sine quo consequi non posset quod est concessum.*
- 10 *Securitas alicui concessa, extenditur etiam ad equum.*

QVÆSTIO VIII.

EX eodem fonte oritur, quod si alimentarius nobilis sit, ita quod eum non deceat pro sui qualitate, & conditione pedibus incedere, equus ei est

ui est praestandus, siue peregrinat provinciam, siue ciuitatem perambulet modo aliquo impeditus pedester ambulare, vt probatur in Lidénque, §. Labeo. ff. manda. vt procurator [1] qui praedia domini excurrit, imputat domino vecturas equorum, quibus vfus est in curandis negotiis domini, & per illum textum inquit Baldus in l. solet. non verò numer. primo. versiculo nota quod a subditis. ff. de officio proconsul. & legat. quod in eo, qui secundum conditionem suae personae non potest ire pedes, [2] equi sunt para alimentorum, & inferi, quod est officialis non possit a subditis emere domos, vel agros, tamen potest emere equum, quia non debet ire pedes, & idem Baldus in l. quoniam liberi, in princip. C. de testibus dicit, quod testi conducto ad deponendum, solui debent vectura equorum, si qualitas personae id exigat, & mouetur per textum in dict. §. idem Labeo, & Salicetus in ex l. quoniam liberi, numero primo, per eundem textum dicit, quod testi non solum victus dandus, sed etiam vectura [3] roncini vel nauis, si qualitas personae exposcat, atque ita quod de equo dicitur, extendit Salicet ad nauem, [4] & est rationabile, quando iter posset, & quae commodè fieri per aquam, vel quando aduersa valetudine impeditus non posset equitare, & eadem ratione hoc ipsum dici posset de rhedā seu carrocis, [5] quibus nunc ferre omnes nobiles vtuntur, vt cum minore incommodo vehantur, & de procuratore, quod repetat vecturas, ponit Baldus in l. etiam. C. mand. per d. §. idem Labeo. subdit tamen, quod ille textus loquitur de raddicis vecturis, & Bald. in l. 1. numero decimo, de suffrag. dicit, quod Aduocato exeunti provinciam dari debet equus, [6] & licet dicat exeunti provinciam, tamen idem est quando eundem exit ciuitatem vel locum, quia est eadem ratio Alexand. & Bartol. in l. super creandis. C. de iur. fisco. lib. 10. & praedictam decisionem sequitur Marfil. in Rubric. C. de probat. numero quindeccimo. Cordub. in l. si quis à liberis, §. non tamen, num. 26. ff. de lib. agn. vbi tamen declarat id procedere in nobili, arustico, vel vili personae, si pedes ire non potest, vult dari, [7] allegat gloss. in d. §. idem Labeo, in ver. optare. allegat item Bald. d. Barb. & Marfil. qui mihi id non dicunt, sed generaliter loquendo offerunt nobili cibos delicatos, rustico vero viles & grossos deberi ab eo qui alimēta praestat. subdit etiam decisionem Baldi non bene defumit ex eo, §. idem Labeo, quia ibi ideò debentur vecturae, quia aliter non potest procurator excurrere, at alimentarius potest non excurrere, sed mox in se reuertitur inquit, quod vbi pro dignitate alimentarius equitare debet, tunc debet praestari, & sanè leuissima hinc Cordub. dubitatio, quia licet possit alimentarius non excurrere, non tamen debet esse semper in domo, puta, si laboret articulo morbo, vel atterito, vel alio simili, nonne equo vehendus erit? vel si etiam sanus sit, & ex contingenti facti dicit illum exire ciuitatem, vel etiam ambulare, nonne equus erit dandus? semper enim spectanda est personae [8] conditio, l. plenum. §. equitij. ff. de vfu & habita. l. si quis filio exheredato. §. irritum, ff. de iust. rup. test. sed si quid, §. mancipiorum. ff. de vfu. c. solite. de ma. & obed. c. cum de beneficio. de praeb. in 6. & vno concessio, [9] venit id omne, sine quo illud consequi non potest. c. cum quid. vbi nota. de regul. iur. in 6. propterea Inol. in c. innotamus. de treug. & pac. dicit, quod si alicui conceditur, securitas, [10] vt venire possit ad ciuitatem, nec ille possit sine equo accedere, extenditur securitas etiam ad equum, sequitur Fel. ibid. in princip. Marfil. in d. Rub. C. de probat. nume.

16. Cum ergo alimenta alicui debentur, sine dubio vecturae, vel equorum, vel nauium, vel aliorum erunt praestande, si qualitas negotiorum, vel personae id exigat, in quo plurimum versabitur arbitrium iudicis, qui pro rei qualitate diligenter examinabit negotium sibi propositum.

S Y M M A R I A.

- 1 Alimenta de fructibus, & redditibus, non de proprietate praestanda sunt.
- 2 Alimenta non debentur, quando ex fructibus nihil est perceptum.
- 3 Haeres non tenetur integram legatam alimentorum praestare, quando sui fructus non sunt percepti, etiam si taxata sit quantitas.
- 4 Ecclesia vendis vasa omnia aurea, & argentea tempore necessitatis.
- 5 Ecclesia aureum habet, vt pauperibus subueniat.
- 6 Alimenta praestantur de fructibus, etiam si haeres non fecerit inuentarium.
- 7 Alimenta capi non possunt auctoritate propria, quia egi liquidatione.
- 8 Filius non vendit proprietatem, vt aliat patrem, quia ex ea ipse quoque alendus est.
- 9 Pater vt aliat filium non vendit proprietatem, sed de fructibus prouidet.
- 10 Pater alit filium diuitem, si tamen fructus suorum b. n. n. non sufficiunt, nec filius cogitur vendere.
- 11 Patronus vt aliat ab ecclesia, non debet vendi fundus, sed de redditibus praestantur alimenta.
- 12 Pater non cogitur minere patrimonium exiens in mercibus, & pecuniis, vt aliat filium.
- 13 Pecunia non debet consumi vt ex ea alatur is, cui ex illa alimenta restita sunt, sed poni debet ad lucrum.
- 14 Alimenta ita ex redditibus praestanda sunt, vt non omnes consumantur, sed pars conferatur pro cauzione sequentis anni.
- 15 Cedens bonis cum vult deducere ne egeat, attenditur redditus non proprietates bonorum.
- 16 Maritus pro soluenda dote non cogitur vendere rem magni valoris, & redditus, vt ibi, c. numer. 19.
- 17 Alimenta praestanda sunt ex proprietate, quando debentur onerato titulo.
- 18 Maritus uxori dotata praestare cogitur alimenta etiam vendendo proprietatem.
- 19 Maritus cogitur rem magni valoris, & modici redditus vendere, quando ex pretio potest dotem soluere, & alimenta sibi ipsi prouidere.
- 20 Cedens bonis cogitur proprietatem vendere, vt ex ea alatur si iudex videatur.
- 21 Proprietas vendi debet pro soluendis alimentis necessariis, secus pro his quae ad decorem.
- 22 Primogenitus soluit secundogenito alimenta ex proprietate, quando redditus non sufficiunt.
- 23 Legimus soli debet de proprietate hereditaria, non de fructibus.
- 24 Alimenta vt praestentur ei, qui futurus est dominus vendi potest proprietatem.
- 25 Gramatus restituere quidquid supererit, potest quartam sub iustino referendam alienare, vt se aliat.
- 26 Gramatus alij restituere sub conditione dicitur interitum dominus.
- 27 Proprietas vendi potest, quando alicui restitutum est quod possit sibi facere expensas.
- 28 Proprietas vendi potest pro alimentis praestandis.

- dis, quorum quantitas est in relinquente taxata.
- 29 Coniunctur non est locus, quando famus in claris.
- 30 Presumptio credit veritas.
- 31 Legatum alimentorum videtur taxatum, quando testator reliquit qualia consuevit prestare.
- 32 Certum dicitur quod ex relatione certificari potest.
- 33 Hæres sine inventario non prestat alimenta ultra vires hereditatis: saltem tamen ubi.
- 34 Legatum alimentorum quantumvis taxatum non est pretium ultra quam ferant redditus, quando saltem est inventarium.
- 35 Hæres aut teneatur solvere alimenta de proprio, quando legatum est taxatum.
- 36 Hæres teneatur de proprio solvere alimenta etiam facto inventario, quando est taxatum legatum, et proprietatis est aliquando allatura utilitatem.
- 37 Hæres soluit legatum de proprio, quando testator prohibet bona alienari, et mandat legatum solui.
- 38 Proprietas vendi debet pro prestatis alimentis debitis iure sanguinis.
- 39 Bona subiecta fideicommissi possunt alienari pro alimentis grauari.
- 40 Servi hereditarii, et aliantur proprietates venduntur, si fructus non sufficiant.

QVÆSTIO IX.

VISVM est de rebus, quæ in causam alimentorum præstari debent, nunc agendum ex quibus rebus alimenta præstanda sint, & hæc est principalis conclusio in hac materia, quod ex redditibus, & accessionibus, [1] ex fructibus patrimonij solui debent alimenta siue in testamento relicta, siue alia ex causa debita, non tamen vendi debet proprietates, ut ex eius pretio quis alatur, l. tua alimentorum, circa principium, et vbi pupil. educa. deb. l. penult. in princ. ff. de aliment. et cibariis legat. l. 5. mulier, si de veni. in poss. ff. de iur. iur. l. Imperator, in fin. ff. ad Trebell. vbi Bartol. post Jacob. de Are. dicit leges volentes alimenta moderari secundum quantitatem patrimonij debere intelligi respectu fructuum, non valoris ipsius patrimonij, idem voluit Bartolus in l. penultim. in princ. ff. de aliment. et cibariis legat. vbi loquendo in alimentis legatis dicit quod hæres non debet vendere proprietatem, si fructus minime sufficiunt, sed sat est si præstet pro modo fructuum, Bald. in consil. 37. numero primo, volum. primo. Angel. in dicta l. Imperator, vbi refert se cum Baldo consuluisset apud Ariminum, quod si in hereditate extarent prædia magni valoris, & modici redditus, qui non sufficiunt ad alimenta, veluti palatia, & terras, non poterit hæres ponere manum ad illa, vt ex pretio præstet alimenta, allegat text. in l. qui bonis, ff. de cessio. bonorum. & cum textum dicunt singularem Doctores variis in locis, & Angel. in l. 1. C. de legat. tenet eandem decisionem repetens se cum Baldo. Tercium eam consuluisset, hoc etiam tenuerunt Ang. Imol. & Sal. in locis citatis per Alexan. in l. Imperator. num. 5. ff. ad Trebellian. Alexan. consil. 73. num. 5. volum. 5. & Castren. ibi, num. 8. ait illam l. qui bonis esse ad hoc mirabilem, & subdit quod si vno anno 2 lex fructibus nihil perciperetur, nihil esset præstandum pro alimentis, Cuman. in consil. 30. numero quarto, vbi loquitur in alimentis legatis Castl. in consilio 406. in 2. dubio, volumine primo. vbi fortius loquitur, quando testator pro alimentis reliquit taxatiue certam quantitatem bladi, frumenti, hordei, & aliarum rerum, quæ necessaria sunt pro alimentis, quia nihilominus, si deductis oneribus, & talis nihil superfit,

hæres [3] non cogetur legatum eo modo taxatum præstare, de quo tamen dicam paulo infra, & hanc sententiam procedere ex iuris dispositione late ponit Barbat. in consil. 63. columna tertius, versicul. & si quispiam dixeris, volum. 2. vbi post Bald. in l. voluntatis, C. de fideicommissi. inquit, testator legando alimenta censetur in dubio intelligere quod præstantur de redditibus patrimonij, per id quod posuit Jacob. de Are. in dicta l. Imperator. subdit tamen post Salicet. in l. si quis ad declinandam, C. de episcop. & clericis. quod si in hereditate sint multa mobilia vendi debent, & ex eorum pretio, comparari stabilia ex quorum fructibus soluantur alimenta, & quod immobilia bona hospitalium non possunt vendi pro alendis pauperibus, quod tamen est falsum, quia tempore necessitatis [4] aurea, & argentea vasa ad ecclesie usum parata venduntur, vt dixi suo loco, & est textus in l. lancinus, C. de sacrosanct. eccles. vbi hoc tenent gloss. penult. Bartol. & Bald. gloss. in 2. quest. secunda in princip. in versicul. queritur. habet enim ecclesia aurum, vt pauperum necessitatibus [5] subueniat cap. verum in princip. duodecim, questio. 2. Benincal. in tractat. pauperum. in 7. question. princip. in 4. specia. numero decimonono, vbi firmat hanc conclusionem multis allegando, quicquid autem sit in hospitali, & in alimentis, quæ per modum elemosynæ præstari debent, certum est, quod in aliis attenduntur redditus non valor proprietatis, & Barbat. in d. consil. 63. loquitur in legato facto nurius, & Bald. in d. l. voluntatis, num. 4. & 5. C. de fideicommissi. inquit alimenta non esse præstanda ex venditione fundi etiam si hæres [6] inuentarium non fecerit, loquitur Ioann. de Amicis in consil. 56. in fine, vbi ait aut esse elegans dictum. sed mihi Bald. eo loci hoc non dicit, primum enim vult, quod ex accessionibus præstentur alimenta, mos ad aliam questionem transeundo ait hæres debet tamen vitæ vires hereditatis ad alimenta, licet inuentarium non fecerint, quæ est diuersa questio, & tetigit in titulo de priuileg. alimentorum. & quod alimenta ex fructibus præstanda sint, non de proprietate, ponit Bartol. in tractat. alimentorum. in fin. Vital. in tractat. clausul. in titan renuncia. possit alimen. column. 22. in fin. versicul. sed si queratur, & column. sequenti, vbi late distinguendo comprobatur eam opinionem, Gozad. in consil. 95. num. 4. vbi infert quod ex quo [7] tegent liquidatione, non possunt capi auctoritate propria, Papien. in for. libel. quo agit pro legat. rei singul. in prin. numer. 67. vbi simpliciter dicit non esse vendendam proprietatem, Bettran. in consilio 268. num. 1. volum. 2. Picus in l. Titus, §. l. ita cum nuberet, ff. de leg. 2. vbi allegat Bald. in d. consil. Rolan. in consil. 32. numer. 21. volum. 2. Cordub. qui alios citat in l. si quis a liberis, §. sed si filius, numer. 6. ff. de liber. agnoscend. & Alend. Simon de Pretis de interpretatio. vltim. in volunt. lib. 4. dubitat. n. 70. vbi multos congerit, Lancello Gallia. in consuetudine Alexan. in versiculo lidos. numer. 159. Menoc. de arbi. iudic. casu 169. numer. 3. & multi alij inferius allegandi.

Hinc inferatur quod filius, vt patrem aliat, non tenetur vendere proprietatem, ex qua ipse [8] quocunque alendus est, vt præbuit in l. Imperator. ff. ad Trebell. qui proprie loquitur.

[9] Eodem modo pater, vt aliat filium, non tenetur vendere proprietatem, Bolog. consilio 30. numer. 3. Alex. l. alimenta, C. de nego. gest. Crau. qui loquitur in filia naturali, consil. 199. num. 11. Alciat. in consilio 43. num. 4. & plures alij.

Indè fortius voluit Bald. in leg. fin. §. ipsum autem. C. de

C. de bonor. quæ liber. quod & si pater non teneatur alere filium qui habet alimenta, tamen si filius bona habeat cuius redditus non sufficiant ad ipsius [10] alimenta, alendus erit à patre, nec ei opponere poterit quod vendat bona, & alar. f. ex pretio bonorum suorum, quia dicitur non habere, cum non aliter potest habere, quam ex venditione proprietatis, & subdit ibi Bald. hoc esse notari dignum, sequitur Bologn. dict. consilio decimo, numer. 3. Cordub. in dict. l. si quis à liberis, in princip. numer. 41. & 42. addo Aret. in L. alimenta, C. de negot. gest. Pat. in l. diuus, in fin. ff. de neg. gest.

Intervit item, quod ut patris alatur non debet proprietates vendi, sed ea de fructibus danda sunt, [11] ut concludit Lambertin. in tractat. de iure patron. lib. 3. articulo. num. 7. & articulo. 6. nu. 23. in tertia principali questione, Lancello. in d. ver. solidos, numer. 151. in fin.

Intervit quoque, quod si totum patrimonium cõsisteret solum in mercibus, vel pecunia seu capitali, non est illud [12] minuendum, ut præstentur alimenta, ut in patre ponit Alciat. in consil. 243. numer. 4. vbi fortius dicit quod non tenetur illi ad capitale exercere in negotiationibus, ut filium alatur, quod tamen est durum, & forte non verum, quia imò cogitur pecuniam in emptione in prædiorum convertere, ut ex fructibus solvantur alimenta, ut dicam infra, hac eadem questione, sequitur Lancello. dict. ver. solidos, numero 151.

Intervit pari modo, quod si alimenta relicta sint ex certa pecunia, non debet illa consumi in alimenta, sed poni debet penes mercatores [13] ad honestum lucrum, & legatarius ex lucro sumit alimenta, ita Bart. in l. diui Severus, in sup. ff. ad leg. Falcid. mouetur ex text. in c. per veltras, de donatio. int. virum & vxor. cum Bartolo transitur Angel. Castrensis. & Alexand. in dicta l. diui Severus, Bald. Roma. Salicet. Barba. & alij quos citat Lupus in d. c. per veltras, in tertio notab. verificat. 7. intervitur, numer. primo, vbi ait, quod hodie pecunia debet penes mercatorem ad honestum lucrum deponi omnibus illis casibus, quibus alias tenebatur quis ponere ad vsurâ, & subdit quod potest etiam converti in emptionem prædiorum, Alciatus, qui clarius in nostro proposito loquitur in consil. 243. numero quarto, vbi in patre dicit, quod non tenetur filium alere de capitali, Simon. de Pret. in dict. tractat. libro quarto, dubit. u. numero septuagesimo secundo, vbi dicit quod hoc casu alimenta præstanda sunt de lucris traffici seu negotiationis, non de capitali, Cordub. in dict. l. si quis à liberis, §. sed si filius, num. 11. ff. de liber. agnoscen. vel alen. Lancello. in d. ver. solidos, num. 151.

In tantum autem alimenta ex redditibus solvendâ sunt, ut non etiam omnes redditus in eam causam erogandi sint, sed ita, ut ex eis aliquid superfit, [14] ut probat text. in l. ius alimentorum, in princip. ff. vbi pupill. educ. debe. & ibi hoc nota. Angel. Paris. in consil. 89. numero 28. volumine secundo, Cordub. dict. §. sed si filius, numer. 7. Vital. in d. ver. collaz. circa princip.

Intervit etiam quod vbi quis celsit bonis, quo casu si venit ad pinguiores fortunam non potest exigere ultra quam facere possit deducto ne egeat, ut diximus suo loco, tali casu ad cognoscendum quid facere possit, & an possit egere vel non, non attenditur proprietates rerum, sed fructus [15] & redditus, ut est textus in l. qui bonis, ff. de celsio. bonor. vbi Bartolus hoc notat, & illum textum dicunt singularem multi, quos supra citavi hac eadem questione, &

Bal. in l. si maritus, ff. soluto matrimonio, prout eum intelligit, Imol. ibi dicit, quod maritus qui tenetur solum in quantum facere potest, si habeat possessionem magni [16] valoris, & modici redditus, non cogitur illam vendere, & cum hac sententia residere videtur Decius in l. diuus, in fin. ff. de regul. iur. Aret. in §. item si quis, in fin. Instit. de action. & idem voluit ante eos Bartol. in dict. l. qui bonis, sequitur Boerius in decis. 19. numero 7. Vital. loco prædicto, columna 12. circa principium, & hac opinio est verissima, quando in genere quæritur, an qui tenetur in quantum facere potest, retineat sibi bona habita ratione reddituum non proprietatis, sed quoad speciales casus mariti, & vxoris patitur aliqualem difficultatem, ut dilucide apparebit infra ex distinctionibus dandis.

Quod autem dictum est, alimenta præstanda esse de fructibus, non autem posse alienari proprietatem, non procedit, quando alimenta debentur titulo oneroso, [17] quia tunc proprietates vendi potest, ita Alex. in l. marito, in si. ff. solu. matr. vbi infert ad maritum, qui tenetur præstare alimenta vxori ex titulo oneroso respectu vxoris: is enim quamvis exigi non possit ultra quam facere potest, tamen cogitur vendere, [18] ut dotes restituat, vel percipiat sibi alimenta, sequitur Decius in d. l. diuus, in si. ff. de regul. iur. idem Alex. in l. si maritus, nu. 4. ver. sed ad ista, ff. eod. tit.

Declaro etiam non procedere, quando agitur de alienanda proprietate, non ut ex pretio solvantur alimenta, sed ut pretium convertatur in emptionem prædiorum, & ex illorum fructibus quis alatur, quia tunc vendi debet proprietates, cum hoc modo satisfiat utrique parti, ita declarat Imo. in l. si maritus, ver. Secundo addo quid iuris, ff. solut. matr. vbi infert quod maritus cogitur [19] rem magni valoris vendere, quando ex pretio potest dotem soluere, & ex residuo emere prædia quorum fructus sufficiant ad alimenta, quia qui potest facere quod possit, videtur posse, c. qui potest, de regul. iur. in 6. & maritus, qui ex venditione potest habere victum, & soluere, dicitur soluendo, & posse soluere, intelligit tamen in bonis quæsitis ante cessionem, & secus esse in quæsitis post cessionem & cum eo transit l. si in §. sed & si quis, n. 11. Instit. de actio. Aret. in d. §. item si quis, in fin. Instit. eod. tit.

Intellige etiam nisi iudici aliter videatur, quia tunc proprietates vendi potest, ita loquendo in eo qui celsit bonis, [20] voluit Bal. in l. fin. 6. C. qui bon. ced. possit. Petrin. Bell. in tract. de re milit. tit. de salmis cõduc. nu. 45. sequitur Menoc. in tract. de arb. iud. casu 183. nu. 25. & seq. Nam inquit Bal. quod nimium delicatus debitor non debet audiri, nec creditor nimium onerosus.

Rursus intellige, quando tractatur de alimentis præstandis secundum decorem, & concedentiam, quia tunc proprietates pro eis soluendis non est alienanda: ut vbi agimus de necessariis ad vitæ sustentationem, tunc si fructus non sufficiant est ad alienationem deveniendum, ut loquendo de alimentis patri debitis [21] si filio voluit Cord. in d. l. si quis à liberis, in princip. nu. 40. & mouetur, quia si pater potest filium vendere, ut famis necessitati suberatur, multo magis compellere poterit filium ad vendendum bona, quæ in comparationem personæ nihil sunt, sed id quid procedere potest in fauorem patris, sed non haberet locum in aliis, nisi vbi agitur de alimentis præstandis per modum elemosynæ, quo casu seruanda est distinctio, quam adduxi in titulo, cui & à quibus alimentum debeant, dum de elemosynâ tractauit.

Similiter ex proprietate, non ex fructibus præstata sunt alimenta secundogenitis, quando ex principis concessione constituitur maioratus sub conditione, quod secundogenitis præstentur alimenta, & tunc primogenitus non poterit ex [22] redditibus singulo anno alimenta soluere, ita declarat Rodericus in l. quoniam in prioribus, in l. limit. num. 12. C. de inoff. testat. & ratio est, quia hæc alimenta succedunt loco legitimis, quæ non ex fructibus, sed ex ipsa hereditatis substantia solui debent [23] vt probatur in l. scimus, §. repletionem, C. de inoff. testat. latè Menoc. de arbit. audie. casu 163. & d. opinionè tenet Lup. in c. per vestras, in §. not. §. 13. num. 7. & alios citauit in titulo, quanto tempore præstentur alim. in l. quæst. in l. limit. Cordub. in d. l. si qui a liberis, idem rescriptis, null. 4. ff. de liber. agnosc. inuenio tamen quod præter alios hanc sententiam impugnatur Vasqu. de successio. creat. lib. 1. §. 10. num. 396. vbi latè agit, vide tamen quod dixi in loco præcitato, ne idem bis repetatur.

Limitatur etiam principalis conclusio non procedere, quando alimenta sunt præstanda ei qui haturus est dominus, quia tunc vendi [24] possunt præda, vt præstentur alimenta, est text. in l. 1. §. mulier. ff. de ven. in posses. mitt. per quem ita voluit I. nol. in l. Imperator, §. col. 2. ver. adde quod Bar. ff. ad Treb. & ibi cum sequitur Alex. col. 2. nu. 5. ver. addit tamen, & ibi in addit. ad Bart. addit voluit Barbat. in conf. 69. col. 3. ver. & si quispiam diceret, vol. 2. Simon de Preis in d. tract. vlt. vol. lib. 4. dubitatio. 11. num. 73.

Item restringitur, vt nõ procedat, quando quis rogatur restituere, quod superest: tunc enim licet regulariter teneatur restituere quartam hereditatis, tamen poterit illam alienare, & diminuire, [25] vt se aliat, est text. clarus in Authen. contra rogatus, in fin. C. ad Treb. & ibi hoc not. Ange. subdens hoc alibi non haberi ita clarè, vt ibi, & in corpore vbi sumitur, Alex. in d. l. Imperator, nu. 3. ver. addo aliam limitationem, Barbat. d. conf. 69. col. 3. ver. & adduco ad hoc, vol. 2. Simon d. dubit. 11. nu. 73. fed est nemo quem videam impugnet limitationem hanc, & quæ sit meo iudicio verissima, non tamen probatur in eo textu, quia ibi non fuerunt relicta alimenta, sed proprietates: nam hæres institutus pendente conditione [26] vel de fideicommissi, est interim dominus, vt probatur in conf. 73. & idè cum ius in proprietate habeat, non est mirum, quod possit illam alienare pro consequendis alimentis. Nam regulare est quod bona fideicommissi subiecta possint alienari pro alimentis grauiti, vt dixi, & declarauit in tit. quæ sint aliment. priuileg. fecus, quando alicui sunt alimenta relicta, idè hæc limitatio non cõuenit questioni nostræ, fed bene verum est quod grauatus restituere quod superest, potest alienare etiam de quarta alias substituto referuanda.

Dicebat ex prædicta decisione Simon d. dubitatio. 11. nu. 7. & 10. quod relinquens alij, quod possit sibi facere, & expensas, [27] videtur alimenta relinquere adeo privilegiata, quod eo casu, si fructus non fuissent, possit vendi proprietates per text. in dict. Auth. contra rogatus, vbi dicit quod potest hæres quartam diminuire si non possit aliter facere expensas, sed ex hoc non inferitur quod vendi possit proprietates, quando mandat testator, quod alicui fiat expensas, propter decisio Simonis est falsa, iureque, & ratione destituta: nam aliud est quod grauatus possit alienare pro suis expensis, aliud verò quod is, cui expensas debentur possit alienare proprietatem.

Alio etiam modo declaratur conclusio nostra vt

non procedat, quando legatum est à testatore taxatum: puta, [28] quia relinquit tantum frumenti, vinis, olei, lignorum, & aliorum, quæ ad alimenta sunt necessaria. Nam tunc si fructus hereditatis non sufficiant ad illa præstandum, vendi poterit proprietates, ita declarat Bertran. in conf. 268. num. 2. & seq. volum. 2. quia Doctores omnes supra ad comprobationem regulæ citati loquuntur, quando legatum est simplex, & indeterminatum, & liquidatione eget, tunc enim ex coniectura testatoris voluntate declaratur, & taxatur, & quia testator non præsumitur voluisse hereditatis substantiam minuire, idè ex quantitate reddituum restringitur, at vbi testator taxauit, resultat clara, & expressa voluntas testatoris, quid & quantum præstari voluerit, & quando sumus [29] in claris non est opus coniecturis, l. continuum. ff. de verbor. obligat. & præsumptio [30] veritati cedit, licet de indebito, ff. de probation. & prædictam decisionem videtur quod tenere Natta in conf. 387. numer. 7. & sequ. fortius dicit legatum alimentorum videri taxatum, quando testator [31] relinquit qualia præstare consueuerat, quia dicitur certum quod ex [32] relatione certificatur, l. certum. ff. si certi. per. idem etiam placet Phan. in tract. de inuenta. par. 7. n. quinquagesimo septimo, & prædicti omnes dicunt quod & si hæres, qui non fecit inventarium non teneatur alimenta præstare ultra vires hereditatis, secundum Bald. in l. voluntatis. C. de fideicommissi. tamen quando legatum est à testatore taxatum ad [33] certam quantitatem, tunc hæres compellitur ultra vires, de hoc tamen dixi in titulo, quæ sint alimentorum, priui.

Hæc tamen opinio Bertran. posset esse vera, vbi hæres non fecisset inventarium, at factio inventario videtur quod legatum quantumvis taxatum non debeat ultra [34] quam ferant redditus bonorum, vt voluit Castr. in conf. 406. in dubio, vol. 2. vbi fortius vult procedere hoc etiam si foret relictum de bonis suis, quia nihilominus si bona non reddant tantum debetur, ego tamen exillimo decisionem Bertran. veram, & Castr. in loco præcitato non queris, an vendi possit proprietates hereditarias, sed an hæres [35] teneatur de proprio, quod est diuersum à questione nostra. Imò vbi proprietates fore hæredi aliquando allatura utilitatem, inuit Castr. quod teneatur hæres de proprio alimenta præstare, [36] & eam impensum compensare cum proprietate, quam mox est habiturus, argumento l. si iustitias. §. apud Marcellum, ff. de legat. 1. hoc tamen vltimum dictum non procederet, quando taxatum esset inventarium, item nec quando alimenta sunt indeterminata relicta: at vbi essent taxata à testatore, & nullum factum inventarium, non video quomodo teneatur hæres soluere de proprio, cum de bonis testatoris omni casu soluenda sint, & solui possint in dubio enim testator non præsumitur heredem grauari in bonis propriis sed in hereditariis. posset autem sustineri opinio Castr. secundum terminos prædictos, quando testator prohibuisset bonis [37] alienari, & legatum solui mandasset, quia tunc hæres soluere de proprio argumento eorum, quæ ponit Crau. in conf. 25. numer. 25. propterea Phanuc. d. par. 7. num. 58. hæsitans super d. Castr. relinquit cogitandum, & Lancell. Galin. consuetu. Alex. in ver. solidos, num. 152. dicit cum repugnare communi opinioni.

Restringitur pariter conclusio nostra, vt non procedat, quando alimenta sunt præstanda iure sanguinis [38] in casibus quibus tenetur quis alere, quia tunc vendi possunt bona, vt soluantur alimenta:

ita Simon in d.interpretatio. n.num. 73. ver. quartus casus mouetur, quia etiam subiecta fideicommissio vendi possunt pro alimentis tunc [39] prestandis, secundum Cyn. Bartol. Bald. Castren. Salicet. & alios in Authen. quæ, C. commun. de leg. & quamvis absolute ipse loquatur, intelligi tamen debet illis in casibus, quibus licet bona alienare in præiudicium fideicommissarii, non etiam in aliis, & ratio est, quia si tunc potest vendi bona in præiudicium tertii, id est subitum, multo magis erit licita venditio in præiudicium solius debitoris. potest & alia ratio allegari, quia & si alimenta à lege debita confundantur cum relictis ab homine, tamen ea confusio non exstinguit in totum primæuam obligationem, vt dicam suo loco, sed solum quatenus per legatum satisfita primæ obligationi.

Alio denum casu limitatur hæc conclusio, vt non procedat, quando tractatur de alendis seruis hereditariis, [40] quia si fructus non sufficiunt, ponenda est manus ad venditionem bonorum, l. diuus, vbi Ang. s. de petito. hered. Simon d. dubitatio. n. num. 73. vers. secundus est, & dixi aliquando in hoc tractatu.

SUMMARIUM.

1. Vassallus non potest testari de feudo, aut de eo dispartire ad præiudicium agnatorum, vel dominum etiam pro anima.
2. Feudi æstimatio, seu valor non debetur, quando vassallus legat alicui feudum.
3. Feudum non potest pater prælegare vni ex filiis in totum.
4. Feudum non potest pater de feudo plus vni filiorum relinquere quam alijs.
5. Feudum quando vni ex pluribus agnatis eiusdem gradus relinquatur, ceteri agnati pares in gradu reuocant.
6. Vassallus si disponit de fructibus feudi, sustinetur dispositio durante illius vita, non vltra.
7. Vassallus non potest super bonis feudalibus alimenta relinquere.
8. Emphyteuta non potest alimenta alicui relinquere super bonis emphyteuticis.
9. Vassallus potest filium suum gravare ad dandum amore Dei singulo anno totas salmas grani de fructibus feudi.
10. Vni fructibus uxori relictis quando restringitur ad alimenta, cogitur filius alimenta dare etiam de fructibus feudaliū bonorum.
11. Hæres non potest venire contra factum defuncti.
12. Feudum patris factum circa feudum præiudicat filio heredi siue inmentario.
13. Hæres siue inmentario non impugnat alienationem feudi factam à defuncto.
14. Feudum hereditarium habere non potest, qui non est hæres.
15. Hæres etiam cum inmentario tenetur seruare factum defuncti circa feudum hereditarium.
16. Inventarium operatur ne hæres teneatur vltra vires hereditatis.
17. Filius hæres patris tenetur de feudo satisfacere creditis paternæ hereditatis.
18. Agnati non sunt heredes defuncti non tenentur legata alimenta soluere de fructibus feudi.
19. Filius non potest paternum feudum acceptare repudiata hereditate.
20. Filius repudiata paternæ hereditate potest reuocare feudum ex pacto, & præiudicium.
21. Agnatus potest repudiata hereditate reuocare feudum.

22. Feudum mixtum, non est res hereditaria, nec pars hereditatis.
23. Feudum mixtum non descendit ad agnatum ex successione hereditaria, sed ex beneficio inuentus.
24. Hæres cum beneficio inuentarii non tenetur ratione feudi maxime, nisi quatenus suppetant alio diebus.
25. Vassallus tenetur alimenta præstare de fructibus feudi quando debentur ex dispositione legis.
26. Fructus bonorum feudalium non sunt feudales.
27. Pater habet usufructum in bonis feudalibus filij.
28. Exequutio fieri potest contra vassallum in fructibus feudi.
29. Fructus feudi possunt vendi, & obligari.
30. Fructus bonorum feudalium possunt alienari sine assensu domini.
31. Minor potest fructus immobilium bonorum alienare sine decreto.
32. Feudum capi potest pro debito vassalli, vel patris quando est mere hereditarium.
33. Emphyteutica bona quando capiuntur in exequutione iudicati.
34. Feudum & emphyteusis reguntur eisdem regulis.

QUESTIO X.

CONSEVIT dubitari an alimenta relinquere possint ex fructibus bonorum feudalium, & videtur quod non, quia vassallus non potest de feudo testari sine consensu domini, & agnatorum, imò nec quicquam ordinare [1] aut facere per quod ius aliquod in re constituitur, cap. i. de successio. feud. in princip. Bald. in cap. i. in princip. colum. 2. de prohib. feu. alien. per Frede. & est communis regula, vt inquit Soc. n. lun. in consil. 72. num. 40. volum. 1. Cur. lun. de feud. in 4. part. princip. reg. 1. quæst. penult. etiam pro anima, vt probatur in §. donare, in tit. qualiter olim seu poter. alien. & non [2] sustinetur æstimatio, secundum Bald. ibi num. 3. Soc. d. consil. 72. n. 60. & non potest feudum [3] totum vni ex filiis prælegare, Alex. in l. cum seruus, §. si quis alicui, num. 4. in fin. ff. de leg. 1. vbi quod est communis opinio, & si plures habet filios non potest feudatarius plus vni relinquere [4] de feudo quam alijs, secundum communem opinionem de qua testatur Zas. in tract. de feud. par. 8. in 3. partic. ver. & hanc partem, etsi alienatio facta sit in agnatum pares in gradu [5] reuocant, quia in parte sibi contingente dicuntur proximiores, Bal. in consil. 38. & consil. 309. volum. 1. Ruin. in consil. 8. num. 4. & in consil. 37. num. 17. volum. 1. Tyraco. de retract. consanguin. §. n. gl. 6. num. 21. Zas. in epis. seu. par. 9. §. 25. Barbat. in consil. 291. num. 122. eodem modo vassallus non potest in re feudali [6] seruitutem constituere, vt in c. 1. §. quid ergo, de inuest. de alie. fac. Cur. lun. de feud. part. 4. q. 14. & seq. Alex. in consil. 8. num. 3. vol. 1. quia usufructus [7] est seruitus, & ius in re constituit, l. 1. §. incorporales. ff. de rer. diuis. l. 1. & 2. ff. de usufruct. & communem dicit conclusionem Curt. lun. in d. tract. part. 4. quæst. 15. late probat Bero. in quæst. familiar. 95. per totam, Clar. de feud. in quæst. 35. in fin. Causale. in tract. de usufruct. mulier. relic. vbi alios citat, & quando vassallus disponit de fruct. [8] feudali singulis annis et c. gaudis in opus aliquod, corrumpit dispositio per mortem vassalli, ller. & Proposit. in cap. 1. an agn. vel filidem ller. in cap. 1. de prohib. feud. alien. per Fred. Bero. d. quæst. 95. num. 5. Paris. qui multos allegat in consil. 98. num. 11. in 2. volum. & in terminis quod vassallus non possit alimenta alicui relinquere super bonis feudalibus, tenet Paris. loco predicto, num. 8. & sequ. Causale. in d. tracta. num. 97.

per easdem rationes. Parif. & Cavaican. ibi concludunt non etiam poffe alimenta relinqui de bonis emphyteuticis; quia ea quoque alienari non poffunt.

Contrariam tamen partem tenuit Bal. in ca. 1. in prin. n. 8. in tit. de fuccelfio. feud. vbi inquit quod vafallus poffet grauari filium ad praestandum fingulo [9] Anno amore Dei tot falmas vini ex fructibus vineae feudalis, quia fructus illi cum sunt à folo fe parati non funt feudales, & vafallus poffet de illis difponere, dicuntur. n. res heredes, fequitur Picus in l. Titia, §. Titia cum haberet. num. 125. & nume. 126. ver. praedicta tamen limitatio. ff. de lega. fecundo, vbi dicit effe notandum, quia non reperitur alibi in fpecie decifum, & infert quod cum legatum vfufructus [10] xori factum reftitatur ad alimenta ftantibus filiis, hoc cafu filij heredes tenentur alimenta praestare matri etiam de fructibus bonorum feudaliu, illum fequitur Rolan. in conf. 74. in fin. vol. 2. Cordu. de emphyt. tit. de cauf. priuat. ob alien. ampliat. 49. nu. 13.

Hec opinio procedit etiam fi feudum fit ex pacto, & providentia, dummodo haeres nullum fecerit inuentarium, quia haeres [11] non poffet venire contra factum defuncti, l. cum à matre. C. de rei vend. & dicit Bald. in l. qui fe patris nu. 9. C. vnde lib. quod factum patris in feudo praedudat [12] filio heredi, fequitur Alex. in confil. 13. nu. 7. conf. 19. nu. 14. vol. 5. Deci. in confil. 185. nu. 4. & 5. & in confil. 445. nu. 36. Parif. in confil. 220. in fi. volum. 1. Parif. in confil. 106. nu. 2. vol. 1. Za. in epitom. feud. par. 8. nu. 62. Boer. in decif. 11. nu. 20. pro hac etiam parte Pinell. in l. par. 3. nu. 8. verfi. ampliat. quinto ex traditione, C. de bo. matr. allegat. Bal. Ifern. Afflic. Alex. Curt. lun. Ruyn. Socin. lun. Parif. Crot. Ferdin. Loaz. & plures alios, & ratio effe, quia haeres repraeftat perfonam defuncti, & reputatur eiuſdem iuris cum illo, l. heredes, ff. de regu. iur. & ficuti defunctus alienans non poffit venire contra proprium factum, ita nec eius haeres, qui plus iuris non habet quam defunctus, leg. nemo plus, ff. de regu. iur. & quod haeres [13] line inuentario non poffit impugnare feudi alienationem factam à defuncto, vel aliam defuncti difpofitionem circa feudum, voluit etiam Menoc. in conf. 89. num. 67. & videtur admittit Roland. in tract. de confectio. inuenta. in 4. parte. verfi. nunquid haeres, qui cum cautela, nu. 9. & 20. dum inquit in feudo ex pacto, & providentia heredes non obligari facto defuncti fi hereditatem adiit cum inuentario quali nullo inuentario factum habeat per absoluto heredem ligari, & ad hoc plures, qui eodem modo loquuntur.

Procedit multo magis in feudo hereditario, quia cum ad illud nemo afpirare [14] poffit qui non fit haeres, Ifern. in ca. 1. an agna. vel fil. Alex. qui dicit effe communem in confilio. num. 8. vol. 3. Curt. Sen. in confil. 50. col. 8. cum alijs apud Didac. lib. 2. variaz. refolut. c. 18. num. 3. verfi. idem omnino, Parif. in confil. 23. nume. 67. & num. 171. volum. 1. Za. in epitom. feud. par. 8. nu. 6. Clar. de feud. quelt. 76. Roland. in confil. 1. num. 39. volum. 1. Menoch. in col. 1. nu. 314. cogit. iuris factum defuncti obferuare, & hoc procedit etiam fi haeres feciffet [15] inuentariu. Nam feudum hereditarium non differt ab allodio, & habetur tanquam pars hereditatis, & in eo non prodest inuentarium, vt poffit multos concludit Alexan. in confil. 28. nume. 8. volum. 5. Ia. in confil. 56. col. 5. vol. 1. Socin. in confil. 113. numer. 14. volum. 2. Deci. in confil. 208. & late Pinell. qui dicit magis communem

in l. part. 3. num. 93. C. de bon. mater. vbi allegat. Curtium lun. Ruyn. Parif. Rubi. Crau. Didac. Silu. & plures alios, & idem probuit Rolan. in d. tract. de confectio. inuenta. d. §. nunquid haeres. num. 126. & fequitur Ioan. Bapt. Surdus meus affinis, in ca. num. 14. an agna. vel filius. & ratio effe, quia cum feudum fit pars hereditatis inuentarium non efficit quod eximatur de hereditate, vel ab ea feparetur, nam inuentarium non prodest quoad ea quae funt in hereditate, fed efficit ne haeres [16] teneatur vltra illius vires. Deci. in l. ex qua perſona, num. 2. ff. de regul. iur. & communem dicit in l. debitori, num. 20. C. de pact. Socin. Jun. in d. confil. 108. num. 42. volum. 2. Crauet. in confil. 225. nu. 12. & alios cumulat Pinell. in d. part. 3. num. 81. verfi. ampliat. feptimo. Burfat. in confil. tot. num. 10. ideò cum teneatur haeres in quantum hereditaria vires fuppellant, & feudum fit pars hereditatis, & veniat in fideicommiſſo, & petitione hereditatis, nihil releuabitur haeres, licet fecerit inuentarium. ideò dicit Ifern. in ca. 1. an agnat. vel filius, quod vbi feudum effe hereditarium, filius [17] qui patris adiit hereditate, teneatur de feudo ſatisfacere creditoribus hereditariis, etiam fi feciffet inuentarium, fequitur Rui. in conf. 7. nu. 4. vol. 2. Campeg. confil. 1. n. 13. inter confilia Bruni, vbi allegat. Alexan. qui tamen eo loci hoc mihi non dicit, alios citat Roland. d. §. nunquid haeres, in fin. fol. mihi 154.

Quae verò fuprà in contrarium allegata funt procedunt, quando ille agnatus non effe haeres, quia tunc in eo non poffet pater grauari in infero filio, vel agnato, qui illius hereditatem non adiit, vis enim, & ratio, quia motus fuit Bald. in d. ca. num. 8. de fuccelf. feud. fundatur fuper additione. dicit enim, quod teftator poffet grauari imponere in re heredis, fed haec ratio ceſſat, quando ille non adiit hereditatem, ergo ceſſat quocumque decifio, propter ea Picus in d. §. Titia, nume. 126. verfi. praedicta. inquit quod agnati fi non funt heredes, [18] non tenentur alimenta ſolvere de fructibus feudi, atque ita, vt agnatus vel filius teneatur, atque vt fullineatur relictum, necesse effe quod adeatur hereditas.

Ex eo verò quod Picus loquitur in agnato, videtur aliud velle in filio, vt ſcilicet in etiam repudiat patris hereditate teneatur alimenta ſolvere de fructibus feudi, quae conſuſio procedit ſecundum illorum opinionem, qui volunt, quod filius [19] non poffit acceptare feudum, & repudiare hereditatem, vt dicitur in cap. 1. an agnat. vel fil. & in ca. 1. filius, de Capitan. qui cur vendi. Thom. Marin. in titul. de feud. ex pacto & provid. num. 30. Roland. in confil. 23. nume. 29. volum. 4. fed non habet locum haec conſuſio in feudo ex pacto, & providentia, quia filius [20] repudiata patris hereditate poffet illud retinere, gloſſ. in cap. 1. §. 1. in ver. inueſtitur. de fuccelfio. feud. poſt Bulgar. Ifern. & Pile. Cyn. in l. 2. C. de libe. & cor. lib. Alexand. ad Bald. in l. qui fe patris, in ver. item quazritur. C. vnde lib. Bald. in ca. 1. numer. 8. an agnat. vel filius. vbi Aluarot. nume. 9. Prapof. num. 6. Lauden. Paris de Put. & alijs, quia ſecundum gloſſ. in d. cap. 1. filij habent feudum à primo inueſtiente, & iure proprio, non autem à patre, ideò conſequitur illud tanquam rem propriam, & ſeparatam ab hereditate paterna, gloſſ. in cap. 1. de feud. cognit. & hanc partem teneantur Alexand. in leg. 1. patrono, nume. 14. ff. ad Treb. Luc. de Pen. in l. ſi qui in facris. C. de Comitib. facri ſcrin. lib. 11. Capic. in inueſtit. feud. §. ex pacto, & providentia, in ver. tertia declaratio. Ruben. in leg. Gallus. §. quidam recte,

video, quare eodem modo compelli non possit de illis fructibus alimenta illis pretiare, quibus tenetur ex legis dispositione, non enim quærendum est, unde habeas, ex quo alar, sed an habeat, ubicunque autem habet, tenetur alimenta soluere. faciunt, quæ dicam in seq. questionibus, hæc autem dicere necessarium mihi visum est, quamvis Doctores hunc casum non tangerent.

Et quæ de feudis dicta sunt, procedunt pari ratione in bonis emphyteuticis, ea enim eisdem gubernantur [34] regulis, vt in proposito inquit Paris. in consi. 98. num. 11. volum. 2. Bero. fam. quæstio. 95. per totum. Causalan. d. tract. de usufruct. mulier. relicta. n. 97. nam & ipsa quoque emphyteusi cadit distinctio, an sit hæreditaria, vel ex pacto, an sit noua, vel antiqua, & cum in eadem militet ratio, attendi debet eadem decisio.

SVMMARIA.

- 1 Peculium multiplicis generis habere potest filiusfamilias.
- 2 Castrense peculium dicitur, quod filiusfamilias in castris, vel aliter militando acquisiuit, vel quod in iuri iurata donatum est.
- 3 Pater non habet vfumfructum in castrensi filij bonis.
- 4 Peculium castrense acquiritur filio in solidum.
- 5 Filiusfamilias in peculo castrense habetur pro paterfamilias.
- 6 Peculium castrense dicitur, quod in navi acquirunt nauarchi, remiges, milites, nautæ, custodes & alij similes.
- 7 Peculium castrense dicitur, quod cumuclio donas conuictio in castris, licet sit miles.
- 8 Peculium castrense reputatur feudum, quod filiusfamilias donatur. vide num. 10.
- 9 Filiusfamilias potest testari de peculo castrense.
- 10 Regalia, quando in feudis conceduntur filiofamilias, dicuntur peculium castrense.
- 11 Peculium castrense dicitur, quod filiusfamilias acquirit de fructibus feudi.
- 12 Peculium castrense dicitur, quod filiusfamilias acquirit ex salario publico, vel liberalitate Principis.
- 13 Peculium quasi castrense dicitur, quod Dessor, vel aduocatus acquirit ex suo patrocinio.
- 14 Peculium quasi castrense dicitur, quod acquiritur ex publica administratione.
- 15 Doctores acti non legentes, sed aduocantes, an sint immunes a collectis.
- 16 Peculium profectitium patri acquiritur, & ad eum spectat, non ad filium.
- 17 Pater habet vfumfructum in bonis aduentitij filiorum.
- 18 Pater habet vfumfructum in aduentitij filiorum, etiam, quæ ad nos perueniunt ex ipsius delicto.
- 19 Pater accipit propria auctoritate fructus bonorum filij, vt seipsum alar.
- 20 Alimenta qui debet, tenetur etiam de castrensi filij bonis soluere.
- 21 Filiusfamilias an presumatur habuisse bona a patre, vel aliunde. vide ibi remissum.

QVÆSTIO XI.

Filiusfamilias peculium habet [1] multiplicis generis, paganicum scilicet, quod aduentitium continet, & profectitium, castrense, & quasi castrense, vt dicitur in l. final. C. de inoffic. testament. gloss. autem

in l. eum oportet, in princip. C. de bon. quæ lib. dicitur esse quadruplex, profectitium, aduentitium, castrense, & quasi castrense. dicitur autem castrense, [2] quod filiusfamilias in castris, vel aliter militando quærit, vel quod ei militis intuitu donatum est, l. castrense, ff. de castr. pecul. l. 1. C. de tit. lib. 12. in eo autem patet [3] nullum ius habere, nec etiam vfumfructum, l. 1. C. de castr. pecul. & filius sibi soli acquirit [4] castrense, s. 1. Instit. per quas person. nobis acquirit, & in eis bonis habetur pro [5] paterfamilias, l. 2. ff. ad Macedo, & potest de illo testari, s. 1. Instit. quibus non est permitt. face. testam. & non solum in castris quærita iudicantur castrensis peculij, sed etiam, quæ in mari adipiscuntur nauarchi, remiges, milites, [6] nautæ, custodes, & similes personæ, vt voluit Bald. in d. l. eum oportet, colum. 1. & hi possunt testari, l. vnica, ff. de bono. poss. ex testam. milit. Corasin l. frater à fratre, num. 99. ff. de condic. inde. post. Crot. ibi, num. 1. & seq. Imò iudicatur castrense peculium, quod conuictus donat [7] in castris militi conuictio, & donatio præsumitur potius facta intuitu militis, quam sanguinis, vt inquit Crot. in d. l. frater à fratre, num. 1. per textum notatu dignum, in l. de hæreditate, in princip. ff. de castren. pecul. non enim secundum ei donationis præsumitur facta contemplatione sanguinis, nisi quando id est vtile donatorio, quod tamen Corasin ibi, num. 101. intelligit verum, quando sit à commilitone: secus quando donans non commilitaret, reputatur item castrense [8] feudum, vt inquit Bald. in l. eum multa, in princip. C. de bonis, quæ lib. Afflict. in decis. 83. nu. 4. vbi quod in eo reputatur paterfamilias, & [9] potest testari, Roland. in consi. 54. num. 6. volum. 3. id tamen intelligendum est, quando regalia [10] conceduntur in feudum, vt declarat Bald. in l. in vxorem, in fin. C. de condi. instert. & ibi ponit Barbat. in addit. hinc inferitur, quod bona, quæ filiusfamilias acquirit de fructibus feudi, non omne est castrense, [11] secundum Afflict. & Roland. in locis predictis, quasi castrense autem peculium dicitur quod filiusfamilias acquirit ex publico stipendio, vel salario, & [12] ex principis liberalitate, l. fin. C. de inoffic. testam. gloss. in l. eum oportet. C. de bon. quæ liber. & instert Bart. in l. fin. C. de aduoc. diu. ned. quod acquiritur per Doctores, [13] vel Aduocatum ex suo patrocinio dicitur peculium quasi castrense, & Bal. in l. fin. C. de inoffic. testa. dicit quasi castrense reputari quicquid acquiritur ex publica administratione, [14] Crot. in d. l. frater à fratre, num. 2. vbi Corasin num. 103. qui respectu Aduocati, id etiam sequitur, reprobat opinione Specula. qui contrarium tenebat, ex quo Aduocato non datur stipendium de publico, sed respondet, quod priuatum honorarium succedit loco stipendij publici. res autem esset indubitata in Aduocato fisci, vel pauperum, quibus de publico prouidum est, quo verò ad alios Aduocatos videri poterit pingue consilium Marci Antonij Vallarij peritissimij, tunc Aduocati in hac patria, positum inter consilia Silua. consi. 88. vbi querit, an Doctores acti non legentes gaudeant [15] priuilegio Doctorum, si querimus, an alimenta sint præstanda à filiofamilias ex bonis, quæ possidet, certe questio superflua erit, quoad peculium profectitij, quia illud pertinet [16] ad patrem, & patri per filium acquiritur, l. eum oportet, s. 1. C. de bon. quæ libe si agamus de aduentu idè, quia pater in eo habet [17] vfumfructum, l. fin. C. de bon. quæ liber. etiam si bona ad filium peruenerint [18] ex patris delicto, Angan l. ad optatum. 6. ar. 17. ff. de in ius voc. Cepol. aut. 52. Boer. decif. 7. num. 17. & decif. 35. num. 7. & pater pro prii auctoritate petere cepit

capit. fructus, [19] & seipsum alio, ut inquit gloss. in l. si quis a liberis. §. & si impubes. ff. de liber. agnosc. & quod capiat fructus propria auctoritate, probatur in l. i. C. de bonis maternis. & in l. cum oportet. C. de bonis quæ liber. vbi Alber. in fin. princip. inquit, in hoc vium fructuum paternum differre ab aliis, alios citat Boe. in deci. 199. nume. 9. Pinc. in l. i. part. 2. nume. 61. C. de bonis maternis castrensisibus autem optimè cadit questio, & non est dubium, quia vbi tenetur aliquis alimenta ex legis dispositione præstare, tunc etiam de castrensisibus bonis [20] tenetur illa solvere, ita tenet gloss. in d. l. si quis a liberis. §. si impubes. quam sequuntur ibi Bart. & Alber. nec non Cordub. nume. i. cum enim, ut dixi in precedenti questione, non sit querendum, ex quibus bonis alimentantur, non est in dubium reuocandum, quod bona sint castrensis, vel alterius qualitatis, quia cuiusque sint speciei, lat est, quod tenetur filius alere patrem, & habet bona ex quibus possit alimenta præstare, & quamvis stante prædicta conclusione non opus sit querere, an in dubio bona, quæ habet filius, præstantur a patre prouenisse, vel aliunde, tamen super hoc ad omnem bonam finem videri [21] potuit Roland. in consil. 90. volum. 2. vbi ponit etiam, quod acquisita per clericum beneficium, præstantur quæ sita in dubio bonis beneficii nam & talia apud clericum dicuntur peculium quasi castrensis, secundum Corasius in dicto numero 103. videri item potest Rolandus consilio 54. volum. 3.

SVMARIA.

- 1 Filij prioris matrimonij alendi sunt de bonis dotalibus matris, quæ transiunt ad secundas nuptias.
- 2 Non tenetur alere filios mariti ex prima uxore.
- 3 Filij vxoris ex primo viro suscepti alendi sunt à marito ex dotalibus vxoris.
- 4 Uterque non tenetur alere primum, licet aliat vxorem.
- 5 Dos iuste restituitur vxori durante matrimonio, ut aliat filios ex primo viro susceptos.
- 6 L. mariti. §. manente. ff. de iure dot. quomodo intelligatur.
- 7 Filij prioris matrimonij non sunt alendi à matre, quæ transiit ad secunda vota, quando habet alunde.
- 8 Filij prioris matrimonij non sunt alendi à matre, quando bona non sufficiunt pro ea, & ipsi.

QVÆSTIO XII

Filij prioris matrimonij alendi sunt [1] de bonis dotalibus matris suæ, quæ transiit ad secundas nuptias, ita concludit Cyn. in l. i. vbi adhuc, in to. qu. num. 4. C. de iur. dot. vbi ait, quod nurus tenetur alere non solum maritum, sed etiam filios mariti ex [2] alia uxore. sed hæc auctoritas probat conclusionem nostram in fortioribus terminis: nos enim loquimur de filiis eiusdem vxoris ex alio marito, & cum Cyno transit Bartol. in l. i. si constante, in fin. princip. ff. sol. matrim. vbi & ipse loquitur de alendis filiis mariti ex priori matrimonio, Alexand. in d. leg. si constante, in fin. princip. qui omnes loquuntur quando dos collocatur in iuto, ut deseruiat oneribus matrimonio propter vergentiam mariti ad inopiam, & idem tenet Alber. in 3. colum. in fin. ver. querit etiam Cyn. Campeg. de dote, parti. 3. questio. 63. sequitur Ioan. Lup. in cap. per vestras in l.

notab. §. 19. qui incipit, sed quamvis, num. 1. ver. & non solum, de dotal. inter vir. & vxor. fol. mihi 109. & quamvis, ut dixi, prædicti loquantur de filiis primi viri alendis, suscepti tamen ex prima vxore, tamen in filiis vxoris ex primo viro [3] suscepti, hoc voluit Bald. in l. hac edictali, in lectura antiqua in ver. differre. C. de secund. nup. quem citat, & sequitur Bertran. in eadem, l. in §. si verò, nume. 30. & Lancel. Galliau. in consuet. Alexand. in ver. solidos qu. 6. nu. 34 dicit enim, quod filij primi viri alendi sunt de bonis, quæ mater secundas nuptias contrahendo tradidit secundo viro, quia alias esset in potestate matris tradendo omnia secundo viro, necare filios prioris matrimonij fame.

Hanc tamen sententiam in filiis vxoris ex alio matrimonio impugnant nonnulli, & primo id, quod voluit Bald. in leg. si paterno, nume. 1. C. de nego. gest. vbi inquit, quod & si [4] maritus tenetur alere vxorem, non tamen tenetur alere primum, id est, filium vxoris ex alio marito, immò nec illum recipere in domum suam: & inferit id, quod si impendat in alimenta primum, repetit, quia ad id non tenebatur: eam Baldi decisionem sequi videtur Alexan. in d. leg. si constante, in fin. princip. & addito, ad Bart. ibi pariter in fin. Lupus loco prædicto. secundo contrarium tenet expresse Lancel. Dec. in l. si constante, in fin. princip. dum reprehendit Bartol. ibi credens illum loqui in filio vxoris, licet loquatur in filio mariti. Tercio facit ratio per eum ibi allegata, quia fructus dotis restituitur, qui soluit alimentis pro vxore, & communibus filiis superius, ad maritum spectant, ideo ex eis non potest mulier alere filium ex primo matrimonio, alias maritus efficeretur per restitutionem deterioris conditionis, quam esset ante restitutionem, quando non tenebatur primum alere. quod hoc ipsum voluit expresse Lupus in loco prædicto, dum concordat contrarias sententias, ut scilicet vxor tenetur alere fructibus eorum bonorum alere filios mariti, ex prima vxore, sed non suos, quos suscepit ex priore viro, Cordub. in l. si quis a liberis. §. si quis ex his, nume. 73. fide lib. agnoscen.

Sed quidquid prædicti teneant, verior est sententia, quod etiam filij vxoris ex primo viro alendi sint de fructibus bonorum dotalium, pro qua opinio ne stat Bald. & Bertran. in loco supra citato. secundò est textus in l. quamvis. ff. solut. matrim. vbi dicitur, iustam esse causam restituendi dotem vxori constante matrimonio [5] vtex ex vxor aliat filios susceptos ex primo viro. terciò facit, quia certum est, quod mater tenetur alere filios, siue prioris, siue secundi matrimonij, quando non habet aliunde, ut suo loco diximus. non ergo fuit in eius facultate se eximere ab ea obligatione, transfundendo ad secunda vota, & dando bona in dotem secundo viro, id quod multò magis procederet, si vera esset illorum opinio, qui voluerunt, quod bona sint obligata pro alimentis, quia tunc transfrent in secundum virum cum onere alendi. & his statibus non obstat, quod maritus non tenetur primum alere, secundum Baldum in d. l. si paterno. quia hoc est verum, intelligendo ex persona propria, vel de bonis propriis, sed ad id bene tenetur vxor, vel etiam maritus de bonis dotalibus.

Non etiam obstat opinio Lancel. Decii. quia est solitaria, & contra Bald. in loco prædicto, Bertran. & alios. demum non mouet eius ratio, quod fructus qui supersunt deductis alimentis vxoris, & filiorum spectent ad maritum, nec sit dote resti-

tuta deterioris conditionis, quam esset ante restitutionem, quia eadem est conditio utroque, tempore: nam vt dixi, iusta est restituendi causa, vt aliantur filij ex primo viro, & sequuntur. ergo nihil minus habet maritus post restitutionem, & cedit marito quidquid superest ex fructibus solutis alimentis, non solum communibus filiis, sed etiam filijs primi viri, & [6] totum ignotus, & manente. ff. de iure dotum in quibus, vt se, & suos aliat, intelligi etiam debet de filiis ex primo matrimonio: preterea, si secundum Bald. & Bertran. constante matrimonio, & ante restitutionem, dotis alendi sunt ex dotibus filij primi viri, multo magis erunt alendi iusta dotis restitutione.

Quod autem supra dictum est procedit, vbi filij vxoris ex alio marito non habent [7] alimonia, vt voluerunt Bertran. in d. si vero plus, n. 20. & Lancell. Galliaud. n. 38.

Similiter, quod dictum est de filiis mariti ex alia vxore locum habet, quando bona sufficient pro omnibus, alias secus esset, si non sufficienter, vt [8] voluerunt Cyn. Bartol. Alexan. & alij supra citati. vbi enim non sufficienter pro omnibus sine dubio primum soluenda essent communibus filiis, cum dotes ad eum principaliter finem sint ordinatae, vt deseruiant oneribus matrimonijs, sequitur Campegius dicto tractatu dotis, parte secunda, quaestione 63.

SYMMARIA.

1. Pupillus educari debet in loco iudicis arbitrio designando.
2. Pupillus educandus est in loco ordinato a patre.
3. Pater melius ceteris presumitur prospicere utilitati filij.
4. Pupillus non educatur in loco, quem pater ordinauit, si index indicat illum non esse tutum.
5. Adultus educatur in loco, qui sibi magis placet.
6. Adultus non educatur in loco a se electo, si index existimat illum non esse tutum.
7. Index vbi de alimentis agitur, non tenetur sequi voluntatem patris.
8. Index potest sepe ex causa contrarietate voluntatis reuocari.
9. Pupillus educari potest apud matrem.
10. Pupillus potest educari apud matrem.
11. Amor parentum superat omnes.
12. Mater habet pro se presumptionem, precipue vbi agitur de alenda femina.
13. Debitor pupilli non potest esse tutor, vnde manifestum.
14. Mater eligi potest ad tutelam filij, licet debitor sit.
15. Pupillus non debet educari penes matrem, quia ad secunda vota transfusus, & vitricum superinducitur.
16. Pupillus non educatur penes matrem, quia est conuolatus ad secunda nuptias.
17. Argumentum non bene sumitur a tutela ad educationem.
18. Pupillus educatur apud matrem, quia secundo nuptia si non est filius successora, & moribus, & bonestate habuit est.
19. Pupillus educatur apud matrem, quia contraxit secundas nuptias, si non est in totum successora filius, vide tamen ibi.
20. Pupillus educatur apud vitricum, quando non potest apud commode apud alium alij, si tamen non sit creditor.

21. Pupillus non educatur apud matrem, quia est improbus, & impudicus, vilis, vel imprudens.
22. Nuptias secundas contrahere, vel subonesti omnes, paria sunt, quoad filij educationem.
23. Pupillus non educatur apud matrem, quia procurator impar, & immaturus filius, vel filia maritimum.
24. Pupillus educandus aude recte committitur amplius, vt infra.
25. Pupillus educari potest apud amicum, etiam ab intestato successorem.
26. Amor ardens descendit in nepotes, quam viget in filiis.
27. Mater in tutela praeferat omnibus alijs.
28. Pupillus existens apud amicum remouetur, si illa procurator incommensuratus matrimonij, vel quid aliud.
29. Pupillus datur potius educandus a uenulo, quam a uia, si fect.
30. Pupillus non est apud eum educandus, qui est successurus ab intestato, & inferius ad substitutionem.
31. Pupillus educari potest apud patrem, licet in ex substitutione sit successurus, vide tamen ibi.
32. Substitutio includit non solum vniuersalem, sed etiam particularem relictum.
33. Pupillus an debeat educari potius apud patrem, quam apud matrem.
34. Sponsa an debeat alij apud sponsam, vel sponsi patrem, vel matrem.
35. Pupilla apud quem sit educanda.
36. Index in educatione filia debet facere, quod faceret pater si uideret.
37. Index est loco patris in educatione filia.
38. Pupilli de educatione vbi tractantur, index considerare debet qualitates, & conditiones personarum, & temporis.
39. Pupilla non educanda apud forenses.

QVÆSTIO XIII.

NON omnibus eodem in loco prestanda sunt alimenta, idco cognito ex quibus bonis capienda sint, non extra rem erit videre, quo in loco debeantur, & incipiendo a pupillo, sciendum est, non esse à iure determinatum vbi educari, & apud quem debeat alij, sed id omne arbitrio iudicis esse commissum, qui pro rei qualitate omnibus recte examinatis statuit penes quem [1] melius, & securius esse debeat. pendit vbi, & apud quem pupillus educandus sit, & c. cod. tit. Bald. in consil. 487. in princ. volum. 5. vbi ait, pupillum educandus vbi iudicis aequitati, & religioni videtur causa cognita, Barbat. in consil. 60. colum. 2. volum. 3. Socin. in consil. 107. in 2. dub. volum. 2. Iaf. in consil. 53. num. 31. vol. 3. Curian. in consil. 94. colum. fin. Paris. in consil. 56. num. 3. & 4. volum. 1. Crau. in consil. 90. colum. 2. vers. & propterea, Duran. de arte testat. tit. 7. caute. 5. num. 1. Corn. conf. 292. colum. 4. volum. 1. Menoch. in tracta. de arbit. iudic. casu 168. num. 1. com. L. com. 62. num. 12. vers. quarto praesupposita, Causale. in tracta. de tutor. & curat. num. 301. Bero. in consil. 180. num. 1. & seq. volum. 2. D. Becius ad Iaf. in d. consil. 53. hoc tamen iudicis arbitrium debet esse à iure, vel secundum ius regulatum, non autem absolutum, & irrationabile, vt admonet Causale. loco predicto, multos allegans contra iudices, qui pro libito voluntatis sub colore arbitrij subuertunt iuris regulas, Craue. conf. 190. numero 5. Bald. consil. 487. Craue. consil. 18. numero 3.

In pri-

In primis autem iudex patris voluntatem spectabit, atque ibi statuet educandum esse pupillum, vbi patrem [2] voluisse compertiet, vt probatur in d. l. i. ff. vbi pupil. educ. debe. Duran. dict. titu. 7. caut. 1. in fin. Causalc. de tutor. nume. 304. allegat Socin. qui tamen hoc non dicit, & est ratio, quia præsuntur semper [3] melius ceteris prospexisse utilitati filiorum, l. nec in ea. ff. de adulter. etiam quando actus primo aspectu videtur filio damnosus, Bart. in l. 2. colum. 5. ff. de pupil. & vulga. sublit. Alciat. in tracta. præsump. regul. 1. præsump. 2. numer. 1. & hanc partem, quod attendatur patris voluntas probauit Menoch. d. consil. 62. numer. 12. versic. primo quia. & alibi sæpe in eo consil. si tamen videat iudex locum a patre designatum non esse pupillo tutum, poterit [4] causa bene cognita discedere a patris voluntate, vt probatur in l. i. ff. vbi pupil. educ. deb. Causalc. d. numer. 308. Guid. Papa. quest. 539. num. 2. Grammat. decil. 55. num. 1.

[5] Item si sit adultus, educabitur vbi ipse voluerit, vt post Vbert. de Bobio, quem citat, vult. Albi & Rofate, in l. fin. Cod. arbit. tute. vbi fortius inquit procedere etiam si adultus eligat educari apud victricum, quod tamen non est perpetuum, quia iudex non tenetur sequi voluntatem pupilli [6] si arbitretur illum moueri per imprudentiam ex iudicia imbecillitate, ita Alcia. in tract. præsump. regul. 1. præsump. 12. num. 2. arg. l. i. in ff. de minor. intellige si pupilli atque potest deliberare, Grammat. decil. 55. numer. 3. pro quo dicto facit, quia vbi de alimentis tractatur, iudex non sequitur voluntatem patris, [7] vt diximus suo loco per l. cum hi. §. eam transactionem, ff. de transact. & dixi suo loco inter priuileg. alimentu. & iudex sæpe potest voluntati teatoris contrariare, [8] vt notant Doctores in l. nemo potest, ff. de leg. 1. & in proposito Alcia. declarationem sequitur Causalc. num. 308.

[9] Item decernere potest iudex, quod alatur apud tutorem. Nam ei commissæ est cura non solum rerum, sed personarum quoque pupilli. l. i. ff. de tutel. Castren. in consil. 12. 7. numer. 1. volum. 1. Cordub. in l. i. quis a liberis, §. si mater, numer. 45. ff. de libe. agnol. vel alien. vbi post Castren. & alios disputat, an tutor priuetur decima, si pupillum recusat in propria domo alere, & quid si exhibeat alimenta, verum in alia, & ego non inuenio Cast. in loco per eum citato. hæc autem de tutore non procedunt indistincte, quia non eo ipso, quod tutor quis sit, educabitur pupillus apud eum, vt infra tractabimus. fallit enim quando tutor esset successurus ab intestato, quia tunc pupillus non debet apud eum educari. l. i. vbi Doct. Cod. vbi pup. educa. debe. Curt. Iunior, in consilio nonagesimo quarto, numer. 9. Guido Pap. quest. 539. numer. 3.

[10] Item potest decernere iudex, quod pupillus apud matrem educaretur. l. i. C. vbi pupill. educ. debe. Signor. in consil. 43. num. 2. l. a. d. consil. 93. nu. 31. vol. 2. Doctores omnes in d. leg. 1. Menoch. dict. ca. fu 168. n. 2. Causalc. d. n. 30. & ratio est, quia parentum amor [11] superat omnia. l. in C. de curat. tutorio. & dicit text. in §. eiusdem quoque principis, in Authent. de nup. quod mater omnium hinc dignior. eligi debeat ad filiorum educationem, & pro matre semper præsuntur maxime [12] in alenda femina, secundum Bald. in dict. consil. 487. colum. 1. in fi. versic. ex quibus concludo vbi loquitur quando est contentio inter matrem, & tutorem de alendo pupillum, & dicit Causalc. loco prædicto, id procedere et-

tiam si mater esset filie successura ab intestato per notata in d. l. Socin. consil. 193. colum. 1. Curt. Iun. consil. 94. numer. 9. Menoch. casu 168. nume. 16. confidit enim lex de matre, & ideo licet ad tutelam non eligatur [13] debitor pupilli, Auth. vt hi. qui obligat. in princip. gloss. in §. item propter, Instituit. de excu. tuto. Azo in summa, C. qui da. tuto. post. numer. 8. in fin. Auth. minoris, Cod. qui da. tuto. post. tamen mater quantumvis pupillo debeat admitti ad tutelam, [14] vt in Authent. vt sine prohibi. mat. in princip. Doctores in d. Authent. minoris debitor, Aret. in §. actionum, nume. 41. Instituit. de actio. cum simili.

Intellige tamen nisi mater transfuerit ad secunda vota, & victricum superinduxerit, quia eo casu [15] penes eam filius non erit educandus, l. i. in princip. Cod. vbi pu. nil. educa. debe. vbi Cyn. & Doct. late agunt, lex enim tunc de matre non confidit, immo suspicatur, ne inuidias pareat vitæ filiorum, ideo eam repellit ab eorum tutela, l. i. lex, qui tutores. §. fin. Cod. de administ. tuto. & quod mater secundo nubens non possit penes se retinere filios educandos, volunt gloss. in ca. fi. de conuersio. infidel. Angel. in l. generaliter, Cod. de secun. nup. Guido Pap. questio. 539. numer. 1. vbi fortius subdit, quod hoc casu iudex non tenetur sequi voluntatem patris, Curt. Iun. in consil. 94. numer. 9. Crau. in consil. 18. numer. 3. Ioann. de Garro. in rubr. Cod. de secun. nup. numer. 16. Menoch. dict. casu 168. numer. 18. Causalc. dict. tractat. numer. 307. vbi citant alios plures, immo Menoch. loco prædicto inquit idem [16] esse si subesset suspicio illam esse consolatorem ad secundas nuptias, quia non admittitur ad educandum filium in domo sua, nec obiciatur, quod vitrici cus potest esse tutor, & consequenter non sit suspicatus in educatione priuigi, cum tutor possit illum educare secundum prædicta, nam responderetur, quod [17] a tutela ad educationem non recte sumitur argumentum, vt loquendo in victrico voluit gloss. expressa in leg. 1. in versic. victricum, Cod. vbi pupil. educa. debe. sequuntur Doctores ibi, Guid. Pap. dict. quest. 539. numer. 3. versic. item licet victricus, Curt. Iunior, consil. 94. nu. 9. Crau. in consil. 190. num. 7. vbi a diuersitate rationis inter tutelam, & educationem pupilli infert ad alia.

Hoc tamen, quod de matre secundo nubente diximus non habet locum, quando mater non erat successura pupillo ab intestato, & cessat omnis alia suspicio, [18] vt quia sit pudica, bonis moribus ornata, quia tunc poterit iudex apud eam collocare alendum filium, secundum Albert. in dict. l. i. in fin. C. vbi pupil. educa. debe. sequitur Curt. Iun. in dict. consil. 94. numer. 9, vbi ampliatur, id procedere, etiam si mater successura sit ab intestato, sed non in tota hereditate, puta solum in tertia, sed eius dictum non [19] placet, quia ea pars hereditatis suspectam quoque reddit matrem, licet non in totum.

Vno etiam casu vult. Bald. in l. omnem, colum. fin. C. ad Tertullia. admittendum esse victricum ad educationem priuigi, quando scilicet [20] æque commodè educari non posset apud alium dummodo non sit creditor pupilli, sequitur Curt. Iun. dict. consil. 94. num. 9. versic. propterea, vbi in fine dicit, quod in illis casibus quibus victrico non est permiffa educatio priuigi potest tamen iudex præhabita rei cognitione illum committere educandum coniuncto victrici, quia in eo cessat suspi-

cio quæ militat in vtricio, & cum Bald. tenet Cast. in l. i. pater, numer. 3. Cod. de nego. gest. vbi limitat etiam quando qualitas persone aliud suaderet, vt per eum.

Quæ vero dicta sunt in matre transiente ad secundam vota, procedunt etiam in ea, quæ & si vidualem seruet vitam, tamen est utilis, improba, impudica vel imprudens: nam ei quoque denegabitur filij educatio, [21] & alia eligetur persona idonea secundum Bald. in dict. consil. 487. colum. 2. in princip. volu. 5. vbi allegat nonnulla iura in argumētum Menoch. dict. casu 168. numer. 5. paria enim sunt, quod mater secundo nubat, vel inhonestè [22] viuat, per ea, quæ ponit Aret. in §. fin. in fin. Institut. de legit. patron. tute. Ripa in l. cæmīne, num. 31. Cod. de secund. nup. Pinel. in l. 4. numer. 18. Cod. de bon. mater. vbi dicunt, quod pater mulieri imposita secundo nubenti locum habet quoque in muliere impudicam vitam agente, plures ad nostrum propositum citat Causalc. num. 307.

Eodem modo remouetur mater ab educatione si ex alia causa suspecta sit: puta, quia pro filia immaturum, & in quale matrimonium procuauerit, [23] vt considerat Crau. in consil. 18. numer. 11. vbi, num. 6. 9. & seq. dicit ob eam causam licet tutori pupillum autoritate propria eripere de manibus matris, & eandem causam in aliis personis considerat Crau. in consil. 190. nu. 6. Menoch. d. casu 168. num. 6.

[24] Post matrem tuto alendus pupillus committitur aui, Gram. dec. 353. in fin. Menoch. d. casu 168. numer. 4. succedit enim in locum matris, & contrahitur sub nomine parentum, Causalc. dict. numer. 301. vbi inquit hoc casu non attendi quod [25] aui sit illi successura ab intestato, allegat Corn. qui tamen non loquitur in aui, mouetur etiam ratione affectionis, & ei addi potest quod aui plus amat, quam mater: ardentius enim descendit amor [26] in nepotes, quam vigeat erga filios, leg. liberorum, in fin. ff. de verborum significat. Curt. junior. in consil. 169. numero decimo tertio; Chassan. in consil. 67. numer. 30. proinde qua ratione mater in alendo filium præferatur aliis, ea ipsa præferri debet aui post matrem, sicut etiam videmus [27] in ordine tutelæ, authent. matri & aui; C. quan. mul. tute. offic. fimgi. poss.

Sed eisdem quoque rationibus aui excluditur ab educatione, quibus excluditur mater, ideo Socin. in consil. 193. numer. 2. volum. 2. dicit quod si aui [28] voluit pupillum matrimonio collocare ante pubertatē, vel capit illius bona dissipare remouetur ab educatione, sequitur Menoch. dict. casu 168. numer. 6. & idem dicendum esset si ad secundam vota transiisset, per ea quæ supra diximus de matre, & Socin. in loco prædicto vale auunculum præferri aui [29] suspectæ, Causalc. numer. 307. vbi idem dicit quando vel luxuriose viueret, vel aliter in moribus peccaret.

Debet etiam iudex aduertere, ne pupillum educari statuat apud eum, qui est successurus, [30] vt probatur in l. 14. i. vltic. denique, ff. vbi pupil. educa. debe. vbi loquendo in substituto mandat lex iudici, quod inquirat si ex successione oriri potest aliqua suspicio, & aduerte quod ibi cadebat etiam iussus patris, nihilominus iudex debet diligenter examinare negotium cum consanguineis, idem probatur in leg. fin. Cod. eod. titul. vbi generaliter loquitur de co cuius proxima est successio nis spes, idem voluit Bald. in consil. 487. in princip. vltic. 2. debet aduer-

tere, volum. 5. vbi generaliter monet non esse collocandum pupillum in domo eius, qui illius vitæ insidiaretur, & ponit exemplum in substituto, l. inf. in consil. 53. numero trigesimo tertio, vol. 3. vbi loquitur de successione intestati. Hanc partem tenuerunt Affl. Parif. Gram. & Crau. quos citat & sequitur Menoch. in d. tract. de arbit. iudic. casu 198. numer. 13. vbi tamen, numer. 16. subdit hanc suspitionem considerari contra extraneum substitutum, non etiam contra fratrem, [31] quæ tamen declaratio mihi non aridet, quia à lege fin. C. vbi pupil. educa. debe. indistinctè contra patrum, & quoscumque successores consideratur suspicio proueniens à spe successio nis, & prædictam sententiam, quod non educetur pupillus apud eum, qui est successurus, tenuit etiam Bero. in consil. 180. numero primo, & sequen. volu. 2. vbi loquitur in tutore, penes quem pater iussit filium educari, & dicit procedere eam considerationem, siue ille sit ab intestato, siue ex testamento successus pupillo in totum, & vel pro parte etiam si illi factum à patre fuisset legatum præstadium, post mortem pupilli, quia substitutionis [32] appellatio includit nedum vniuersalem, sed etiam particularem: monet itaque iudicem, quod illum reputet penes personam non carentem suspicione, & Aret. in §. actionum, numero quinquagesimo sexto, versic. vnum tamen tene ceteri, instituit. de actio. quod nunquam pupillus est penes illum educandus, cuius est proximior spes succedendi, non datur materia delinquendi, & subdit esse cordi tenendum, & de hoc esse textum optimum in dict. l. fin. Cod. vbi pupil. educa. debe. Bertrand. in consil. 10. nume. 4. volum. 5. vbi loquitur in eo qui foretor pupilli ab intestato successurum habet in uxorem, alios citat Menoch. in consil. 62. numer. 12. versic. tertio vero. vbi tamen, numer. 18. videtur aliter tenere, quando sumus in fratre, & quando modicum est patrimonium pupilli: sed & si stante tenuitate patrimonij pupillaris, & diuitiis substituti, iuncta bona fama, & moribus, faciliè iudex possit inclinare in eam sententiam, tamen quoad primam limitationem de fratre non discederem à communi opinione, quæ est magis tuta, & a qua, & prædictam partem tenet quoque Corne in consil. 192. versic. item animaduertere, volum. 2. Causalc. in tracta. de tutore, & curato. numer. 301. versic. tertio debet ista, vbi dicit collocandum fore pupillum potius penes auunculos nō successuros, quam apud patruos qui sunt ad successionem vocati, & quod ex vitæ qualitate recedi possit ab hac coniectura, ponit Menoch. post Soci. in d. consil. 168. num. 17.

[33] An vero frater sit in educatione fororis præferendus matri, latè disputat Menoch. dict. consil. 62. per totum, & in d. tract. de arbit. iudic. casu 168. nu. 9. & seq. vbi dicit hoc procedere tribus in casibus, primo quando magis commodum & vtile est pupillo, secundo quando mater transiit ad secundam vota: Tertio quando pro fratre stat dispositio paternæ, sed in his etiam casibus versatur officium iudicis.

[34] An alitem sponsa ali debeat apud sponsum vel sponsi patrem aut matrem, & simul cum ipso sponso, ponit latè agendo Bartol. in questio. 16. incipien. Quartur verum iudex, vbi primo per septem rationes probat non esse collocandam apud sponsum, & præcipue, quia ibi non est tuta pudicitia sponsæ, sed subest timor ne ante tempus defloretur: item impeditur matrimonij libertas, quia non

ertt

SUMMARIA.

erit exinde in libera sponse facultate recedere à sponfalibus; item imbutur malis morib. propter frequentes sponfam amplexus, & oscula. tandem vero resoluit id totum arbitrio iudicis subiacere, qui circumstantiis omnibus bene perspectis deliberat, quid pupilla utilis sit. Caut. autem in consil. 127. volum. 1. numer. 3. concludit quod non debet esse apud patrem sponsa, quia non est tota pudicitia, nec libera est facultas recedendi à sponfalibus. & Bald. nulla extra mentione Bartol. in dist. 1.1. colum. 2. verfic. extra quero, ff. vbi pup. edu. deb. dicit quod si pupilla est septennio maior, & non est legitime sponso reddita à patre, & aliis consanguineis, non debet educari apud sponsum, præcipue si sponfalibus non sunt convenientia inspecta omnium conditione, & idem si minor sit septennio, quia cum non sint obligatoria, debet alio in loco collocari in quolibet sit aditus discedendi à sponfalibus. atque ita concludit quod non sit educanda apud sponsum, quando res conveniunt consanguineis, sequitur Alexan. in consil. 161. numer. 9. volum. 5. laf. in consil. 237. nu. 10. volum. 2. vbi, quod potest dimittere apud patrem sponsa, quando sponfalibus sunt convenientia, & utilia, & ibi dicit vnum ad propolium, quod si mater & tuteix aduerteretur sponfalibus, tunc sponsa non erit deponenda penes eam, Con. quoque in consil. 292. col. si ver. in persona magistri Ioannis, vol. 1. dicit, quod recte educatur apud patrem sponsa si sponfalibus sint concordia in tantum, quod sponso potest eam recuperare si de facto auferatur, sed loquitur quando nulla extat contradictio, vel suspicio pudicitie, Crau. in consil. 190. numer. 3. verfic. postremo istam questionem. vbi numer. 4. referendo consilium Cornei, de quo supra. Inquit illud procedere, quando sponfalibus sunt legitima & concordia, secus quando sunt incongrua, ut quia sit impari desponsata, vel suasionibus extraneorum seducta, & num. 6. inquit matrem esse suspecta, quod induxit filiam ad sponfalibus, Menoc. vero in dict. casu 168. in fin. tenet simpliciter cum Barto. in dict. q. 16. prædicti tamen omnes præcipue Bald. Alexan. & laf. concludunt totum negotium committi iudicis arbitrio.

Ethòc non solum procedit, quando est questio de sponsa, sed etiam quando cumque querimus apud quem pupilla [35] sit educanda, & Bald. in d. consil. 487. inquit, quod iudex [36] debet facere id, quod verisimiliter faceret pater si viveret, l. 1. §. si tria luminaria, verfic. apud eum ducatur, ff. de ventre inspic. & iudex [37] cit loco patris. l. tam dementis. Cod. de episcop. audien. & facere debet de aliena filia id quod faceret de propria l. 1. ff. de sol. capièdo melius consilium pro ea subdit quod iudex debet esse severus, & rigorosus, ne matris moueatur lacrymis, nec tutorum blanditiis, sed solius vite meritis, & si videat, neque apud matrem, neque apud tutores filii educandam, eligat matropam note pudicitie, & auctoritatis, que pupillæ vitam, & pudicitiam salubri tor conferat, & docet Bald. existendum esse ne apud eum moretur pupilla, qui infidetur anime, vel vitæ vel castitati, vel moribus, vel nuptiis, vel rebus, & hæc omnia comprobat iuribus per eum adductis, sequitur absolute laf. in consil. 237. in fin. volum. 2. & dicit Corne. conf. 292. colum. 4. quod advertere debet iudex qualitates, [38] & conditiones personarum, & temporis, item affectionem, & cognationem, ita quod cesset suspicio nedum vitæ, sed etiam pudicitie, & insert non esse educandam apud [39] forenses. Crau. in consil. 18. numer. 3. consil. 190. nu. 5. vbi refert verba Bald. in dict. consil. 487. Menoc. in

- 1 Vxor alimenta præstanda sunt in domo mariti.
- 2 Alimenta præstantur in domo debitoris, non alibi, vide tamen, num. 16.
- 3 Vidua præstare debet alimenta in domo mariti, quando usufructus illi restringitur ad alimenta.
- 4 Neuerca præstatur edo præsequi prænum.
- 5 Vidua alimenta habet heredibus mariti debentur in domo, quando gratia usuationis debentur.
- 6 Vidua alimenta præstatur extra domum, quando ea debentur propter moram factam in restitutione dotis.
- 7 Alimenta debita ex dispositione hominis præstatur extra domum.
- 8 Pater cogitur alimenta filio præstare in domo.
- 9 Pater non cogitur alere filium extra domum.
- 10 Pater cogitur filium ad secum habendum, limita numer. 26.
- 11 Pater non potest cogere filium ad sibi extra domum dandum alimenta.
- 12 Vxor non potest à viro petere alimenta extra domum.
- 13 Vidua si exstatuta debet alii ab heredibus viri, intelligitur in domo.
- 14 Mater non cogitur intra triennium lactare filium extra domum propriam.
- 15 Episcopus visitans non alitur nisi in domibus presbyterorum.
- 16 Alimentarius petere potest alimenta extra domum.
- 17 Pater spurium filium cogitur alere in domo matris, quando tenetur alere intra triennium.
- 18 Pater filium nuptum cogitur alere in domo mariti.
- 19 Pater non potest filio negare alimenta eo quod noli cohabitare.
- 20 Legatarius alimentarium non cogitur alimenta recipere in domo heredis, licet testator iusserit ea tradi certa in cuiusque.
- 21 Ecclesia alit patrem in domo illius propria.
- 22 Episcopus tenetur ordinatum alere extra domum propriam.
- 23 Alimentarius cogitur habitare in una ex domibus testatoris si commodè id facere potest.
- 24 Vxor alimentaria non cogitur habitare in domo testatoris si non potest honeste.
- 25 Filius cogere potest patrem, vixit alit in domo propria.
- 26 Pater cogere non potest filium spurium ad secum habitandum.
- 27 Pater cogitur filio alimenta præstare extra domum, si inter eos sit litis.

QUESTIO XIV.

Quia alimenta tenetur præstare, non alibi cogitur dare, quam in domo propria, & ibi cogitur alimentarius habitare, & vult alimenta consequi, ita voluit Spec. in titul. qui fil. sunt legitim. §. 1. numero tertio, verfic. quid si viro absente, vbi dicit, quod mulier [1] non potest alimenta petere extra domum mariti, mouetur pluribus rationibus, & præcipue, quia cum minori incommodum suo vir ea præstat in domo, quam alibi, & viri, atque vxoris vicia est domus & vxor ad domum viri traducenda, & vir potest vxorem cogere ad secum cohabitandum, vbi limita, quando non posset commodè cum filiis mariti habitare, eandem sententiam

probatuſſet. in confi. Neap. fol. 171. colum. 3. prout cum citat, & ſequitur loan. Lupus in rep. rub. de dō. inter vir. & vxor. §. 4. nume. 7. vbi generaliter loquendo dicit, quod regulariter alimenta [2] ſoluitur in domo preſtare debentis, & inferit, quod maritus non tenetur vxorem alere in carcere, de quo tamen dixi ſuo loco: limitat tamen non procedere regulari, quando alendus non poteſt habitare in domo debitoris culpa ipſius preſtare debentis, hoc etiam voluit Bald. in Auth. hoc locum, numero tertio, verſic. modo hic querit. Cod. de ſecun. nupt. vbi ait, quod vbi vſufructus mulieri relictus reſtringitur ad alimenta propter [3] exiſtentiam filiorum, tunc in domo preſtari debet, & perſoluebat maritus, ſi tamen vxor poteſt ibi honeſte morari, & dicit poſt Iacob. de Are. quod poteſt nō uocari non coguntur ſtare cū puignis, quia inter eos [4] preſumitur odiū intercedere, ſequitur Barbat. in additionibus, Bald. in l. diuortio, in principi. colum. 2. verſic. ſed hic quero, quando vidua. ff. ſolu. matrim. dicit, quod vidua [5] petens alimenta ab heredibus miſerationis cauſa debita, tenetur cum ipſis heredibus habitare, ſi tamen id facere poteſt honeſte, & ſi heredes velint ibi preſtare, alias ſecus: at ſi petat alimenta loco intereſſe, quod ſibi debetur propter motam commiſſam poſt annum luctus in reſtitutione [6] dotis, non tenetur habitare cum heredibus, & Caſtr. ibi, numero nono, dicit quod intra annum luctus recipit alimenta in domo mariti, & non alibi niſi heredes alibi velint preſtare, vel niſi ſubſiſtat iuſta cauſa recedendi à domo poſiti ſi heredes eſſent extranei, qui inſidiari poſſint eius pudicitia, vel ſi filij habent vxores rixoſas cum quibus non poſſit vidua pacifice viuere, hæc tamen intelligit Caſtren. quando alimenta debentur ex diſpoſitione legis, ſecus vero, quando ab homine, quia tunc niſi locus fuerit in reſicto adiectus, [7] mulier nō tenetur ibi ſtare etiam commodè poſſit, & ampliū id procedere in quocumque cui alimenta ſint in teſtamento relictā, & dicit eſſe de hoc caſum in l. 4. in fi. ff. de alim. & ciba. lega. hanc ſententiam tenuit quoque Menoch. in tra. de arbit. iud. caſu 168. numero duodecimo, & caſu 170. numer. 8. & 9. vbi quod grauatus ad dandum alimenta tenetur ea preſtare in domo: allegat multos, qui tamen tenent omnes contrariū, & loquuntur, quando alimenta fuerunt expreſſe relictā in domo, non autem quando nulla loci preſcriptione facta relinquantur, Ioseph. Lud. deci. Peruſ. 46. numero. 9. vbi ita conſtituit regulam, & idem videtur voluiſſe Iaſon. l. quidam cum filium, numero ſepimo ff. de verſi. obl. dum reſert Spec. in loco præcitato.

Facit pro hac parte quod voluit id propoſito Ang. in dict. l. quidam cum filium, colum. 2. verſic. & ex prædictis inferit, vbi ait, quod pater [8] tenetur filium alere in domo, & ſi nouerit alius blanditiis ſeducus vel ſit filium expellere de domo, & ſeorſum ſe preſtare alimenta, filius poterit querelare, quia tenetur apud ſe retinere, & nutrire, & dicit Imo. ibi, colum. 6. verſic. item facit hoc eſſe menti tenendum, ſequitur Iaſ. numero ſexto, cum enim non præſtat alimenta in domo non tractat cum vti filium, limitat tamen, quando ex cauſa filius nō poſſet in domo retineri, Pinel. in l. 1. par. numero quinquageſimo quarto, Cod. de bon. mater. Aſcan. Clemē. in tract. de pat. poteſtat. effec. 17. numero trigefimo ſecundo, vbi alios citat, & ſicuti filius non cogitur alimenta à patre recipere extra domum, ita pater non cogitur filium alere extra domum, [9] vt dixi in titulu. quibus ex cauſ. alimen. denegē, & dicit Ang. in con-

ſil. 83. numero tertio, quod pater compellere [10] poteſt filium, vt ſecum cohabitare, ſequitur Poet. in deciſ. 195. numero. 5. Pinel. loco prædicto, num. 53. & Clemē. num. 32. & prædictam ſententiam, quod pater tenetur filium alere in domo, dicit communiter receptam Cordub. in li. qui à liberis, in princ. numero. 8. eodem modo pater non poteſt à filio petere [11] alimenta extra domum, ſed ea filius tenetur in domo preſtare, vt voluit Pinel. in loco præallegato. vxor item non poteſt à marito [12] alimenta petere extra domum, niſi cauſa ſubſit, vt dixi in dict. titulu. quibus ex cauſ. alimen. denegē, & ponit Auſſer. ad Capel. Tholoſan. deci. 87. & ad id, quod diximus de vidua, adde in tantum deberi alimenta in domo viti, quod ſi à ſtatuto diſponatur ipſam alendam, intelligi debet [13] in domo heredum, non alibi, ſecundum Bald. in conſil. 58. numero ſexto, volum. 2. Bero. in conſil. 30. numero. 10. volum. 3. vbi dicit hoc eſſe regulare niſi probet cauſam ſubſeſſe, propter quam non poſſit dare in domo, Card. in cap. per veſtras, de dona. inter vir. & vxor. ſequitur præpoſ. numero ſexto, vbi dicit, quod ſi alibi eſt morata vidua contra heredum voluntatem non petet alimenta pro tempore abſentia, Bertran. in conſil. 307. volum. 4. circa finem, vbi dicit, quod tenetur operari ad commodum heredum.

Inferitur ex prædicta ratione, quod mater, quæ intra triennium tenetur filium alere, non alibi cogitur lactare, quam [14] in ſua domo propria, & poteſt ideo filium penes ſe retinere, vt eſt gloſſ. in l. 1. §. 1. verſic. iuſtiſſima cauſa. ff. de libe. exhiben. vbi dicit iuſtiſſimam eſſe cauſam retinendi filium ſi mater illum lactet eſt text. in cap. 2. de conuer. fidel. & poſt Roman. idem voluit Vital. in tractat. clauſ. in titulu. an poſſit renunc. alim. colum. 6. verſic. duo tamen circa.

Inferitur etiam quod vbi Episcopos, vel alius vſitat dieceſim, vel monaſteria, debet alimenta ibi recipere, vbi ſunt preſbyterorum domus, non autem alibi, quia alibi preſbyteri non tenentur Episcopos ſoluere [15] procuracionem, eſt text. in clem. ad noſtram, de cenſib. atque ibi hoc notat Bonifa. de Vital. nume. 79. qui dicit Episcopos audientiam non eſſe ſi aliud petat.

Sed & ſi vt vides, multi fuerint opinionis prædicta, contrariam tamen ſententiam multo plures tenuerunt, qui volunt, quod alimentarius poſſit alimenta [16] petere extra domum debitoris, non cogatur cum illo habitare, & hæc opinio probatur ex text. in l. cum hu. §. vult igitur neminem tranſigentem. ff. de tranſac. idem text. in l. 4. in fine, de alimen. & cibari. legat. & ibi Bartol. in fine, inferit ad vxorem cui vir alimenta reliquit, & vult quod poſſit habitationem eligere vbi placet, atque ibi petere alimenta, ita tenet Bartol. generaliter loquendo in tract. de alimen. numero vigefimo quarto, Bald. in leg. in annalibus numero quarto, verſic. item extra queritur, Cod. de leg. vbi inquit Bartol. in dict. l. 4. bene dicere, quia de hoc eſt caſus in dict. l. cum hi. Angel. in dict. l. cum hi. §. vult igitur colum. 2. verſic. ſequitur, vbi dicit eſſe ibi caſum apertum, quod alimentarius non tenetur morari in domo alere debentis, & hoc eſſe veſte pro vxoribus, & filiis naturalibus quibus conſueuerunt relinqui alimenta, & ſubdit eſſe quoque caſum in dict. leg. 4. limitat autem quando aliud ordinaret teſtator Cuman. in eo. §. vult. vbi dicit vti diſſe in præſta committere, ita obſeruari, & quod eſti mulier poſſit commode morari in domo heredum.

redum, potest tamen petere alimenta extra domum Papientis in forma libel. pro legato rei singularis §. 1. num. 71. hoc etiam tenuerunt Ange. & Castl. in d. l. i. c. de leg. sequitur Alexan. in fi. & laf. num. 6. idem laf. qui testatur de commun. in l. diuortio, in principi. num. 24. & seq. ff. soluto matrimonio, vbi ait esse communem & procedere, siue alimenta debeantur ex dispositione legis, siue ex dispositione hominis, & predicti fere omnes loquuntur in vidua, cui intra annum luctus praeantur alimenta. Vita. in tract. clausul. in titu. an possit renuncia. alimen. col. 13. in prin. vers. an autem legatarius vbi loquitur de alimentis legatis, & in fin. vers. ad illam materiam, Bero. in consil. 185. num. 4. volum. 1. vbi dicit aliud esse, quando promissio alimentorum non esset simplex, sed restricta ad domum, & in consil. 24. numer. 14. volum. 2. vbi ita intelligit simplex reliquum alimentorum, & subdit quod sicuti alimentarius non cogitur habitare cum debitore, ita non potest debitorem cogere ad ea praestandum in domo, Ruin. in consil. 45. num. 4. vers. & ex quo ista, & numer. 8. versic. nec obstat, quod illa, volumine... vbi quod debitor, nec cogit in domo recipere, nec cogitur praestare. limitat tamen non habere locum in eo qui tractandus est, vt filius, quia si alii debet in domo, vt per eum, pro quo faciunt, quae diximus supra, Bertran. in consil. 383. volu. 2. vbi dicit ita tenere omnes, esse communem, & ab ea discendum non fore in iudicando, vel consulendo, & idem vult in consil. 336. volum. 4. vbi dicit idem esse quoad reiecta essent alimenta in, & super omnibus bonis suis mobilibus & immobilibus, Gram. in consil. ciuili 33. num. 4. vers. & alimentarius, vbi quod praestantur alimenta, vbi vult alimentarius Picus in l. Titia, cum nuberet, §. Titia, numer. 161. quæstio 3. ff. de legat. 2. Grat. in consil. 87. numero secundo, volum. 2. Durant. de arte testandi, ti. 6. caut. 56. in princip. Causalcan. in tracta. de usufruct. mulier. relic. numer. 138. versiculus. quid autem si testator, vbi loquitur in alimentis relictis a testatore, & allegat Practic. Pap. Capic. & Pet. Pech. Cordub. in l. i. quis a liberis, §. si quis ex his, numer. 20. vbi reprehendit Ifern. & Angel. Aret. & limitat, quando testator mandat alimenta praestari in domo heredum, Ludou. Molin. in tracta. de primogen. Hispan. libr. 2. cap. 15. numer. sexagesimo quarto. Michael Grassus in tracta. sentent. in §. legatum, quæstio 27. numer. 3. vbi dicit esse communem, quia alias legatum induceret quandam speciem seruitutis limitat tamen quando testator expresse mandat, quod praestentur alimenta in domo heredum, quia tunc seruitutis eius voluntas Simon de Pretis de interpret. vlti. volunt. libel. 4. in i. dubit. nu. 99. vbi addit Crauet. in consil. 205. & post eum reprehendit Alex. contrarium tenentem, quoniam tamen saluat in aliquibus casibus, vt per eum.

Hinc infert Gram. in d. consil. ciuili 33. per totum, quod illis in casibus, quibus pater tenetur filium suum alere, [17] licet minorem triennio, cogi potest id facere in domo matris, mouetur predicta ratione, quod alimentarius non tenetur habitare in domo.

[18] Infertur etiam, quod vbi pater tenetur alere filiam nuptiam non potest cogere eam ad habitandum secum, sed debet alimenta dare vbi ipsa degit, vbi post laf. & Gram. tenet Cordub. in d. l. i. quis a liberis, §. non tantum, nu. 68.

Hinc infert Caccialiu. in l. frater a fratre, §. quæritur, quæstio 30. numer. 109. vers. adde quod non est

iusta. ff. de condic. indeb. quod pater non potest filio [19] denegare alimenta quia recesserit a domo sed tenetur eum extra domum alere. mouetur dict. 1. 4. subdens quod si hoc procedit, quando ex dispositione hominis debentur alimenta, multo magis locum habebit, quando debentur ex dispositione legis, Duen. regul. 165. numero decimo sexto, Constat igitur ex predictis communem esse opinionem, quod siue ex legis dispositione, siue ex dispositione hominis alimenta debeantur semper peti possunt extra domum, propterea non est curandum de Doctoribus supra in principio citatis, qui contrariam partem tenuerunt tam in muliere, quam in aliis.

Sed hac sententia sic firmata non habet locum in vxore, quæ si diuerit a marito siue iusta causa, non erit alenda, vt probauimus in titulo, quibus ex causis denegentur alimenta. & ratio est, quia principaliter dantur vxori alimenta propter obsequia, & seruitia, ideo si non facit quod debet, non recipit, quod oportet, & hæc est ratio diuersitatis inter vxorem, & alias personas, imo non tenetur legatarius [20] in domo heredum habitare, quando testator nomen expressit ciuitatis & non domus, vt ii dicit, dummodo habitet Romæ cum heredibus, Bartol. in l. i. qui concubinam, §. vxori. ff. de legat. 3. Picus, dict. §. Titia, num. 139. versiculus. 2. limita. ff. de legat. 2. Menoch. de arbitrat. iudici. casu. 170. numero decimo nono.

Infertur etiam quod ecclesia patronum tenetur alere [21] in domo propria, non in ipsa ecclesia. Ioan. Andr. capitulo nobis, in versiculus. ad inopiam, de iure patro. Paul. Citad. de iur. patro. part. 6. articulus. 4. numer. 166. Cordub. in l. i. quis a liberis, §. solent. numer. 28. ff. de liber. agnoscen. Rebuff. in tractat. de congru. portio. numero nonagesimo septimo, Roch. de iure patro. numer. 152. infert quoque ad Episcopum, qui alit ordinatum, non alimenta praestat [22] extra domum episcopalem, Bertran. consil. 55. colum. 2. volumin. 2. Rebuff. de portio. canon. numer. 98.

Secundo limitatur non procedere quando testator plures domos haberet commodas, quia alimentarius tenetur in earum vna [23] habitare si heres illam velit assignare pro sua habitatione, & non tenetur heres eo casu aliam domum locare, ita voluit Bald. in l. in annalibus, circa fin. Cod. de legat. vbi eum sequitur Alexan. idem voluit Castl. in l. i. si domus, in princip. ff. de leg. 1. vbi idem dicit, quando testator relinquit habitationem, & loquitur predicti omnes in vxore, cui relictæ sunt alimenta, idem Alexan. in dict. l. si domus, & in l. 4. §. fin. ff. de aliment. & ciba. lega. & in l. diuortio, in princip. ff. solut. matrim. Bertran. in consil. 396. colum. 2. volum. 4. vbi ait esse notandum, quia Baldi magna est auctoritas declarat tamen Bald. in loco predicto id procedere, quando talis est domus in qua vxor possit commodè, & honestè [24] morari, alias secus esset, quia non cogitur habitare in domo circa, vel posita in lupanari, & dictam declarationem approbat quoque Simon de Pretis dict. dubitatio. 11. numero 100.

[25] Tertio limitatur, vt non procedat in filio, qui alendus est in domo patris, & cogere potest patrem, vt se in domo retineat, secundum Ange. in i. quidam cum filium ff. de verborum obligation. cum alijs quos citauit supra hæc eadem questione. in princip. versic. pro hac parte, vbi idem diximus in patre cui alimenta debentur a filio, ea enim

sunt in domo, non extra prestanda: sed in filio cui debentur alimenta, non procedit, ex vi debiti alimentorum, nec ex alimentorum natura, sed ex ea sanguinis coniunctione, qua inuicem ligantur pater & filius: at pater cogere potest filium ad secum habitandum ex vi patrie potestatis, ut videtur tenere Gram. d. consil. ciuili 33. num. 8. ubi ideo infert, quod pater non potest ad se aduocare filium spurium, quia [26] illum non habet in potestate. §. fin. Inst. de nupt. l. vulgo concepti, de sta. hom. Abb. in c. ex literis. col. 2. de conuer. infidel. de ea verò patris potestate ponit Pinel. in l. 1. part. 1. numero quinquagesimo quarto, C. de bon. mater.

Hoc tamen non procedit, quando inter patrem, & filium est lis, quia eo casu licet interim teneatur alere filium, ut dixi in titulis quibus, & à quibus. debe. aliment. tamen tunc cogitur pater ea prestare alimenta [27] filio extra domum, ut vult Ludo. Molina in d. tract. primogen. lib. 2. cap. 15. num. 74. ubi mouetur ex generali illi limitatione, quæ habet, quod alimenta debentur extra domum quando adimetur aliqua causa non possit morari in eadem domo, declaratur item omnibus his modis, quos infra ponam declarando regulam, quod ubi alimenta sunt in domo relicta non possunt alibi peti. illa enim conueniunt & filio, cui debentur in domo, & quod diximus filium litigantem cum patre, alendū esse extra domum, voluit Corne. de quo Molina non meminit in consilio 281. numero quarto, volum. 3. quem citat, & sequitur Afsan. in dicto tract. de pat. potest. effect. 17. nu. 2. vers. secundo sublimita ubi duobus aliis modis declarat hanc necessitatem habitandi cum patre.

SVMMARIA

1. Voluntas testatoris est lex.
2. Onus annum cogitur acceptare, quicunque vult commorari.
3. Alimenta non possunt peti extra domum, quando relicta sunt cum onere habitandi.
4. Alimentarius non petat alimenta prateris temporis, si non cohabitauerit, quando relicta sunt cum onere habitandi.
5. Habitandi unus inuicem videtur, quando dictū est, reliquos alimentari cum suis men.
6. Habitare in eadem domo non dicitur, qui non comedat cum heredē ad eandem mensam.
7. Donum mentio, quando fit à testatore, intelligitur de eo, quem heres inhabitat.
8. Vidua cui alimenta relicta sunt in domo cum filio, non excusatur, si transiit ad secundā vira.
9. Vidua iussa à testatore habitare cum filio, non consequitur alimenta, si filius nuptias non sequitur ad maritum.
10. Vidua iussa habitare cum filio in domo propria non consequitur alimenta, habitando cum filio in domo mariti.
11. Vidua non consequitur alimenta in domo relicta, si secundo nubendo ducat secum filium.
12. Alimentarius consequitur alimenta in domo relicta, quando iusta aliqua causa impeditur ibi morari.
13. Ad habitandum non potest ex iusta causa, consequitur alimentum reliquum cum onere habitandi.
14. Conditio habetur pro impleta, quando non stat per implere debentem.
15. Legatarius alimentorum in domo relictorum debet offerre se paratum stare in domo, ne videtur per se stare.

16. Heres cogitur alimenta etiam prateris temporis solvere extra domum, quando interpellatus recusauit trahere.
17. Heres an teneatur ad expensas litis, qui suis conuenit.
18. Vidua cui relicta sunt alimenta cum onere habitandi cum filio, consequitur illa habitando cum viro, si illi deuenierit inter se ad diuisionem.
19. Heredes quando veniunt ad diuisionem, retinentur quique per tempora alimenta prestare.
20. Domini plures eiusdem castri, si non conueniunt in exercitio iurisdictionis, fiet diuisio per tempora.
21. Heredes quando deueniunt ad diuisionem, cogitur unus pro alimentis contribuere in domo alterum.
22. Alimentarius petiti officio iudicis, quod unus ex heredibus contribuat alimenta in domo alterum, quādo inter eos facta est diuisio.
23. Alimentarius cum onere habitandi petiti alimenta extra domum, si vocat odium inter se.
24. Priuilegius non cogitur habitare cum nonerca: nec e contra.
25. Nonerca potest extra domum petere alimenta, licet relicta sint sub conditione, si non diuideret à priuilegio.
26. Argumentum à communiter accidentibus, est validum.
27. Prasumptio releuat allegantem ab onere probandi.
28. Alimenta relicta cum onere habitandi, peti possunt extra domum, si iure inter legatarium & delectorem.
29. Legatarius petiti alimenta extra domum, si ob nimiam heredis fauorem non potest habitare in domo.
30. Legatarius consequitur alimenta extra domum, quando heres habet uxorem ita vixissimam, quod non potest cohabitare.
31. Legatarius alimentorum petiti ea extra domum si iura sit inueniens, quod iure non possit cohabitare.
32. Legatarius alimentorum habens uxorem palestranensem, non cogitur habitare cum heredē, sed extra domum petiti.
33. Turpe est habere malam famam, & malam notam.
34. Conditio habitandi cum filio, exprimitur omnibus illis mortuis, & alimenta petuntur extra domum.
35. Alimenta alicui relicta cum onere habitandi cum filio, quando videatur relicta favore filiorum vel legatari.
36. Alimenta relicta in domo, peti possunt extra domum, quando vult cum propria uxore, & filio habitare.
37. Vxor non debet à marito separari.
38. Heres quando ex voluntate non ex necessitate vult domum mutare, legatarius alimentorum non cogitur ibidem sequi.
39. Dispositio intelligitur de presentibus, non de futuris.
40. Dispositio quælibet intelligitur rebus sic stantibus.
41. Necessitas ignoratur, nisi prius alium faciat ex necessitate.
42. Legatarius alimentorum non potest mutare habitationem, si id sit grane heredibus.
43. Legatarius alimentorum cum onere habitandi excusatur, quando dicitur quod est impeditus.
44. Causa iusta petendi alimenta extra domum, quæ sit committitur arbitrio iudicis.
45. Causam quare non possit habitare in domo, probat legatarius petens extra domum.
46. Negatiuam probare tenetur, qui se fundat in illa.
47. Conditio enuentus probari debet, quando debetur ei.

tunc est sub conditione.

48 Culpa difficile probatur.

49 Facilis non presumitur sed probatur.

50 Causas non presumuntur, sed probari debet ab allegante.

51 Culpa non presumitur, sed probanda est.

52 Impeachmentum qui allegat, tenetur probare.

53 Causa iuncta quando excusat probandum est, quid motus qui fuerit ex ea causa.

54 Appellatus cum ex causa conceditur, probari in prima debet causa.

55 Causa probari debet, quando aliquid permittitur solum ex causa.

56 Causa est probanda, quando à regula licet ex causa recedere.

57 Causa iuncta non probatur testibus singularibus, quando aliquid non conceditur, nisi ex causa.

58 Legatarius alimentorum peti extra domum, quando relicta est, si noluerit, vel non potuerit habitare.

59 Alternativus ex duabus sufficit alteram esse veram.

60 Alternativa obligationis utrumque est in obligatione.

61 Alternativa obligationis non potest alteram peti.

62 Alimenta extra domum petuntur, quando relicta est cum clausula, si non habuerit.

63 Condicio si heres non erit, intelligitur si noluerit, vel non potuerit.

64 Natus in conf. 387. in fin. reprobat.

65 Substitutio concepta in unum casum, non extenditur ad alium.

66 Heres alimenta in domo relicta, potest extra domum prestare imo legatario.

67 Heres heredis est heres testatoris.

68 Heredis appellatio includit omnes etque in infinitum.

69 Alimentarius cum onere habitandi, non tenetur habitare cum secundo herede.

70 Heredis mentio facta à testatore, includit sequentes, si de herede tertio loquitur, scilicet cum de herede proprio.

71 Legatum alimentorum, quod deficit ab non servatione conditionis habitandi, an renascatur, si incipiat habitare.

QVÆSTIO XV.

Si testator relinquit alicui alimenta in domo, vel sub conditione, vel cum onere morandi, vel habitandi in domo, vel cum heredibus, tunc legatum non potest habitare alibi, nec legatarius alibi habitare potest illud petere, quia voluntas [3] testatoris est lex, & interpretatur, in Authen. de impu. & qui vult reliquum sub emolumentum, tenetur acceptare onus [2] sibi iniunctum, secundum naturam ff. de regul. iur. & ita [3] vult Bartol. in l. Caio. §. Imperator. ff. de aliment. & ciba. legat. Alexand. in consil. 200. in princip. volum. 2. & in consil. 178. volum. 2. volum. 6. & probat text. in l. quod legatur ff. de iudic. & ita tenet Arg. in l. cum hi. §. vult igitur. ff. de transact. Caltr. in l. duobus. num. 9. ff. solut. matrim. Rul. in consil. 81. nu. 3. volum. 2. vbi dicit, quid hoc casu alimentarius petens alimenta extra domum dicitur petere plus debet, quia cum modius, & cum minoris gravamine prestat in domo, quam extra. sequitur Roland. in cor. 12. num. 9. volum. 1. vbi citat Anchaz. Arg. & Jo. Socin. Picum. Iason. Bertrand. & Ruin. Cordub. in d. l. si quis à liberis. §. si quis ex his, num. 171. & num. 203. ff. de libe. agnos. vbi alios citat, Causa in tract. de usufruct. nulli relicti. num. 138. ver.

tertio autem casu, Simon de interp. vlt. volum. lib. 4. dubit. 11. num. 109. & hanc dicit communem Burfat. in consil. 90. sequitur Crassus in tract. sentent. §. legatum, quest. 23. num. 4. Duran. de art. testam. tit. 6. cant. 56. nu. 1. & ante hos idem tenuit Bartol. d. consil. 211. volum. 1. Bald. in consil. 484. in 1. dub. volum. 4. Bertran. in consil. 67. num. 1. & 2. volum. 7. vbi ait id tenuisse Oldr. Arg. de Perus. Arg. Arret. & alios, quos citat allegans pro hac parte tex. in l. 43. ff. de aliment. & ciba. leg. inducens illum à contrario sensu, & in l. qui concubinam. §. vxori. ff. de lega. 3. Bero. in consil. 85. nu. 1. & seq. vol. 1. vbi allegat Specul. Bartol. Bal. Sal. Caltr. Alex. & alios. Vital. in tract. clausul. ut, an possit renunc. aliment. colum. 13. in prin. & in fin. & ideo Bart. in d. consil. 211. num. 7. inter, quod alimentarius [4] qui non est moratus in domo, non potest alimenta præteriti temporis petere, quando relicta fuerint cum onere morandi, sequitur Bero. d. consil. 85. num. 3. ver. ex prædictis inferitur, & dicitur in iunctum onus habitandi [5] non solum quando simpliciter testator dicit relinquere alimenta præstanda in domo, sed etiam quando dicit, relinquo tali alimenta cum filiis meis, vel cum heredibus meis, vel apud heredes meos, vel in domo hæredum vel donec itererit cum filiis, vel dum habitaverit cum heredibus, quando cumque enim vitium similitudinis verbi testator, censetur voluisse alimenta præstari in domo, non alibi, ut videri potest apud Doctores prædictos, & declarat Simon d. dubitatione vndecima, num. 109.

Imò fortius non sufficit hoc casu legatarius habitare in eadem domo, si non comedit [6] cum hærede, secundum Bald. in l. 1. num. 8. C. de lega. vbi ait, quod nisi sit communis, non dicitur morari cum filiis, & subdit esse notandum, & sequitur Angel. ibi, dicens tunc habitare legatarium cum hærede, quando est communis, non si partem inhabitat domus, & dicit Imol. in l. si quis ita legaverit, in princip. ver. item nota quod vbi. ff. de condi. & demonst. quod qui tenetur morari cum alio, ita esse debet, ut simul alatur, & ille text. loquitur, quando quis grauat non absolute morari, sed esse cum aliquo, lo. Mar. Riminal. in consil. 589. vbi eodem modo explicat, sequitur Simon in d. dubitatio. 11. numer. 109. vbi alios citat, Picus d. §. Titia, num. 163. vbi dicit notandum, Ruin. consil. 37. nu. 2. volum. 2. Bero. consil. 32. num. 5. volum. 2. Canalean. de usufruct. numer. 138. verficul. tertio casu.

Adverte etiam, quia si heredes stent in domo propria, & legatarius velit alimenta consequi in domo testatoris, non auditur, sed cogitur morari in domo, quia testator loquendo de domo, [7] videtur intellexisse de ea, quam inhabitavit heredes, quo censetur ille locus adiectus in gratiam, & favorem hæredis, ut notatur in l. Caius. §. Imperator. ff. de aliment. & ciba. legat. in d. l. 1. C. de legat. ita declarat Ruin. in consil. 80. num. 3. volum. 2. quem citat, & sequitur Rol. in consil. 22. num. 14. volum. 1. Cordub. d. §. si quis ex his, numer. 205. Menoch. in tract. de arbi. iud. cap. 170. num. 10.

Et si hoc legatum fiat vxori cum onere non discedendi à filiis, non excusabitur vxor [8] transiendo ad secunda vota, quia & si teneatur sequi maritum, & cum eo habitare, potest tamen, & debet secum inducere liberos in domum mariti, est tex. in l. cum talis, in princ. iuncta ibi glo. ff. de cond. & demonst. & ibi notant Bar. Imol. & Caltr. in l.

& per eandem rationem Ruin. in consil. 37. num. 2. & sequen. volum. 2. vult quod vxor iuxta habitare

cum filiabus, non consequatur alimenta, nisi sequatur filias, quando nupserint, quia tenetur cum eis habitare, nisi sit per generum, & ibi late disputat in contingencia facti, id quod postulat procedere, nisi testator restituerit se ad domum propriam, eo enim [10] casu non facit esse habitasse cum filia in domo mariti, secundum Corne. in consil. 7. column. penult. ver. nec obstat quod tenebatur, volu. 1. sequitur Soc. l. in consil. 110. num. 6. ver. nec obstat quod non videatur, volu. 1. per quam rationem dici etiam potest, quod vxor iusta cum filiis habitare, non excluditur si transendo ad secunda vota velit secum filios ducere ad domum mariti, quando dispositio testatoris est limitata [11] ad domum propriam, per prædicta.

Principalis autem conclusio restringitur, ut non habeat locum, quando legatarius iusta aliqua causa impeditur, ne morari possit cum herede, quia tunc [12] cum per ipsum non sit, percipit alimenta extra domum, probatur in leg. Causa §. Imperator, in fin. ff. de aliment. & cibis, legat. in leg. Marcia, in fin. ff. de annu. lega. no. Barto. in d. §. Imperator, numer. 2. dicens, quod qui tenetur cum aliquo morari, non perdit legatum, si impeditur iusta aliqua [13] causa, Alexand. in consil. 178. num. 5. ver. circa secundum dubium, volum. 6. l. al. in d. leg. diuortio, in princip. numer. 25. ff. solut. matrimo. ubi generaliter loquitur, quandoque subest iusta causa, Salicet, in leg. 2. C. de legat. numer. 4. & seq. & ante omnes id voluit Specula. in tit. qui fil. sint legit. §. 1. ver. quid si dixit in testamento, numer. 36. ubi allegat text. in l. i. qui ita legauit, ff. de condi. & demonstr. Castri. in consil. 167. numer. 1. volum. 3. Natta in consil. 387. nume. 5. ubi dicit hoc esse regulare, quandoque non fiat per legatarium, quominus habet cum herede, Caphal. in consil. 429. numero nonagesimo. & seq. ubi subdit esse de hoc perspicuum, tex. in l. i. lib. libertis ver. Paulus respondit ff. de condit. & demonstr. ubi legatum alimentorum, libertis relicto sub conditione, si cum filiis morarentur, debetur, quando non fiat per libertos, quominus morantur cum eis, & vult ille text. paria esse quod morantur, vel per eos non sit, & ratio est, quia videtur id adimpluisse conditionem, [14] quando per eum non fiat quominus impleuerit, cap. cum non sit, de regu. iur. in l. labeo scribitur, v. ff. de contrah. empt. cum aliis apud Caphal. in loco prædicto, & hanc partem tenent omnes inferius allegandi, qui inferunt ad casus particulares.

Ne autem videatur stare per legatarium, quominus habet cum herede, satis est quod offerat se paratum [15] stare & habitare cum ipsius hereditibus, & ea facere ad quæ tenetur, quia si exinde compensatur alimenta non esse prædicta, non imputabitur legatario, sed poterit extra domum alimenta petere, ita docet Alexand. in consil. 158. numero 2. volum. 7. per text. in d. leg. qui concubinam §. vxori, in l. i. lib. libertis, & d. l. i. qui ita legauit, & per rationem, quod non debet esse in facultate heredis proprio facto se exonerare in præiudicium legatarii, cetera §. ff. de lega. 1. idem nulla facta Alciat. mentione concludit Natta in consil. 387. num. 4. dicens, quod si semel interpellatus heres recusauit præstare alimenta, poterit exinde legatarius ea petere extra domum.

Imò subdit fortius, quod si non fuit heres ab initio interpellatus, sed ex post, & recusat recipere in domo, [16] & alere, nunc cogitur præstare etiam pro tempore præterito alimenta, quia ex quo nunc

recusat, presumendum est quod eodem modo recusasset antea si requisitus fuisset, per ea quæ ponit Roman. ling. [17] 401. & alij per eum citati, sed hoc opinio non est tuta, per id quod inquit Cagnol. in l. qui in alterius, numer. 20. & 23. ff. de regul. iur. Capha. in consil. 76. num. 9. Menoch. de reten. poss. reme. 3. num. 657. & potest forte nunc iustam habere causam recusandi, quam non habebat prius, vel potuit nunc ex aliis moueri ad recusandum, quæ tunc eum non mouissent.

Ex prædicta verò generali limitatione inferitur, quod si filij, cum quibus ex forma testamenti vxor vel legatarius alimentorum habitare tenebatur, ad diuisionem bonorum deueniant, & seorsum vnus ab alio habitet, tali casu vxor [18] habitando cum vno, consequitur alimenta ab omnibus, perinde ac si cum omnibus habitasset, quia per ipsos filios stat qui actum habitandi reduxerunt per suam diuisionem ad impossibilitatem, ita concludit Cuman. in consil. 38. maritus, nume. 3. verfic. ad hoc me maxime mouet, Ruin. in consil. 80. column. 2. consil. 81. column. 3. vol. 2. Durand. caut. 56. nume. 3. Roland. in consil. 22. nume. 15. volum. 1. & in consil. 89. nume. 14. volum. 3. Menoch. de arbi. iud. casu 170. nume. 16. Cordub. in d. l. i. si a liberis §. si quis ex his, nume. 206. Sim. de Pretis d. dubitatio. 11. nume. 113. ubi allegat etiam Ioseph. Ludou. in decisio. Perus. 92. nume. 19.

[19] Et hoc casu potest providere, quod quilibet heredum alimenta præstet per tempora in domo propria, & hoc modo fit præstationis diuisioni, secundum Barto. in leg. solent, numer. 12. ff. de aliment. & cibis, legat. ubi mouetur per text. ibi, in 2. responsi. & per leg. cum constat, ff. de aq. quotid. & aestu. sequitur Ruin. in consil. 81. nume. 4. & sequent. volumine 2. Cordub. d. §. si quis ex his, nume. 206. & Ruin. allegat in simili dictum Aug. leg. 2. §. ex his, ff. de ver. oblig. ubi i duo [20] domini eiusdem castri contendunt de iurisdictione, & in eius exercitio non possunt conuenire, fiet diuisioni per tempora.

Vel etiam hoc casu compellitur alimentarius degere apud vnum ex heredibus, & alter cogitur contribuere pro alimentorum impensa, [21] ut probatur in d. leg. solent, in princip. Ruin. dict. consil. 81. numer. 4. Cordub. d. nume. 156. qui allegat Corn. qui tamen mihi hoc non dicit, & subdit Ruin. loco præcitato, quod in casu diuisionis inter heredes, & contributionis, ut hoc secundo loco dictum est, debet alimentarius habitare potius cum illo herede, qui remansit in domo testatoris, quam cum alio, atque ibi recipere alimenta. quia hoc modo magis satisficit voluntati testatoris, quam habitandi in alia domo, & subdit Ruin. post Bart. in d. l. solent, nume. 9. quod non solum potest alimentarius officio iudicis hoc petere, [22] sed etiam heredes, quia sua interest vno potius in loco, quam alio præstare alimenta.

Inferitur secundò, quod legatarius recipit alimenta [23] extra domum, quando non habitat cum herede propter odium vigens inter se, leg. si disceptetur, ff. ubi pupill. educ. debe. Jacob. de Aret. quem citat, & sequitur Bald. in Authen. hoc locum, nume. 3. C. si secund. nupse. mul. ubi inferit, quod nouerca non cogitur cum [24] priuigno habitare, nec e contra propter odium inter se præsumptum, Bald. in l. 1. nume. 9. C. de leg. ubi dicit de vxore, quæ recedit à domo viri propter verbera: est enim alenda extra domum, Bartol. & Ang. in d. leg. si disceptetur, ubi loquuntur

loquuntur in nouerca. fortius dicit idem Bald. in leg. li. ca. C. de condit. infert. quod & si non probetur aliter odium inter nouercam, & priuignum, poterit quisque ipsorum seorsum habitando recipere alimenta, etiam si testator reliquerit sub conditione. li. [25] nouerca a priuigno non diuerterit, quia odium inter eos semper presumitur, ideoque non est necessaria probatio, sequitur Anchar. Moder. familia. questio. i. lib. i. numero vigesimo septimo. vbi addit, quod valet argumentum a communiter accidentibus, vel a [26] solitis, vt per Marfil. sing. i. Euerat. loco 56. solent enim nouerca inimicari priuignis. Ruin. tamen in consil. 34. num. 1. & seq. volum. 2. vult, quod odium aliter probandum sit, nec ea presumptio sufficiat, vt alimenta extra domum peti possint contra testatoris voluntatem, & dicit, quod dictum Jacob. de Aret. minimè placuit Bartol. & Bald. & quod Baldi in d. leg. si ea. intelligit illud dictum modo odium aliter probetur, sed opinio est erronea, quia Bartol. & Bald. cum opinione Jacob. transeunt, licet Bartol. dicat eam ibi non probari, atque ita Bartol. impugnat rationem, non dictum, & presumptio odij, quod est consuetum, releuat [27] allegantem ab onere probandi. lib. in prin. ff. quod met. cau. si uos possidetis. C. de probatio. l. nuptiarum, in fin. ff. de iure dotium. cum aliis apud Crau. in consil. 60. nu. 7.

Inferitur tertio, quod si lis agitur inter alimentarium, & illum, qui tenetur ad alimenta, tunc legatarius ea [28] consequitur extra domum, ita voluit per predicta Ias. in consil. 44. num. 3. ver. circa aliud quæ situm volum. 2. vbi dicit, litem esse iustam causam recedendi a domo. Roland. in consil. 22. num. 12. volum. 1. Menoch. d. tract. de arbit. iudic. casu 170. num. 16. Ioseph Ludou. decif. Perus. 46. num. 10. Anch. d. questio. item 23. Simon de Pretis d. dubitat. 11. num. 113. ver. reputatur quoque Ludou. Molin. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 5. num. 74. & faciunt, quæ diximus de patre, & filio, in precedenti questione, circa fin. Nam si licet filio propter litem seorsum agenti a patre alimenta petere, multo magis licebit alijs.

[29] Inferitur quarto, idem esse, quando legatarius propter nimiam hereditatem suam non potest habitare in domo, quia tunc recipit alimenta extra domum, Bartol. d. consil. 211. numero 6. volum. 1. per leg. qui concubinam §. vxore ff. de leg. 3. leg. annua, in princip. & §. i. ff. de annu. lega. Salicet, idem tenet in leg. i. num. 4. C. de legat. Picus in d. §. Titia, num. 159. ver. tertio limita, vbi intelligit Bal. & Castr. qui tamen de scutia non loquuntur Anchar. Moder. d. questio. 1. num. 23. Menoch. d. casu 170. num. 14. Et idem est, quando heredes haberent vxores rixosas, [30] cum quoque legatarius non possit habitare cum pace animi, vt voluit Castr. in consil. 167. column. 2. in fin. ver. si verò stare per mulierem volum. 1. vbi alia subnectit questio, Bero. in consil. 52. num. 15. volum. 2. Picus d. §. Titia, num. 159. ver. tertio limita: dum loquitur de malis moribus heredum, sicut etiam facit Menoch. d. casu 170. num. 14. Simon de Pretis d. dubitat. 11. num. 113. Anchar. dicta questio. 1. num. 13.

[31] Inferitur sexto, quod si legatarius sit iuuenis, & non possit honestè habitare cum heredibus sine periculo impudiciæ, poterit extra domum consequi alimenta, vt probatur argumento leg. penultima, ff. vbi pupill. edic. debet, per quam ita dixit Bartol. in leg. Cato §. imperator, num. 2. ff. de aliment. & ciba. lega. & idem est, quando legata fue-

runt alimenta alicui, qui habet vxorem iuuenem, vel pulchram, [32] quia tunc non tenetur cohabitare, limol. & Castr. in leg. si cum dotem §. transfugiamur. ff. solut. matrim. vbi dicunt hanc esse iustam recedendi a patre, hæc etiam in legato alimentorum voluit Bald. in leg. i. num. 19. C. de legat. vbi dicit, quod conditio morandi turpiscitur, quia [33] turpe est habere malum nomen, & malam famam, leg. facta §. si in danda. ff. ad Trebellian. sequitur Ias. ibi numero tertio. Picus dicit §. Titia, num. 199. ver. quarto limita, vbi allegat Ang. Salicet, & alios, Roland. in consil. 22. num. 11. volum. 1. vbi allegat Alexand. Barbat. Anan. Bologn. & alios, & in consil. 89. num. 14. ver. sed præmissis, volum. 3. vbi allegat Castr. Bald. Nouel. Ruin. Nattans. Bero. & alios, qui petunt ab eo videri, Menoch. in d. casu 170. num. 12. Anch. Mod. d. questio. 1. num. 24. & in filio ponit Bartol. in leg. quidam cum filium, num. 9. ff. de verbo. oblig. vbi Ias. num. 6. qui ponit omnes alias causas supra recitatas, & id quod dictum est de scutia, & malis moribus, sequitur etiam Pinell. in leg. i. part. 1. num. 54. C. de bon. matrem. Afcan. Clement. in tracta. de patr. potesta. effect. 17. num. 32. & quod vigente suspicio ne lasa pudicitia possit legatarius alimenta consequi extra domum, voluit quoque Bertran. in consilio 67. num. 2. volum. 7. vbi idem dicit stante heredum scutia, Gramma. consil. ciuili 33. num. 7. septimo. & ratio est, quia non dicitur possibile, quod honeste fieri non possit, vt dicant prælegati Doctores.

Inferitur septimo, stante legato cum onere habitandi cum filiis, quod si filij omnes moriantur, legatarius consequitur [34] alimenta extra domum, quia per eum non stat, sed per casum fortuitum, vt probat text. in leg. i. C. de legat. vbi notant omnes Doctores Bartol. in leg. illis libertis, ff. de cond. & demonst. Picus in d. §. Titia, num. 199. ver. quinto limita, Castr. in consil. 167. column. 2. in princip. in ver. si verò stare per mulierem, volum. 1. Deci consil. 52. 6. & consil. 601. volumine. 4. Riminald. Sen. in consil. 50. num. 8. Bertran. in consil. 67. num. 2. volum. 7. Duran. de arte testat. d. tit. 6. caut. 56. in fi. Simon d. dubit. 11. num. 113. Menoch. d. casu 170. num. 17. est verum quod Doctores disputant hoc casu, an extinguatur legatum, cum in dubio fauore, & ad commodum filiorum videtur factum, vt potest videri in dict. leg. i. sed quia de hoc alibi late tractauimus, an & quando [35] alimenta censentur relicta fauore filiorum, vel potius legatarie, ideo non expedit hic repetere, sed videri poterunt Bart. d. consil. 211. volum. 1. Alexand. in consil. 100. vol. 1. Bero. consil. 185. num. 1. volum. 1. consil. 24. 14. vol. 2. Cordub. d. §. si quis ex his num. 204. & Causcan. de usufructu. multi. relicti. num. 138. & ex eis cognoscit poterit, quando domus designatio videatur fauore heredum facta.

Inferitur octauo, quod erunt quoque extra domum prestanda, quando legatarius vult cum vxore [36] vel filiis habitare: non enim debet vxor à marito, vel [37] pater à filio separari, vt inquit text. in leg. possessionum, C. commun. vtriusque iudic. de quo textu gaudet in simili Bald. in leg. 1. videamus. C. de rei vxor. actio, & per illum textum hoc voluit in proposito Ioan. de Anan. in consil. 11. num. 54. column. 2. ibi Bologn. in additio. sequitur Roland. in dicto consil. 22. num. 13. Simon d. dubitatio. 11. num. 113. vbi allegat Crot. Bartol. & Thobiam Nouium, sed hoc casu forte hæredes possent occurrere,

patiendi quod legatarius introducat in eandem domum uxorem & filios, vt dixi in precedenti questione. & facit quod voluit Castren in d. consil. 167. colum. si. ver. quid enim si causa erat.

Inferitur nono, quod si heredes ex mera voluntate, nulla vero adducta necessitate vellent mutare domum, atque aliam inhabitare, posset legatarius alimenta [38] petere extra domum: secus si id ex necessitate faciat heres, argumen. text. in leg. quod si quis domum in l. respon. ff. loca. per quem ita tenet Specul. in tital. qui filij sint legitimi. s. t. num. 56. & ratio est, quia non debet heres pro suae voluntatis arbitrio domum mutare, & testator videtur sensisse de domo, quam tunc heres habebat, non de alia, quia verba non debent includere futura, [39] sed praesentia, leg. si ita. ff. de auro & argen. lega. leg. fin. s. ff. de lega. 2. l. nomen. s. filio. ff. de leg. 3. Bald. in consil. 284. numer. 1. volum. 2. Capra in consil. 45. nume. 12. Corne. consil. 14. colum. 2. volum. 1. Rom. sing. 503. Socin. lun. in consil. 99. per totum, volum. 3. Deci. in c. quoniam Abbas, numer. 16. de offic. de lega. Mantie de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. num. 11. Causalca. in tracta. de usufructu. mulier. relict. num. 88. & ad hoc infinitos allegat Menoch. in consilio 97. num. 70. & sequent. & quilibet dispositio intelligitur rebus [40] sic stantibus, leg. quod Seruius, vbi laf. nume. 8. ff. de condit. caus. dat. Tyraquel. in practico. l. si vnquam. numer. 66. C. de renoc. don. Boer. de c. 20. 4. nume. 25. Crau. in consil. 95. numer. 4. idem in testatore loquutus est de domo heredis, intellexisse praesumitur de ea, quam tunc inhabitabat, non de alia. quod vero licita sit domus mutatio, quando fit sine damno legatarij, vel ex necessitate, probatur, quia ignoscendum est ei qui actum facit ex [41] necessitate, vt multa cumulat Tyraquel. de pen. temper. cap. 23. per totam, Menoch. consil. 31. num. 9. & sequi. cum similib. & facile concedendum est quod nisi non nocet, & alteri prodeit, vt sunt vulgata iura.

Et quia ratione heres non potest in praedictum legatarij mutare domum, ea ipsa legatarius, cui alimenta in sua domo relicta sunt, non potest aliò transferre habitationem in praedictum [42] heredis, si ibi praestando alimenta heres maius sentiat incommodum, quam in pitore domo. vt probatur ex text. in leg. cum hi. s. causa. ff. de transact. ibi, aut si domicilium destinat transferre alter eorum, quem ad hoc ponderat Menoch. d. casu 170. numero decimo octauo. Videmus itaque posse alimenta peti extra domum, quando non stat per legatarium, quominus ea percipiat in domo id quod procedit siue culpa heredis, siue tertij intercedat, & siue id proueniat ex casu contingente in persona heredis, siue in persona legatarij, quandoque autem superueniat impedimentum, semper [43] legatarius excusatur, vt latè probat Simon de Pretis d. dubitat. il. num. 113.

Et quae sit iusta causa petendi extra domum committitur [44] arbitrio iudicis, qui, vt inquit Castren in consil. 45. colum. 6. volum. 2. examinat in ipsa persona omnes qualitates, an subit verisimiliter turpitudinis suspicio, vel heredis senectutia, vel alia ex praenatis causis, sequitur Menoch. d. casu 170. numer. 15. sed Castren, in loco à Menoch. allegato, id nò dicit, sed bene id asseruat in d. casu 170. col. final. ver. & ista pars, colum. 1. vbi ait esse in discretionem, & cognitione iudicis, quae sit iusta causa descendendi à domo. mouetur per text. cum ibi not. per Bartol. in l. si cum dotem. s. si eo tempore. ff.

solut. matrim. Simon de Pretis d. nume. 13. circa fin. vbi allegat etiam text. in leg. 1. in fin. ff. ex quibus caus. maior.

Quando autem legatarius, cui alimenta in domo heredis relicta sunt, petit illa extra domum, sub praetextu, quod ex iusta aliqua causa non possit habitare cum herede, tenetur eam [45] probare, ita Anchar. in consilio 25. 4. super primo quaesito, nume. 1. & sequen. quia fundans se in negatiua, [46] tenetur illam probare, leg. in illa, vbi Bartol. ff. de verb. oblig. Item ergo debiti causa domum, constituit in impotentia habitandi, ergo probari debet euentus conditionis, [47] propter quam oritur actio, leg. 1. s. item si ita. ff. ad leg. falcid. & monet legatarium, quod veniat ad iudicium instructus, quia si obiciat culpam heredi, ea [48] difficile probatur, Castren in d. consil. 197. volum. 1. Alexandr. in consil. 178. numer. 5. in fin. volum. 6. laf. in d. leg. disortio, in princip. num. 25. ff. solut. matrim. & in l. 1. num. 4. C. de lega. Picus in d. s. Titia, numer. 159. vers. v. num. nota, Ruyn. in consil. 34. nume. 2. in 2. volum. vbi qui dicit non posse habitare cum herede, vel per se non stare, tenetur hoc probare, quia in dubio non praesumitur, quod ex iusta causa recesserit, latè examinat Alexandr. in consil. 100. num. 1. & sequen. volum. 1. vbi vult tria esse probanda, primo quod causa recedendi subesset, secundo quod esset iusta, tertio quod durauerit toto illo tempore, quo legatarius à domo heredis absuit, & dicit Pero. in consil. 185. nume. 2. volumine 1. id esse probandum plenè, & concludenter, Durant. de arte telland. tit. 6. caut. 56. num. 1. vbi allegat Dec. qui mihi hoc non dicit, Bartol. in consil. 63. colum. 3. volum. 2. Natta consil. 379. num. 10. Felin. in cap. super his, num. 19. vers. ex hoc inferitur, de accusatio. & hanc partem sequutus est Roland. in consil. 22. num. 18. volum. 1. Menoch. in d. tractat. de arbit. iudic. casu 170. numer. 13. Gabriel comm. opin. lib. 1. tit. de probationibus conclus. 6. num. 33. Simon d. dubit. 11. nu. 114. D. Becius ad laf. in consil. 44. numer. 4. volum. 1. & praeter eos Grat. in consil. 69. nume. 11. volum. 2. & consil. 87. nume. 9. eod. volu. Lupus in c. per vestras in 3. notab. in princip. nume. 7. de donatio. inter virum & uxorem, ex folio mihi 135. Bertran. in consil. 17. num. 6. volu. 2. Picus in d. s. Titia, numer. 163. vers. septimo dubitatur, vbi quod non praesumitur causa nisi probetur, Cordub. in dict. l. si quis à liberis. s. si quis ex his, num. 187. ff. de liber. agnoscent. vbi dicit esse notandum. Picus autem & Bertran. in locis supra adductis ponunt quid iuris sit, non solum quando testator legat cum onere habitandi, sed etiam quando legat. quia quo non possit habitare. & praedictorum ratio est, quia omnis causa iusta consistit, vel super facto tertij, vel super casu, vel super culpa heredis, si agat legatarius de facto tertij, tenetur probare quia facta [49] non praesumuntur, leg. in bello. s. facta, ff. de capti. & postlim. reuer. de casu allegans [50] illum tenetur probare. leg. si creditor. C. de pignorat. actio. Dec. consil. 552. numer. 7. ff. de culpa, certum est quod illa [51] non praesumitur, vel quoties, s. qui dolo. ff. de probatio. Bar. in l. si quis ex argentariis, s. pen. in ff. de de den. & allegans culpam tenetur probare, Soc. in consil. 149. col. 2. vol. 1. Ruyn. Bertran. & alij citati à Domino Becio in consil. 37. nu. 11. & in vniuerso clarum est quod legatarius qui dicit non potuisse morari in heredis domo ex vna causam praedictam allegat impedimentum: à impedimentum allegans [52] tenetur probare, leg. qui comatus vbi Bart. ff. de re milit. l. 2. s. quod diximus, vbi Bart. Bald. Angel.

Angel. & Iaf. ff. si quis caution. Natta in consil. 258. numer. 6. Vantius in tit. de nullit. ex defect. iurisd. ordi. nume. 166. in fi. Menoch. in tract. de arbit. iudici. casu 118. num. 7. & casu 153. nume. 15. D. Becius. consil. 104. numer. 3. & seq. & vbiunque aliquid est permilsum ex causa, sine qua aliquando est prohibitum, tunc causa est probanda, ideo quando causa iusta excusat a delicto, vel a dolo, est probanda, & non probandum est quocumque [53] quod motus quis fuerit ex ea causa. Aret. in consil. 80. num. 1. Alexand. in consil. 103. num. 13. vol. Dec. in consil. 451. num. 11. & quando datur appellatio solum ex causa, tunc [54] causa est probanda. Innoc. in c. nostra. num. 5. & 6. de procurato. Ang. in l. quoniam. nume. 3. C. de appellatio. Imo. in c. bona. num. 15. vbi Dec. num. 27. de appellatio. & est generaliter verum quod causa probari debet, quando [55] aliquid permittitur solum ex causa, & eandem vbi Aret. numer. 1. Instit. ex quib. caus. manum. non lic. Dec. in l. 1. num. 7. C. de eden. Cephal. in consil. 65. in fin. ita ergo in proposito si non licet alimenta petere extra domum nisi subsistente iusta causa, legatarius, qui causam illam allegat tenetur probare, & vbiunque a regula iuris receditur ex causa, ea est exprimentis [56] & probanda, Alexand. in l. propterandum. §. illud proculdubio, vbi Iac. de S. Georgio. C. de iud. Felin. in cap. 1. num. 7. de re iudic. Dec. in c. consiluit. num. 4. de appellatio. Crot. in leg. filiusfamilias. §. diui. nume. 105. ff. de leg. 1. Tyraquel. in tract. de penis tempe. in prefatio. numer. 54. & seq. & hoc casu non sufficiunt testes singulares [57] nec per eos probatur iusta causa, vt concludit Alexan. in consil. 100. ferè per totum, vol. 1. sed de hoc vide Simon. d. dubitatio. tt. num. 114. vbi tenet quod & per testes singulares, & per famam probatur discordia, & rix.

Secundo principaliter limitatur conclusio nostra, vt non habeat locum, quando legatum est factum alternatiue, si cum herede noluerit, vel non potuerit habitare, quia tunc sufficit, quod legatarius noluit collatum esse enim [58] onus habitandi in legatarij voluntatem, & ab ea dependet, ideo cum non vult habitare consequitur legatum, Socin. in consil. 12. column. 1. volum. 3. sufficit enim ex duabus [59] alternatiuis alteram esse veram, leg. si quis ita, in fin. vbi Alexand. & alij. ff. de verb. oblig. gloss. & Cardin. in clem. 1. in vers. quem etiam. de concessio. prabend. Bald. in l. ea leges. colum. vltim. vers. vltimo quaeritur. C. de conditio. ob caus. & in cap. cum inter. de rescrip. & vbiunque obligatio est alternatiua, [60] licet vtrumque sit in obligatione, l. si duo, vbi Barto. ff. de verbo. oblig. tamen non potest alterum peti, [61] Specu. in titu. de conceptio. libell. ver. & nota. cum ergo eodem modo alimenta relinquuntur sufficit, quod legatarius non velit cum herede habitare, licet possit, quia eo ipso quod non vult esse impleta conditio relicti, hanc etiam opinionem tenuit Calstr. in d. consil. 67. colum. 1. in fin. vol. 1. Durant. d. tit. 6. caus. 56. num. 3.

Imò fortius dicit Calstr. loco predicto, quod si relicti alimentorum factum sit sub conditione si non habitauerit cum filiis, tunc [62] legatarius illud consequitur si noluit cum illis habitare, etiam si potuerit, quia illa conditio intelligitur si non voluerit, vel non potuerit, facit quod dicimus de conditione si talis heres non erit, quæ [63] intelligitur siue non potuerit, siue non voluerit, vt Instituit. de vulg. substitutio. in fi.

Eodem modo Natta in consil. 380. in fi. post Corn. in consil. 392. colum. pen. volum. 1. vult quod legata-

rius sub conditione si non posset stare cum herede possit petere alimenta extra domum si non vult habitare cum eo, licet id facere possit commode, quia potentia habitandi collata est in fauorem legatarij, sed hoc est falsum, & repugnat [64] illis quæ supra diximus ex communi Doctorum opinione, & dispositio concepta in vnum casum non extenditur ad alium, vt de substitutione [65] probat text. in l. ex factis, item quarto, vbi Barto. ff. de vulg. & pupil. l. commodissime, ff. de lib. & posthum. leg. si cum dotem, in princip. ff. de matrimo. & faciunt generales regulæ, quod datum sub vna conditione censetur ademptum sub contraria, & conditio impleri debet in forma specifica, cum similibus.

Tertio principaliter limita conclusionem nostram, quia, & si legatarius non possit alimenta petere extra domum nulla subsistente causa, quando testator ea reliquit præstante in domo, tamen heres ipse bene potest ea præstare [66] extra domum inuito legatario, vt bene concludit Calstr. in d. consil. 167. colum. 2. vers. nec ob leg. 1. ff. de pen. leg. volum. 1. quia adiectio domus est apponita fauore heredis, proinde potest heres illi renunciare, allegat not. in leg. Caio. §. Imperator, ff. de alimen. & cib. legat. Cordub. qui tamen de Calstr. non meminit in d. leg. si quis a liberis, §. si quis ex his. numer. 204. per generalem regulam, quod potest quilibet renunciare fauori suo, l. si quis in consensendo, C. de pact. & reprehendit Ange. Aret. qui contrarium tenuit, tota autem hæc controuersia dependet ab eo articulo, an domus designatio concernat solius heredis fauorem, an vero etiam ipsius legatarij, pro quo videndi erunt Doctores, quos citauimus supra hac eadem questione.

Quarto principaliter limita non procedere, quando ageretur non de primo herede, sed de secundo, nam & si heres [67] heredis sit etiam heres testatoris, leg. fin. ff. her. instituen. & appellacione heredis veniunt omnes [68] in infinitum, l. heredis appellatio, & leg. sciendum. ff. de verb. signifi. tamen, quando testator relinquit alimenta in domo heredis non tenetur legatarius habitare cum herede [69] heredis, vel cum secundo herede, ita determinat Bettrah. in consil. 67. nume. 4. volum. 7. quia vbi testator meminit de suo herede, non venit heres heredis, sed primus solummodo, licet aliud sit, quando loquitur de herede [70] tertij, vt probat text. in l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulg. & pupil. vbi id notant Bart. Ang. Calstr. Alex. Iaf. & id est indubitatum, secundum Bert. loco predicto, quando testator loquitur de heredibus infra scriptis. Tunc enim restringitur ad nominatos, & ad eos, qui corporalibus oculis legi possunt in testamento.

An vero legatum alimentorum, quod semel fecit ob conditionem habitandi non seruatur rein tregretur si legatarius incipiat [71] habitare, dixi inter priuilegium alimentorum, quando conditio mixta deficiens per causam faciat dehere legatum, post Dec. in consil. 60. per totum.

SYMMARIA.

1. Heres alimenta præstat in loco sui domicilij, non vbi alimentarius degit.
2. Debitur non tenetur debitor ferre ad domum creditoris, qui sit diuersi domicilij.
3. Debitur soluit in domicilio creditoris, quando consistat de tacita testatoris voluntate.
4. Filius patri bannito dat alimenta in loco, vbi ille degit.

3. *Filius tenetur patri solvere alimenta semper in domicilio patris.*

6. *Debitus qui reverentiam debet creditori, tenetur debitum deferre ad domum debitoris diversi domicilij.*

7. *Debitus tenetur debitum ferre ad domum creditoris, qui eiusdem sit fori.*

8. *Hæres debitor alimentarium solvit velturam in deferendis rebus in alimenta necessarijs, nisi creditor sit utilis.*

9. *Velturam rationem habere debet iudex, quando taxat alimenta.*

10. *Promissio hominis facit cessare promissionem legis.*

11. *Veltura solvitur ab hærede, quando alias minuentur alimenta.*

12. *Infirmitas tenetur ad collectas.*

13. *Infirmitas non solvit collectas, quando ille absolveretur ex fructibus.*

14. *Debitus tenetur debitum ferre ad domum creditoris, quando alias debitum esset inutile.*

15. *Gabella pro rebus, que dantur ad alimenta, solvitur a debitore.*

16. *Periculum rei pertinet ad dominum, & debitorem ante solutionem.*

17. *Debitus generis non liberatur re perempta.*

18. *Debitus generis liberatur re perempta, quando genus debetur tanquam speciei.*

19. *Debitus quantitas respectu speciei, indicatur debitoris speciei.*

20. *Alimenta debita ex fructibus certi fundi eatenus debentur, quatenus se extendunt fructus.*

21. *Debitus, qui cepit uno in loco, cogitur in futurum solvere eodem in loco.*

22. *Hæres, qui uno in loco solvit unum legatum, cogitur reliqua eo ipso in loco solvere, unde tamen, num. 35.*

23. *Consuetudo attenditur, quando agitur de loco ubi solvendum est.*

24. *Consuetudo declarat contrarium.*

25. *Hæres videtur quasi contrahere cum legatarijs.*

26. *Solutum inducitur per unum alium.*

27. *Voluntas tacita que ex actu colligitur, non extenditur ultra quam ex actu de necessitate inferitur.*

28. *Solvens partem debiti, non cogitur alteram partem solvere.*

29. *Annuitus solvens semel, non sibi preiudicat, ut renatur in futurum solvere.*

30. *Successor beneficii recipiendo pensionem, cuius anni non censetur ratificare locationem sequentium annorum.*

31. *Errores qui uno in actu non servant, non sibi preiudicant in reliquis.*

32. *Consentient in uno actu iudicij, non censent consentientes in reliquis.*

33. *Quis singulari facilius tollitur, quam iuxta communem.*

34. *Si fideicommissum, & sit, fide iudicij, quomodo procedat.*

35. *Ang. in l. i. C. de fideicom. reprobat. a Pasone.*

36. *Hæres cogitur alimenta deferre ad locum legatarij, quando propter ipsius dolum, & potentiam legatarius non potest illon accedere.*

37. *Voluntas testatoris facit totum.*

38. *Voluntas testatoris equiparatur legi.*

39. *Voluntas colligitur ex personarum conditione.*

40. *Legatum alimentarium factum scholarij prelati debetur loco studij.*

S Atis explanavimus supra, quando alimentarius teneatur habitare cum hærede, vel hæres teneatur extra domum alimenta prestare: nunc videndum est, quo in loco prestari debeant res ad alimenta necessaria, quando hæres & alimentarius diversa habent domicilia; & quoad domicilium conveniunt omnes quod hæres [1] dabit in loco ubi habet domicilium, non autem ubi degit alimentarius, nisi aliud appareat de voluntate testatoris, leg. sed et si suscepit fide iudic. leg. Titia Seio, in princip. ff. de leg. 1. leg. 3. ff. de alimen. & cibarij. leg. Ex per ea iura ita concludit Bartol. in leg. a numero quarto. ff. de alimen. & cibarij. leg. & in l. solent, num. 4. ff. eod. titul. ubi ait, quod alimenta non debent prestari in loco, ubi degit alimentarius, ponit glo. in l. cum hi, §. vult igitur, ubi Ang. & Fulgo. notant, ff. de transac. Pract. Papien. in for. libel. quo agit pro iure sing. 1. num. 70. qui omnes loquuntur, quando a testatore locus non est specialiter designatus, Duen. in reg. 161. in prin. Simon de interpretat. ultim. volum. lib. 4. dubit. 11. numer. 104. & hoc procedit secundum regulam, quod ubi creditor, & debitor sunt diversi domicilij, debitor [2] non teneatur debent portare ad domum creditoris, sed fat est si paratus sit solvere in suo domicilio, quando in obligatione locus non est expressus, ut probat text. in leg. item illa verba, in princip. ff. de consti. pecun. vbi glo. in ver. non venit, Bartol. & Doctores omnes, ita quod regulam constituit Alb. in leg. a. numer. 22. C. de iur. emphiteu. Bald. in l. acceptum, num. 22. C. de v. fur. Ange. in l. spatium, num. 3. ff. de eden. Bartol. in l. cum filius, §. si promissos, num. 2. ff. de verb. obligat. ubi idem tenent Ange. Cast. Alexan. Iaf. & alij Rom. in l. de die & qui mulierem, numer. 14. ff. qui satisd. cogant. Abb. in ca. significante, num. 9. de pignori. & in c. licet, il. 1. num. 32. de simo. Iaf. d. leg. 2. num. 92. C. de iure emph. Roland. in consil. 87. numer. 14. & seq. volum. 1. Cum igitur hæres & legatarius sint diversi fori, cogitur legatarius recipere alimenta in foro heredis si non est aliter prouisum a testatore, vel contentum inter partes, & sufficit contrarium apparere ex tacita [3] testatoris voluntate, l. hedeicommissum, in princip. & d. leg. sed. & si suscepit, §. libertis, ff. de iudic. leg. cum res, in princip. ff. de leg. 1. Simon d. num. 104. sed ante eum idem voluit Ang. in d. l. cum hi, §. vult igitur, ver. & prædicta intelligi, fide transac. dicens, quod ubi ex coniecturis apparet, ubi testator voluerit alimenta prestari, erit voluntas illius servanda.

Limitatur etiam, ut non procedat in filio, qui patrem teneatur alere, nam licet ille propter exilium non possit esse in eadem provincia cum filio, teneatur tamen [4] filius mittere alimenta ad locum, ubi pater habitat, §. si vero contigerit, in Auth. de incest. nupt. collat. 2. & ibi not. glof. in vertic. alia necessaria, & fuit hæc questio Foslij, ut refert ibi Nicol. de Neapo. id quod oritur forte ex obligationis natura, qua filius obstringitur.

Sed applicatur limitatio, ut procedat etiam in patre non barnito, quia nihilominus ei tenetur filius extra patriam degenti alimenta prestare [5] ubi habitat, quemadmodum per text. in d. §. si vero contigerit, concludit Bartol. in tractat. de aliment. num. 25. ubi dicit rationem illius textus non esse patris deportationem, quia etiam deportatus potest mittere nuntium ad domum filij, ut ibi capiat alimenta, allegat Dynsin litem illa, ff. de consti. pecun.

& quamvis Bar. non declarat, dico huius dicti rationem esse, quia filius tenetur patri reverentiam, & obsequium exhibere, ut dictum est, sepe in hoc tractatu quando vero creditor talis est, qui reverentia est debita, tunc [6] debitor etiam diversis fori tenetur debitum deferre ad domum creditoris, ut voluit Bald. in l. fin. numero 8. C. de condit. infert. per tex. in l. sed & si suscepit, l. libertis, ff. de iudi. ponit exemplum in vasallo, qui cum vult fidelitatem renovare, tenetur dominum adire extra provinciam, facit quod ait Bart. in d. litem illa, numero 13. ver. quod semper intelligo, ff. de consil. pecun. ubi postquam dicit creditorem debere adire debitorem, declaratur non procedere quando inspecta personarum conditione equitas aliud suggereret: Ideo infero Imo in cap. significante, col. h. ver. quid. erit si debitor, de pignori, quod debitor humilis conditionis habitans in ciuitate tenetur debitum deferre ad creditorem militem vel Doctorem ruri agentem, facit leg. ad egregias, ff. de iureiura, & late persequitur Natta in consilio 513, numero 4. ubi loquitur de subsidio agente cum principe Duen. in reg. 161. l. i. 22. ubi ponit de vasallo, & aliis quantum autem reverentia, & obsequii filius debeat patri, nemo est qui ne sciat, propterea quantumvis sit diversis fori filius, cogitur ad eum deferre alimenta.

Cum vero heres, & alimentarius eiusdem sunt fori, & in delatione non cadit impensa, tunc heres tenetur alimenta portare ad domum alimentarii, quia sic se habet regula, quod ubi debitor, & creditor sunt [7] eiusdem fori, tunc debitor ire debet ad domum creditoris, leg. item illa, ubi Bartol. & Doctores Imo. & Abb. in l. significante, de pigno. l. as. consil. 216. colum. pen. vol. 2. addo Bal. in l. acceptam, C. de viur. in l. fin. numero 7. C. de condit. infert. Petr. de Vbi. in tracta. de duobus lib. quest. 14. num. 13. Crot. in consil. 114. num. 14. Bero. in consil. 126. num. 20. consil. 131. num. 35. vol. 1. Paris. de Puteo de feud. re integr. c. 33. per totum. Duen. in reg. 161. l. i. & quando alimenta si eiusdem sunt fori, & in deferendo non cadat impensa, tenetur debitor prestare alimenta in domo alimentarii, tenet Bartol. in d. l. i. numero 4. verfic. secundo potest intelligi. Ange. in d. l. e. cum hi, §. vult igitur. ver. in gloss. qui incipit. Pract. Pap. d. §. i. numero 71. Simon d. dubit. 11. numero 104. Pau. de Citadi. in tracta. de iure patron. in 6. pars. art. 4. c. 6. num. 170. Crl. Lambertinus in eo. tracta. lib. 3. articulo. 10. questio. 3. Brun. in tracta. de reb. dub. in quest. incipi. nunc dicamus de dub. dispu. loci, numero 7. limit. 11. Duen. reg. 161. limit. 16. qui omnes concludunt quod si in deferendo exigitur impensa, tunc si alimentarius sit vilis persona, [8] cui non sit turpe humeris propriis portare, non prestabit heres vecturam, alias heres illam prestabit, & licet Bart. in d. l. nihil dicat de nobili, vel ignobili, sed indistincte velit quod heres non tenetur ad impensam vecturæ, tamen alij concludunt contrarium, & illos sequitur Lancello. Gal. l. i. in consuet. Alex. in vers. folio 5, q. 6. nu. 113. & hanc partem indistincte tenet Bald. in consil. 24. col. 1. ver. prima fauore, & colum. 2. ver. quinta, quia si specialia, vol. 3.

Et hæc opinio quod impensa sustinetur ab herede, procedit sine dubio, quando alimentorum quantitas non est taxata, quia index in taxandis alimentis rationem habebit eius quod pro [9] vectura impendit necesse est, ut declarat Simon d. nu. 106. qui aliam partem sustinet in alimentis taxatis, quia cum testator nihil de vectura loquatur videtur voluisse quod

prestentur ubi de iure prestantur sunt, ut per Ang. in l. si fideicommissum, in princip. ff. de iud. & facit hoc casu alia ratio, quia ubi extat taxatio, per eam recedatur a prouisione iuris communis, quia prouisio [10] hominis facit cessare prouisionem legis, l. i. C. de pact. conuent. l. 1. & habet, §. cum quis, ff. de precar. g. l. i. & doctores in l. 1. C. de iur. emph.

Cessat etiam in ea opinione omnis dubitatio, quando impensa diminueret legatum alimentorum, & illud redderet inutile, quia tunc [11] heres illam soluit, ut alimentarius integra consequatur alimenta, secundum Bald. in d. consilio 224. colum. 1. vol. 3. Imol. in l. eum filiusum 125. §. si sit de vasa boram obligat, & in c. indicante, numero 19. de testam. & inquit gloss. in d. l. sed & si suscepit, l. libertis, ff. de iudic. quod alimentorum legatum prestandum est in loco, ubi est legatarius, ne dum sit vectura alimentarius percat, sequitur Bartol. ibi numero 2. & comprobatur Simon d. dubitatio. 11. numero 106. & multa concedatur ne dispositio sit inutilis, quæ alias non concederentur, ideo videmus, quod & si usufructuarius [12] tenetur ad collectas, quæ ro. ibi Bartol. notat. ff. de usufruct. leg. Bartol. in l. his verbis, §. item testator, ff. de lega. tertio. Socin. in consilio 243. columna 1. Bello. in consilio 12. numero 7. Cephal. in consil. 290. num. 4. tenet hoc fallit quando soluendo collectas usufructus remaneret inutilis, quia tunc proprietarius [13] eas soluit, gloss. in l. concubinam, §. qui hortos, ff. de leg. 3. & de illa gloss. exclamauit Dyn. & Bartol. in d. §. item testator, Roman. in sing. 157. ubi dicit illam gloss. esse vnicam in mundo, & se de facto obtinuisse in Ciuitate Florentia in ardua questione, & idem voluit Rom. in consilio 230. numero 2. & sequenti. Petrasan. in sing. 177. Alexand. Arret. & Iaf. in l. quod fertus, ff. de leg. 1. Al. flic. in c. Imperiali, in §. præterea ductus, numero 57. de prohib. feud. alien. per Freder. Parpa. in l. placet. num. 50. C. de sacros. eccles. Natta in consilio 415. num. 1. & 2. Pinell. in l. 1. & 2. nu. 73. verfic. limitatur septimo, C. de bon. mater. Pessan. in tracta. de collect. par. 2. cap. 4. numero 28. Catalcan. de usufruct. mulie. relic. num. 161. & magis ad propositum scire, quia & si debitor non tenetur portare debitum ad domum creditoris, tamen fallit, quando debitum esset ita modicum, quod plus incommodi, quam vtilitatis afferret si debitum cogeretur creditor [14] accipere in domo debitoris. Bald. in l. acceptam, numero 23. C. de vi. for. l. i. in l. 2. n. 92. C. de iur. emph. Duen. reg. 161. in §. limitatio.

[15] Et quod dicitur est de impensa vecturæ loci habet quoque in impensa gabellæ, quia pro rebus, quæ dantur in alimenta tenetur debitor illam soluere, ut concludit Bart. in d. l. i. n. 5.

Et quando alimenta debentur egeno, nulla potestulatio ratio quod ipse soluat impensam vecturæ, quia id modo minueret alimentorum præstatio, & tanto minus caperet, ut inquit Lancello. in d. questio. 6. num. 13.

Aduertit etiam, quia si pecunia, quæ deservit ad alimentarium casu aliquo periret, non tamen ideo debitor esset liberatus, quia [16] ante solutionem periculum pertinet ad debitorem, l. incedimus. C. si cer. per. Ang. in d. l. cum hi, §. vult igitur. & licet loquatur in sola pecunia, idem tamē est in aliis rebus, quia debitor generis non liberatur te præcepta [17] genus enim perire non potest, l. in ratione, §. incerta. ff. ad le. Falcid. limitat tamen Ange. quando genus deberetur tanquam species, [18] quia se etiam perempta debitor

liberatur, l. si ex legati. C. de verb. oblig. & ponit exemplum, quando alimenta deberent prestari expensione vnus domus vel massarij. ea enim pecunia perperda debitor non tenetur vterius. & quod dicit de pecunia, obtinet etiam in frumento, vino, & alijs speciebus in genere debitis, tanquam tamen speciebus, vt si alimenta destinauit testator frumentum, vinum, & alios fructus vnus massarij, vt retroactis annis in testamento contigit auunculi mei magni. sed Angel. loco predicto non probat assumptum quod vbi genus debetur tanquam species debitor non liberetur re perempta, sed probat solum quod liberatur specie perempta. sed dic quod vt per interitum rei liberetur debitor, idem iudicamus de [19] debitorum quantitatis respectu certe species, quod dicimus de debitorum species, Lelectio, §. si is quem, ff. de noxal. l. quæsitum, ff. de pact. l. quidam, §. si tibi, ff. de leg. l. i. Titiz textores, §. fin. ff. de cod. titulo. l. in naue Sauphelis, ff. loca. ita tenent Bartol. & alij, in l. quod te, ff. si cert. pet. & hanc dicit esse magis commune opinionem Ias. in l. i. num. 83. C. de iure emph. Natta in cons. 182. numero 4. hinc est quod si alimenta relinquatur ex fructibus certi fundi, eatenus debetur quatenus [20] se extendunt fructus ex eo fundo percepti argumento l. maritum, §. l. ff. ad l. Falc. l. liberto, §. l. liberto, ff. de annu. l. Cast. in l. Imperator n. 8. ff. ad Trebel. Emilia in cons. 146. n. 14. dicam suo loco. firma ergo est conclusio quod re perempta liberatur debitor si genus debetur habito respectu ad certam speciem.

[21] Quod si hæres, vel debitor vno in loco cepit alimenta prestare cogitur exinde eodem in loco perseuerare in solutione, vt probat text. in l. si fideicommissum, §. si, ff. de iud. glo. magna in l. quod legatur, post medium, ff. eo. vbi dicit quod qui cepit vno in loco soluere, ibi debet conueniri, & hoc etiam voluit Ias. in l. 2. num. 9. C. de fideicom. Duen. d. reg. 160. in 4. limitatio. Simon d. dubit. u. num. 107. Imo fortius voluit Ang. in l. 1. num. 5. C. de fideicom. quod ea præstatio operetur etiam in fauorem aliorum legatorum, quæ sunt separata, vt si vinum legatum soluit hæres [22] vno in loco cogatur eodem in loco alia soluere de eius tamen dicti veritate nunc tractare, sed redeundo ad nostram declarationem dico non esse mirum, quia semper attenditur consuetudo, [23] quando querimus, quo in loco debitor teneatur soluere, secundum gl. in litem illa, vbi Bart. ff. de ver. obl. Bart. in l. suo victu, n. 1. ff. de ope. libe. Duen. loco predicto, num. 9. facit etiam, quia sicuti contrahentis consuetudo attenditur & declarat. [24] contractum, l. vniuersorum, ff. de pign. actio. l. qui semisses, ff. de v. fur. l. heredes palam, §. si qui post, in fin. ff. de testam. l. si seruis plurium, §. fin. ff. de legat. l. ita attendi debet consuetudo hæredis, qui videtur quasi cōtrahere [25] cum legatariis, l. qui cum alio, ff. de reg. iur. l. hæres, Instituti de obl. quæ ex quasi contrah. nascunt. Lex maficijs, §. hæres, ff. de actio. & obl. & in proposito inducitur solum per [26] vnum actum, l. Mela, §. quid ergo, ff. de alim. & cibarij. vbi declarat Bartol. Alex. in cons. 5. col. si. vol. 5. Dec. in l. nemo alieno, §. temporali, n. 2. ff. de reg. iur.

Sed etsi hæc sint colorata, & non habent contradicentem, mihi tamen ea gloss. opinio, in l. quod legatur, nunquam placuit, nec eam existimo veram esse, quandoquidem sciamus quod voluntas tacita, quæ ex actu colligitur, non debet vltra extendi quam ex ipso actu de necessitate inferatur: Bartol. in l. 1. §. hoc interdictio, ff. de itin. actio. priua. in Authen. qui rē, circa fin. C. de sacrosanct. eccles. in Decis. in cons.

71. colum. 3. Paris. in consilio 79. numero 12. volum. 3. Socin. Jan. in consilio 122. numero 14. volum. 3. Natta in consilio 77. numero 14. D. Becius in consilio 106. numero 46. & ideo gratuita solutio [28] vnus pars non grauat in solutione alterius, l. fin. C. de vx. pro mari. vbi nota Bald. in summar. l. cum de indebito, versicul. sed si pro parte, C. de condi. indeb. vbi qui partem indebiti soluit non cogitur aliam partem soluere. gloss. in l. non dubium, in verbo, agnoscerit, vbi Bartol. & alij, C. de testamen. Aret. cons. 91. columna fin. vers. non obstat, quod commune dicit Natta in cons. 446. numero 19. hinc etiam est quod immunitas [29] per vnam solutionem sibi minime præiudicat pro futuro tempore, vt post Petr. inquit Cyn. in l. voluntarij, num. 7. quæst. 3. C. de excusat. Abb. in cons. 94. colum. 14. ver. item, & secundo, Alex. in cons. 33. numero 2. volum. 5. Cephal. in cons. 58. numero 93. decil. Pedem. 91. num. 11. hinc etiam præstat, qui successit in beneficio licet pensionem vnus [30] anni receperit, non tamen censetur locationem pro futuro tempore ratificare, vt habet in dict. l. Rot. 23. in fin. in nouis, & qui facit vnum actum in tempore seratio, [31] non sibi præiudicat in sequentibus, Imo. in c. in h. de feris, Franc. in c. ex parte, columna 1. vers. secundo inferitur, de appellatio. Alexand. in l. si de feriis, Ripa in tractat. de priuileg. iudic. cau. pest. numero 14. Rolan. in cons. 94. in fin. volum. 2. sic ergo si hæres vno in loco semel præstat alimenta, licet quod ad illam solutionem sibi præiudicauerit, non tamen in futurum cogitur eodem in loco prestare, quin immo etiam in iudicijs, qui consentit in vno actu non videtur consentire [32] in reliquis, gloss. in Clem. sepe, in ver. patribus, de verb. signi. sequitur Alexand. & Ripa, in locis mox citatis. & non obstat text. in d. l. si fideicommissum, §. si, ff. de iud. quia illud procedit, ex quo exceptio illa competeat iure singulari, quod facilius [33] tollitur, l. eius militis, c. militis missus, ff. de testam. milit. fecus, quando competet ex iure communi, [34] vt declarat Ias. in l. 2. num. 9. C. de fideicom. vbi insert, an qui vnum soluit legatum possit cogi ad solvendum alia, & idē dicit, quando de loco vel tempore est questio, quamuis ergo vno in loco alimenta fuerint aliquando soluta nō per hoc id in futurum peti poterunt, quæ conclusio minori cum scrupulo procederet, quando legatum alimentorum esset annuum, vt quando relinquatur donec, vel quamdiu vixerit, quia cum eo casu plura sint legata, & incipiant deberi singulo quoque anno solutio vnus anni tanquam vnus legati non præiudicabit ad sequentes annos tanquam legata sint diuersa illa enim opinio Angel. in l. 1. C. de fideicommiss. quod vnum legatum certo loco soluens teneatur eodem loco soluere alia, [35] reprobatur a Ias. in d. l. 2. numero 9. C. de fideicommiss. Bened. in c. Raynuitus, in vers. absque liberis moretur. et secundum, num. 176. de testam. Natta in consilio 77. num. 6. durum tamen esset in practica obtinere contra illam gl. in l. quod legatur, secundum quam vidi in hoc Senatu iudicari sedentibus tunc peritissimis iurifconsultis Rolan. a Valle, Marco Antonio Natta, & Francisco Becio.

Teneatur item hæres suis expensis alimenta deferre ad domum legatarij, quando propter ipsius hæredis dolum, vel potentiam [36] legatarius non posset alimenta consequi in loco vbi iure communi debentur, vt inquit Bal. in cons. 224. in fine, volumine tertio, quia dolum nemini debet patrocinari, l. prætor, §. fin. ff. de eden.

Generaliter autem, quandoque constat d. volumine

à liberis, non tantum, numero 7. & numero 10. Cacialup. frater à fratre, numero 106. ff. de condi. indeb. sed Molin. loco predicto non firmat pedes super certo tempore, imò dicit ea præsari debere singulo anno, vel singulo trimestre, aut quadrimestre. Cuius dictum est in practica approbatum in hoc Senatu, qui semper mandat alimenta respectu frumenti, vini, lignorum, olei, & similium trasi singulo trimestre, & predictam sententiam Barto. de mensuris præstantis alimentis, tenet etiam Simon in tract. de coniect. vit. volunt. lib. 4. dubitat. n. 97. & alibi in discursu sæpè Lancellot. Gallian in consuetud. Alexandri. in ver. solidos, q. 6. n. 13.

Hæc opinio procedit optimè in his, quæ recipiunt diuisionem per menses, vt frumentum, vinum, oleum, ligna, & alia iis similia, & quorum mensura præstatio non grauat nimium hæredem. arctus est, quoad ea, quæ non recipiunt diuisionem per menses, vel nimium grauant hæredes, vt sunt vestimenta, & calciamenta: ea enim præstantur, quandoque [3] subest necessitas, vt voluit gloss. in leg. Firmio. §. fin. si quando, dies lega. ced. sicut leg. semel. §. si in habitatione. ff. eodem titulo. ita decidit Pract. Papien. in d. §. 1. numero 69. vbi ponit exemplum in veste, & lecto, sicut opinio Bartol. in leg. fin. ff. de libe. agnosc. vbi loquitur in vestimento. hoc etiam voluit Socin. in consilio 10. numero 16. volum. 1. dicens illam gloss. in leg. Firmio. esse singularem, & vestes non esse dandas de anno in annum, nec de mense in mensem, nec de die in diem, sed prout viget necessitas, idem ait in consilio 12. numero 12. volum. 1. Roland. d. consilio 22. numero 23. volum. 1. intelligit tamen, vt quandoque virgente necessitate debeantur vestimenta, & alia hæc, vt sine alia necessitate non expectata singulo anno præstari [4] debent, vt vult Bartolus in dicta leg. pecunia. ff. de alimentis, & ciba. legat. vbi inquit hoc modo declarandum esse, quod notat gloss. in dicta leg. Firmio. idem tenet Baldus in leg. 1. numero 3. C. de fideicommissi. vbi inquit, singulo anno soluendum esse vestimentum, præstata tamen fideiussione de restituendo & loquitur in vxore, cui debentur alimenta, idem Bartolus in leg. 1. §. pater, numero 2. ff. quando dies legat. ced. Ancharan. in cap. cum haberet. numero 14. de eo qui duxer. in vxore, quam pollux. per adultæ. Aretin. in leg. ita stipulatus, numero 9. ff. de verborum obligatio. Alexand. in leg. Imperator, numero 13. ff. ad Trebellian. Simon dicta dubitatio. n. 94. & numero 97. Cordub. in d. §. non tantum, numero 19. & hoc quod dicitur singulo anno, intelligi debet suis temporibus, id est, quod pro hieme vestes fiant in Calendis Septembris duraturæ vique in Calendis Aprilis, æstiuæ [5] autem eorundem fiant in Calendis Aprilis duraturæ vique in Calendis Septembris, vt est textus in leg. 1. C. de miliar. veste, lib. 1. vbi Bartol. dicit hoc esse notandum pro familiaribus, quibus promittuntur vestes hiemale, & æstiuæ. sequitur Ioan. de Plate. & id tanquam singulare notauit Roman. in singul. 601. Corset. in sing. incip. vestis, Lancellot. Gallian. d. ver. solidos, questio. 6. numero 124. stante autem consuetudine de anno in annum renouantur, secundum Bald. in d. leg. 1. numero 5. C. de fideicommissi. Alexan. in l. diuortio. §. 1. n. 8. ff. soluto matrim. Ioan. de Garzon. Corta. & Tyraquell. quos citat idem Cancellot. loco predicto, n. 106.

Intellige non procedere, quando pecunia pro alimentis relinquatur in singulos annos, tunc enim in principio cuiusque anni soluenda est: talis enim

est natura annui [6] debiti iuxta illud, Annui si debeas, tunc inspicias caput anni, leg. à nobis, leg. ita singulos, l. 1. & leg. filius meæ. ff. de annua lega. & potest prima [7] die anni, leg. habitationem. & leg. generali. ff. de usufruct. legat. Innocent. in ca. propriæ, locat. gloss. Institutio. de inutil. stipulat. in princip. leg. qui hoc anno, vbi Alexand. Ias. & alij, ff. de verborum obligatio. & loquendo de alimentis hoc [8] ponit Salicet. in consilio 10. numero 14. volum. 1. vbi distinguit inter legatum alimentorum, quod in singulos annos relinquatur, & illud quod simpliciter est relictum, & allegat plures alios Caus. in tract. de usufruct. mulier. relicto. numero 166. versicul. nisi fuisset simpliciter, Simon dicta dubitatio. vnde decima, numero 95. vbi tamen tenet, quod omne legatum in causam alimentorum relictum, sit annuum, de cuius tamen dicti veritate alibi tractabitur, sed fiat, quod vbi est annuum, vult illud præstari in principio anni, Lancellot. dicta questione sexta, nu. 12. vbi inquit hoc indubitanter verum esse, & loquitur de alimentis.

Imò fortius, si legatarius alimentorum annuorum post inchoatum annum moriatur, debebitur legatum pro toto anno [9] integro, non autem pro eo solo tempore quo dicit leg. in singulis. ff. de annua lega. Roman. in singul. 71. vbi dicit tale legatum pro anno, quo moritur hæres, transmitti ad hæredes, & subdit procedere etiam, quando certa annua quantitas relinquatur ex fructibus prædij, secundum Bartolum in leg. generali. §. hæredis. ff. de usufruct. l. vbi dicit esse causum singularem, & mentij tenendum, & extat textus in l. a nobis. ff. de annua legat. per quam Simon in cons. 66. numero 10. questione decima, dicit, quod si maritus vxori legat decem corbes frumenti, donec vixerit vidua, [10] habebit integrum totius anni legatum, licet nubat post duos menses, sed antea dixit glossa in dicta leg. generali. §. hæredis. quod legatarius dies cedit in cuiusque anni initio, & debetur in solidum, licet legatarius in principio anni decesserit, Ias. in leg. diuortio, numero 7. in princip. ff. soluto matrimonio & hanc partem tenere Practic. Papien. Capic. & Pecch. quos citat Causalan. in dicto tractatu de usufruct. mulier. relicto, numero 166. alios citauit in consilio 125. numero 8. versicul. & in legato annuo, Lancellot. dicta questione sexta numero 18. sed & si neminem viderim, qui huic sententiæ contradicat, non tamen videtur vera in legato annuo facto in causam alimentorum, quia est per suam causam limitatum, & causa cessante solum repetitur tanquam datum ex causa, quæ non est sequuta, & limitata causa [11] limitatum producit effectum, leg. in agris. ff. de acquiren. rerum domi. & licet præstatio fiat à principio anni, tamen vbi non euenit necessitas, non est locus legato, nam diximus supra, legatum predictum præstari quandoque subest necessitas, leg. nec semel. §. si in habitatione. ff. quando dies legat. ced. & quilibet dispositio restringitur ad [12] terminos rationis per suam causam, vt inquit Angel. in leg. obligatione, columna 2. circa principio. ff. de pignor. Natta in consilio 546. numero 10. dixi in consilio 150. numero 58. facit quod inquit Baldus in dicta leg. 1. numero 3. C. de fideicommissi. vbi ait, quod alimenta soluantur vxori in principio anni, præstata cautione de illa restituendo, [13] si ante finem anni transierit ad secundam vota, & sequuntur alij supra citati, & loquitur, quando legatum est annuum, quia relictum sit donec nupserit. Ad quod autem fideiubere, de restituendo

tendo, si in hosto transmitteret totius anni alimenta ad heredes? cogita igitur quia pro nunc sufficit Lectoris animus excitasse ad melius considerandum super ea propositione, facit quod dicimus d.l. hereditatum. ff. ad l. Falcid. nam & si à principio fiat taxatio secundum illam, si tamen legatarius plus minus [14] viuat, attenditur veritas declarata ex euentu, vt post Crapo. ponit Gramma. consilio 104. n. 10. Roderic. in Leqoniam in prioribus, ampliat. 3. nu. 10. Cde inoffic. testam.

Non etiam procedunt prædicta, quando aliquid ex parte legatarii implendum est, vt quando alimenta relinquuntur stando, & habitando cum filiis: eo enim casu, quia legatarius tenetur habitare, atque ita ex parte sua implere, alimenta non præstantur in principio anni pro toto anno, neque de trimestre in trimestre, neque de mense in mensem, sed de die in diem, respectu cibariorum, & in principio anni quoad vestimenta. [15] ita determinat Bald. in d.l. numero 3. Cde leg. & fideicommissi. Causa. d. numero 166. ver. nisi aliquid prius. vbi allegat Dec. Plot. Anchor. Modern. & Macheldi quod placuit etiam Simonis dicta dubit. n. 94. & ratio est, quia cum alimenta corresponduntur ad onus habitationis, eatenus sunt præstanda, quatenus sustentent onus, atque ita commodum proportionatur ad incommodum, argumento. l. secundum naturam, ff. de regulis iuris.

Similiter non est locus prædictis, quando alimenta relinquuntur personis non morituris, vt Hospitali, Collegio, [16] vniuersitati, & similibus, quia tunc debentur annuatim, l. si quis ad declinandam. Cde episc. & cler. Jac. de Aret. in l. fin. ff. de lib. agnosc. Bar. in l. pecunia. n. 2. ff. de aliment. & ciba. lega. idem Bart. in d. l. fin. Ang. in d. l. cum hi. in princip. colum. 2. ver. sequitur, Practic. Papiens. in formul. libell. quo agit pro legat. rei singul. §. 1. n. 69. Simon dicta dubitatio. n. 97.

[17] Non etiam vendicant sibi locum prædicta in militibus, quia eis alimenta ministranda sunt singulis, vel alternis diebus, l. 1. & leg. nulli. Cde erogatio. milit. anno. lib. 10. & hoc est in eis speciale fauore Reipublicæ, quia si mensuram stipendium persolueretur, citius conseruarent, nec postea haberent, vnde viuerent, vel militiam defererent, vt inquit Bartol. in leg. pecunia. num. 3. ff. de alimentis & cibariis, legat. Angel. in dicta leg. cum hi. in princip. Papiens. loco prædicto, numero 69. ver. fallit in militibus.

Quod autem dictum est, alimenta certis temporibus præstari, intelligendum nisi interim legatarius opprimatur [18] necessitate, nam eo casu indigenti præstatur ante tempus, argumento eorū quæ ponit Bartol. in leg. 1. §. diuus. ff. de var. & extraordin. cognit. ita determinat Franc. March. dec. 797. in 1. part. quem ad hoc citat Causam. de usufruct. mulier. relicti. numero 166. ver. nisi legatarius indigeret, Lancellos. d. quest. 6. numero 18. in finem quando per modum prouisionis alimenta monacho litiganti decernuntur, tunc medietas datur in principio anni, alia medietas in medio. ita fuit decisum, concludit Rebuff. tom. 1. de sentent. prouis. in præfatio. numero 105.

Rursus in casibus, quibus alimenta vel ex dispositione hominis, vel auctoritate legis præstanda sunt certis temporibus, puta, singulo mense, bimestre, vel trimestre, eo casu si testator iubet post moram hæredis certam pecuniam solui, vel inter partes conuenientum est eam solui, eueniente mora peti po-

test. pecunia in principio [19] cuiuslibet anni, vt probat Socin. in consilio 10. numero 16. ver. & prædicta procedunt, volum. 1. & in consilio. n. numero. 1. volum. eod. sequitur Lancellos. in dicta questio. 6. numero 117. vbi etiam dicitur, quod non alimenta, necres petuntur pro alimentis, sed pecunia sic taxata, vt per eum.

Non etiam attenduntur prædicta, quando vel inter partes est expresse conuentum, qualiter, & quo tempore præstanda sint alimenta, vel testator tempus præstationi designauit, quandoquidem conuentio, vel dispositio testatoris seruabitur, siue diem, siue quolibet mense [20] præstari iusserit, d. l. nec semel. §. si in habitatione. ff. quando dies legat. ced. si cit. l. diarius. ff. de aliment. & ciba. legat. Bartol. qui ita declarat in l. fin. ff. de liber. agnoscen. eff. text. in l. annuam pecuniam. ff. de annu. legat. Practic. Papiens. dicto §. 1. numero 69. in princip. vbi inquit, quod vbi alimenta relinquuntur cum demonstratione temporis, tunc præstanda sunt in tempore designato, Jacob. de Aret. in d. l. fin. quem citat Ang. in l. cum hi. in princip. dum inquit eo modo præstari, quando non sunt aliter distributa à testatore, Simon d. dubitatio. numero 92. Lancellos. d. questio. 6. numero 12. & non solum expressa attenditur voluntas, sed etiam tacita, quæ colligitur ex re legata, vel ex causa, vt quando mandat [21] præstari eo modo præstari, legat. in fin. ff. quando dies legat. ced. ita declarat Bald. in leg. 1. numero 3. Cde fideicommissi. Simon d. numero 93. Ludou. Molin. in d. tract. de primogeni. Hispan. 2. cap. 15. numero 73.

Ex quo inferitur, quod si testator in causam alimentorum relinquit frumentum, vinum, oleum, ligna, & similia ex certis prædictis, ea omnia præstabuntur in tempore recollectionis [22] ipsorum fructuum, vt scilicet frumentum Iulio mense, vinum Septembri, oleum Octobri, & singula præstentur, vt probatur in leg. Firmio. §. pater annua. ff. quot. dies legat. vbi gloss. in ver. initio, ita expresse notat Bartol. in leg. qui hoc anno circa fi. ver. fallit secundum, ff. de verb. oblig. Simon d. dubitatio. numero 93. vbi allegat etiam Alciat. & quamuis prædicti omnes loquantur, quando relinquuntur fructus ex certo fundo, atque ita quoque sonent verba l. Firmio. tamen gloss. ibi in ver. initio, ampliat procedere etiam, quando testator nulla fructuum mentione facta relinqueret victum & vestitum. verum ego non arbitror eam [23] gloss. bene loqui, quia tunc non est expectanda collectio fructuum, nec alimentorum præstatio differri debet vsque in tempus recollectionis, ita enim concludunt Doctores supra citati, & idem existimamus, quando testator relinqueret in genere quantitatem vini, frumenti, & olei, non adiecto fundo, ex quo deberent præstari, & ratio diuersitatis est, quia vbi de certo fundo legantur fructus, illud legatum est conditionale, [24] si fructus nascantur, leg. interdum, per totam, ff. de verb. oblig. Caltr. in l. ex conducto. §. si vis tempestatis. ff. loca. Natta in cons. 86. num. 2. expectari itaque debet recollectio, ultra quod vbi genus debetur habito respectu ad certam speciem, tunc genus [25] habetur pro specie Bartol. & alij in l. q. te. ff. si cer. pet. l. quantum, ff. de pact. dixi in proximè præcedenti questione, & non potest de alio solui frumento, vino, vel oleo, perinde ac si illud ipsum fuisse relictum, cum verò alimenta sunt simpliciter prædicta, vel frumentum, vinum, & oleum non designato fundo, tunc hæres dicitur debitor generis, quod semper consistit, & recollectio non est expectanda: erit igitur relinenda decisio

ad casum, quando alimenta relinquuntur ex fructibus certi fundi.

Et ampliatur hæc conclusio sic declarata, vt procedat etiam quando cum frumento, vino, oleo, & similibus extat relictum pecunia, quia pecunia quoque soluitur tempore recollectionis fructuum sicut ipsi fructus, vt voluit Bart. in l. si legatarius §. 1. ff. de leg. 3. vbi ait, quod si testator relinquit omni §. 16. an. ex tali fundo decem corbes frumenti, & decem libras, hæres non præstabit libras nisi tempore collectionis frumenti, quia cum pecunia, & frumentum sint in eodem legato connexa, debent aqualiter determinari, l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. & eodem tempore præstari, sequitur Roma. In d. l. qui hoc anno. ff. de verb. obliga. & in sing. 389. reditus idem Roma. in consil. 131. ff. de iust. l. qui hoc anno. col. d. fin. in l. 1. col. 4. ff. de iur. & iur. Feli. in c. 2. col. 16. in §. limit. de rescip. Soci. iun. in consil. 160. column. 3. volum. 1. Rip. d. c. 1. num. 46. Alex. in h. testamen. la prima, in princip. C. de testamen. mili. Causale. de usufruct. mulier. relict. num. 166. in princip. Simon d. num. 93. Euerar. loco 50. column. 3. ver. item ex isto. istud enim operatur coniunctio.

Quod si legatum alimentorum semel tantum præstandum sit, & non habeat diem certam, vtique non præstabitur, nisi [27] sequata interpellatione, ita Aret. in l. ita stipulatus, column. 13. ver. in alimentis autem. ff. de verb. oblig. sequitur Simon loco supra sæpius memorato, num. 91. vbi enim non est adposita dies, non incurritur [28] mora sine interpellatione, fac. de Aret. Barto. Raph. Imo. & Alex. in l. si ex legati causa. ff. de verb. oblig. Bal. Sal. & alij in l. magnam. C. de contrah. vel commit. stipu. nunquam enim videtur per debitorem stare, nisi interpelletur, Old. in consil. 142. column. 3. Dec. in consil. 516. num. 21. & non statim interpellatione sequata committitur mora, sed debitor alimentorum est aliquantisper [39] expectandus, vt inquit Aret. & Simon in locis prædictis, & est regulare, quod promittens aliquid facere, vel dare, intelligitur non statim, sed concessio debito intervallo.

Sed & si prædictis in casibus declaratur, quo tempore alimenta sint præstanda, semper tamen plurimum poterit arbitrium iudicis, & iudex [30] ipse sua decisione moderabitur, Bero. in c. Raynutus, nu. 221. de testam. Cordub. in d. l. si quis a liberis. §. non tantum, num. 22. ff. de libe. agnoscen.

Ex prædictis etiam inferitur, quod testis, qui ad ferendum testimonium ducitur extra patriam, cui ministrari debet impensa victus, debet solutio fieri antequam [31] exeat de domo, leg. penult. C. de testib. l. propter andam. §. illo. C. de iudi. Salicet, qui ita determinat in l. quoniam, num. 1. ver. item dicit. C. de testib. vbi inquit sic voluisse Petr. & Cyn. ibi, & verè Cyn. in fin. dicit, quod testis, & Aduocato solui debent [32] sumptus omnes antequam pedem moueant de domo, argum. leg. penultima. C. de testib.

SVM MARIA.

1. Alimenta solvuntur secundum qualitatem, & dignitatem personæ, cui debentur.
2. Qualitas præpositi status est attendenda in solvendis alimentis.
3. Consideranda vltima attendi debet.
4. Alimenta laiciuora ei debentur, qui alias fuit diues, quam ei qui semper fuit pauper.
5. Commoda alimenta quando præstanda, tunc attenditur dignitas alimentarij.

6. Alimenta præstanda absque penuria non debentur secundum dignitatem.
7. Verba non debent esse superflua.
8. Nobis alimenta debentur delicata, nec vesi debet cibo rusticiorum.
9. Nobis alimenta debentur etiam pro familiis secundum conditionem suam.
10. Famulum alere tenetur quicumque alimenta debet domino, qui se famulo dignus.
11. Gratus in consil. 87. nu. 14. vol. 1. reprobat.
12. Rustico non debentur cibi delicati, ne panis albus, sed cape, caseus, & panis subaceus.
13. Rustico pauperi tradens cibos delicatos, venialiter peccat.
14. Rustico vesi debet alio graphano, & similibus, intellige tamen, vt ibi.
15. Ecclesia patrono nobili pinguiora præstat alimenta, quam ignobili.
16. Patronus alendus est secundum suam dignitatem.
17. Patronus qui plus consulti in fundationem ecclesie, pinguiora alimenta consequitur ab ecclesia, quam si minus consulti.
18. Ecclesia alium non solum patronum sed etiam filium, & familiam.
19. Libertus alit patronum, secundum sui dignitatem.
20. Libertus non solum alit patronum, sed etiam vocem, filium, & familiam.
21. Pater tenetur aequalitatem seruare inter filios.
22. Primogenitus habet præminentiam quandam inter fratres.
23. Primogenitus reputatur dignior inter fratres.
24. Primogenitus sedere debet in loco eminentiore.
25. Primogenitus pinguiora alimenta præstantur a patre, quam ceteris suis.
26. Primogenitus alit secundo genito secundum eorum dignitatem, & quantitatem.
27. Maritus alit uxorem secundum nobilitatem, & dignitatem suam, & quomodo intelligatur.
28. Maritus alit non solum uxorem, sed etiam pedit sequi, & alias seruientes.
29. Aduocato exerciti prouinciam datur equus, & famulus.
30. Doctori alimenta dantur cum seruatore.
31. Clerico propter delictum suspensio alimenta debentur secundum qualitatem personæ.
32. Ordinato Episcopus præstat alimenta secundum illius dignitatem.
33. Episcopus tenetur ordinare tradere vestes, lectum, & medicinas.
34. Beneficiatus cum est grauandus, detrahatur primus alimentum secundum suam dignitatem.
35. Monacho agens ad utilitatem monasterij traduntur alimenta secundum qualitatem personæ.
36. Vestimenta sufficientia intelliguntur secundum qualitatem, & dignitatem personarum.
37. Uxor accusans matrimonium, consequitur alimenta secundum facultates viri, & dignitatem suam.
38. Patrona qui aliquando fuit diues, ecclesia præstat vberiora alimenta, quam ei qui semper fuit pauper.
39. Vester inter canonicos præstantur nobiliores, secundum dignitatem, & qualitatem.
40. Cibaria pinguiora inter canonicos præstantur dignioribus, vide tamen ibi.
41. Visitori alimenta præstantur, secundum sui qualitatem, & dignitatem.
42. Mulieri pregnantis alimenta præstantur secundum eius

eius dignitatem.

43 *Marius, cum agitur de exactione dotis, relinquere debent alimenta secundum dignitatem, & conditionem suam.*

44 *Debitur antequam soluat alii alimentum, potest in foro conscientie recuperare sibi alimenta moderata, non tamen lauta.*

45 *Hospitale. Qui tenetur ad alimenta, satisfacere generis, si factum recipi inhospitale. vide tamen ibi.*

46 *Usfructuarius non tenetur cedere de viendo, & fruendo, quando donauit referuato vsfructu.*

47 *Marius quando exigitur pro dote, relinquuntur alimenta arbitrio iudicis.*

48 *Hospitale. Alendus non debet mitti ad hospitale: quando dignitas, & qualitas eius non patiuntur.*

49 *Sporio alimenta præstantur secundum necessitatem, non secundum dignitatem.*

50 *Sporio non dantur tanta dos, quanta dari solet legitimæ, & naturalis filie.*

51 *Pater si filium venenat ad hospitale, perdit patriam potestatem.*

52 *Patri alimenta danda sunt, qualia pater præstare debet filio.*

53 *Correlatiuorum eadem essentia, & dispositum in uno loco habet in alio.*

54 *Parentes in modo succedunt filio illegitimo, qui ipsi filii succedunt parentibus.*

55 *Correlatiuorum non idem est iudicium, quando diuersa ratio militat.*

56 *Filius qui dissipauit legitimam sibi assignatam, consequitur alimenta secundum indigentiam, non secundum dignitatem.*

57 *Elemosyna quando datur, non attenditur dignitas pauperis, sed indigentia, declaratur ibi.*

58 *Patri bannito, vel hosti alimenta non debentur secundum dignitatem, sed secundum necessitatem.*

59 *Homines criminosi sunt egestate premeendi.*

60 *Banniti perdunt iura ciuitatis, a qua sunt banniti.*

61 *Vxor non tenetur alere virum, qui propria culpa incidit in egestatem.*

62 *Vxori pauperi ob luxuriam, vel crimen non debentur alimenta, nisi ratione elemosine.*

63 *Dignitas præcedens non attenditur, quando est amissa ob propriam culpam.*

64 *Cum de uno disputamus, cetera supponuntur habitia.*

65 *Nemo dat, quod non habet.*

66 *Charitas ordinata incipit a seipso.*

67 *Argumentum a toto ad partem, est validum, ut scilicet eadem sit ratio partis, quoad partem, quæ est totius, quoad totum.*

68 *Alimenta equaliter omnibus præstantur sunt, quantum multis communiter relinquuntur.*

69 *Cordeuben in l. si quis a liberis, sed si filius. nu. 55. ff. de lib. agnos. reprobatur.*

70 *Testes de vniuersitate non sunt idonei, quando testatur ad eos pertinet, ut singulos, alias secus.*

71 *Episcopus non est suspensus, nec remoueri potest in causa sua ecclesie.*

72 *Episcopus non est iudex competens, ubi agitur de bonis sua mensæ.*

73 *Dignitas inter canonicos consideratur respectu ecclesie, non ut quisque eras in saeculo.*

74 *Elemosyna quando est in singulis taxata, non licet variare ex dignitate pauperum.*

Diuersimodè autem secundum personarum diuersitatem alimenta præstantur regulariter, & soluenda sunt secundum dignitatem, & qualitatem personarum, cui debentur, vt probatur in l. si cui. ff. de ann. leg. l. Mela. & l. pen. ff. de alim. & cib. leg. & probatur tutor secundum dignitatem, in prin. ff. de admi. tut. l. 3. mulier. & l. habitorum. ff. de vent. in post. mitt. l. sed & si quid in edifica. ver. 3. sufficienter, ff. de vi. fruct. alios citat Tit. in tract. nobilita. cap. 2. o. m. m. 1. 2. latissimè Cordeuben in d. l. si quis a liberis, sed si filius, num. 43. ff. de lib. agnos. vbi citat Bald. Ang. Roma. Aret. La. Decium, Bertrand. Roch. de Cur. Vit. gin. Didacum, Paris. Corn. Ripam, Crauet. & alios.

[2] Intelligi tamen debet præsentis status dignitas, non quæ aliis fuit per lac. de Aret. & Bald. in l. si maritus, l. 2. ff. solut. matrim. vbi inferunt, quod ei, qui aliis erat diues, præstanda sunt alimenta pro ut nunc est in paupertate, non prout aliis erat. & dicit Casteln loco prædicto, quod si solebat aliis tenere equos, & famulos, deinde ad paupertatem deveniat, non est curandum de priori dignitate, sed sufficere illi tantum dimitti, quantum necesse est pro sustentendo præsentis status, sequitur Iason in l. cum hi. §. vult igitur, num. 2. ff. de transact. idem voluit Cordub. in l. si quis a liberis, §. non tantum, numer. 17. & confirmari potest, quia cum in præstandis alimentis seruari debeant consuetudo, prout mox dicam, attendi debet [3] vltima consuetudo, non quæ aliis fuit, l. Mela. §. quid ergo erit, ff. de alim. & cib. legat. Alciand. in consil. 5. colum. si volumus, consil. 3. colum. 2. volum. 2. Fel. in eod. accessit, numer. 3. de consil. Deci. in l. semper in stipulationibus, num. 8. ff. de reg. iur. Natura in consil. 67, numer. 8. sed in contrarium scit gloss. in c. quicunque, ad quæst. 7. vbi vult laetiora alimenta illi præstari, qui aliquando fuit [4] diues, quam ei qui semper fuit pauper, & per eam gloss. Cordub. in d. l. si quis a liberis, §. solentur, numer. 25. & sequetur reprehendit La. & alios supra relatos, qui tenebant alimenta non præstari pro antiqua dignitate, sed præsentis rerum inspecto statu, meo tamen iudicio Iason non meruit reprehendi, nec ipse est illius opinionis author, etiam ante eum tenebant Jacob. de Aret. Bal. & Casteln. nam aliud est dicere, quod pinguiora debeantur alimenta ei, qui aliis diues fuit, aliud verò quod is sit pro antiqua dignitate alendus, quæ enim mediæ, vt plus præsentis exigat status, & minus, quam requireretur in antiqua dignitate, proinde versabitur plurimum in hoc iudicis arbitrium, & officium. erit ergo conclusio, quod alimenta debentur secundum dignitatem alimentarij, & licet non attendatur dignitas antiqua, quoad hoc, vt omnino secundum illam in omnibus alatur, attenditur tamen vt pinguiora dentur, quam si non aliis fuisse diues. *Incipit lib. 2.*

Hec autem conclusio procedit sine controuersia, quando ex dispositione legis, vel etiam hominis commode præstantur [5] sunt, hoc enim importat dictio illa, commode, vt docet Io. Andr. in c. 3. sine. in verbis, absque penuria, de statu regula. in c. vbi tamen aliud dicit, quando relinquerebatur absque penuria, [6] & primum illius dictum notabile inquit Abb. in c. de institut. & in c. postulat, de rescip. illud quoque singulare attestatur Deci. in e. peruenit, al. num. 5. de appella. sequitur Cordub. in dicto §. sed si filius, numer. 8. sequitur vbi sustinet differentiam, quam Io. Andre. constituit inter verbum commode, & verbum sine penuria, pro Rebuff. in tract. de congr. portio

quest. 8. num. 78. aduersus Decium in d. c. peruenit. ego tamen existimo in proposito nostro idem importare, quod alimenta dentur sine penuria, vel quod præstentur commodè: nam si verba sine penuria, importarent solum sufficientiam, quæ requiritur ad excludendum necessitatem, essent superflua, & nihil [7] operarentur contra l. si quando. ff. de legat. 1. Bald. in Rubr. C. de contrah. empt. quest. 9. ne ergo sint otiosa, importare debent, ut laute præstentur, quia etiã si id nõ importet adiectio, præstenda fuissent secundum egentiã: propterea non est insistendũ super vi verborum, vt facit Cordub. dum disputat, si idem significent.

Ex ea itaque conclusione inferitur, quod nobili debentur secundum suam nobilitatem, nec ille cogitur velle cib[us] [8] rusticorum, cum non cogantur, q[ui] dist. ita voluit Bal. in l. 1. in §. C. quod cum eo, per tex. in l. sed & si quis inzadificauerit, in §. sufficienter. ff. de usufr. Ang. & Imo in l. Nefennius. §. si. ff. de re iudic. Iacob. de Aret. Raph. & Alex. in d. l. si maritus, la secunda. ff. sol. matrim. alios citat Tiracu. in d. tracta. nobilit. c. 20. nu. 142. quibus accedunt Guido Papa, Crot. Marfi. Lambert. & Ioan. Cirier, quos omnes refert Cordub. d. §. sed si filius.

Imò nobili præstanda sunt alimenta non pro sola illius persona, sed etiam pro [9] famulatu, cum non deceat, quod ipse sibi seruiat. l. habitatio. ff. de ventre in posses. mitem. l. tutor secundum dignitatem, in prin. ff. de admin. tut. l. si cum dotem. §. in autem in fruisimo. ff. solut. matrim. per quæ iura hoc voluit gloss. in Authent. de non eligen. secun. nuben. §. fin. in versic. orieta, & ibi Bartol. dicit eam decisionem perpetuò esse menti tenendam, Imo. & Alex. in d. l. si maritus, Are. in consil. 17. in §. dub. Abb. in c. cum adeo, de rescripto Tyraq. d. c. 20. num. 142. vers. ex quibus etiam, Cordub. in d. §. sed si filius, numer. 49. vbi allegat etiam Capul. Ioan. Lup. Boer. & Didac.

Et non mirum, nam vbicunque conditio alendi fert, quod pro vñ domus famulos habeat, tunc quicunque tenetur alere dominum, tenetur etiam alere famulum, [10] vt voluit gloss. in c. a. in vers. necessitatem. 2. quest. 1. gloss. in c. tudeat, in gl. fi. 50. dist. Abb. in d. c. cum adeo, num. 5. Roma. in consil. 189. in prin. alios plures congerit Cordub. in d. §. sed si filius, num. 50. & comprobatur hæc regula inferius, prout sigillatim contingit tractari de diuersis personis, & quous Grat. in consil. 87. num. 14. volum. 2. dicat hoc [11] non procedere, quando alimenta relinquuntur in testamento titulo legati, tamen improbat opinio per Cordub. in d. loco per textum in l. si cui. ff. de annu. lega. qui loquitur indistinctè in materia legatorum, & licet regulariter in legatis stricta interpretatio fiat, tamen vbi agitur de alimentis, quæ fauorabilia sunt lata fit interpretatio.

[12] Inferitur etiam quod rusticus non sunt præstandi delicati cibi, nec panis albus, sed grossus, ex fabis, & siliginis, caseus, capre, nuce, & similia, gloss. in l. si uis vrbis, in vers. ex libellis, & rursus in verbo cibariis. ff. de lega. 3. gloss. in c. episcopus, in ver. victus, 10. quest. 1. & in c. nobis, in vers. modeste, de iure patro. Lambert. in tract. de iure patro. lib. 3. in 3. principi. articulo. 12. num. 1. Paul. de Citadi. in eo. tract. part. 6. q. 7. idem tenebant Corfet. Afflic. l. f. & Marfil. quos citat Tiracu. d. c. 20. num. 142. alios addit Cordub. d. §. sed si filius, num. 46. Lancel. Gallia. in consuetud. Alex. ver. solidos 9. 6. num. 106.

In tantum autem rustici vii debent cibis grossis, quod venialiter peccat, [13] qui pauperibus sumptuosus, & delicata cibaria preparat, c. criminis, ante finem, dist. 15. Tyraq. loco prædicto, num. 146. vbi post Jac.

Beluif. Cyn. & Bald. inquit æquum in potum non vinum dandum, & subdit rusticos velle [14] debere alio, raphano, & similibus, intelligo tamen de paupere rustico, non de diuite propter supradicta.

Inferitur quoque, quod ecclesia, quæ patronum tenetur alere, qui ad pauperitatem deuocit ampliora, & pinguiora tenetur præstare [15] patrono nobili, quam ignobili, vt voluit Roch. de Curt. in tract. de iure patro. in ver. & vile, in 1. principi. in 3. q. Paul. de Citad. in eo tractat. in 6. par. articulo. 7. q. 4. Lambert. in cod. tract. lib. 3. in 3. principi. articulo. 13. Tyraq. dict. cap. 22. num. 143. & ratio est, quia patronus alendus [16] est secundum dignitatem suam, glo. fin. in d. c. quicquid, 16. quest. 7. Abb. d. c. nobis, nu. 6. de iure patro. in c. statuimus, numer. 1. de maiorit. & obed. Fel. in c. cum omnes, numer. 32. de consil. licet regulariter pinguiora consequatur alimenta patronus, [17] qui plus conlatur in fundatione, dotatione, vel constitutione ecclesie, vt post Petr. Gofred. inquit, Bonifac. Vitalin. in clement. plures, num. 34. de iure patronat.

[18] Tenetur autem ecclesia alere non solum patronum, sed etiam uxorem, filios, & familiam, vt voluit Lambert. in dict. tract. lib. 3. in 6. principi. articulo. quest. 3. num. 1. & 3. quem sequitur Cordub. in dict. l. si quis a liberis, §. solent, numer. 18. id quod facit ad id quod supra dixi de famulo, quem alere tenetur quicquid domino tenetur alimenta præstare.

[19] Inferitur etiam ad libertum, qui patrono suo tenetur alimenta præstare pro illius dignitate, Lambert. in d. tract. lib. 3. in 2. questio. principal. articulo. 2. num. 68. Cordub. d. §. solent, nu. 8. vbi allegat Afflic. qui hoc non dicit, sed valet argumentum a patrone ecclesie ad patronum liberti, & ideo libertus quoque alit non modo patronum, sed eius [20] etiam patrem, matrem, filios, & familiam, secundum gloss. in d. §. solent, & Cordub. num. 11. quod addi potest ad supradicta de famulis, & familia.

[21] Inferitur similiter quod etsi pater æqualia alimenta filiis teneatur præstare, argument. l. inter filios, c. famul. c. erc. l. si maior, in fin. c. commun. diuid. l. cum pater, §. euicis, ff. de leg. 2. Io. Cirier. in tract. de primogen. lib. 2. q. 3. nu. 7. quia tamen primogenitus inter fratres habet [22] quandam paternalem preeminentiam, vt inquit Bar. in l. fin. num. 33. ff. de colleg. illicet, & dignior [23] reputatur secundum gloss. in §. saliam, in ver. aliorum, in l. fin. de bono. posses. quæ ideo inferit quod eminentiori loco [24] sedere debet, Chaf. fa. in catalogo glorie mun. par. l. considerat, 12. gl. in c. licet, in verbo, primatus, vbi not. Abb. de voto, Barb. in consil. 18. num. 6. volum. 2. Cordub. d. l. si quis a liberis, in prin. num. 21. ff. de libe. agnosce. tamè pinguiora, & ampliora alimenta dat filio primogenito [25] quam aliis, ita voluit gloss. in c. quam periculo sum, in ver. primatus, 7. quest. 1. vbi ait quod duplicatos cibos recipere debet, illam glo. sequuntur multi, quos citat Tyraq. in præfatio. tractat. primogen. nu. 12. Io. Cirier. in loco proxime citato, id tamen ego intelligo, quando ex consuetudine, statuto, vel dispositione maiorum primogenitus est in omnibus bonis, vel maiore eorum parte successurus: Tunc enim ratione spei dicitur quodammodo dominus viuente patre, & tanquam tali ampliores expensæ sunt exhibendæ, aliis autem non credo primogenito plus ceteris filiistribuendũ esse, & illam gl. in c. quæ periculo sum, reprehendit Luc. de Pen. in l. 1. num. 15. vers. ad octauum, C. de priuileg. eor. qui in sacro palat. lib. 12. refert Tyraq. in dict. præfatione, numer. 12. vide tamen Molin. de primogen. Hispan. lib. 1. c. 15. num. 72. & num. 39.

Infer-

Insertur eadem ratione, quod primogenitus qui vt dixi suo loco, tenetur secundogenitum alere, præstabit alimenta secundum dignitatem, & [26] qualitate fratris, non secundum solum necessitatem, vt voluerunt Hostien. Ioan. And. & Abb. in c. licet de voto, Ioan. And. in c. sine culpa, de regul. iur. in 6. in mercurialis, & eandem opinionem tenuerunt Abb. Cardin. Alex. Guido Pap. Specia. Franch. & Iacobin. de S. Georg. quos citat & sequitur Tyrac. de iure primogen. quæst. 10. a. num. 33. Cordub. in d. l. quis a liberis. §. idem rescriptis, num. 90. ff. de libe. agnosc. vel alend. & in §. si mater, num. 54. & sequ. Molin. d. c. 15. num. 39. Menoch. consil. 411. numer. 9. alij tamen voluerunt quod alimenta præstentur secundum qualitatem, & valorem feudi cuius contemplatione primogenitus obligatur, vt potest videri apud Parid. de Put. in tract. de finib. leod. cap. 40. num. 28. & sequ. Gas. Baocius in tract. de inop. debito. cap. 17. num. 72. hoc tamen intelligendum est, quando secundogenitus habet aliunde, alias vbi ab omnibus bonis excluditur tenetur primogenitus alere secundum dignitatem, & hoc non procedit solum in primogenito, sed generaliter in quocunque fratre, qui teneatur fratrem alere. prædicti enim Doctores loquuntur indistincte, sed an locum habeant in fratre spurio, dicemus paulo infra.

[27] Insertur pariter quod maritus uxorem tenetur alere secundum dignitatem, & qualitatem personam etiam dici aliquid alendam esse pro modo dotis. Specu. tit. de dote post diuor. relicti. §. formalis, num. 15. Bartol. in l. si cum dotem, fin. autem in frustibus, num. 5. ff. sola. matrim. Abb. Alex. & Campeg. citati a Cordub. in d. l. quis a liberis, §. si quis ex h. num. 20. vbi quod augentur alimenta pro modo dotis: tamen vel dotem non habeat, vel ea non sufficiat ad congruam sustentationem, supplet maritus de proprio. Innocen. in c. per vestras, de donatio. inter vir. & vxor. apertius Salic. in l. quod in vxorem, n. 1. C. de neg. gest. vbi Alex. num. 8. & Corn. num. 2. Aret. in §. fuerat, nu. 8. Instituti de action. sequitur Cordub. in d. §. si quis ex his, numer. 23. & idem non solum vxori, sed etiam pedissequis, & aliis seruientibus præstanda [28] sunt alimenta, vt voluit gloss. in Authent. de non eligen. secun. nub. §. fin. in versic. onera. vbi Bartol. dicit esse perpetuo menti tenendum, sequitur Lup. in rubr. de dona. inter vir. & vxor. §. 68. nu. 6. & in c. per vestras, in 3. notab. in p. incip. colum. 3. vers. & ad hoc est text. folio mihi 133. sequuntur Lamberti. Boer. & Amil. quos citat Cordub. in d. §. si quis ex his, num. 25. & quod præstentur alimenta secundum dignitatem, probat gloss. in d. §. fin. dum inquit alendam esse filium, ponit Prapof. in d. c. per vestras, num. 5. vbi ponit qualia præstentur viduz.

Insertur item ad aduocatum, cui si extra provinciam conducerit, præstentur alimenta secundum qualitatem personæ, & consequenter pro equo, & famulo, ita concludit Bald. in l. vnica in fi. C. de suffrag. vbi dicit quod exit provinciam sumptibus clientis eques, [29] & non pedes, secundum qualitatem personæ, argumento l. idemque, §. idem Labeo, ff. manda. sequitur Iaf. in l. si non sortem, in §. libertus, num. 29. in fin. ff. de cond. indeb. & idem est generaliter in quocunque Doctore, quia si ei alimenta [30] debentur præstabitur etiam pro seruitore, Bru. in tract. de cessio. bo. q. 3. vbi loquitur quando Doctor cessit bonis, & sibi relinquitur quantum sufficit pro alimentis non egrat, & vult quod etiam pro seruitoribus relinquantur debita alimenta, sequitur Bonacof. in tract. de seru. & famul. q. 48. & est regulare, quod obligatus alere do-

minum, tenetur etiam famulo alimenta præstare, vt dixi supra in vers. imò nobili præstanda, & inquit Rebut. in tract. de petiti. schol. priuile. 163. quod famulum alit, quicunque dominum alere tenetur, & ibi, num. 10. subdit, quod imitatus dominum tenetur recipere seruitorem, sequitur Bonacof. in dict. tract. q. 120.

[31] Insertur item quod clerico suspensio propter delictum exhibentur alimenta, secundum qualitatem personæ, quia non dantur pro ipso solo, sed etiam pro personis, vt probat textus in c. illudat, ibi, pro se, & seruitore, vt probat textus in c. illudat, ibi, pro se, & filijs, dis. 50. & dicit glo. ibi, quod licet intelligat de filiis, & alijs coniunctis, tamen Archid. intelligit de his omnibus sine quibus clericus commodè stare non potest, vt sunt seruitores, sequitur Prapof. in fin. & idem dici potest de his omnibus, qui tenentur in quantum facere possunt deducto ne egrat, de quo tamen fiet sermo paulo inferius, quando tractabimus, hac eadem questione de alimentis debitis gratia miserationis.

[32] Insertur etiam ad clericum pauperem ordinatum ab Episcopo, nam ordinarius tenetur illi providere secundum dignitatem, vt voluit gl. in c. Episcopos, in ver. necessaria, de preben. vbi & si testatur de alimentis necessariis loquuntur, gl. tamen dicit intelligi debere de necessariis secundum redditum beneficij, & qualitatem, ac dignitatem ordinati. Ripa in consil. 26. num. 7. Menoch. in tract. de arbit. iudi. casu 169. in fin. & Franchin. dict. c. episcopus, sequitur gl. ibi post Anch. numer. 5. Bertran. in consil. 151. num. 4. vol. 2. vbi quod tenetur etiam præstare vestes, & lectum, & [33] medicinas post Imo. in d. c. Episcopus, & Menoch. loco prædicto dicit iudicis arbitrio committendum esse.

[34] Insertur quoque, quod vbi tractatur de grauando beneficiatum aliquo onere, tunc ante omnia detrahenda sunt alimenta necessaria pro eo secundum suam dignitatem, & qualitatem, vt voluit Ripa. in d. consil. 26. num. 7. vbi loquitur de expensis fabricæ, & dicit quartum redditum esse in eam causam erogandam, detractis tamen oneribus, id est alimentis necessariis præpositis pro se, & seruitoribus taxandis arbitrio iudicis, allega. glo. in d. c. Episcopus, & Lalmeta. ff. de aliment. & cib. leg. sequitur Menoch. d. 169. in fine.

[35] Insertur eadem ratione, quod monacho agentis ad utilitatem monasterij ministrari debent a monasterio, vel Abbate alimenta secundum suam personalem qualitatem, vt voluit Rota deci. 35. in nouis, vbi addit inspicere debere valorem, & redditum bonorum monasterij, argumento c. ex parte, de accusa. & idem dicit additionator ad Capel. Tholof. 88. in monacho qui de licentia Abbatis degit in studio, vel qui causam monasterij defendit, licet non n. emerit de Rota.

[36] Insertur pari modo ad id, quod voluit Bald. in l. sed & si quid, §. ff. de usufruct. vbi ait vestimenta sufficientia secundum qualitatem personarum, quia honorifice magis vestiri debet Abbas, quam monachus, & melius monachus, quam conuersus, & honorarius magister Theologie, quam alius quis facerdos inter fratres, & subdit esse menti tenendum, sequitur addition ad Capel. Tholof. 88. in fi.

[37] Insertur etiam ad vxorem, quod dum accusat matrimonium habere debet expensas, & alimenta secundum facultates viri, & suam dignitatem, vt determinat Spe. in tit. de inquisitio. §. fin. n. per text. in locum alimenta, ff. de aliment. & cib. leg. & per eandem legem idem voluit Hostien. in sum. tit. de ac-

cusatio. in §. admittantur. col. 2. circa princip. um. ver. quid ergo si contingat. vbi ait quantatem. & estimationem expensarum taxari secundum facultates. & dignitatem vxoris.

Inferitur etiam. quod vberiora alimenta Ecclesia prestat patrono. [38] qui alii quando fuit diues. quam ei qui semper fuit pauper. gloss. in c. nobis. in vers. in opiam. de iure patron. Paul. de Ciudad. de iure patrona. in 6. part. artic. 4. num. 157. in fin. in eo enim remanent reliquie ad prædictis dignitatem. cuius ratione augetur qualitas alimentorum.

Inferri potest quoque. quod & si inter canonicos. vel monachos eiusdem Ecclesie seruari debeat equalitas in omnibus. tamen respectu [39] vestimenti distributio fieri debet secundum merita. & dignitatem personarum. vt inquit Innocent. in c. cum omnes. in si. de const. vbi quod distribuuntur secundum merita personarum earumque locum. & ordinem. & sequuntur eum alij omnes. vt dicitur ibi Abb. Felin. Dec. & alij. immo dicit Abb. numero nono. quod eadem distinctio seruari debet. [40] in cibariis. per iura. quæ ipse allegat. & cum eo transit Felin. numero 31. & licet Deci. nu. 10. contradicat. tamen ex prædictis constat iuridicam esse differentiam. quæ fieri debet inter canonicum simplicem. & eum qui est constitutus in dignitate.

[41] Inferitur etiam quod visitatori secundum equalitatem personarum præstanda sunt alimenta ab Ecclesia visitata. gloss. in c. cum infantia. vbi Abb. in si. de censibus.

[42] Item inferitur. quod mulieri prægnanti alimenta ventris nomine præstantur secundum dignitatem. l. 1. §. mulier autem. ff. de vent. in poss. mitten.

Non tamen secundum dignitatem præstanda sunt alimenta marito. quando vel propter vergentiam ad inopiam. vel ex alia causa cogitur dotem restituere vxori. deducto tamen ne eget. sed tantum ei relinquatur quantum pro necessaria vite sustentatione.

[43] Ite necessarium. secundum Iacob. de Are. quem citat. & sequitur Bald. in l. si maritus. ff. solut. matrimon. & Angel. etiam in fin. dicens. quod maritus non debet recipere alimenta secundum dignitatem. vel solutim viuendi modum. sed quatenus necessitas nature requirit ad vitam. quia non est marito fauendum. vt delicatè vniat cum perniciæ vxoris. licet aliis in casibus diuersim. statuatur. idem voluit Cuman. in dict. l. si maritus. hoc etiam tenent Angel. in l. Nefennius. §. final. ff. de neg. gest. Caltr. in l. maritum. in numero quinto. ff. solut. matrim. sed etiam allegatur à multis. tamen reuera id non dicit affirmans solum. quod si maritus ex arte potest viuere. nihil est sibi relinquendum: sed hoc nihil est. quia intelligitur si potest viuere secundum suam conditionem. Angel. Are. in §. item si dote. numero quarto. In sit. de action. vbi mouetur. quia beneficium non censetur inductum cum iniuria cuiuspiam. l. §. si quis à Principe. ff. ne quid in loco public. sed hæc ratio est nimium generalis. & non concludit: nam etiam quando retinet solum pro necessitate vite. non fit sine damno vxoris. cui admittitur quicquid marito relinquitur. hanc etiam sententiam probare Doctores inquit Hercul. in l. miles. numero sexto. ff. de re iudic. hanc item veriorum dicit Alciat. in consil. 18. numero nono. lib. nono. quem tamen ego non vidi. quia in volumine impresso. secundum antiquum ordinem non inuenio. Ioan. Lup. in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 65. numero quinquagesimo secundo. vbi post Archiep. Floren. dicit. quod & si debitor [44] soluendo æs alienum possit in foro conficere sibi retinere quantum suf-

ficiat pro suo victu. tamen non debet laute secundum dignitatem viuere. sed parè secundum necessitatem. & sufficientiam. idem probauit Crau. in consil. 29. colum. penult. & Rolin tract. de lucro dotis. q. 94. nu. 1. & ante eos las. in §. item si de dote. nu. 8. In sit. de actio. Zaf. in dict. l. si maritus. nu. 3. Tyraq. in tract. nobilit. c. 20. nu. 144. & prædicti videntur moueri. quia marito alimenta relinquitur. non ex aliqua obligatione. sed miserationis gratia. ideo sufficit necessitatem. & indigentiam telli. non autem prouideri pro opulentia.

[45] Inferitur autem ex hac opinione. quo casu facit. quod vxor. vel alius. qui tenetur ad alimenta. curet maritum. vel alium alimentandum recipi in hospitali. Bald. in l. 1. §. sed scimus. num. 2. per illum text. C. de laci. liber. tollen. Ioan. Anan. in c. vnicus. de infant. ex dis. & languid. Prapoli. in c. cum haberet. de eo. qui dux. in matrim. quam pollus. per adulter. Alex. in l. alimenta. num. 7. C. de neg. gest. Ruin. in consil. 45. num. 3. volum. 2. Per. Rauenn. in lugal. 29. Lup. in repet. c. per vestras. in 3. notab. §. 25. numer. 9. de donat. inter vir. & vxor.

Contra tamen principalem sententiam. quæ habet quod maritus. qui solum tenetur in quantum facere potest. retineat sibi tantummodo. & quantum sufficit pro sustentatione vite. teneatur multi. qui volunt. quod immo habenda sit ratio conditionis. & dignitatis suæ. & secundi cæ dimittenda sibi sint bona. & ante alios id voluit Cyn. in l. vnica. §. cum autem. in fin. C. de rei vxor. actio. Baldus in l. 2. C. quod cum eo qui. & in rubric. C. qui bon. ced. poss. Imolin. l. si maritus. numero tertio. ff. solut. matrim. vbi Alexan. numero quinto. & Hercul. num. 3. idem voluit Alexan. in l. maritum. num. 2. ff. solut. matrim. Are. in consil. 17. col. pen. in §. dub. Tyraq. in tract. nobilit. cap. 20. num. 142. vers. nobili sane. Campeg. in tract. dot. in 3. par. quest. 239. Didac. in Epitome de sponsalib. par. 2. cap. 8. §. 6. num. 7. & hanc partem dicit communem Alciat. in l. nepos Proculo. ff. de verbor. significat. Bertr. in consil. 242. in fin. volum. 3. Zaf. in §. fuerat. in fin. In sit. de action. & in §. item si de dote. In sit. eodem titul. Rimina. In sit. quib. alien. non licet. in princip. numer. 362. Gabrie. commun. opini. lib. 6. titu. de alimen. conclus. numer. 31. Cordub. in dict. l. si quis à liberis. §. sed si filius. num. 74. ff. de liber. agno. scen. Lance. Gal. in consuetud. Alexand. in vers. solidos. quest. 6. num. 102. & seq. vbi referendo alios dicit hanc partem esse seruandam in praxi. & nouissime Peregrin. in tract. de iure fisci. lib. 3. num. 72. vers. contra tamen. horum principale est fundamentum super gloss. in dict. l. nepos Proculo. & super iuribus per nos in principio citatis. quæ dicunt alimenta esse præstanda secundum dignitatem. & qualitem personæ alimentandæ. secundo facit. quia honoris & exultationis ratio non minus habenda est. quam necessitatis. cum vite comparetur. immò præferatur. & non satisficit intellectus. quem Cordu. loco prædicto. numero septuagesimo nono. versu. vnde opere. accommodat ad l. nepos Proculo. quod scilicet ibi agatur de partium conuentione. nam conuentio in eo textu concepta erat in casu potentie. & tamen dicit lex. quod intelligi debet. quando inspecta dignitate potest. atque ita procedit non ex pacto. sed ex legis interpretatione. quæ cadit etiam in casu nostro. vt legem dicentem maritum exigi in quantum facere potest. intelligamus de potentia secundum dignitatem. vt scilicet. id faciat. quod potest salua dignitate possit tamen exhibere replicari. quod in casu legis. nepos Proculo. facilius admittenda est inter

Interpretatio, quæ pro eo fit qui cā non teneretur se obligavit, quo casu mitius est cum illo agendum, ut dicimus de eo, qui donavit reservato usufructu, ut non teneretur erga donatarium satisfacere [46] de vten do, & fruendo arbitrio boni viri, quia ex propria liberalitate convenitur, secundum Ioann. de Plat. in §. præterea, vers. sed & si quis, Instit. de act. Soci. in l. omnes. ff. de except. Corne. in conf. 267. vol. 4. Dec. in l. diuisi, vbi Cagno. ff. de reg. iur. Gozad. in conf. 91. nu. 5. Annib. in l. nemo potest, nu. 174. ff. de leg. 1. Pinel. in l. 1. part. 2. nu. 80. C. de bon. mat. Roland. in conf. 37. nu. 8. & 24. in 2. vol. deci. Pedem. 153. nu. 2. Causale. de usufruct. mulie. relicti. nu. 53. sed id suffineatur, quia ibi tractatur de dote filii promissa, cui pater ad dotandum etiam nulla præcedente promissione, teneatur, ideo statim firma conclusio, quod alimenta referantur eo casu secundum dignitatem non solum necessitatem, & non mouet, quod dantur miserationis gratia, quia responderetur non variari modum alimentorum ex causa: turpe enim esse vxorem laute viuere viro interim ad limites necessitatis victum habente.

In hoc tamen aduertendum censio aliud esse, quod marito relinquatur concedentia, aliud quod secundum opulentiam, & lucum, propterea versabitur iudicis officium in taxatione, [47] vt innuit Didac. d. c. 8. §. 6. numer. 8. quem sequitur Peregrin. d. lib. 3. numer. 72. in fin. adnotet proinde Alciat. in d. l. nepos Proculus, remouenda esse, quæ ad pompam & molliorem pertinent, sequitur Gallia. d. questio. 6. num. 103.

Inferitur ideo verum non esse, quod sufficiat alimentarium recipi in hospitali aliquod: nā illud procedit, quando personæ qualitas id patitur, hæcque potest falsa dignitate, [48] & existimatione alendi, alias non, vt declarat ipsemet Bal. in d. l. 1. §. sed scimus, & sequuntur alij supra citati, Ruin. in consil. 43. num. 8. vol. 2. Lupus d. §. 23. num. 9. Didac. d. c. 8. §. 6. numer. 9. in fin. vbi infert ad patrem, qui filium tenetur alere, Cordub. d. l. si quis a liberis §. solent, num. 18. Peregr. d. lib. 3. nu. 73. & Gallia. d. questio. 6. num. 108. vbi loquitur in heredibus mariti post Caccum, & infert, quod eo casu vxor non cogitur etiam pedissequam agere, si non conuenit suæ conditioni. Inferitur ex prædictis idem esse in omnibus iis, qui tenentur solum in quantum facere possunt.

Secundo principaliter declarat nostra conclusio non procedere in filio spurio, quia ei non secundum dignitatem, sed secundum [49] imeram necessitatem alimenta debentur, vt dicitur in c. cum haberes, in fi. de eo, qui dux. in vxor. quam pollui. per adulter. & in eo ita tenuit Calder. in consil. 60. column. 6. vbi vult, quod non secundum patris qualitatem, sed secundum educationem de iure naturali necessariam præstanda sunt, eum referat, & sequitur Chassan. in conf. 39. num. 55. Rot. Bonon. deci. 22. num. 6. vbi allegat etiam Cur. Iun. consil. 37. in fi. qui dicit spurie non tantam dotem [50] esse dandam, quam debetur legitimæ, Craue. in consil. 219. num. 8. volum. 2. Emilia. in conf. 146. num. 10. Cordub. in d. l. si quis a liberis, idem rescriptum, num. 48. addo Paleot. in tracta. de noth. & spur. c. 47. in fi. & c. 49. in fin. vbi vult necessaria tantum ministrari. Lancello. Gallia. d. questio. 6. numer. 103. Caccus de legitima §. potest præterea, numer. 8. folio 137. quia si pater filium poneret in hospitali, [51] perderet patriam potestatem, vt arguuntur l. 2. C. de inst. expof. concludit Pet. Gerar. singul. 2. numer. 9. vbi ait, quod si filius occidens patrem non tenetur lege Pæpeia, Afcan. Clem. de patria potest. c. vltim. nu. 96. & Didac. d. §. 6. num. 9. dicit patrem non satisfacere si fi-

lium recipi faciat in hospitali.

Sed etiam spuris alimenta secundum personæ conditionem deberi voluerunt Corset. in singula. incipien. spurios, il secundo, Didac. d. c. 8. §. 6. num. 8. vbi dicit hanc partem ex benignitate iuris canonici prouenisse, cum ex iure ciuili alimenta deberentur solum, secundum vires necessitatem, & in quantum natura exigit, ne quis deficiat, & infert ad legem Regni de quinta parte alimentorum loco designanda, quam vult augeri posse si per se non sufficiat, cū hac etiam sententia trahit Lud. Moli. de primog. Hisp. lib. 2. c. 15. nu. 55. vbi dicit non satisfieri canonice requitati nisi præstentur secundum dignitatem, Bonac. in tract. de equita. cano. cunct. 2. & hanc partem tenent Paris. in conf. 14. nu. 21. vol. 2. & Peregr. d. lib. 3. nu. 72. qui vna cum Did. Moli. & Bonac. in locis prædictis subducit alimenta taxari arbitrio iudicis, addit tamen Molina, quod non tam pinguis spurio decernenda sunt sicut legitimo, & naturali, & hæc pars verior est. absurdum enim foret dicere, quod æque stricta alimenta consequatur spurius alicuius Comitum, vel Equit. 3. vel etiam Principis, sicut cuiusvis mercatoris, vel aliter alicuius priuati personæ: est enim modus in rebus, sunt certi denique fines, & hoc etiam innuit tex. in d. c. cum haberes, in fine, qui non simpliciter dicit esse præstanda secundum naturalem necessitatem, sed secundum quod eis suppetit, & licet dicat necessaria, tamen iudicantur necessaria, quæ dignitatem alimentarij respiciunt, vt similem text. declarat glo. in c. Episcopus, in ver. necessaria, de præben. & alij, quos citauit, hoc eod. c. dum tractauit de alimentis præstandis clerico ab Episcopo ordinat. e. Circa autem illud Didaci assumptum, quod quinta pars filio pro alimentis assignata augeri non possit, vide late agentem Cordub. in d. §. idem rescriptum, nu. 59. & seq. & prædicta de spurio sepe in iudicio contingunt, cum bonis alicuius confiscatis decernuntur alimenta. Inferit autem generaliter Molin. loco prædicto ad illos omnes quibus miserationis gratia lex concedit alimenta, quod notandum est: nam idem supponunt ceteri omnes, licet non tam explicitè loquantur, & Cordub. d. §. sed si filius, nu. 69. recitat multas personas, quibus miserationis causa conceduntur alimenta, & supra hoc c. in illationibus recitauimus multas personas, quibus alimenta præstanda sunt, licet concedantur gratia miserationis, ideo non opus est referre denuo.

Ex prædictis inferitur, qualia patri alimenta præstet filius spurius, nam Cord. in d. l. si quis a liberis. §. vtrum, nu. 84. ver. hæc autem alimenta, ff. de libe. agnosc. inquit talia patri a filio danda [52] qualia filius patri dare tenetur, & licet ratio correlatorum, vt [53] dispositum in vno, locum habeat in alio, C. de ind. viduit. toll. l. fin. §. si ff. de accept. l. 1. vbi Bart. ff. de cupress. lib. 2. facit etiam, quia parentes illegitimis filiis eo modo [54] succedunt, quo filij ipsi parentibus, §. de nepotibus in Auth. quib. mod. nat. efficiant. f. i. Azo in sum. C. de legi. hær. in fi. Bart. in l. si col. 2. ff. de his quibus vt indig. cum multis apud Did. in Epit. de success. ab intest. concl. 22. nu. 13. Gom. in tit. de success. contra test. c. 21. nu. 36. ver. confirmatur, quia in eisde, Afcan. Cle. in tract. de patria potest. c. 5. num. 44. vbi alios citat Lanc. Gallia. in consuet. Alex. in ver. vxori. q. 4. num. 32. in contrarium tam facere videtur, quia plus debet filius patri, quam pater filio, vt dixi in tit. quibus debeant alim. ideo non videtur argui posse de filio ad patrem, cum diuersa sit ratio, quæ facit [55] ideo cessare argumentum correlatorum, l. curatores, vbi gl. Cy. & alij, C. de interd. marit. l. si vbi Salic. C. de reclin. vend. l. as. in l. transfigere, col. 1. C. de trans. c. 2. &

in d.l. fi. nu. 12. Crot. in l. si constante, in 2. lectura, nu. 63. ff. sol. matr. de off. Ped. 140. nu. 7. Euerat. loco 76. col. 3. vers. praeiudicium tamen limita, Lane. Gall. d. q. 4. nu. 4. cum ergo diuersa in dicitur ratio, diuersum quoque ius esset statuendum, & non obstat, quod dictum est de ipsa successione, quia alibi diximus ius, & necessitatem alendi non regulari secundum formam successione, sed aliter quicquid tamen sit, ego arbitror veram esse conclusionem, quod pariformis sit praestatio, nam in patre minor est ratio consequendi à filio alimenta, quam sit in filio, quandoquidem filius nihil peccauit in sui generatione, pater autem contumodum sentit ex suo peccato, quod esse non debet.

Tertio principaliter limitatur nostra conclusio, ut procedat in filio, qui profudit, & dissipauit legitimam portionem sibi aliquando à patre assignatam, quia & si ille alendus sit, ut dixi suo loco: tamen non sunt secundum dignitatem, & qualitatem personae praestanda, sed tantum pro vitæ sustentatione, [56] & subleuanda necessitate: ita determinat Marcus Antonius Cuius in tra. 1. de legiti. in §. potest praeterea, num. 8. Lancello. Gallia. in ver. solidos, quæst. 6. num. 136. & licet præter suam opinionem nihil adducat, tamen potest confirmari, nam debentur potius tanquam elemosyna, quæ praestatur cuique pauperi, & egeno, quam ut alimenta, & illi dantur tanquam tertio extraneo, non tamquam filio, in elemosyna autem non attenditur dignitas, [57] nisi secundum distinctionem D. Thom. de qua dixi in titulo quib. debe. alimen. ergo idem erit seruandum in prodigo filio, facit etiam si illi pingua alimenta forent decernenda, daretur occasio delinquendi, & dispensandi portionem assignatam, & non est tantum vii filio fauendum, quod ceteris fiat iuria.

Quarto principaliter declaratur, non procedere in patre criminoso, vel bannito ex graui crimine quia quilibet à filio alendus sit, tam sufficit esse à filio ab extrema egresse subleuari, [58] Inec pro dignitate decernuntur ei alimenta, ita voluit Cord. in d. l. si quis à liberis, §. sed si filius, numero septuagesimo secundo, vers. hæc alimenta, allegat legem Regni: & facit quia [59] criminosi viri sunt egresse premeandi, l. bona fides, ff. de positi. l. ason in Authentici. res. quæ. num. 20. vbi Cur. lun. numer. 32. Coniunxit de legalat. Lancello. Gallia. in ver. solidos, quæst. 6. numer. 134. facit l. quisquis, Cad leg. Jul. maiest. confirmat ad propositum rationes in proxima limitatione adductæ quia alimenta illi tanquam extraneo exhibentur, non tanquam patri, & daretur occasio peccandi, & hæc sententia verior esset si necessitas patrem alendi proueneret à patria potestate, ut aliqui existimant, nam multis in casibus propter bannum pater amittit patriam potestatem, silem quoad ciuitatem, à [60] quæ pater est bannitus, Salicet. & Caste. in l. si de hæred. instit. in §. in l. Gallus, §. ille casus, ff. de libe. & post. hux. Alex. in l. si cum doctis, §. si pater, ff. sol. matrini. & de hac questione multa ponit Alex. Clemens. in tra. de patria potestate. c. vltimo, numero vigesimo secundo, & pluribus sequentibus: cessante enim iis casibus patria potestate, cessabit necessitas alendi secundum reuerentiam, & dignitatem patris: propter delictum enim releuatur filius ab eo onere patrem alendi, quod sibi incumberebat, quia ubi quis sua culpa incidit in egestatem, non est alendus, [61] ut de vxore erga virum ponit Bald. in consil. 478. numer. 2. volum. 5. Tiraq. in l. si inquam, in ver. bona, num. 5. C. de reuoc. donatio. Crau. in corollar. consilij pro genero, num. 39. & 42. ubi ait postponendam esse omnem æquitatem: cum ergo cesset obligatio proueniens

à patria potestate, & à reuerentia patri debita, remanet ea sola, quæ obliquitur quis Christiana pietate erga extraneum.

Quinto eidem ferme rationibus limitatur, ut non habeat locum in vxore, quæ incidit in pauperiem propter luxuriam, delictum vel aliam culpam, quia et debetur quidem [62] alimenta ex pietate per modum elemosynæ, sed non secundum familie dignitatem, & sui qualitatem, vti expresse concludit Lancello. Gallia. in d. q. 6. nu. 136. mouetur ex predictis omnibus fundamentis, nec non decisione Mar. Anton. Cuius, in d. c. ver. legitima.

Sexto ideo generaliter limitari potest, quandoque propria culpa quis deuenit ad egestatem, tunc enim non est habenda ratio anterioris dignitatis, [63] qui proprio delicto perdidit, vel obsecrauit, & hoc modo intelligi possunt, quæ supra diximus in principio non attendi antiquam dignitatem, sed presentem rei statum, quando sua culpa dignitatem perdidit.

Septimo generaliter quoque intellige, quod præstentur alimenta pro dignitate alimentandi, si in qui alimta diues sit, quod pingua eo modo possit alimta præbere: secus, si eius facultates sufficiant solum pro tollenda necessitate, quia in plus non tenetur, cum enim de vno [64] disputamus, cetera præsupponuntur habita §. in extraneis, Instituit. de rer. qualita. & differ. nemo enim dat [65] quod non habet, c. quomodo, dist. 11. c. 4. l. si filius. C. de donatio. Deci. in l. nemo plus iuris, num. 2. ff. de regu. iur. & prima charitas incipit à seipso, [66] l. præf. C. de seru. & aqua, & nemo tenetur seipsum spoliare, ut alium vestiat, & diximus supra in tit. quibus ex caus. alimen. denegari possit, quod pater & alij, qui alere tenentur, ab eo onere eximuntur, si facultates non suppetant pro omnibus, & sicuti eximuntur in totum, quando facultates deficiunt in totum, ita eximuntur in parte quod pro parte deficiunt: est enim eadem ratio [67] partis quo ad partem, quæ est totius, quod totum, l. que de tota, ff. de rei vendi. Euerardus in loco de toto ad partem.

[68] Octauo non attenditur dignitas alimentarij, quando alimenta pluribus coniunctim relinquuntur: tunc enim ea sunt æqualiter singulis præstanda, ut voluit Innoc. in c. omnes, numer. 4. de constit. per textum ibi, qui loquitur de distributione portionum inter canonicos, sequitur Hosti. in ver. co. requies. Io. And. in Nou. in fin. Auct. numer. 4. Imol. numer. 22. But. in fi. Bald. numer. 8. Abb. numer. 9. Barbat. numer. 49. & Felin. numer. 32. Bald. Ange. Roma. & Florian. in l. si partem, ff. de seru. rustic. prædico. hanc etiam partem probauit Cepo. Bertach. & Lamber. quos omnes citat Cordub. in l. si quis à liberis §. sed si filius, numer. 55. ff. de liber. agnosce. vbi contrarium tenentes citat Abba. Florian. Deci. & Contrarius, probaque distinctionem Bertachi, qui volebat, ut procederet, quid do omnes alimentandi erant paris gradus: secus autem si inæqualis, ipse vero Cordub. distinguit, aut alimenta pluribus relinquuntur vnicui corpus re-presentantibus, & tunc omnibus dari debent æqualia alimenta: aut pluribus aut singulis præstantur, & tunc habetur ratio conditionis cuiusque ipsorum, ratio est secundum eam, quia canonici coniuncti sunt coniunctione ciuili, l. vterum, in princip. & §. si cum tres, ff. pro soc. pari ergo modo alendi sunt, non dispari, & intelligitur, in dict. c. cum omnes, attestans qui predictis aduersari videbatur in l. sed est quid iustificauerit, §. sufficienter, ff. de usufructu, vult, quod loquatur quando alimenta pluribus, ut singulis.

Bero, in consil. 48. num. 10. volum. 2. ubi infert ad relictum habitationis, [7] quod est pars alimentorum, & vult, quod intelligatur prout confueverat testator, & dicit text. in l. si feruus plurium, §. vlt. ff. de legat. quod in explicanda voluntate spectanda est patrisfamilias [8] consuetudo, nummis. ff. de leg. 3. & qui facit secundum testatoris consuetudinem, dicitur facere secundum eius voluntatem, & contra, Bartol. in l. no-men, §. primo, numer. 2. ff. de leg. 3. facit l. i. & l. si quis vinum, ff. de vino, tritic. oleo lega. & dicit Alciac. in l. r. numer. 47. ff. de iurisdic. omni. iudic. q. 100 vltus [9] patrisfamilias declarat eius voluntatem, Zaf. in consil. 2. nume. 2. volum. 2. Simon de Pretis in tractat. de interpretat. vltim. volum. 2. lib. 1. interpretatio. 2. dubit. 2. solut. 9. nu. 2. Mantie de coniect. vltim. volum. lib. 6. tit. 9. nu. 1.

[10] Quod si testator diuersimode seruauit, ea consuetudo erit attendenda, quam vltimo locotenit, vt est text. de alimentis loquens in l. Mela. §. 1. ff. de aliment. & cibar. lega. Simon lib. 4. dubita. 11. numer. 48. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 6. numer. 38. & est regulare in omnibus, quod vitima obseruetur, [11] Alexan. in consil. 5. colum. fin. volum. 5. consil. 223. colum. 2. volum. 2. Deci. in l. semper in stipulationibus, numer. 8. vbi Cagnol. num. 11. ff. de regul. iur. Felin. c. cum accessissent, numer. 31. de constitutio. Chafsan. in consil. 10. numer. 7. Natta in consil. 367. numero 18.

[12] Consuetudo item regionis inspicitur, quando deicit patrisfamilias specialis vsus, d. l. quod si nolit, §. qui alidua. cum multis apud Gabriel. d. conclus. 1. per totam. Mantie. d. lib. 6. tit. 8. per totum. Simon de Pretis d. solut. 9. num. 2. Nattam consil. 195. nume. 3. Caph. in con. 328. nu. 43. Decium Becium in con. 101. numero quadragesimo octauo, & in predictis locis Mantie & Simon declarant, quando testatoris, vel etiam regionis consuetudo non sit attendenda.

Possit etiam qualitas alimentorum colligi ex familiaris ipsius testatoris consuetudine: sed quia inter Doctores maxima est controversia, an, & quibus casibus vna familia possit inducere [13] consuetudine, ideo vide late apud Gabriel. d. lib. 6. tit. de consuetud. conclus. 5. per totam Mantie. dicit. tit. num. 8. & quod in alimentis prestandis attendatur consuetudo, voluit etiam Castren. in consil. 437. numero secundum, volum. 2. ubi ait, quod alimenta ab hospitali no uiter de ordine testatoris erecto prestanda [14] sunt secundum consuetudinem aliorum hospitalium: subdens quod si talis consuetudo probari non potest, media via est eligenda, & secundum eam fiet prastatio, & consuetudinem attendi voluit quoque Cordub. in l. si quis a liberis, §. non tantum. numer. 18. ff. de liber. agnoscent. Natta in consil. 387. numer. 11. vbi ait, non taxari a iudice alimenta, [15] quando relicta sunt eo modo quo solitus erat testator prastare, Crauet. consil. 189. num. 10.

SVMMARIA.

1. Vxor alimenta prastantur secundum quantitatem reddituum dotis.
2. Alimenta non restringuntur ad redditus dotis.
3. Vxor qua magnam uult dotem, pinguius alitur quam ea, que paruum habuit.
4. Filia dotata interim dum nubis alii debet secundum quantitatem dotis.
5. Frater tenetur sororem datam alere etiam de proprio, donec nubis, si uxor dotis non sufficiunt.
6. Vidua intra annum luctus alii debet secundum redditus dotis, & donationis propter nuptias.

7. Marito qui moram passus est in solutione dotis, taxantur alimenta secundum alius quantitatem.
8. Maritus moram passus consequitur alimenta habito rei soluto ad id, quod impendit circa alimenta uxori.
9. Maritus non consequitur interesse dotis non solute, si non solumina onera matrimonij.
10. Maritus interesse dotis non solute consequitur etiam ultra quam fecerat onera matrimonij.
11. Cordub. in l. si quis a liberis, §. si quis ex his, nu. 58. ff. de liber. agnoscent. reprobatur.

QVÆSTIO XX.

Vxor alimenta prastanda sunt secundum quantitatem, [1] & reddituum dotis, ita in vxore voluit l. ex anno. ff. de donat. inter virum & vxorem, ubi immodicum iudicator, quod est supra vires, l. si cum dotem. §. si autem in seculissimo, l. solu. matrimonio. ubi vxor a marito destituta alii mandatur secundum dotis quantitatem, Spec. in tit. de dot. post diuor. relictur. §. formatis, numero decimo quinto, ubi tamen dicit non solum secundum dotis quantitatem, sed etiam secundum conditionem alendam esse vxorem, Bartol. in dict. §. si autem in seculissimo, numero quinto, ubi post Jacob. de Arct. dicit attendi non quantitatem dotis, sed redditum, & ex ea percipi potest, Abb. in c. ex literis, numer. 3. de diuor. ubi loquitur, donec pendet accusatio de adulterio, & quando alitur extra domum, & inquit procedere quando habet dotem, aliis tenetur alere de proprio, de quo dixi late in titulo quibus, & a quibus debeant alimenta, nam quod dicitur alimenta regulari secundum quantitatem dotis, intelligitur ad commodum vxoris, [2] non quia ex dote restringi debeant alimenta, si vir diues sit, & illius conditio pinguiora exigat alimenta, idem Abb. in c. salubriter, in c. 1. de vsur. ubi ait, quod dicimus vxorem alii secundum quantitatem dotis, intelligi tamen capitale consumatur, & subdit, quod commodius & honorabilius alenda est vxor, que [3] magnam dotem porauit, quam que paruum: id quod repetit additio Abb. in c. accedens, in fin. de procurat. Salicet. in l. quod in vxorem, numero primo. C. de negot. gest. ubi declarat alimenta sumi ex eo, quod ex dote redigitur, Alexand. in dicto. §. si autem in seculissimo, numero septimo. Campg. de dot. in secunda parte. question. quinquagesima tertis, & dicit Lupus in Rubric. de donat. inter virum & vxorem, §. 11. in fin. quod ubi fructus dotis multum exuberant, tunc vxor melius, & honorabilius est tractanda, Cordub. in l. si quis a liberis, §. si quis ex his, num. 20. ff. de liber. agnoscent. intelligendum est autem quando sufficiunt dotis fructus, quia tunc pinguius, vel tenuius alitur, sed ubi non sufficiunt prastanda sunt nihilominus alimenta a marito, secundum ea, que in d. titulo posui.

Secundo idem est in filia, cui relicta fuit dos, nam cum illa interim alenda sit, vt eo loco dixi, alimenta prastanda sunt secundum dotis [4] quantitatem, vt est premissus textus in l. cum vnus, §. final. ff. de aliment. & cibar. lega. ubi gloss. dicit procedere hoc ex coniecturata voluntate testatoris, qui videtur filiam eo modo dilexisse circa alimenta, quo dilexit in dote, & loquitur textus ille, quando alimenta fuerunt expresse relicta arbitrio boni viri prastanda, sequitur Bartolus ibi subdens, quod pro credit quando sufficiunt vires dotis, alias frater [5] supplere tenetur de proprio, & inquit Roman. in singular. 328. quod ibi est casus singularis in quo statuantur alimenta secundum qualitatem personarum, & quantitatem patrimonij.

monij, Cuiusque in tract. de dote, in 2. par. quest. 64. & rationem ponit Bald. in consil. 58. numero septimo, volum. 1. quia quando dos est causa realis alimentorum, tunc alimenta succedunt loco eiusdem interitus, proinde prestanda sunt pro mensura dotis, non secundum quantitatem patrimonij, cum hac sententia transit quoque Crauet. in consil. 189. numero nono, ubi dicit non esse convenientes, quod alimenta simplici er, & parè debita regulerentur secundum dotem conditionaliter relicta, & si eum textum vidisset Capra in consil. 72. numero 9. non dixisset deberi secundum qualitatem personarum, & quantitatem patrimonij.

[6] Tercio procedunt præmissa etiam in vidua, cui prestanda sunt alimenta secundum quantitatem dotis, & donationis propter nuptias intra annum luctus dum sit dotis restituta, vt probat Bald. in dict. consil. 58. item 7. v. lumen. 2. ubi expresse loquitur in vidua dicens, quod alimenta secundum quantitatem dotis, & donationis propter nuptias, & de vidua loquitur quoque Crauet. in dict. consil. 189. qui id tenet, quod alimenta illi prestanda etiam post annum luctus, dum heredes mariti sunt in mora soluendi dotes.

[7] Quarto eodem modo alimenta prestanda sunt marito, qui mortui passus est in dotis solutione, quia ea secundum quantitatem promissæ dotis taxantur, vt in vidua dixit Crauet. d. consil. 189. secundum notata in l. infidam. §. vltas. ff. solut. matri. ponit Capra in consil. 1405. numero 3. ubi tamen dicit aduertendum, quod si fundus inestimatus fuit in dotem assignatus, non habetur ratio valoris, sed redditus, in quo licet ipse nihil alleget, adduci tamen possunt Doctores supracitati in principio huius questionis, qui dicunt non ipsam dotem spectandam, sed dotis redditus, id est cum fundus inestimatus sit dotalis, præstari debent alimenta secundum redditum, pro quo facit etiam quod dicunt Doctores in ea questione, an alimenta ex fructibus, vel proprietate danda sint, dum volunt non attendi valorem palatii, vel turris. Baldus autem in consil. 94. volumine primo, dicit post Rayn. de Forziu. Iacob. de Rau. & Pet. quod alimenta loco interesse marito moram passio prestanda sunt iuxta morem regionis, & respondentiam onerum matrimonij, catenus, quatenus de dote soluendum est, & sic proportionabiliter, & hac opinionem subdit esse multum æquam, concludens ideo quod iudex debeat arbitrari consideratis oneribus matrimonij, quantitate dotis, & regionis consuetudine, & Cephalin consil. 270. numero 52. dicit post Alex. quem citat quod marito soluntur alimenta secundum quantitatem dotis promissæ.

At alij voluere quod interesse mariti consideretur non habita ratione ad dotem, nec ad alia, sed quantum ipse circa [8] alimenta vxoris impendit, ita vult Castren. in l. infidam. §. vltas. ff. solut. matrimoni. quem sequitur Alexand. in consil. 221. numero octauo, volum. 2. Dec. in consil. 89. numero 22. Cagnol. in l. eorabit. numero 43. Cde action. empt. & ibi Io. Bapt. Lupus commenta. 1. §. 4. numero 77. Plot. in tract. de lit. tur. §. 11. numero 18. ubi dicit esse communem opinionem, quod maritus catenus exigit vltas dotales, quatenus impendit in oneribus matrimonij ferendis, & non vltra est verum, quod multi ex citatis ab eo non loquantur de taxato interesse, & hoc etiam placuit Cordub. in d. l. si quis a liberis. §. ex his, nu. 58. ff. de liber. agnoscen. ubi allegat Lupum, & Caietan. dicens interesse illi eo consilire, quod sustinuit onera matrimonij, & subdit non considerari lucrum cessans, aliter autem mariti interesse considerant Moder. Gal. tracta. de vlt. numero 525. & examinat Lup. in c. per

veltras, in 3. notab. §. 8. num. 2. & sequet. ea mihi vterior semper visa est opinio, quod alimenta taxentur secundum quantitatem dotis, id est, quantum maritus ex dote percepisset, siue exercendo mercatariam, siue emendo prædia si dos in tempore soluta fuisset, quia vt dicunt Doctores cap. subliter, nihil noui aut specialis induxit, cum semper interesse peti possit, etiam à non solito negociari, vt ponunt Doctores, in l. vnica. Cde senten. que pro eo. quod inter. Sed intelligi debet catenus, quatenus ipse impendat in onera matrimonij, id est ne vltra petat quam impenderit, aliis enim si peteret vltra quam impendisset non deberetur. hinc gloss. Barto. Alexan. & alij in l. si ab hostibus. §. si vir vxorem, ff. solut. matrimoni. l. si ab hostibus. §. si maritus non sustinet onera matrimonij, non potest agere ad fructus dotis, vel ad interesse, Abb. in consil. septuagesimo nono, numero secundo, volum. 2. Martin. singul. 264. Plot. in dict. tracta. de in litur. §. 11. numero decimo quarto. Ioan. Bapt. Lup. d. commenta. 1. §. 4. numero 78. quod est verissimum quando non sustinet onera matrimonij, at si ea sustinet non potest vltra onera petere, etiam si redditus dotis excedat, sed hoc vitium est etiam intelligendum si petat tantquam alimenta, at si petat tantquam simplex interesse lucri cessantis, vel damni aliunde emergentis, quoniam ex eo quod matrimonij onera sustinuerit, illud [10] consequitur etiam si matrimonij onera excedat, Bald. Nouell. in tractat. de part. 7. in 3. specia. columna secunda, versic. sed tunc succedit, & hanc dicit communem opinionem Legistarum, & Canonistarum, Plot. in dicto §. 11. numero vigesimo primo, alios citat Ioan. Bapt. Lup. d. §. 4. numero septuagesimo nono, in fin. vers. putauerim equidem, aque ita vltas. modum deducendi tale interesse in actu practico, nota quod plurimum refert qualiter petatur, si nempe petat maritus tantquam alimenta vxori præstita, & ratione onerum matrimonij, non poterit excedere quantitatem onerum, verò petat tantquam simplex interesse siue lucrum cessantis, siue damni emergentis aliunde quoniam ab ipso matrimonio datur exccus, in quo casum est [11] Cordub. in d. l. si quis, nu. 58. ubi ait non attendi in marito lucri cessantis interesse, quod est falsum, & communiter ab omnibus reprobatur.

SVMMARIA.

1. Testi non debentur expensæ ante discessum si pars vult pro se successu eas solvere.
2. Testi alimenta debentur secundum arbitrium iudicis.
3. Testi alimenta debentur moderata, non delicta.
4. Testi alimenta debentur eo modo quo recipiunt in domo propria.
5. Testi alimenta debentur pro accessu, recessu, & pro tempore moræ.
6. Testi pinguiora dantur alimentis, quando vtrique pars illum producit.
7. Testi dantur etiam equi vultu si condicio illius exigat.
8. Testi exigunt velturam equi, etiam si usus sit proprius quando consueuerat illum locare.
9. Testi exigunt velturam equi etiam quando usus est proprius si pars erat equum condudenda.
10. Testi iudicia non dantur equis, sed debet pedesferi concedere.
11. Testi iudicio infirmo dari debet equus.
12. Testi cum mulierum dicunt expensæ fuisse solutas, restituitur quicquid receperunt vltra deitas quibus fuisse occupati.

QVÆSTIO XXI

TESTI productio fieri debent expensæ ut dixi in titulo, quibus & à quibus debeant alimen. & soli debent antequam testis arripat iter ad ferendum testimonium, ut dixi hoc eodem titulo, dum tractavi de tempore præstandi alimenta, quod tamen intelligendum est, nisi [1] pars velit per se, vel per suum ministrum successivè expensas exhibere, ut inquit Ioan. And. ad Specul. §. qualiter, numero decimotertio, in fin. eiusmodi autem expensæ non taxantur, secundum testis aut partis [2] voluntatem sed arbitrio iudicis, secundum Philipp. Franch. in c. statutum. §. pro ferendo, de rescript. in 6. quem ad hoc citat Crot. siue Pet. de Moncad. in tract. de testibus, numer. 406. vers. & & scias, sed Franch. hoc non dicit, verum Doctores omnes inquirunt per iudicem taxandas esse, ut per Cynum Bald. Salicet. & alios. C. de testibus, dixi in locis supra citatis, debent autem testi ministrari alimenta [3] non delicata, sed moderata, c. de sequestr. poss. l. inter quos, §. fin. ff. de damn. infect. ita declarat Archidia. in dict. c. statutum, colum. antepen. in versic. prouisurus, ubi subdit, tales esse præstandas quales in sua domo facere [4] solet. l. fed. & hereditas. ff. ad exhibend. l. fed. & simile. §. si alium. ff. de petition. heredi. & alimenta danda sunt non solum pro accessu, sed etiam pro recessu, [5] & pro tempore quo stat occupatus in loco pro testimonio ferendo, Franch. in dict. §. pro ferendo, in princip. ubi inquit intelligi hoc modo textum in l. quoniam liberi, C. de testibus allegat etiam id quod dicimus de securitate alicui concessa, quæ intelligitur eundo stando, & redeundo sequitur Moncad. dict. numero 406. versic. secundo vero casu, Graua. ad Pract. Vest. lib. 6. cap. vitim, numero decimoquinto, & quando utraque pars producit, quia tunc utraque tenetur contribuere, [6] danda sunt testis pinguiora alimenta, argumento l. fed. & si lege, §. quod d. ff. de petition. heredi. Bald. in l. eos, §. 1. in fin. C. de appellat. Moncad. dict. nu. 406. & si fert testis conditio dabitur etiam equi vectura, [7] l. idemque, §. item Labeo, ff. mand. ponit Ioan. And. ad Spec. d. §. qualiter, nu. 1. sequitur Franch. d. §. pro ferendo, colum. in fin. Imol. Ioan. And. loco prædicto vult hoc procedere etiam si proprio [8] equo fuisset usus, quando illum consueverat locare, l. si verò non, §. si mihi, ff. mand. imò ait idem esse quando testis non consueverat locare, sed producens [9] erat omnino conducturus alium, argumento l. & in contraria, ff. de vsur. sequitur per omnia Franch. & Moncad. locis relatis: rultico autem testi non est prouidendum de equo, quia suæ conditioni non conuenit, & pedester debet incedere [10] ut inquit Moncad. numer. 407. & quod equi vectura danda sit testis nobili, voluerunt Bald. & alij in d. l. quoniam liberi, in principi. quod autem de rultico, & ignobili, intelligi si sanus sit quod si sit infirmus, [11] vel aliter ire non potest quam equester, tunc equum dandum existimo, Bald. in l. solent, §. fin. circa principium. ff. de offic. proconf. Salicet. qui loquitur in teste, in d. l. quoniam liberi, sequitur Marf. in rubr. C. de probat. nu. 15. attendi enim debet qualitas personæ, & non minus conuenit agroto equus, quam nobili.

Eiusmodi autem alimenta consequitur testis pro eo tantum tempore quo fuit occupatus in ferendo testimonium, non ultra, & ideo si pars à principio conueniendo cum teste soluit expensas [12] decem dierum, & examen breviori tempore perfectum est, repetit pars quod ultra illud tempus persoluit, secundum Ioan. Andr. ad Spec. d. §. qualiter, Moncad. d. nu.

410. post Castr. d. l. quoniam liberi, allegat in simili, quod de dilacione concessa dicunt Doctores, quæ non prodest parti si actus propter quem fuit concessa breviori tempore fuit expeditus, plures questiones circa testes ponit Moncad. loco prædicto, sed quia non pertinent ad institutum nostrum omisito, eam tantummodo infra examinaturus, an testis deducat quantum domi aliis impendisset, de quo tam respectu testis, quam aliorum separatocapite tractabo.

SVM MARIA.

- 1 Episcopo visitanti ex necessitate officij, non ministrantur alimenta.
- 2 Virtualium appellatione venit equus, potus, vestis, & instratum.
- 3 Visitator si solui vecturas equorum, vel equo pro visitatione, non repetit.
- 4 Visitator debet moderata sumere alimenta in visitatione, & non gravare rectores ecclesiarum.
- 5 Visitator non ita debet rectores ecclesiarum gravare quod egant quotidiani alimentis.
- 6 Episcopus visitando tenetur impendere de proprio, quando rector ecclesie est pauper, & ecclesia indiget.
- 7 Clerici pauperes non sunt gravandi in procuracione exhibenda.
- 8 Visitator non debet uno in loco morari ultra unum diem.
- 9 Episcopus visitator in eadem Civitate ali debet à rectore ecclesie etiam si facta visitatione possit recipere in domum suam.
- 10 Visitatoribus Apostolicis, vel munitis providendum est de equis, & eorum vectura.
- 11 Delegato principis providendum est de equis, & vecturis quando exiit provinciam.
- 12 Militare nemo cogitur suis stipendiis.
- 13 Munera prohibentur, non autem sumptus necessarii.
- 14 Iudex priore debet sumptus necessarios, non delicatos.
- 15 Iudici alimenta dantur qualia sibi parare consuevit in domo sua.

QVÆSTIO XXII

VISITATORIBUS deputatis ad ecclesiarum visitationem, ut sunt episcopi, qui ex iniuncto sibi munere ad hoc tenentur, alia expensæ ab ecclesiis non est ministranda [1] præter virtualia, ut est text. in c. §. procuraciones, de censibus, in 6. ubi expresse inhibetur episcopo, & archiepiscopo suisque familiaribus, ne quid in pecunia recipiant etiam pro labore ab ecclesia visitata. prohibet etiam ille tex. donaria exceptis esculentis, & poculentis, secundum Hostiens. Ioan. Andr. ibi, qui etiam disputant si liceat accipere virtualia portanda de loco ad locum, & Ioan. Andr. loco prædicto, numero sexto, quem sequitur Franch. dicit quod virtualium appellatione [2] venit equus, potus, vestis, & instratum, quod an verum sit, dixi in titulo, quæ veniant appellatio alimentorum, & quia textus loquitur de virtualibus, inferunt Archidia. Innocent. & Ioan. Andr. quod si visitator in eundo, & redeundo, facit aliquas impensas, puta emendo equos, [3] vel soluendo eorum vecturas non repetit, quia hæc non intelliguntur nomine virtualium, idem volunt Doctores, in c. si Episcopus, ubi Butr. num. septimo, de offi. ordin. in 6. Franc. in dict. §. procuraciones, columna 1. in princip. & dicit Butr. loco prædicto, quod visitatoribus debentur solum diaria, quæ

que cibum & potum concernunt, non alia aduertat etiam visitator, quod alimenta recipiat moderata secundum facultates ecclesie, non autem eam vel rectorem [4] indebitè grauet, & vult textus in c. conquirentem, de offic. ordin. vbi quod non exigit ultra quam rectores ecclesiarum pensatis facultatibus poterit exhibere, Archidiaconus in dict. §. procuraciones, columna secunda, in princip. vbi quod habenda est ratio, ne egent, & non debent quotidianis alimentis [5] transgredi, argumento in condemnatione, de regularibus iur. in 6. & in c. cum Apollolus, & c. fopite, de censib. in 6. dicitur quod aduertere debent episcopi ne grauent ecclesias, ultra quam ferre possint earum facultates, sequitur Ioan. And. in d. §. procuraciones, quinimo Innocentius Hostien. Archidiaconus Ioan. And. & alij habi volunt, quod si ecclesia sit pauper [6] & rectores non habeant pro se ipsi, teneatur episcopus visitando sibi de proprio providere, quia habet ad hunc effectum redditus episcopales, & est text. in c. cum instantia, de censibus, vbi glossa notat quod clerici pauperes non debent [7] grauari in procuracione exhibenda, idem voluit glossa in c. procuraciones, eodem titulo, & vtrique in loco ponit Abb. & ad effectum ne visitatio sit nimis grauis, non debet visitator sine iusta causa moram trahere, vbi [8] in loco supra dicti vnum, c. inter cetera, 10. quæst. 3. Abb. in c. procuraciones, numero tertio de censib. In tantum autem necessarium præstare visitanti episcopo visitanti alimenta, quod id locum obinet etiam, quando visitat in propria ciuitate, vel loco sue residentie, quia & si tunc possit pro prandio, & cena domum se suam recipere, [9] tamen alendus est ab ecclesia, c. venerabili, vbi glossa de censibus, vbi Abb. numer. 2. dicit esse mentem tenendum, quia datum expensa procuracionis in signum subiectionis, vel etiam ratione officij, proinde non attenditur quod possit expediri visitatione domum redire.

Quod vero dictum est sola victualia deberi visitantibus ecclesie, procedit in Episcopo, vel Archiepiscopo visitante proprias ecclesias, aliud tamen est in Legatis, vel Nuntiis apostolicis, qui mittuntur ad visitandum alienas ecclesias: illis enim [10] de victuri equorum, & aliis prouidendum, ita Innocentius in dict. c. procuraciones, de censibus: quem sic intelligit præmissis declarando Abb. ibi, numer. 4. ratio autem diuersitatis est in promptu. Nam episcopus habet redditus proprios, qui sibi fuerunt assignati cum eo conuenerit, ideo visitando exequitur munus sibi ex necessitate officij iniunctum, vt Nuntius, vel alius apostolicus Delegatus alienum munus exequitur, ideo officium suum non debet sibi esse damnosum, & idem tenet Abb. in c. cum ab omni, numer. 13. de vita, & honestate clerici, vbi quod delegatus principis missus extra provinciam consequitur expensam alimentorum, & victurarum [11] ab eis ad quos mittitur, quia propriis sumptibus non tenetur proficisci extra provinciam, & nemo cogitur suis stipendiis militare [12] c. iam nunc, in fin. 23. q. 1. c. cum ex officio, de præscriptis, & muneribus non sumptibus [13] necessarii prohibentur, c. indices, 1. quæst. 1. plebiscito, si de officio præfidi, & in genere dixit Specul. in tit. de salar. in princip. quod quilibet iudex debet moderatos, non etiam delicatos sumptus [14] petere, c. de sequele, possesse, & quales consequitur facere [15] in verbo nulla illius facta mentione retulit loquendo Archidiaconus in c. statutum, de re scriptis, in sexto.

SPMMARIA

1. Pater tenetur alimenta filijs aqualiter præstare non

2. vni pingui, alij vero pauci.
3. & qualitas seruari debet inter filios.
4. Pater presumitur filijs omnibus aqualiter prouidere.
5. Descendentibus quibus debetur legitima, non debet assignari pro alimentis minor quantitas, quam importet legitima.
6. Des succedendo loco alimentorum.
7. Monasterium quando alij filium ingressi tenetur tradere, quantum importat usufructus legitima.
8. Venti pregnantis datur vitulus, vellus, lectus, & alia omnia ad vitam necessaria.
9. Donatori alimenta præstanda, secundum quantitatem fructuum rei donata, vide ibi.
10. Donatori an pro valore rei donata, vel etiam ultra præstanda sui alimenta.
11. Donatarum tenetur ad antidota.
12. Donatarum præstat alimenta pro valore rei pro qualitate sua, & donatoris.
13. Patrono danti, qui nunc est pauper, pinguiora dantur alimenta, quam ei qui semper fuit pauper.
14. Ecclesia si est diues promittit patrono de integris alimentis non habet respectu ad uera d. nata.
15. Patronus alendus est secundum suam dignitatem a patrono diuite.
16. Ecclesia diues promittit omnibus patronis de alimentis necessariis.
17. Vniuersitas que habet patronatum in ecclesia, alenda est ab ipsa ecclesia si diues sit, & vniuersitas pauper.
18. Iudex ministrare tenetur officiali, quem secum duxit, omnem impensam necessariam in accessu, & recessu.
19. Salarium consuetum censetur promissum in condicione facta.
20. Index non tenetur de medicinis providere officiali, quem secum duxit.
21. Index officiali, quem secum duxit, alimenta præstat secundum illius dignitatem, & conditionem.
22. Index regulariter non tenetur alere officialem, quem secum duxit circumscripta consuetudine.
23. Medicina medica præstanda sunt a iudice officiali, cui debentur alimenta.
24. Index licet teneatur expensam recessus soluere suo officiali, salus tamen quando non vult domum redire sed alio.
25. Obligatio ad interesse succedendo loco obligationis facti, quando factum non potest præstari.
26. Frumentum qui tenetur vehere ad vnum locum, cogi non potest vehere ad alium.
27. Obligatus ad factum non soluit interesse, quando per alium fiat, cui erat implendum.
28. Obligatus ad factum præstat interesse, quando fuit in mora.
29. Implementis defectus opponi non potest ab eo qui nullum sentit damnum.
30. Subditus non tenetur domino operas præstare extra locum tacite contentum.
31. Opera promissa an possint cedi.
32. Potestas non tenetur, quando suis index fuit in itinere derobatus.
33. Obligatus alimenta præstare tanquam liberi, non tanquam serui.
34. Famulo vestimenta non præstatur, sed sola cibaria.
35. Medicina modici valoris præstatur famulo infirmo a domino secus in magnis.
36. Famulo an debeatur salarium pro tempore quo sit infirmus.

- 36 Seruus etiam commodato cibaria tantum debentur, non vestes.
- 37 Accusanti monasterium dantur moderate alimenta & expense.
- 38 Vteri accusanti matrimonium alimenta dantur secundum qualitatem uxoris & viri.
- 39 Monacho accusanti monasterium debentur expense necessarie tantum, non ultra.
- 40 Monacho expense debentur ad propinquendum, & prosequendum licet.
- 41 Alimenta debita sue pendente praestantur arbitrio iudicis.
- 42 Filio dantur alimenta secundum redditum totius patrimonij paterni, licet eius pars iaceat extra praesentiam.
- 43 Portio debita relinquenda est beneficiato, quando fructus primi anni debentur alique ex privilegio.
- 44 Portio congrua quando est taxanda, multa sunt consideranda.
- 45 Scholari pinguora alimenta sunt in studio quam dantur.
- 45 Scholari quando recta est impensa studij, quid imporetur videat.

QVÆSTIO XXIII.

QUA vero difficile esset, & inane singulis capitulis singulas personas prosequi, non ab re tuturum duxi si plures personas vnicò capitulo amplectar, & primo filijs alimenta [1] sunt equaliter, non autem differenter praestantur, ut voluit Cister de primogenito lib. 3. num. 7. Cordub. In filiis quis à liberis, in princip. num. 20. de liber. agnoscen. dixi in princip. huius particulae, vbi limitavi in primogenito, & ratio conclusionis nostrae est, quia [2] inter filios seruanda est equalitas, l. si maior, in fin. C. commun. diuid. l. cum pater, §. cuius, ff. de leg. 2. l. inter filios, C. famil. ercif. l. fin. C. commun. vtriusque iadid. ut liberis, in princip. C. de collatio. §. illud quoque, in Authentic. de nuptial. l. in illud, in princip. C. de collatio. & pater ideo praesumitur filiis [3] aequaliter prouidere dict. l. cum pater, §. cuius, Bald. in Authentic. ex testamento, C. de collatio. gloss. in §. non solum, & §. quod autem, in veris. ignorabat, in fin. de legat. & dicit Angelus in dict. §. illud quoque, quod pater non debet ex filiis vnum facere legitimum, & alium bastardum & pro aequalitate seruanda, multa specialia fuerunt à iure inducta.

Secundo filiis, & nepotibus aliisque personis, quibus debetur legitima, non est loco alimentorum minor [4] quantitas assignanda, quam importet legitima, ut voluisse Deci. in cons. 180. & sequa. dicit Valque de successio. creatio. lib. 3. §. 2. num. 7. numer. 137. sequitur Cordub. in dict. l. si quis à liberis, §. si mater, n. 57. ff. de liber. agnoscen. est verum quod Dec. non loquitur in alimentis, sed in dote: verum valet argumentum, quia dos [5] succedit loco alimentorum, §. prohibemus, in Authen. de trien. & semise.

Tercio, quia monasterium tenetur alere filios ingressi, ut dixi suo loco, eo casu monasterium filiis non praestabit minus, quam sit vilius fructus [6] legitime, ut voluit Cord. in d. l. si quis à liberis, §. item rescriptum, num. 13. ff. de liber. agnoscen. vbi allegat Dec. d. cons. 180. & sequenti, atque ita mouetur ratio de qua supra dictum est in proximo casu.

Quarto ventri praegnantis curator datus hereditari prouidere debet de victu, vestitu, & lecto [7] in quaeualis sine quibus sustineri non potest, ut est text. in l. i. §. mulier autem, ff. de vent. in posses. mitten. & in l. curator, ff. eodem tit. vbi dicit procedere etiam do-

tem habere, vel alimenta consequi posset, quia ea alimenta, non tam mulieri quam ei qui gellat in vtero praestari videntur.

Quinto donatori à donatario alimenta ministranda sunt, secundum quantitatem fructuum rei donatae, [8] Salicet, in l. fin. ver. opinio huius gloss. C. de reuoc. donatio. vbi ait quod donatarius tenetur vique ad fructum rei donatae concurrentem quantitatem ex aequitate, quia alias ingratum esset Ripa ibi numero centesimo sexagesimo quarto, in fi. vbi dicit quod si teneretur alere de proprio donatio posset esse damnosa, inquit tamen habendam esse rationem aetatis, quia si donator senex sit tenetur donatarius de proprio supplere si computatis fructibus rei donatae aliquid deest ad perfectam alimentorum praestacionem, nam supputatis fructibus secundam dispositionem Lib. hereditatum, ff. ad leg. Falcid. non potest dici, quod hereditas sit damnosa, haec tamen [9] opinio mihi non placet, quia certum est, quod talis donatarius [10] tenetur ad antiodora, l. sed si. l. §. consuluit, ff. de petition. heredi. at ea obligatio non extinguitur, cum donatarius id tantum reddit quod à donante recepit: non enim dare videtur, cum acceptum restituit, tenetur ergo supplere de proprio tantum quantum impotat quod recepit, & non est curandum, quod hoc modo donatio possit esse damnosa: id enim tanquam contingens per accidens, & non ordinatum à principio, non est habendum in consideratione. inspicendum est enim rerum status, quando actus fit, & secundum illum consideramus, an donatio sit damnosa, non autem attendimus quod ex post contingit praeter hominum spem, ideo non est rationabilis illa consideratio aetatis, quia post Corn. facit Ripa, in loco praesallegato, bene fateor quod in hoc versari debet iudicis arbitrium in taxando quantitatem alimentorum, ne forte pro modica teneatur re donata donatarius in donatoris alimenta multum impendere vtrius rei donatae fructus, & valorem, ideo Clar. in tract. de donat. q. 1. numero tertio, dicit donatarium teneri ad alimenta [11] pro modo rei donatae, & facultatem vtriusque tam donantis, quam donatarii, & haec opinio est aequa, & rationabilis, neque donatarium remouens à pietate, neque cui deducens ad paupertatem, cogit ergo, sicut dicit S. lic. d. l. fin.

[12] Sexto patrono alimenta sunt diuersimodè praestanda. Nam si alius diues fuit, pinguiora dabitur, quam ei qui semper fuit pauper, non cogantur, 41 dist. gl. in c. nobis, de iure patron. Paul. de Citadin. tract. de iure patron. numer. 157. circa fin. in 6. part. artic. 3. & dicit supra hoc eodem titulo, & hoc casu si ecclesia sit diues, & suppetat ei facultates [13] deductis omnibus expensis necessariis prouidebit de integris alimentis, id est de cibo, potu, veste, lecto, habitatione, & aliis omnibus quae sub alimentorum vocabulo contineri docuimus suo loco, ita declarat Citadin. loco praedicto, licet dicat hanc questionem à Doctoribus minime tactam vidisse, subdens, quod etiam praestabit medicinas, & hoc modo intelligi debet gloss. in eadem quae, 16. quest. 7. dum inquit, ecclesiam diuitem alere [14] patronum pro sua dignitate, sequitur Abb. in c. nobis, num. 6. de iure patron. idem voluerunt Baldus, Abb. & Felin. in locis allegatis à Cordub. in d. l. si quis à liberis, §. solent, num. 4. & hoc intelligendum est, siue vnicus sit patronus, siue plures, quia ecclesia diues omnibus prouidebit [15] imò si patronatus sit penes vniuersitatem ecclesiae rectores alet, & eos qui vniuersitatem repraesentant, imò, quia totam etiam vniuersitatem li seriat [16] ecclesiae facultates, ut cõcludit Citad. d. art. 3. par. 6. n. 161. vbi

vbi in fi. subdit quod simplex Capellanus alit patronum, si abundanter capelle redditus, & eo loci Citadinus, multis recitat questiones, quæ apud eum videri poterant.

Septima Potestas, vel iudex, qui secum duxit aliquem officialem, teneatur præter victum necessarium nihil recipere, in l. i. Bartol. in l. super creandis, C. de iure fisci, lib. decimo, vbi tamen moxetur non quia iuris sit, sed quia sic induxit consuetudo, secundum quam officialis censetur conductus, argumentum l. domini prædiorum, de agric. & cen. lib. ii. idem enim est in salario, quia conductus quis [18] censetur sub consuetu salario, secundum Part. in l. ex empto, ff. loca & quod dictum est de officiali, sequitur Alexand. ibi in addit. ad Bartol. idem voluit Ias. in leg. si non sortem §. libertus, numer. 29. ff. de cond. indeb. Paris de Puteo in tracta. de syndica in versu potestas, numer. 6. folio mihi 240. teneatur autem Potestas iudici in conductu providere si infirmus sit, non de medicina, [19] sed de cibo qui conveniat ægrotanti, vt sunt pultes & similia, quia medicina non datur ad nutriendum, sed ad euacuandum, & Potestas non teneatur simpliciter ad alimenta, sed ad cibaria, ideo non etiam teneatur ad salarium medicorum, secundum Bartol. qui hæc omnia ponit in l. legatis, in fi. ff. de aliment. & ciba. legat. argumento l. diarias, cum ibi notat, ff. de aliment. & ciba. legat. & quod medicine minime debeantur teneatur etiam Imol. & Rom. in l. si cum dotem §. in autem in scissimmo, ff. solut. matrimo. alimenta autem præstat arbitrio boni viri, secundum conditionem iudicis [20] seu officialis, qui debentur, vt ponit Paris de Puteo, in loco supra citato, numer. 7. vbi dicit quod Potestas non debet eos in cibis tractare, vt heruatis, nec alere cibis rusticorum, sed honorifice, quia dat alimenta expensis communibus, non propriis, ideo dantur competentes secundum arbitrium iudicis, quod semper verificatur in alimentis.

Intellige autem hæc omnia, quando consuetudo disponit, quod officiali præstentur alimenta a Potestate, nam ea circumscripta non debentur, sed officiali [21] alit se ipsum, secundum Bartol. in l. si non sortem §. libertus, numer. 32. ff. de cond. indeb. vbi ait generaliter quemcumque videri conductum suo victu, & suis expensis, argumento l. suo victu, ff. de oper. liber. præcipue, quando constituitur salarium, vt ibi, sequitur etiam Ang. ibi & Alexand. numer. 13. qui loquitur, clare in officiali, & Ang. ideo dicit quod alios cautos facit si stipulatur alimenta, eandem sententiam probauit Rapha. in l. quod in vxore, C. de negot. gest. vbi ait, quod si tales officiales præstare officium non gratum, tunc potestas non teneatur dare eis victum, vel medicinas, sequitur Paris de Puteo, loco prædicto, in fin. Alexand. in d. leg. si cum dotem §. in autem in scissimmo, numero 6. verum autem iudicibus, Iason in dict. §. libertus, numer. 29.

Cum vero vel ex consuetudine vel ex pacto, & stipulatione alimenta iudici debentur, tunc quidquid Bartolus dixerit in d. l. libertus, ff. de aliment. & ciba. legat. si infirmus, præstari debent medicinas [22] quæ sunt modice impendæ, vt voluit Iaco. de A. re in d. l. si cum dotem §. in autem in scissimmo, vbi eum sequitur Bart. ibi contrarius, sequuntur Bald. Ang. & Call. ibi & idem voluerunt Cyn. & Bald. in l. quod in vxore, C. de negot. gest. Angel. in l. si seruus, in princip. ff. de verb. obligat. Alex. in d. l. in autem in scissimmo, numer. 5. & 6. vbi concordando con-

trarias opiniones dicit, quod debentur ex contentione partium, hæc partem probauit Paris de Puteo, in loco supracitato.

Item si iudex vel rector mollet domum redire, sed alium in locum se recipere, teneatur potestas ei refundere [23] id, quod pro eo impendisset in reditu, prout tenet Bartol. in consi. incip. rector quod ego non inueni, sed eum citat, & sequitur Par. de Puteo, d. ver. potestas, nu. 6. quia cum factum promissum non potest præstari, succedit [24] obligatio ad interesse, si quis ab alio, ff. de re iudic. l. i. ff. de act. empt. idem voluit addit. ad Bartol. in d. l. super creandis, sed in contrarium facit rex in l. 2. C. de privileg. do. Aug. lib. ii. vbi qui frumentum vehere vnum ad locum teneatur, ad alium egi non [25] possunt, est verum, quod Bart. ibi intelligit de alio longiori: ratio autem allegata a Bartol. in d. consi. & a Par. de Puteo, mihi non cõducitur, quia licet obligatus ad factum teneatur ad interesse, tamen hoc procedit, quando per eum factum quominus præstet promissum actum, secus, quando factum per [26] eum cum implendum erat, l. hæc venditio, in fin. princ. ff. de contrah. emptio. Iure ciuili, ff. de cõd. & demon. Bartol. in l. si qui arbitrat, numer. 2. ff. de verb. obligat. latè Menoch. in tracta. arbitrat. iudic. quest. 63. numer. 33. vbi dicitur conditionem haberi pro impleta, quando stat per eum cui implendum est, & tunc obligatus ad factum teneatur [27] ad interesse, quando est in mora, vt dicitur in l. si quis ab alio, ff. de re iudic. vbi Ias. & Bartol. in l. stipulatione non diuiduntur, numer. 30. & sequuntur alij, ff. de verb. obligat. non tamen dicitur in mora Potestas, quando iudex domum vult non redire, ideo non teneatur ad interesse, nisi dicamus, quod Potestas obicere non potest rectori quod domum non redeat, ex quo siue domum repetat, siue ad aliam ciuitatem se conserat, nullum oritur interesse Potestati, qui nõ granatur in plus, pro quo facit, quod voluit Bald. in consi. 127. volum. 2. dicens ecclesiam [28] non impitare defectum implementi, ex quo nullum sentit detrimentum, Decis. in consi. 80. numer. 2. Crau. in consi. 69. numer. 2. in fi. in contrarium tamen facit, quia subditus qui teneatur certas operas [29] licere domino extra locum tacite conuenit, Iacobin. in tracta. de Royd. numer. 7. argumento l. quod nisi, cum l. seq. ff. de oper. liber. item facit, quia obligatio Potestatis est limitata ratione personarum, & loci, ideo non potest extendi, videri tamen possunt, quæ ponit Bartol. in l. si non sortem, §. libertus, numer. 26. & 30. ff. de cond. indeb. Iacob. in d. tracta. in princip. vbi ponit, an opere promissæ [30] cedi possint alij, & cogatur debitor alij eas præstare: melius est tamen super decisione Bartoli cogitandum, nam penes me est dubia.

[31] Non etiam teneatur potestas si forte rector in itinere foret à latronibus derobatus vel aliud simile infortunium pateretur, vt ponit additio ad Bartol. in d. l. super creandis, vbi allegat Bald. quem tamen ego non inueni.

[32] Octavo obfidiis ministrantur alimenta, non tanquam famulis, & seruis, sed tanquam liberis personis arbitrio boni viri, vt inquit Bero. in consi. 160. numer. 16. volum. 3. allegat Bald. in l. 2. numer. 9. C. de patribus qui filios distat, qui tamen nihil loquitur de alimentis, sed dicit quod obfidiis sunt bene tractandi, & non cognentur seruire, allegat etiam Abb. & Imol. in c. 2. de pignor.

[33] Non omnia cibaria tantum præstanda sunt, vt dixi suo loco, non autem vestimentum, l. vestimentum, vbi gloss. ff. de precul. ponit Alex. in l. si cõdotem, §. in autem in scissimmo, numer. 6. ff. solut. ma-

trim. debentur item medicinar [34] modici valoris, quando infirmatur, & tenetur tunc dominus ad modicam impensam, non tamen ad magnam, Bartol. in d. §. fin. autem in fruisimo, in fin. mouetur ex notatis in leg. diuortio, §. impendia, ff. solut. matrim. iuncta l. 1. §. de impen. in reb. dotat. fact. idem voluit Bartol. in l. legat. §. nume. 2. ff. de alim. & cib. lega. vbi dicit generaliter esse verum, quod modica impensa fieri debet pro eo qui operatur, & cui debentur alimenta, sequitur Alexand. in d. §. fin. autem in fruisimo, numero 6. Barbat. in cap. de cleri. agrotan. Aufre. ad Capel. Tholo. decis. 268. in fi. Ange. de Clau. in Sum. in versu. familia, nume. 2. vbi tamen limitat non procedere, quando tractamus, an dominus teneatur per viam elemosynæ, quia tunc si concurrant alie qualitates dominus teneatur magnas etiam impensas facere, sed non tanquam dominus, hanc etiam opinionem tenuit Ioan. de Amic. in cons. 98. numero 13. vbi alios citat, dicens idem esse in aliofore. Ferret. in tract. de milita. infu. num. 17. & nouissime Bonacof. in tracta. de seru. & famul. quest. 103. post medium, versu. & dominus famulo, Apostol. ad Bart. in d. l. legatis, in fin. vbi etiam dicunt, quod famulo velis non est a domino prestanda. disputant etiam Doctores, an famulo infirmo debeatur salarium pro tempore infirmitatis. [35] sed & si id proximum sit nostro instituto, cum tamen propositum sit nihil omnino diuertendi, videre poteris Io. And. Butr. Imol. Barbat. & alios in c. 1. de cler. agrot. gloss. in l. 1. §. diuus, ff. de var. & extrordi. cognit. in l. pen. C. de condic. ob caus. Bart. in le. opera, §. de usufructu lega. Specul. in tit. de loca. §. postquam, versu. quid si mer. cenarius, Hostien. in Sum. de loca. §. quas actiones, versu. quid autem, Azo in Sum. eodem titulo Salicet. in leg. licet, C. loca. Barbat. in c. propter sterilitatem, numero 15. de loca. Bald. in l. fin. numero 9. C. de cond. in. portus, §. apum, num. 11. Instit. de rer. diuis. Bald. in l. liberti, num. 16. C. de ope. liber. Butr. Anch. & Imol. in d. c. propter sterilitatem, Alexander. ad Bartol. in leg. si vno, §. item cum quidam, ff. loca. Dec. in c. significatum, numero 7. de concef. præben. Caccia. lup. in leg. diem fincto, numero 66. ff. de offic. assc. vbi Cur. lun. numero 7. Cagno. numero 217. Capel. Tholo. qu. 339. vbi Aufre. idem Aufre. ad quest. 268. Gome. in tit. de loca. §. 3. ver. quarto infero, Didac. lib. 3. var. resol. c. 13. nume. 8. Sylua. consil. 28. nume. 23. Natta in consil. 129. nume. 1. Ferre. in tract. de milit. iustit. num. 116. Bonacof. d. tracta. de seru. & famu. quest. 103. & videtur magis communis opinio, quod pro eo tempore non debeatur salarium, & in prædictis locis Doctores multas similes questiones insculant.

[36] Decimo, huic proximum est, quod de seruio dicimus, qui etiam si commodatus sit, non omnia alimenta debentur, sed cibaria tantum, & medicinar infirmo si modicam impensam requirant, l. in reb. §. possunt, ff. commod. Alexand. d. §. fin. autem in fruisimo, n. 6. Apostol. ad Bart. in d. l. legatis, in fin. ff. de alimen. & cib. lega. & dixi supra in titulo, quibus debeant alimenta.

Vndecimo etiam accusantibus aliquando ministrantur alimenta, vt dixi quo loco: ea vero moderata esse debent, sicut & cetera [37] expensa, vt inquit Specul. in tit. de inquisitio. §. vltimo, in principi. vbi dicit monacho accusanti Abbatem dandas esse expensas moderatas si non habent aliunde, & ibi num. 3. dicit idem, quando accusatur matrimonium, quia ministrantur vxori [38] alimenta secundum facultates viri, & dignitatem, & glo. in c. ex parte, de accusat. dicit, quod monacho [39] accusanti illæ expensæ mini-

strandæ sunt, sine quibus causa finire non potest, idem Ioann. Andr. iniet ibi quod etiam litis expensæ debentur, sequitur Butr. in fine, & Felyn. colum. fin. versu. in gloss. finali. imo glo. illa vult quod expensæ [40] debeantur non solum ad prosequendum litem, sed etiam ad illam prosequendam, est tex. in ca. olim, de accusat. Lupus, in repet. capituli, per vestras, in ampliat. 28. num. 2. de donatio. inter virum, & vxorem, folio mihi 120.

[41] Duodecimo alimenta, quæ pendente lite præstantur, iuxta ea quæ supra dixi, arbitrio iudicis decernuntur, quia neque omnibus eadem debentur, neque potest de singulis statui certa lex, argumento [42] prima. in fin. ff. de iud. delib. ita tenet Rebuff. in consilia. reg. romo l. tit. de senten. prouis. in præfatio numero 30. vbi tamen subdit, quod iudex arbitratrur pro modo facultatum, argumento l. fin. C. de alien. lib. & secundum qualitatem ac conditionem personarum, l. cum alimenta, ff. de alimen. & cib. lega. Didac. practi. quest. c. 6. numero 7. vbi allegat Boer. & Masuer. qui tamen hoc non asserunt, vt infra attingam. idem tenuit Rebuff. in d. tit. de senten. prouiso. articulo 1. glossa 2. in fin. vbi ait pro alimentis pendente lite præstandum esse quantum moderato iudicis arbitrio fuerit æstimatum, & sunt verba text. in leg. fin. C. ord. cognitio. qui recitat etiam Simon de Pretis, de interpretatio. vltim. volunt. lib. 6. interpret. secunda, in principio, numero 8. Molin. in tracta. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 16. numero 47. vbi quatuor inquit consideranda à iudice, qualitates scilicet personarum, quantitatem fructuum, dubium litis euentum, & valorem rei in iudicio deductæ, & subdit pluries vidisse ita seruari, nouissime item Menoch. de præsumpt. libr. 1. præsumpt. 36. numero 35. Est verum, quod Masuer. in pract. in tit. de possessio. numero 27. tenet quod quarta pars fructuum eius de quo tractatur, præstanda sit, & euni simpliciter sequitur Boer. in decis. 324. columna 2. aduertendum tamen, quod si filius sit qui prouisionem petit, & bona extens, non solum quod sub iudice causæ, sed etiam in aliis locis, tunc fieri debet [43] prouisio habito respectu ad vniuersum patrimonium, quantum non totum eidem iudici subiiciatur secundum Rebuff. in d. art. 1. gl. 1. n. 3. vbi tamen dicit, quod iudices ita exacte non procedant.

Decimotertiò, cum aliqui ex privilegio, vel consuetudine competunt fructus beneficii, pro primo anno, quod fuit imperatrum, tunc debita [44] portio dimittenda est beneficiario, ex qua possit viuere, & que per extrauag. suscepti, de electi. in extrauag. Ioan. vigelimisecundis, taxantur ad dimidiam, sequitur Rebuff. de sen. prouisio. in præfatio. nume. 11. dicit committi arbitrio iudicis, qui pro qualitate personæ & valore beneficii taxat tertiam aut quartam partem, idem dicit in tracta. de cong. portio. num. 46. & nume. 61. ac sequenti, insinuatque consideranda [44] sunt in taxanda congrua portione vicarij, in primis quando necessitas victus, secundò qualitas personæ, vt scientia, & nobilitas, & alia quæ ipse persequitur, & n. 80. dicit qd ea portio taxatur ab trio iudicis, & aliquando est quarta, aliquando plus, quia certa doctrina dari non potest circa fructus necessarios ad sustentationem beneficii. subdit autem post Ioann. de Sela, quod hodie plus dandum est quam alias fiebat, quia carior est victus, & inspicit debet regionis consuetudo, & quæ hic de qualitate personarum dicta sunt, addi possunt ad ea quæ supra posui dum dixi alimenta præstari secundum conditionem, & dignitatem alimentandi.

Deci-

[45] Decimoquarto scholaris, cui alimenta debentur, prestanta sunt aliquanto pinguiora quam conferretur domi, quia ut dictum est, qualitas, & conditio alimentarii est spectanda, lfi cui, vbi Doctores, ff. de l. primo, & dixi supra, ita tenet Alcan. Clemens in tract. de patr. potest. eff. 17. num. 34. vbi ait minime sufficere si pater filio in studio agenti assignet quantum erat domi expensurus: debet enim considerata qualitate personæ excedere eam quantitatem, ex quo in studio scholaris incedit aliquanto ornatior. mouetur ex glossa in lfi de Juliano, §. proinde, in versu, quod dicitur, ff. ad Senatusconsultum Macedon. & subdit quod attenditur consuetudo personæ, cui relinquitur. Quando autem scholaris relinquitur expensa studij, quid hanc importet, [46] ponit Barto. in l. §. i. ff. de condit. & demonstrat vbi quod continetur quidquid occasione studij in libris, vel alio simili impenditur, & idem Barto. in lhis prædijs, §. fin. ff. de leg. tertio, dicit id quoque præstandum, quod in matricula impenditur, & que dicantur expensæ studij ponit Alexan. in consil. 77. n. 6. volu. 4. Rebuff. de priuilegijs scholar. priuileg. 133. Alcia. in lfi certis annis, in ver. annis. C. de præd. Cordub. in lfi quis à liberis, §. nō tantum, num. 38. ff. de liber. agnoscen. vbi subdit quod eo casu alimenta præstantur non in rebus, sed in estimatione, ut per eum. mihi vero cum à Domino Nicolao Patarlo aunculo magno legati forent libri omnes legales necessarij in studio, & ad studium, eff. legem scholaris Senatus huius patriæ, cui tunc præsidebat Roland. à Valle, & in quo assidebat, Marcus Anto. Natta limitauit legatum ad modicos libros, fauorabilem causam studiorum restringendo ne graueretur hæres, cui opulenta fuerat hereditas relicta non sine graui iniuria mei patris, cui ea hereditas ex omnium hominum opinione, & testatoris obligatione, patrique merito debebatur, si beneficiorum ratio quid apud ingratum animum potuisset.

SVMMARIA.

- Alimenta recipiens intelligitur non solum pro se sed etiam pro vxore.*
 2 *Stipulans alimenta pro se censetur etiam stipulari pro vxore.*
 3 *Vfus domus si relinquitur marito, poterit etiam vxor habitare.*
 4 *Opera vnius diuersa sunt ab operis alterius.*
 5 *Persona extrinsecus non intelligitur in stipulatione.*
 6 *Socer qui filium promissit & generum alere tenetur etiam nepotibus alimenta ministrare.*
 7 *Maritus tenetur non solum vxorem alere sed etiam pedissequam, & ancillam.*
 8 *Seruum alere debet, qui dominum alere promissit.*
 9 *Cedens bonis rebus alimenta pro se, & pro seruatore.*
 10 *Nobili cum debentur alimenta ea præstanda sunt etiam pro seruatore.*
 11 *Frater tenetur non solum fratri, sed fratri vxorem, & filios alere.*
 12 *Clerico depositus debentur alimenta non solum pro se sed etiam pro filijs.*
 13 *Alere aut exenti prouinciam prouidendum est etiam pro seruatore.*
 14 *Patrono pauperi tenetur ecclesia prouidere pro vxore, & filijs.*
 15 *Hospitale prouidet de alimentis rectori, & eius familia.*

16 *Hospitarius datur non solum cibarius, sed etiam vestimenta.*

QUESTIO XXIV.

IN ratione alimentorum veniunt non solum que legatario præstanta sunt, sed etiam que alijs personis sine quibus legatarius, vel etiam: tarius esse nō potest, ideo qui excipit sibi alimenta censetur etiam excipere [1] ea que pro vxore sunt necessaria, ut voluit glo. in cadmonere, in versu, partem, 33. quest. 2. mouetur ex eo text. vbi dicitur quod vxor est pars corporis viri, vir enim & vxor secundum dictum Euar. gelij dicantur duo in carne vna, & gloss. ibi dicit, idem in filiis, & seruitoribus pro quibus debentur alimenta, & quamuis glo. loquatur de eo qui remittit bona excipit vel retinet alimenta, Felin. tamen in c. 2. num. 3. de foro compet. dicit idem quando quis stipulatur alimenta [2] pro se, quia etiam in dispositionibus strictis concessa marito videntur concessa vxori. vnde si vñs [3] domus relinquitur marito gaudebit etiam vxor cum illo habitans, Læterum, in §. mulier, ff. de vsu, & habit. glo. in c. omnino, 32. dist. glo. autem in c. d. admonere, mouetur etiam per text. in c. studet, 50. dist. line. ff. ego non possum illi gloss. assentiri: nam quod dicitur de vsu domus relicto loco habet, quia alias, vel legatum esset inutile, vel induceretur separatio thori inter maritum, & vxorem, ut in l. 2. §. domus, ff. de vsu, & habit. vbi etiam cum familia licet habitare, nec aliter potest quis vti habitatione, secus est in alimentis, que commodum recipiunt diuisionem, & separationem, nam aliud sunt alimenta, que vni præstantur, aliud que alij, ut dicimus de [4] operis, in lfi non fortem, §. libertus, ff. de condit. ind. & quamuis vnum corpus efficiant vir & vxor, id est alio respectu quam respectu alimentorum, que enim à marito sumuntur nihil cōferunt ad sustentationem vxoris, nec e contra, sed id intelligitur, quoad dilectionem, & id multo magis procedit quando maritus stipulatur alimenta pro, nam in stipulatione [5] non intelligitur persona extrinsecus, l. quidquid alitringenda, ff. de verbor. oblig. vbi etiam omisum habetur pro omisso, pro gl. tamen & Felin. facit quod Gramma. in decisio. 101. num. 102. vbi inquit quod socer qui promissit filiam [6] & generum alere, tenetur etiam nepotibus alimenta præstare, per lfi Stichum, §. i. vbi gloss. ff. de verbor. oblig. sed illud repræhendit Cordub. in lfi quis à liberis, §. non tantum, num. 66. ff. de liber. agnoscen. quia nemo tenetur præstare vltra quam promissit, lfi quis in conscribendo, C. de paci. limitat tamen quando gener non haberet aliunde, & ipse facultatibus abundaret, tunc etenim non vigore commissionis tenetur, sed legis dispositionis de qua alias dixi.

Item ex ratione, quia maritus vxorem alere tenetur, ea ipsa cogitur ancillis [7] sed pedissequis præstare sine quibus vxor stare non potest inspecta familiaritate, & facultatum qualitate. ita glo. in Authent. de eligen. secum. nub. §. fin. in verbo, onera, vbi Barto. dicit esse perpetuo menti tenendum quod vir qui tenetur vxorem alere tenetur etiam præstare alimenta seruientibus illi inspecta qualitate personarum, & facultatum, & inferat eos omnes, qui ex quauis causa tenentur alimenta præstare, Ioann. Lup. in rubrica de donatio. inter vir. & vxor. in §. 68. numero 6. & in c. per vestras, in 3. notab. §. i. columna 3. versicul. in quibus quidem oneribus, fol. 33. Cordub. in d. lfi quis à liberis, §. i. quis ex his, num. 25. ff. de lib. agnoscen. vbi addit Lambertin. Boer. & Emilia. Casuale, de usufruct. mulie. relic. nuru. 27. Gramma. dec. 1

103. num. 29. intellige tamen secundum quantitatem dotis, vt diximus paulo supra, vt scilicet pinguiora habeat alimenta si maiorem portauit dotem: & plures habeat pedissequas, & seruientes, in summa in omnibus iudex inspecta quantitate dotis, & qualitate mariti estimabit qualia alimenta danda sint.

[8] Similiter, qui tenetur aliquem alere tenetur etiam seruitori alimenta prestare, si inspecta necessitate vel qualitate personæ non potest sibi seruire, vt de scholar. ponit Rebuffin tract. de priuileg. scholar. priuileg. 163. Bonacof. in tract. de seru. & famul. questio. 120. sicut etiam ei qui cessit bonis dimittenda sunt alimenta non solum pro [9] seipso, sed etiam pro seruitore, vt inquit Brun. de cessio. bonor. questio. 31. vbi idem dicit in filiis, & familia, loquendo de Doctore, Bonacof. in d. tract. questio. 45. & generaliter in quocunque nobili [10] cui alimenta debeantur, secundum Causcan. in tract. usufruct. mulie. relic. num. 27. v. ex quibus potest colligi, Bonacof. d. tract. qua. 45. & non video rationem diuersitatis, quare magis equis prestandus sit nobili vel infirmo, quam seruitori, cum magis sint necessarii quotidiani vsui operæ seruitoris quam equi, & melius, ac commodius stare possit quis sine equo quam sine seruitore.

Eodem modo frater, qui fratrem egenum alere tenetur, vt dixi in hoc tractatu, & late ponit Cordub. in leg. si quis à liberis, §. idem rescripti, numero 83. is non solum fratrem, [11] sed fratris uxorem, & filios exhibere debet, eisque alimenta prestare, Hieronym. Gabriel. in consilio. 25. nu. 18. volu. 1. per gloss. in leg. si quis à liberis, §. non tantum, in ver. onera, ff. de liber. agnos. allegat Are. Prapof. & Paleot. qui tamen non loquuntur in fratre, sed quidquid sit, hoc est generale quod tenetur ex legis dispositione aliquam alere, is alimenta filiis quoque uxori prestare debet vt diximus de patre, de uxore, de socero, & de aliis personis in titu. quibusque à quibus alim. prestari. sint, sed id non habet locum in alimentis testamento relictis, vel ex pacto debitis quia et ad filios & uxorem non extenduntur, sed bene ad seruitores & alios sine quibus alimentarius non potest honeste viuere.

[12] Clerico item deposito non solum ex fructibus beneficii prouidetur de alimentis pro se, sed etiam pro filiis, vt in c. studeat. 50. dist. fin. Fel. in c. cum quidam, n. u. circa fin. de iurei. dixi in eod. tit. quibus & à quibus debeant alimen. est text. in c. omnino, vbi gl. & Doctores, dist. 31.

[13] Et qui aduocatum conducit extra provinciam nedum ei, sed eius seruitori prouidet necessaria alimenta, cum sine seruitore esse non possit honeste, & commodè, ita Bald. in l. 1. C. de usufrag. Iaf. in l. si non fortem. in §. libertus, num. 29. ff. de cond. indeb.

[14] Postremo quoque pauperi ecclesiæ diues præstat alimenta pro se, uxore, & filiis, capit. filius 16. q. 7. Paul. de Cirsidin. tract. de iure patronat. 6. paraceti. an. numer. 157. in fine, Lambertin. in eod. tract. lib. 3. in 3. quest. prin. artic. 6. numero primo & 3. Cordub. in d. l. si quis à liberis, §. solens, num. 28. ff. de liber. agnos.

[15] Rector hospitalis alit non solum se de bonis hospitalis, cui seruit, sed etiam totam familiam, clem. qua contingit, §. si autem de relig. domibus, Marti. notab. 191. colum. 2. addit ad Alexand. in l. 1. numero 23. ff. de solut. matrim. Cordub. d. l. si quis à liberis, §. si impubes, num. 34. huic autem rectori, seu hospitalario non solum cibaria, sed etiam vestimenta [16] danda sunt, vt probat Roman. in consil. 440.

per tota m. vbi tribus modis prebat alimenta deberi. possem autem multas alias personas enumerare, quibus cum tota familia, & seruituribus alimenta præstanda. sed quia retuli in titulo quibus, & à quibus debeant, alim. in compilatione cuiusque capituli remitto ad ibi dicta, ne idem sæpe repetatur.

SYMARIA.

- 1 Testi soluntur alimenta de dotali eo quod domi expendisset.
- 2 Expensa quando fieri debet alicui detrabitur quod ille domi erat expensurus.
- 3 Testi non deducuntur quod expendisset domi, si ibi erat suis operis lucraturus.
- 4 Vxoriteres debent sumptus, quos fecit super baptismo.
- 5 Vxoriteres quando expensa baptismi rescinditur, deducitur quod ille domi impendisset.
- 6 Iudex ordinarius detrabit id quod domi impendisset quando ei soluntur alimenta.
- 7 Iudex ordinarius iudicanti in ciuitate edal emendo datur pro alimentis.
- 8 Delegatus detrabit integra alimenta non habitantem cum quod impendisset domi.
- 9 Episcopo visitanti integra debentur alimenta, non detracto eo quod domi impendisset.
- 10 Delegatus etiam cum sint pinguis beneficia in computatione alimentorum non detrabit quod domi impendisset.
- 11 Delegatus ad vniuersitatem causam non habet pro alimentis quando iudicat in ciuitate.
- 12 Delegatus ad vniuersitatem causam non habet pro ordinario.
- 13 Delegatus ad vniuersitatem causam potest subdelegari.
- 14 Delegatus quando consequatur alimenta & distinguatur inter delegatum a principe, & delegatum ab inferiore.

QUESTIO XXV.

INTEGRA alimenta non semper præstantur, sed aliquando fit deductio, & primo licet testi fieri debeat expensa, tamen deducendum est quod ille domi expendisset, [1] aliis esse in l. i. Bald. in leg. sed & si, §. quod autem, in principio, ff. ad exhibendum per illum textum, & hoc est generaliter verum in quocunque qui expensæ fieri debent, quia intelligitur semper [2] eo detracto, quod ille domi consumpserit, secundum Angel. in l. i. C. de si, §. quod autem, ff. de petito. hered. glo. in c. statum, §. insuper in ver. moderatas, de rescript. in 6. de Ias. in l. propterandum, §. si autem alterutrum, num. 14. C. de iudic. Alexand. in consil. 37. numero 28. volu. 2. Mirfil. in l. patre, vel marito, n. 64. ff. de questio. & in teste quod fieri debeat deductio, voluit Cyn. in Leononiam circa fin. vers. quarto quarto, C. de testib. vbi dicit rescindendum esse testi illos sumptus quos ipse non fuisset futurus domi sue, mouetur per text. in d. l. sed & si, §. quod autem, ff. de petito. hered. sed limitat quando testis domi stans erat lucraturus expensas [3] suis operis, quia tunc non fit deductio, sequitur Angel. ibi & Salicet. qui. num. 14. in fine approbando dicta Cyn. inquit esse notandum pro ambasciatoribus, quibus fieri debent sumptus. Graua. ad Prac. Veltr. lib. 6. cap. vltim. num. 15. vbi allegat gloss. in d. c. statum, insuper. Amanel. in singul. 14. vbi dicit esse deducendas expensas, quas testis domi sue fecisset, sed in teste contrarium tenet glossa in d. §. insuper, in moderatas, dicens nihil esse deducendum. mouetur ex text.

ex. in c. venturatus. 4. quæstio. 1. & cum glossa sequitur Ioan. And. ibi Angel. in l. sed si l. s. quod autem, si esse unde, si de petito. hared. ubi generaliter dicit hoc esse verum quando expensæ reficiuntur ex dispositione. Idem probatur Angel. in l. mol. Raph. & Roman. in l. recufare. §. si quis ab alio. ff. ad Trebellian. ubi Alecan. in princip. dicit quod illa glossa reputatur singularis. & cum ea transiunt simpliciter Doctores, & ad legem, sed si hereditas, §. si ad exhibend. respondet quod ibi reus participes illius causæ, & ad eum poterat pertinere commodum, & incommo- dum. Caltren. in d. l. quoniam, in princip. C. de testib. l. si in d. §. si autem alterutra, numero 14. in fine. Franc. d. §. in super, colum. 1. in fine, ubi quod cum glossa sequitur Doctores, Pet. Monac. in tract. de testibus, post Crot. numero 408. ubi dicit communem, & hæc opinio sicuti est magis communis, est etiam magis vera, quia vel testis domi suæ aliquid lucraturus fuisset, vel omni casu rebus suis superfuisset: ex præsentia enim domini res domestica melius agitur, & gubernatur, & ex absentia detrimentum recipit, ut docet experientia. officium autem suum nemini debet esse damnosum, ut in proposito dicunt Cyn. & Salicet, in d. l. leg. quoniam, & cum testis in hoc grauatur quod inuitus cogitur cum incommo- do domum exire, & testimonium ferre, debet in alio releuari quod sumptus habet sine diminutione, & potius tolerandum est, quod aliquid lucretur quam quod nimium dampnum patitur pro commo- do alterius, placeat ideo mihi magis hæc sententia, quam illa Bal. in d. §. 1.

[4] Victor, iherga quem pars condemnata fuerat in expensâ, reficiendi sunt etiam sumptus cibarij, quos locit super hospitio, secundum Bartol. in l. non ignorat. C. de fruct. & lit. expen. cum similibus, sed hoc casu detrahatur id quod ipse domi [5] impendisset, ut est reus in d. l. sed & si hereditas, §. si ff. ad exhib. & ita tenet glossa in d. §. in super. in vers. moderata, ubi ponit pro absoluto quod fiat deductio, & sequitur ibi Ioan. And. & alij præcipue Franch. idem voluit Bartol. in l. eum quem tenent, ff. de iudic. Bald. & Ange. in l. sed & si l. s. quod autem, ff. de petito. haredit. ubi allegant Gul. & Cyn. in l. properandum, §. & si quidem, C. de iudic. Butr. in c. finem litibus, in vltim. colum. de dolo, & contum. Angel. in l. recufare. §. si quis alio, ubi etiam Alexand. num. 3. vers. quid autem in expens. litis, ff. ad Trebel. Alexan. in consilio 37. numero 28. vplu. 2. ubi multos citat l. si in l. properandum, §. in autem alterutra, num. 14. C. de iudic. Amal. in l. sing. 14. ubi dicit esse de hoc textu in l. si procurator, in fine, ff. rem rat. hab. sed nulli citat ex prædictis Marfil. in d. l. patre, vel marito, numero 64. ff. de questio. ratio autem est, quia expensæ reficiuntur actori tanquam interesse, ipsius autem non interest nisi quatenus pro lite impendit ultra quam erat domi expensurus, & quando ob causam aliquid conceditur, illud restringitur secundum causam, in eo ergo quod eius non interest non potest ferri condemnatio.

[6] Iudici ordinario licet sumptus reficiantur, tamen fit detractio eius quod domi impendisset, §. illud tamen, in Authen. de manda. prin. glossa in d. c. statutum. §. in super. in vers. moderata, sequuntur ibi Ioan. And. & alij, & Franc. dicit illam glossa esse notandam, & ponit rationem diuersitatis inter iudicem ordinarium, & alios, Specus in tit. de salar. in princip. 1. ubi dicit hoc verum, quando pergit extra ciuitatem; Nam si in ciuitate iudicet nihil omnino habet pro [7] sumptibus, Abb. in c. cum ab omni, nu. 12.

de vi. & honest. cler.

[8] In delegato autem nulla fit detractio, sed integros consequitur sumptus quos fecit, secundum gl. in d. §. in super. in vers. moderata, quæ dicit idem esse in episcopo [9] visitante, & in quocunque alio procurante, & cum sequuntur ibi Doctores omnes, Specul. in d. loco, in §. Ang. in d. l. sed & si l. s. quod autem. Abb. in d. c. cum ab omni, 12. qui dicit idem in episcopo, & visitatore, Franch. d. §. in super. col. 1. & colum. 1. l. si in d. §. in autem alterutra, 14. & ratio diuersitatis inter ordinarium & testem, est quia testis non habet salariam: ordinarius vero habet salariam cum quo debet tolerare omnes expensas necessarias in officio, & quod dictum de delegato loco habet etiam si delegatus habet pingua [10] beneficia, quia nihilominus non deducit quod domi expendisset, secundum gl. in d. §. in super. quæ etiam dicit illud esse de delegato ad [11] vniuersitatem causarum, quod de iudice ordinario: & idem de conferatore, quod de ordinario, sequitur in omnibus Franch. loco predicto, delegatus enim ad [12] vniuersitatem causarum habetur pro ordinario, Doctores in l. iudicio, C. de iudic. glossa in c. cum causam, de appellatio. licet verè non sit ordinarius, ut inquit Doc. in l. solet in fine, ff. de iurisd. om. iur. & ideo licet delegatus non possit subdelegare, tamen delegatus [13] ad vniuersitatem causarum subdelegat, gl. penul. in fin. d. l. ad iudic. ubi Alex. dicit quod communiter ita tenetur, etiam in l. solet, ubi Bar. & alij.

[14] Glossa autem in c. cum non ab omni, de vita, & honesta clerico. distinguit inter delegatum à principe, & delegatum ab inferiori, volens quod delegatus, qui sit inferiori principi tenetur ipse provide- re de expensâ suo delegato, sed melius distinguit glossa in d. §. in super. Abb. d. c. cum non ab omni, numero 13. bene verum est quod in multis est differentia inter delegatum principis, & delegatum inferioris, sed hoc casu cum in vtroque eadem sit ratio idem quoque ius in omnibus est statuendum, ut semper delegatus consequatur expensas sine deductione etiam si distillimus sit.

SUMMARI A.

- 1 Alimenta relicta ex certo fundo præstantur integra quantum ex eo fundo minus sit percipiendum.
- 2 Locum ubi adiciatur gratia taxationis, tunc alimenta non debentur si nihil ex eo loco est percipiendum.
- 3 Fructus nascuntur quando deducuntur in obligatione, tunc subest conditio, dummodo nascantur.
- 4 Fructuum nasciturorum contemplatione si aliquid debetur intelligitur si fructus nascantur.
- 5 Locum quando ponitur ex eadem oratione tunc restringitur.
- 6 Locum adiciatur gratia taxationis, quando ponitur per participationem futuri temporis possessionem.
- 7 Locum adiciatur per relationem, & verbum futuri temporis importat taxationem.
- 8 Fructus fundi sufficere pro alimentis, vel non sufficere, quis probet.
- 9 Negativam allegans tenetur probare.
- 10 Reus dicitur actor improbandus exceptione.
- 11 Fructus unius anni, si non sufficiunt, & quando fiat suppletio de fructibus sequentium annorum, vide ibi.
- 12 Fructus quando ponuntur in condicione tunc si non sufficiunt fit suppletio ex fructibus sequentibus anni.
- 13 Fructus sequentium annorum eroganur ad supplet-

*ad defectum precedentis anni quando debuit
est annuus.*

- 43 *Dispositio qualibet verificatur in primo actu.*
15 *Fructus unius anni quando venduntur veniunt
tantum prout si fundus producat fructus bis in
anno.*
16 *Pater si concedit filio fructus ad necessarium vergunt
non solum promissis etiam alijs.*
17 *Fructuum obligatio est in diem, non condicionalis.*
18 *Orationes separatæ quæ dicuntur.*

QVÆSTIO XXVI.

CVM alimenta relinquuntur præstanda ex certo fundo, tunc si ex eo fundo non percipiuntur fructus, qui sufficiant ad alimenta, ea debentur nihilominus integra [1] sine diminutione, secundum Bartol. in leg. Lucius, numer. 3. ver. quero pone quod testator, si de alimen. & cibar. lega. mouetur, quia locus adiectus est non ad restringendū legatum, sed ad demonstrandum quomodo fieri debeat solutio. item mouetur quia locus fuit adiectus post perfectum legatum. hoc etiam modo intelligit Bartol. in leg. inter stipulantes, §. sacram, numer. 6. ff. de verborum obligat. sed ante eum hoc voluit Cyn. in l. si quis argentum, post medium, ver. breuiter cum promittitur, C. de donat. vbi ait quod facta promissione ex certo fundo, tunc quia mentio fundi stat demonstratiue suppletur ex alio quiddid. desit ex illo, & ita quoque Ioann. Fabr. ibi, numero 14. vbi ait censi gratia demonstrationis quando celebrato vno contractu dicitur percipi ex tali vinea, Guido Papa, quest. 8. vbi dicit quod fundator monasterij donauerat decem libras annuas super censu quadam firmit, & quia numerus habitantium ita fuerat imminutus quod firmus non reddebat decem libras, iudicatum iure suppleendum esse ex alio loco, idem autem probauit Calstr. in consil. 339. numer. 3. volum. 1. quando tamen locus est ad demonstrationem adiectus, Gigas in tract. de pensio. questio. 62. numer. 1. Natta in consil. 21. numer. 36. Cordub. in l. si quis a liberis, §. si filius, numer. 18. ff. de liber. agnoscend. Causal. in tract. de usufruct. mulie. relict. numer. 167. sed quando adicitur locus gratia taxationis, tunc [2] si fructus fundi non sufficiunt, nihil omnino super pletur. Firmio, in princip. ff. quoniam dies lega. ced. leg. inter stipulantes, §. sacram, ff. de verborum obligat. ita Cyn. in d. l. si quis argentum, & ibi Ioan. Fabr. numer. 14. Bartol. in Lucius, numer. 3. vbi ita intelligit text. in leui. certus, ff. de vino, oleo, etici. leg. quem glof. ibi allegabat contrarium, idem Bartol. in d. §. sacram, numer. 6. vbi ponit quando fit per relatiuum, vel sine eo, Calstr. d. consil. 339. nu. 3. sequitur Deci. in consil. 324. colum. 1. consil. 500. colum. fin. Benintend. Rot. Bonon. decis. 64. Causale. d. numer. 167. Gigas in tract. pensio. quest. 62. numer. 1. & sequen. & prædictorum ratio est quia vbi obligatio est restricta ad fructus nasciturus, [3] subest tunc conditio si fructus nascantur, leg. interdam, ff. de verborum oblig. & videtur relictum corpus quod non est in rerum natura, l. si seruus, §. quicumque, ff. de lega. 1. & idem est quando aliquid debetur contemplatione fructuum nasciturorum, [4] quia intelligitur, & debetur solum quando fructus nascantur, ut inquit Calstr. in l. ex conducto, §. si vis tempellatis, colu. 1. ff. loca, & hanc rationem allegat Calstr. in d. consil. 339. numer. 2. & prædictam conclusionem quod vbi locus ponitur taxatiue extinguatur, & non fiat suppletio, ponit multis adductis rationibus Ioan. de Anicis in consil. 45. per totum, Bero, qui late agit, in consil. 17. per totum, volum. 1. Difficultas est cognoscere quan-

do locus dicatur adiectus gratia demonstrationis, & quando gratia taxationis, & Bartol. in d. §. sacram, numer. 6. dicit quod vbi locus in eadem oratione ponitur, tunc [5] restringit & limitat dispositionem. vbi vero ponitur in diuersa oratione, tunc demonstrat solum ex quibus rebus fieri debeat solutio relictæ, id ipsum voluit Bartol. in d. leg. Lucius, numer. 3. dum inquit quod dicitur gratia demonstrationis appositus locus, quando de eo fit mentio post dispositionem factam: nam idem est dicere post perfectam orationem quod in duabus orationibus, & Calstr. d. consil. 330. numer. 3. idem dicit ponens exemplum, quando dicit testator, decem dari volo Titio, & quæ capi mando ex fructibus, vel super fructibus talis fundi, tunc locus apponitur demonstrationis gratia: quando vero dicit, Titio ex redditibus talis fundi mando solui decem singulo anno, & tunc locus designatur ad taxandum relictum, & si non nascantur non debentur, & præstat solum quantum in eis percipitur, sequitur Felin. in cap. ad audientiam, l. secundo, colum. 7. ver. sexta conclusio, de rescript. vbi ait hoc esse valde quotidianum pro his qui solvunt pensiones, Gigas in d. l. tracta. quest. 62. numer. 3. vbi late prosequitur, hoc ipsum voluit Ioan. Fabr. in d. l. si quis argentum, numer. 14. in fi. inquit quod fundus taxationis causa præsumitur adiectus quando ponitur in substantia obligationis veluti cum dicitur, decem corbes ex tali fundo, sed si celebrato contractu ponitur, statim demonstratiue ut cum dicitur, relinquo decem corbes, quas percipies ex tali vinea. tunc debentur etiam si non percipiuntur, Bero in consil. 17. numer. 23. volum. 1. ex istis inferunt non bene decum fuisse a Consilio Gratianopoli supple dam esse quantitatem, uti inferit Guido Pap. in d. decis. 8. quia ibi fundator locum adiecerat in eadem oratione, atque ita taxatiue, & non demonstratiue. [6] Dicitur etiam locus taxationis causa adiectus, quando apponitur participium futuri temporis passiuum, ut cum dicitur, lego centum saccos frumenti percipiendo ex tali fundo, ut voluit Ioan. de Amic. in consil. 46. numer. 8. quia secundum eum participium prædictum conditionem importat, & resoluitur in relatiuum, & verbum futuri temporis, Bartol. in l. 1. numer. 35. ff. de cond. & demonst. Alexan. in consil. 2. numer. 13. verfic. & quod ita sit, colum. 4. Ruyn. in consil. 160. numer. 1. volum. 2. Galia in l. centurio, numer. 358. ff. de vulg. & pupil. Roland. in consil. 43. numer. 34. volum. 4. & eo loci Ioan. de Amic. dicit idem esse quando adicitur locus per relatiuum, & [7] verbum futuri, ut cum dicitur, frumentum quod nascetur, vel natum erit, quia hoc quoque casu taxatio nem inducit, sed utrumque dictum caret meo iudicio veritate: nam etsi verum sit quod tam relatiuum adiectum verbo futuri temporis, quam etiam participium futuri temporis importet conditionem, tamen ex hoc non inferitur quod locus fiat taxatiue, & non demonstratiue, & possunt simul stare quod sit condicionalis dispositio, & quod sit demonstratiue: nam conditio est restricta quoad fructus illius prædicti, qui non debentur nisi nascantur, sed vbi suppletio fieri debeat non refert quod dispositio sit condicionalis vel pura: melius ergo est dicere, quod attenditur solum an in eadem oratione, antequam contractus sit perfectus adiciatur conditio, vel in diuersa oratione, perfectio iam contractus, Doctores autem in alio considerant relatiuum, ut dicam paulo infra. [8] Quis autem teneatur probare quod ex fundo non fuerint percepti fructus qui sufficiant ad soluendum, Benintend. d. decis. 64. in fine, dicit probandi

onus

onus incumbere ei qui possidet prædium, & negat tot fructus esse perceptos, quia hoc est sue intentionis fundamentum, ideo qui se fundat in aliquo etiam si sit negativus, [9] tenetur probare. Bartol. & Doctores præcipue Ripa in lege, in illa, si de verbor. oblig. hac opinio est penes me indubitata, quia actor habet intentionem fundatam super legato, vel promissione, quæ continet certam quantitatem præstandam: reus vero, qui opponit se non teneri, quia res non redidit fructus sufficientes probare debet. dicitur enim actor [10] cum agitur de probanda exceptione l. vbi Bartol. si. de excep. Corde. consil. 223. column. 3. volum. 1. Paris. in consil. 45. in princip. volum. 1. Roland. in consil. 100. num. 25. volum. 2. & cum sententiam Benitendit. sequitur etiam Caual. d. nu. 66.

Solet etiam dubitari quibus in calibus teneatur debitor supplere ex fructibus sequentium annorum, quia aliquando debitor non tenetur ultra quam percipiat ex fundo, ex quo tenebatur solvere, sed non per hoc liberatur in totum ab obligatione, verum defertur in sequentes annos, & ex futuris fructibus supplet, aliquando vero liberatur in totum, in hac questione fit distinctio: [11] aut enim promissio est vicia, & tunc si fructus simpliciter sunt adiecti supplere sequentibus annis id quod deest fructibus primi anni dicitur leg. Firmio, & si fundus sit sub conditione positus [12] ut quia dictum sit de frumento, vel fructibus, qui nascuntur ex tali fundo, tunc non fit supplementum leg. cum certus, si de vino triti. & oleo leg. l. si debitor, §. verisimile, si. de contrahend. emptio. Cyn. in d. l. i. quis argentum, in fine, vbi etiam Ioan. Fabr. num. 15. C. de donatio. Bartol. in leg. inter stipulantes §. sacrum, numer. 6. si. de verborum obligat. eam distinctionem tenet Ioan. de Amic. in consil. 46. num. 12. licet non ita perfecte recitet, quando vero debitum est annuum, tunc siue fundus sit sub conditione positus, siue non, semper [13] hic suppletio ex fructibus sequentium annorum leg. legatum, §. vini Falerni. si. de annua lega. l. ex eo, si de vino, triti. & oleo lega. & fertilitas sequentis anni compensat infirmitatem precedentis, ut in dictis iuribus, ut per Cyn. Ioan. Fabr. Bartol. Ioan. de Amic. in locis proximè citatis. Castr. in d. consil. 339. num. 3. volum. 1. vbi dicit non sic esse quando fieri debet vnica solutio, & loquitur ibi in pensione ecclesiastica. Gigas in tract. pensio. d. qualitas. 62. numer. 7. vbi allegat etiam Felin. in ca. ad audientiam, si l. columna. 7. de rescript. Cordub. in d. l. i. qui a liberis, §. si filius, numer. 17. ff. de lib. agnoscent. Beron. in d. consil. 7. num. 25. vol. 1. vbi tractat tam circa primam, quam etiam circa secundum caput distinctionis, in hoc tamen querenda est diversitatis ratio, quare potius fiat suppletio in mensuris, vel annuis præstationibus, quam in simplicibus Doctores ea non ponunt, nec videtur mihi aliqua apta reddi posse, nam in præstationibus annuis tot sunt præstationes, quot anni promittuntur in hoc differre non videntur cum vnaquaque præstatio incipiat deberi in principio cuiusque anni, cogit ergo bene verum est, quod textus probantes eam distinctionem sunt clari, nec evitari possunt, querenda item ratio diversitatis, quare magis fiat suppletio itante vnica præstatione, quando fundus est adiectus simpliciter, quam vbi est sub conditione, cum nihilominus promissio, vel qualis dispositio facta de futuris fructibus conditionalis sit sui natura, & conditio tacita non minus operari debeat, quam expressa, & illa conditio expressa qui nascuntur, non magis possit ad proxi-

mum annum referri, quam ad sequentes, & si dicatur, quod vbi dictum est de fructu, quod nascetur, intelligi debet [14] de primo, secundum l. boues, §. hoc sermone. si. de verbo. signifi. respondeo, quare non eodem modo restringi debet dispositio fructus talis si videtur intelligitur de primis, licet dicimus, quod venditis fructibus certi fundi pro vno anno, veniant folium primi, [15] si fundus bis in anno reddere consuevit fructus, ut per Jac. de Raue. Cyn. Bal. Ang. Alex. Imo. Iaf. & alios in l. diuortio, §. quod in anno. si sol. matr. Alex. in consil. 16. nu. 6. vol. 4. Soci. Fel. Curt. & Georg. Nat. in locis citatis per Tiraq. in d. §. hoc sermone, in regula, nu. 6. cum ergo utraque dispositio sit conditionalis utraque possit verificari in primi anni fructibus, non bene video, quare assignari possit ratio diversitatis, possit forte dici quod vnum locum habeat in contractibus vel causis aliis onerosis, alterum vero in vitis voluntatibus, & lucrativis, ut in simili dixit Bald. in Authent. excipitur. C. de bonis que liber. vbi si pater concedit filio fructus [16] bonorum aduentitiorum, includuntur non tam primi, quam etiam sequentium annorum fructus, Alex. ibi distinguit inter causam onerosam, & causam lucrativam, sed hoc nihil est, nam Alex. non sibi satisfacit in ea distinctione, ut bene advertit Tira. in d. §. hoc sermone, in §. 7. num. 4. præterea hic non agitur de discrimine cause, sed rei forme legendi, cum vno casu sit suppletio, alio vero non igitur melius cogitandum, & si dicatur, quod obligatio fructuum futurorum non est conditionalis [17] sed in diem, ut inquit Beron. in d. consil. 17. nu. 74. respondetur procedere id secundum eum, quando promittitur certa quantitas, non quando incerta, & in simili inter contractus, & vitas voluntates differe etiam constituit loquendo, an vnica sit ratio, vel plures. Dec. in consil. 283. column. 2. in fin. ver. secundum Paul. vbi declarat Castr. dictum in eo. consil. 339. loqui in vitis voluntatibus, & ibi etiam col. 3. ver. tertio dictum Pauli declarat, quomodo dicantur due orationes [18] separatae, quando coniunguntur per relatiuam, quis, vel qui, & in prædictis locis Dec. Io. de Amicis, Gigas, Castr. & Beron. multa ponunt ad declarationem prædictæ decisionis, que omnino scitu necessaria sunt, & apud eos videri possunt. *SVMMARIA.*

1. *Creditor non potest solvere aliud pro alio invito debitoris.*
2. *Correlatiuorum idem est iudicium.*
3. *Creditor alimentorum non potest petere pecuniam, vel estimationem.*
4. *Debitor alimentorum post mortem tenetur ad estimationem.*
5. *Estimationis succedit loco rei.*
6. *Scholarum agenti in studio, alimenta velita debentur in pecunia declarata ibi.*
7. *Estimatio debetur loco alimentorum præscripti temporis, præcipue quando rei non afferrent rationem.*
8. *Pecunia debetur loco alimentorum, quando retractor lapsa certo tempore mandatur pecunia solui.*

QVÆSTIO. XXVII.

Petentem debent alimenta in speciebus ipsi, non etiam in pecunia, vel estimatione: quia licet aliud [1] pro alio solui non debet, inuito debitor, leg. secunda, §. mutui datio. si. si cert. petat, ita non potest ereditore inuito debitor aliud petere pro alio, & [2] correlatiuorum idem fit iudicium, l. in. Code indic. vidui. tollen. & probatur huc

opinio in l. nulli, C. de erogatis milit. anno. lib. 1. ponit [3] Bartol. in l. libertis, la 2. §. manumissis, numer. 2. ff. de alimen. & ciba. lega. vbi longa distinctione determinat totam presentem questionem, vbi tamen inquit ea, que non possunt conservari ultra bi-duum, vel triduum, vt sunt carnes, pisces, & similia, esse prestanda in estimatione, non autem in rebus, & hoc ideo quia in singulos menses prestantur, hoc etiam voluit Pract. Pap. in form. libel. quo agim. pro lega. rei singul. in princip. numer. 69. in fin. Paul. de Citadin. de iure patron. in 4. artic. in fin. Afsan. de patr. potesta. effect. 17. nume. 64. Corne. consil. 286. in princ. volu. 3. Rayn. consil. 36. num. 13. volum. 3. Simon de interpret. vltim. volunt. lib. 4. dubit. 11. in princip. num. 91. & seq. Alexand. in consil. 72. num. 3. & 4. volum. 5. vbi dicit quod si peteretur pecunia, esset inepta petitio, & nulla sententia, Rolan. in consil. 22. in fin. volum. 1. Menoc. in consil. 62. nu. 7. Lancello. Gall. in consuetud. Alex. in vers. solidos, que ff. 6. nu. 102. Cordub. in l. si quis a libertis, §. non tantum, nume. 7. ff. de libe. agnosce. vel alend. & est communis opinio, vt inquit Viuius consp. opinio. lib. 1. in vers. alimenta, leg. vltimo, in fin. vbi allegat Modern. quosdam in d. l. libertis, §. manumissis.

Limitantur premissa non procedere quando debitor alimentorum esset morosus, quia tunc propter moram [4] tenetur ad estimationem, secundum notat in leg. vinum, ff. si certum pet. ita Bartol. in dict. l. libertis, §. manumissis, Viuius in d. vers. alimenta, in fin. & sequuntur omnes supracitati, & hoc est regulare, quia semper estimatio prestat, succedit enim loco [5] rei, vt per Doctores in d. l. vinum, & in l. vnica, C. de sent. que pro eo quod inter.

Secundò limitatur, vt non procedat conclusio predicta, quando alimenta relinquuntur scholari agenti in studio, quia illi debetur estimatio [6] alimentorum, non autem res ipsa, secundum Rebus in tractat. de priuileg. scholar. priuileg. 132. argumento l. 1. in fi. l. cum aum. leg. Titia. ff. de auro & argen. leg. l. cum iij. §. cum in annos, ff. de transact. Cordub. qui eum refert, & sequitur in d. §. non tantum, num. 38. id quod ego intelligo quando habes vel alius, qui tenetur ad alimenta non degeret in loco studij, quod si eo in loco moram traheret, crederem liberari tradendo res, sicuti dicimus in alijs, & predictę limitationis ratio est, quia alimenta censentur relictā secundum consuetudinem legatarij, vt dixi supra hoc eodem titulat scholaris non solent alimenta eo modo capere, sed pecuniam in singulos menses soluere hospitibus, qui ibi ministrant alimenta, & a studio distraherentur si ibi in singulos dies providere deberent de victu, vel etiam si vacare deberent venditioni victualium, vini, & aliorum, que sibi prestantur pro alimentis, & si hęc foret ratio, dicendum esset alimenta in pecunia prestanda esse, licet habes vel debitor ageret in eodem studij loco, quia etiam eo casu militat, propterea cogitandum est.

Item hæc procedunt in alimentis, que pro futuro tempore petuntur, sed pro præterito tempore aliquando debetur estimatio, præcipue quando agimus de iis, que si nunc prestantur nullam afferret legatario vtilitatem: tunc enim loco præteritorum alimentorum [7] debetur estimatio, secundum Bartol. in d. §. manumissis, vbi ponit exemplum in habitatione, ea enim perit tempore, quia si nunc prestatetur habitatio, ea non suppleret pro ea, quam habuit legatarius, & in hoc est ratio, quia post mortem si res debita petit, succedit obligatio ad interef-

se, vt per Doctores in d. l. vinum. definit enim tempore prestat, & inquit quod eo casu estimatio est in petitione, condemnatione, & executione, ideam dicit in medicinis, quia & si non perierit, nõ tamen nunc expediunt, id est non afferunt eam vtilitatem pro qua tempore infirmitatis erant prestandæ.

Limitatur etiam non procedere, quando postulatium certi temporis testator maderet, certum quid in pecunia prestat [8] quia tunc si alimenta in tempore non dantur pecunia relictā debetur secundum Socii in consil. 10. in §. dubio. volumine primo citatur a Corduben. Galliau. Menoch. & Roland. in locis predictis.

SVMMARIVM.

- 1 *Eleemosyna loco si debentur alimenta, considerata est facultas habentis & inopia indigentis.*

QUESTIO XXVIII.

Vbi alimenta danda sunt non ex forma testamenti, vel obligationis voluntaria, sed in modum eleemosynæ, tunc ad dignoscendum qualiter prestanda sint, multa dici possunt, sed principaliter consideranda est facultas [1] habentis & inopia indigentis, secundum diuum Thom. 2. 2. quest. 31. artic. 5. & in 4. sentent. distinct. 15. quest. 1. artic. 1. nam qui habet secundum suam necessitatem & concordantiam tantum, non tenetur ei contribuere, qui habet quantum sibi sufficit pro necessitate, & concordantia, sed ei soli qui extrema laborat inopia, & mortuus esset nisi sibi subueneretur: qui vero ita facultatibus abundat, vt suppetant pro tollenda necessitate, & concordantia sustinenda, tunc quod superest ultra predicta tenetur ei dare, qui & si labore extrema egeat, non tamen potest familiam suam secundum decorem cognationis, & decentem futurum sustentare, & ideo iuxta Cardin. disputat. in cap. non satis, 86. distinct. & latius ibi prosequendo Preposit. Mediolan. num. 11. & seq. vbi octo conclusiones ponit, per quas tota materia declaratur, de ea etiam agit Angel. de Claua. in sua sum. in vers. eleemosyna, numer. 1. vbi multas tractat questiones, Tabien. in sum. in vers. eleemosyna, numer. 5 & seq. vbi similiter multas ponit questiones. sed quia ea tractatio ad Theologos pertinet, ad illos me remitto, à quibus ediscere poteris, qualis, & quanta fieri debeat eleemosyna, ne videat falcem ponere in mensem alienam, non sine graui erroris periculo.

SVMMARIA.

- 1 *Operari tenetur alimentarius ad illius commodum, qui prestat alimenta.*
- 2 *Filius recipiens alimenta in domo patris tenetur in ea operari, si se exercere.*
- 3 *Pater nulli negat alimenta filio, qui recusat operari in domo.*
- 4 *Filius operari tunc solum tenetur, quando id potest sine verecundia.*
- 5 *Filius emancipatus non tenetur operari ad commodum patris.*
- 6 *Pater emancipando filium non potest ab eo stipulari opera.*
- 7 *Filius operas obsequiales patri tenetur prestare, non artificiales.*
- 8 *Operas promittens liber homo non obligatur etiam si iurauerit.*
- 9 *Uxor operari debet ad vtilitatem viri, si ab eo percipit alimenta.*
- 10 *Vxor, que recipit alimenta à viro, datur illi quasi famula.*

Uxor

- 11 Uxor viro ea praeſtat obſequia, quae ſuae conditioni
conſentunt.
- 12 Uxor mobilis, quae pro viro ſubſtituta ſervitia, ac-
quirit meritum.
- 13 Uxor quando teneatur vilia praeflare obſequia viro.
- 14 Uxor tenetur viro facere lectum, coquinariam, & a-
lia, quod an venioſiſſi, vide ibi.
- 15 Conſuetudo. Quilibet conſuetur contrahere ſecundum
conſuetudinem regimini.
- 16 Promiſſio omnis intelligitur ſecundum qualitatem
perſonae.
- 17 Uxor, quae dotem attulit ſufficientem ad alimenta
non tenetur operari in domo.
- 18 Uxor eſſus poteſtate viri, quod debetum carnis.
- 19 Maritus poteſt uxorem leuiter caſtigare.
- 20 Uxor tenetur marito exhibere reuerentiam.
- 21 Maritus dicitur dominus uxoris, & quomodo.
- 22 Uxor tenetur marito praeflare operas officiales, non
artificiales.
- 23 Baran l. diſortio, in prin. ff. ſol. matr. quomodo intel-
ligatur, dum loquitur de operis ab uxore praeflan-
do viro.
- 24 Uxor non praefſumitur acquiſiſſe de bonis viro,
quando exercebat aliquam artem.
- 25 Uxor, quae exerceat artiſcium tenetur recompensare
virum pro tempore laborando quod deſtitit ab ob-
ſequio.
- 26 Uxor acquirere de mariti pecunia ſibi quare.
- 27 Uxor quarit viro, quando de ſuis pecunia, & man-
dato exerceat artem.
- 28 Acquiſition quorundam acquirere etiam ſiſt de alie-
na pecunia.
- 29 Rei empti ab uxore de pecunijs mariti efficitur u-
xor, ubi tamen vide.
- 30 Filius quidquid negociando acquirat de patris pe-
cunia, acquirat patri.
- 31 Frater tenetur fratribus communicare lucrum, quod
fecit parte veniente negociando de re patris.
- 32 Frater non communicat fratribus dimidium lucri,
quod fecit negociando de re patris, quia ea pertinet
ad induſtriam.
- 33 Rei ſi ſuis coſſeſſa de alieno, an ſpectet ad dominum,
vel ſervientem.
- 34 Uxor, an praefſumatur lucrum feciſſe de re mariti,
vel alunde.
- 35 Viduus, quae intra annum luſtus aliter ab heredibus
viris tenetur illis operari.
- 36 Vidua videtur eſſe in eodem matrimonio praecipue
intra annum luſtus.
- 37 Vidua dicitur de familia mariti deſuncti.
- 38 Vidua tenetur operari heredibus viro in omni ope-
re, quod ſci facere.
- 39 Vidua extra domum mariti dantur alimenta ex iu-
ſta cauſa, ſed deſucto pretio operarum.
- 40 Obligatio non variatur ex perſona heredum.
- 41 Heres repraeſentat perſonam deſuncti.
- 42 Clericus, qui ab Eccleſia recipit alimenta, tenetur
operari Eccleſiae.
- 43 Servus tenetur operari domino, idem eſt in homine
libero, qui bona ſe ſervat.
- 44 Servare nihil aliud eſt quam operas praeflare.
- 45 Operari tenetur alimentarius ad commodum alen-
ti, quandoqueque alimenta debentur a lege.
- 46 Lex. Mitium agitur cum lege, quam cum homine.
- 47 Verbata tellatoris largi interpretanda eſt.
- 48 Alendi aſſaulta a tellatore conceſſa intelligitur
libera, & nullis regulis limitata.
- 49 Verba vniuerſalia hominis non reſtringuntur de ſua
ſubſtante.
- 50 Operandi neceſſitas remiſſa videtur, quando tellator
legat alimenta.
- 51 Legatus videtur remittere exceptionem, quae ſibi com-
petebat, vel liberationem ab alione.
- 52 Uxor, cui alimenta reſecta ſunt, tenetur operari obſe-
quiales operas.
- 53 Opera obſequiales ſemper ab alimentario praeflatur,
quando alimenta reſecta ſunt in domo.
- 54 Vidua tenetur praeflare operas obſequiales, quando
alimenta reſecta ſunt in domo.
- 55 Operari tenetur alimentarius in domo faciendo co-
quinam, & aſſa ſimilia.
- 56 Opera officiales dicuntur adeſſe, comitari, curari &
ſuave obſervare, & ſimiles.
- 57 Opera artificiales ſunt puſtoria, textoria, lanſica, &
ſimiles.
- 58 Operarum mentio in dubio intelligitur de officia-
libus.
- 59 Opera officiales cedi non poſſunt.
- 60 Opera fabriles cedi poſſunt vnius operario.
- 61 Servus conditulus cogi poteſt ſervare alij pro tempo-
re convento.
- 62 Vafallus, aut ſubditus, an cogi poſſit fidelitatem do-
mino iurare.
- 63 Opera officiales quando delegantur liberatur dele-
gans ope exceptionis.
- 64 Impoſſibile non deducitur in ſtipulationem.
- 65 Praeſentens alium vatum habitatum, an liberetur
ſi fecit quidquid potuit.
- 66 Operarius non tenetur de nocte operari fabriles o-
peras.
- 67 Alimentarius tenetur aſſociare alimentatorem.
- 68 Vicarius Eccleſiae recipient alimenta a reſtore non
tenetur illi operari.

QVÆSTIO XXX.

[1] Alimentarius non debet eſſe otioſus, ſed te-
netur operari ad commodum eius, qui praef-
ſtat alimenta, cap. de lapſis, in fi. 16. q. 6. l. fi. ſane, il
ſecundo, in fi. C. de his, qui ad eccl. conſig. alias e-
nim apud alimentatorem grauius eſſet, vt in dictis
locis dicitur. quae ad hoc citat Luc. de Pen. in l. 1. in
fin. C. de agrico. & municip. lib. 11. & eum ſequitur
Rebuſ. in tracta de congr. portio, numer. 99. & dicit
Bal. in l. 1. nume. 7. C. de leg. quod alimentarius non
debet in domo ſtare ſicut corpus mortuum.

[2] Inferitur hinc, quod filius dum a patre alimen-
ta recipit operari debet, l. quae actio, in princ. ff. ad
leg. Aquil. nota in l. cum qui. §. ſi filius, ff. de fur. d. l. 1.
vbi Luc. de Pen. hoc notat, numer. 17. C. de agric. &
municip. lib. 11. Abb. c. literas, num. 28. de reſti. ſpol.
Rebuſ. d. num. 99. & ratio eſt, quia filius patris occu-
pationes, & mediocritates tenetur adiuvare, Rebuſ.
loco predicto.

[3] In tantum autem tenetur operari, quod ſi re-
cuſet id facere, in illis patet denegabit illi alimenta, l.
ſi quis a liberis, §. ſi patres, ff. de lib. agn. vel alend.
Bald. Angel. & Salicet. in l. 1. C. de leg. Caccialup. in
l. frater a fratre, §. quæſitum, nume. 106. & num. 109.
ff. de cond. indeb. Alcia. in conſi. 243. nume. 6. intel-
ligendo tamen, quando ſine dedecore, & verecundia
potest operari, [4] alias ſecus eſt, ſecundum Barto.
in l. 1. numero ſeptimo. C. de mendicam. valid. lib.
11. quam citat & ſequitur Caccialup. d. §. quæſitum,
nume. 106. & dixi ſuo loco, hoc tamen non procedit
in filio emancipato, quia is non tenetur [5] operari
ad commodum patris, vt probatur in l. pen. ff. de ob-
ſeq. libet. Luc. de Pen. d. l. 1. nu. 17. hac tamen limi-
tatio non eſt rei admittenda ſine diſtinctione, vt di-
cam paulo infra, & videtur, & emancipato [6] pater

non possit etiam stipulari operas ad filios, penult. ff. si ad paren. quis fuer. manum. Coraf. in l. admonendi, nu. 22. ff. de iureiur.

[7] Intelligit etiam, quoad operas obsequiales, seu officiales, quia eas filius tenetur prestare, sed non artificiales, argumento l. sicut. ff. de ope, lib. Bertian. in consil. 310. nu. 6. vol. 6.

Prædicta vero non transunt sine difficultate, quia operarum materia liberis hominibus non conuenit, sed solis libertis, vt ponunt Doctores in leg. si non fortem §. libertus, vbi la. ff. de cond. indeb. ideo liber homo [8] promittendo operas non obligatur etiam si iurauerit, vt probat text. in leg. si quis pro eo, ff. de fideiuss. quem ita intelligit Coraf. in l. admonendi, numero vigesimo, & sequ. ff. de iureiuran. & in l. frater ad fratre, nume. 3. ff. de cond. ind. passim tamen admittunt Doctores operas etiam in libero homine cadere, & posse in obligationem venire, & quidquid Coraf. senserit non ea ratione mouetur text. in l. si quis pro eo, sed alia de qua per Bart. & alios ibi.

[9] Infertur secundò, quòd vxor cui præstantur à viro alimenta, tenetur operari ad viri vtilitatem, l. sed si vir, ff. de donatio. inter vir. & vxor. glof. in l. si licet patronus, ff. de ope. liber. in l. si vxorem in glof. 2. C. de cond. infer. in l. si uidus, in veric. corpore, C. qui potio in pigno habe. in leg. liberte, & in l. quod ex liberta, C. de ope. lib. Specul. in tit. qui fil. sint legitimi nume. 28. ver. at vxor. Barto. in l. Caio, §. Imperator, in fi. ff. de alimen. leg. & hanc partem tenuerunt Bald. Castren. Corn. Aretin. Rota. Iason. Afflid. Tyraque. Chaffan. Lupus, & alij citati à Cordub. qui dicit communem in leg. si quis à liberis, §. si quis ex his, nume. 221. ff. de liber. agnos. ex quo enim recipit à marito [10] alimenta dicitur illi esse pene famula, c. est ordo, ca. satis, & ca. mulierem 33. quæst. 5. non tamen omnia obsequia præstabit, sed quæ suæ conditioni, & qualitat[i] in conueniunt, vt inquit Pet. quem citat, & sequitur Bald. in l. si vxorem, nume. 6. veric. item lex dicit, C. de conditio. infer. & dicit Ab. in cap. literas, nume. 27. de rescrip. spolia. quod & si secundum Ioann. Andr. ibi tenetur vxor erga maritum, ad omnia obsequia, puta custodire res mariti, lauare illius pedes, & caput, comestione[m] parare, & iis similia facere, id tamen intelligendum est si conditio persone non repugnat, puta si ita foret nobilis, quam non deceret humilia prestare seruitia, Dec. in consil. 202. num. 6. veric. non obstat, quòd vbi ideo infert, quod si nobilis vxor vilia seruitia obeat [12] ad commodum mariti, acquirit meritum apud eum, & maritum obligat ad antidota, ita quod ratione talium meritorum sustinebitur donatio, Felin. in c. illud, collum. 4. de præsump. Lub. in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 31. nume. 2. allegat Romanorum exemplum, qui periculum federe sancierunt, ne clarissimæ feminae vilissimis, & seruilibus ministeriis alligarentur, id quod tamen limitat ex Franc. Barbaro duplici in casu, quando scilicet aduersa [13] mariti valetudo præstaret, vel casus honorandi hospiti accideret, exemplo Andromachæ apud Homerum, alios quoque in eam citat sententiam Tyraque. in tract. nobilita. c. 20. nume. 94. vbi intelligit dictum Capræ, qui in consil. 72. inquit vxorem debere [14] iure facere coquinarum, & lectum, & num. 101. limitat duobus modis, de quibus supra, & quod nō tenetur mulier vilia munera obire pro marito, tenet etiam Natta in consil. 461. nume. 72. Neutro Silua nuptia, lib. 4. num. 19. est verum, quod Barba ad Bal. in d. l. vxorem, tenet nobilitatem nul-

lam asserere excusationem vxori ab oneribus prædictis, quia ex qualitate debitoris non redditur deterior creditoris conditio, & quia nubendo viro censetur se obligare ad ea omnia, quæ vxor tenetur prestare, vt latè explicat Tyraque. loco prædicto, numer. 95. dicens hoc fortè verius esse per prædictas, & alias rationes, sed mihi prædicta non concludunt, quia cum lex non præcisè vxorem obliget ad certa seruitia, sed generaliter ad ea, quæ ex conditione personarum, & regionis consuetudinem præstari solent, non dicitur mariti conditio effici deterior si vxor vilia munera non obeat, imò cum duo sint in carne vna, vxor esset marito dedecori si talia præstaret, & quando nuptis censetur se obligasse marito secundum consuetudinem [15] regionis, argumeto l. quod si nolit, §. quia assidua, ff. de adul. edict. vbi contractus interpretationem recipit secundum consuetudinem regionis, & infinitos ad comprobationem huius conclusionis cumulat Gabriel. commun. opini. lib. 6. titu. de consuetu. conclus. 1. nume. Cagn. post Dec. in l. semper in stipulationibus, numer. 5. ff. de reg. iur. Natta in consil. 195. numer. 3. Caphal. in consil. 328. nume. 43. D. Becius in consil. 101. nume. 48. cum multis similibus, & omnis promissio intelligitur secundum [16] qualitatem persone, leg. cum de sanionis, ff. de iun. instruct. cum multis apud Simon. de Pretis, de interpret. vltim. volunt. libro 2. interpretatio §. dubitatio. l. solus. 3. num. 101. ideo non debet conquiri vis, si vxor ea non præstet ad quæ nō est obligata.

Dubium tamen est, si vxor possit præcisè compelli ad operandum, & Abbas in d. c. literas, numer. 28. de rescrip. spolia. inquit, quod causatiue cogitor operari, quia alias subtrahuntur sibi alimenta, præcisè vero non potest compelli, quia nemo cogi potest præcisè ad factum, l. si quis ab alio, ff. de iudic. ca. facris, quod met. cau. intelligit tamen Abb. teneri [17] vxorem ad operas, quando non habet dotem, quia opere succedunt loco dotis: at si dotem habet sufficientem, ex cuius redditu viuere possit, non admittit quod tenetur operari, Lupus c. per vestras in 3. notab. 2. nu. 3. de dona. inter vir. & vxor.

Sed hanc partem non credo veram, quia vxor quantamcumque attulerit dotem domum mariti tenetur semper operari, non pro eo, quod maritus eam aliat, quia vbi est dotata, fructus dotis cedant in recompensationem alimentorum, sed proinde, quod vxor est in potestate viri, quoad [18] carnis debitum, & operas, §. vbi Aretin. Inhiuit. ad Tertullia. Bart. Imol. Castren. & alij in l. rei iudicate, ff. solut. matrim. Tyraque. de legib. conubia. l. 1. part. numer. 2. Imol. Bald. in c. an mariti succed. vxor. dicit absolute, quod canonico iure inspecto vxor est in potestate mariti, Alber. in leg. aduersus, C. de crim. expila. hæred. & in l. si vxorem, C. de conditio. infer. & illius potestatis ratio maritus potest illam leuiter coercere, & [19] moderate castigare, glo. in l. quicumque, §. si. in fin. ff. ad leg. Aquil. & in §. quia vero quædam mulieres in verticul. sufficere, in Authen. vt lic. mat. & auie, cum infinitis apud Tyraque. d. l. 1. part. 1. nu. 22. & vxor tenetur reuerentiam marito [20] exhibere, leg. 1. §. cum autem, C. de rei vxor. actio. alia causa, §. ibi Roman. & Aret. ff. solu. matrim. & maritus dicitur vxoris dominus, licet non eo dominata, [21] quem in seruos exerceamus, sed ita, vt vxor dicatur viri subdita, ita Lupus dicit rubric. §. quinquagesimo. numero trigésimo tertio, & illius præminentiæ vigore vxor seruire debet marito etiam si amplam habeat dotem. Doctores autem

autem alij non distinguunt inter dotatam, vel indotatam, inter diuitem, vel pauperem, & dicunt indistincte, quod debet marito prestare obsequia, quod etiam repetit Bald. in l. si inuita, in principio. C. de nupt. ubi ait, quod magis debet marito, quam patri ad id autem, quod diximus vxorem non cogi praevis facit, quod suo loco diximus de liberto, qui praevis non cogitur alere patronum, sed causatur, si non vult redigi in feruitatem.

Declaratur, quod dictum est vxorem debere viro operari, vt procedat non in operis fabrilibus, vel artibilibus, sed in officialibus, vel obsequialibus: nam vxor non tenetur fabriles [21] operas ministrare, vel exercere ad praescriptum viri, ita voluit Bald. in l. si vxorem, num. 6. C. de cond. infer. ubi infert, quod si ex artificio vxor aliquid lucri faciat, si ibi id, non viro acquirit, allegat Pet. sic tenere, & multas adducit rationes seu verius multa exempla, in quibus offenditur vxorem querere sibi posse, & vt inquit Fulgo. in l. si mulier. §. si vir vxori, num. 2. de dona. inter vir. & vxor. nō reperitur iure cautum, quod marito queratur, quod vxor arte acquirit, Anto. de Prato, consil. 33. numer. 2. volum. 4. inter consilia Alexand. ubi dicit non legisse vquam, quod mulier viro querat, & sequitur distinctionem Bald. in loco praedicto inter fabriles, & officiales, subdit tamen, quod si condicio vxoris ferat, tenetur fenum secare, triturare mella, & alia facere: sed si chimiriam, vel aliam exercet artem, non tenetur lucrum illud marito dare, vel communicare, & subdit, quod ita intelligi [23] debet Bartol. in l. diuortio, in principio ff. solut. matrim. & alij, qui dicunt quod vxor tenetur ad obsequia, & quod praesumitur acquisiuisse de bonis viri, idem per omnia dicit Ripa in consil. 4. numer. 4. ubi infert, quod, & si ad euitandum turpem querulum vxor videatur in dubio acquisiuisse de bonis [24] viri, tamen hoc fallit, quando constaret, quod exercuit licitam aliquam negotiationem, ex qua lucrum fecit, Alciat. in tractat. praesumpt. regul. 3. praesumptio. 26. numero. 10. ubi tamen aliud dicit, quando negotium exercuisset de rebus mariti, Lupus in d. rub. de donatio. inter vir. & vxor. §. 45. numer. 4. & §. 62. numer. 8. & 9. ubi late agit repetendo praedicta, Neuza. in Silua nuptia. libr. 4. num. 19. & 23. ante istos idem voluit las. in leg. 1. in principio. C. de leg. dum sequitur Bald. in d. l. si vxorem, & alios citat Cordub. d. leg. si quis a liberis §. si quis ex his, num. 226. ff. de liber. agnoscent. vel alend. ubi late agit de intellectu l. sed si vir ex lana, in principio ff. de dona. inter virum & vxor. in quo me remitto, quia hic locus non exigit, vt discutiamus.

Quod autem attinet ad principalem nostram limitationem, Cordub. in dict. §. si quis ex his, nu. 221. inquit multo tenere contrarium, allegatque gloss. Specul. Cyn. Bart. Bald. Caltren. Aret. Corne. las. Afflic. & plures alios, quos supra citauimus in principibus conclusionibus, eosque omnes intelligit loqui de artificialibus operis: sed si videantur, certe maior eorum pars non distinguit, & ideo non debet scrupulus iniici quin limitatio praedicta bene procedat. Benimale autem in tractat. pauper. quaest. 8. in 2. specia. contract. num. 23. & seq. dicit, quod mulier, quae se in artificio exercet, tenetur [25] de qualitate ex eo viro recompensare pro eo quod dando operam artificio non praestitit viro obsequia debita, allegat Capram, Genr. Afflic. & Ripam, & cum refert Cordub. in loco praedicto, num. 226. in fin. sed & si haec opinio habeat aequitatem, quia mulier, vt artem a-

liquam exerceat non debet viro subtrahere debita obsequia, tamen Getardo excepto, nemo ex praedictis declarat hoc modo sententiam, immo Capra in consil. 72. num. 15. absolute dicit vxorem viro nō obligari ad operas artificiales, sed bene ad obsequia les. Ripa quoque idem dicit, quoniam videtur, quod ea sententia non sit vera, quia si vxor non tenetur praevis operari, sed causatur si vult alimenta, vt paulo supra admonui, quomodo maritus petet lucrum ex artificialibus operis in recompensationem obsequiorum, certe non video modum: propterea non admitto pro nunc eam distinctionem, sed vltius cogitandum existimo.

Ampliatu ergo hac limitatio, vt procedat etiam si vxor proprio nomine artem exercet de mariti pecunia, quia nihilominus sibi querit, non viro licet teneatur marito pecuniam [26] reddere, probatur in l. si mulier. §. si vir vxori. ff. de donat. inter vir. & vxor. quem ita intelligit Fulgo. ibi Lup. in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 45. num. 3. in fin. Cordub. d. §. si quis ex his, numer. 227. ubi tamen declarat ne locum vendicat, quando de viri mandato vxor operaretur de re viri secundum textum, [27] quem ita intelligit in l. sed si vir ex lana, in principio. eed. tit. de dona. inter vir. & vxor. id quoque, quod dixit vxorem obligari viro pro reddenda re, vel affirmatione probatur, quoad vendicationem in leg. in rem. §. si quacunque. ff. de rei vend. & quoad affirmationem. §. si tamen alienam. Institui. de rei. diuisio. & praedicta ampliatio confirmatur, quia emptum, vel acquisitum proprio [28] nomine de pecunia alterius cedit acquirenti, non autem pecuniae domino. l. multum. C. si quis alie. vel sibi, & quamuis praedicti Doctores non allegent est decilio Baldi in consilio 67. punctus, verū secundum casu, volum. 5. ubi dicit, quod res emptā ab vxore [29] de pecunia mariti acquiritur vxori, subdens tamen rem posse in subsidium vendicari, quando vxor pro restitutione pecuniae non esset soluendo, & eam Bald. decisionem refert, & sequitur Ripa in l. fustinae. in prin. nu. 53. C. de secur. nup. & in consil. 124. in fi. & alios congerit Rolan. in consil. 90. nu. 22. vol. 2.

Contra tamē eiusmodi ampliationem facit, quia quidquid filius negociando ex ea patris [30] acquirit, id omne queritur patri non sibi. l. cum oportet, ubi Doctores, C. de bon. quae libe. in §. 1. & in §. igitur liberi, in ver. sancimus, Institui. per quas person. nob. acquir. Corn. in consil. 135. & consil. 258. volum. 1. Tyraq. de retract. confang. §. 1. gl. 9. in tantum quod patre mortuo filius [31] teneatur illud omne lucrum fratribus communicare, gloss. in leg. cum oportet. C. de bon. quae libe. Spec. in tit. de iudic. §. sequitur, verū q. si aliter asserentis, & comune dicit Viuius. libro primo opinio. 136. intelligendo tamen, quoad partem lucri, quae fortis solet tribui, nam quoad eam, quae tribuitur industria, quae est dimidia, filio [32] queritur, & alia non communicatur, Bartol. in l. 2. §. nec castrense, colum. 3. ff. de colla. bono. in l. 1. num. 1. C. pro socio, in l. illud, ubi Caltren. C. de collatio. late Afcan. Clemen. in tractat. de pat. potestate. effect. 2. num. 10. & seq. sed respondetur, quod id procedit ratione potestatis, vt patri querat filius, quidquid acquirit: fecus autem in vxore, quae non est sub potestate viri, proinde non illi, sed sibi acquirit, licet de re mariti lucrum faciat, ad id vero, quod dictum dicit repetitionem marito rei suae ex vxor mercaturam exercuit, vide tex. in §. cum ex aliena, & sequen. ubi late gloss. & Doctores, Institui. de rei. diuisio. ibi enim tractatur, quando factum ex [33] te

aliena spectet ad facientem, vel ad dominum, & fit distinctio, quæ ibi videri potest.

Dubitari autem posset, an lucrum factum ab vxore presumatur prouenisse ex re mariti vel aliuo, sed hoc non pertinet ad tractatum nostrum, ideo [34] vide l. Quintus. ff. de donat. inter vir & vxor. l. etiam. C. eod. tit. Innoen. in c. cum in officiis, extra de testamen. cum multis apud Neuzia. in filia nuptia. lib. 4. nu. 20. & seq. Alciat. in d. tract. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 26. Ripa. d. consil. 214. per totum, & conferunt, quæ de filio negociante ponunt glos. & Doctores in d. l. cum oportet. C. de bo. que lib. Bald. in consil. 259. in fin. volum. 5. Roma. consil. 159. in fin. cum multis apud R. ol. in d. consil. 90. volu. 2. vbi per totum latè agit, concludens in hoc attendi possessionem, & agentem grauari semper onere grauandi.

Inferitur tertio, quod vidua cui intra annum luctus alimenta præstantur ab hæredibus [35] viri tenetur in domo operari ad commodum hæredum, ita notat glos. fi. in fin. in l. sicut patronus. ff. de ope. lib. dicens viduam ibi operari, vbi vult alimentari, eam sequitur Bartol. in l. diuortio. in princ. num. 3. ff. fol. matrimon. idem Bart. in l. Caio. §. Imperator, numer. 3. in fi. de alimen. & cib. lega. Alexand. in d. l. diuortio. num. 29. post Castren. num. 10. Salicet. in l. 1. num. 3. C. de lega. Corne. in l. de alimentis, num. 2. C. de transac. Ange. in l. de testamen. glos. 45. num. 1. Capic. in dec. 24. nume. 10. alios plures congerit Cordub. in d. §. si quis ex his, nume. 157. valet enim argumentum à marito ad hæredes mariti, l. omnem. C. de bon. matern. sicut ergo tenetur operari marito alienti, ita & illius hæredibus vidua dum viduitatem seruauit [36] durante maximè anno luctus videtur esse in matrimonio. l. si. C. de bon. mater. Alex. in consil. 24. col. 2. volum. 2. & dicitur de familia prædefuncti [37] coniugis, Bart. in l. fin. C. de verb. sign. & quod teneatur in domo hæredum operari, voluit Angel. in l. assiduis. C. qui potio. in pigno. habedicens, quod vidua non potest pro se facere pannos lineos, vel alia, sed operari debet ad commodum hæredum, sequitur Barba. in consil. 63. nume. 14. volum. 2.

Amplia conclusionem, vt procedat in omni opere, quod vidua scit exercere, vt si texere sciat aut quid aliud tenetur enim in eo [38] exuere corpus suum ad vtilitatem hæredum, Barba. in consil. 63. num. 14. volum. 2. quem ita intelligit Cordub. d. §. si quis ex his, nume. 158. sed Barba. loquitur in vidua, cui alimenta relicta à testatore, nos autem agimus de ea, quæ alenda est ex dispositione legis intra annum luctus, sed bene hoc voluit Castren. in d. l. diuortio, in princ. num. 10. ff. solut. matrimon. vbi, quod tenetur filare, suere, texere, & alia omnia facere, quæ scit moueri ex glo. in d. l. sicut patronus, quæ tamen inter operas non distinguit, sed dicit indefinitè, quod tenetur operari, & subdit Castren. quod si vidua ex iusta aliqua causa non posset stare in domo, tunc alimenta præstanda sunt extra domum deducta [39] estimatione operatum, vt tanto minus recipiat pro alimentis, hoc etiam videtur voluisse Ang. in §. fuerat. num. 8. In fi. de actio. prout illum citat Cordub. loco prædicto, sed verè non distinguit inter operatum species, sed dicit operari eam debere, vt faciat tempore virri bene subdit, quod si non operatur, tanto minus recipit de alimentis, & idem ait, quando operatur pro se, & nõ ad commodum hæredum: ad hæc autem non aduertit Cordu. licet separatim agat de alimentis viduæ mulieri præstandis intra

annum luctus ex dispositione legis & de iis, quæ ex mandato testatoris hæres exsoluit, num. 157. & num. 165. verior igitur opinio est, quod & si vidua operari debeat obsequialibus, id tamen intelligi debet de operis obsequialibus, non artificialibus, nam ex persona [40] hæredum variari non debet obligatio. l. 2. §. ex his. ff. de verb. obliga. at viuenti viro vxor non tenetur exercere artificium ad vtilitatem mariti, multo ergo minus id faciet ad hæredum commodum, qui [41] repræsentant mariti defuncti personam. §. 1. in Auth. de iure iurati. morien. præb. hæredum, vbi glos. ff. de Cagn. ff. de reg. iur. ex hoc autem inferitur, quod etiam vbi alimenta ex legis dispositione præstantur, tunc licet alimentarius debeat operari, tamen non tenetur ad artificiales operas, sed ad solas obsequiales, sed vt meam præferam sententiam non video quorū hęc quæstio de artificialibus operis tendat, vbi agimus de alimentis vxori, viduæ, vel alij ex legis dispositione dandis, nam certum est, quod ex lege non debentur ei alimenta, qui ex artificio suo, vel industria potest victum sibi querere, vel aliunde habet, lex illi non prouidet: ergo frustra tractamus, an tenetur exercere artem, & si dicatur, quod tunc sunt præstanda artifici, quando operari non potest sine dedecore, respõdeo, quod vxor quoque, vel vidua non tenetur marito, vel hæredibus eas præstare operas, quas non potest sine dedecore, atque ita superflua est quæstio, & sine fructu.

[42] Inferitur quarto quod multo magis operari tenebitur Ecclesiæ clericus, qui recipit alimenta ab Ecclesia, c. vos autem 16. quest. 1. & seruus, qui à domino alitur, [43] immo etiam liber homo si bona fide seruit, l. liber homo, ff. de acqui. rer. do, quia nihil aliud est seruire, [44] quam operas præstare. l. pen. §. pen. ff. de statu lib. l. Thas §. herede. ff. de fideicom. lib. l. Luc. de Pen. in d. l. 1. num. 20. C. de agrico. & mancip. lib. 11.

Procedit autem generaliter supradicta conclusio omnibus in casibus quibus alimenta debentur à lege, quia in illis alimentarius tenetur operari ad illius [45] commodum qui præstat alimenta, ita Bart. in l. Caio. §. Imperator. in fi. de alim. & cib. lega. vbi dicit aliud esse, quando alimenta debentur vxori ex legato, & ita distinguit loquendo in vxore inter alimenta debita ex dispositione legis, & ea, quæ præstari debent ex ordinatione hominis, vt primo casu teneatur operari, secundo non. ita quoque distinguit Barto. in vxore in l. diuortio, in princ. numer. 3. ff. solut. matrim. Salic. in l. 1. §. exactio. C. de rei vxor. actio. & hanc sententiam dicit communem Grat. in consil. 87. num. 23. volum. 2. Castren. in d. l. diuortio, in princ. num. 10. vbi dicit verba Bald. in l. 1. nume. 6. C. de lega. esse notabilia, sed Bald. in eo loco certè aliter loquitur: eadem quoque communem dicit Cordub. in d. §. si quis ex his, num. 159. in fi. sed rationem diuersitatis nemo allegat, cum tamen sine ratione non sit constituendum discrimen inter vnum, & alterum casum. posset autem dicit mitius [46] agendum esse cum lege, quam cum homine. l. Celsus. in prin. ff. de arbit. Bartol. in l. amplius. ff. rem rat. habet. hæc est magis generalis potest etiam dici, quod legis dispositio recipit interpretationem ab alia legis dispositione, ideo cum lex mandat alimenta alicui præstari intelligitur, quatenus ille operis suis querere sibi nõ potest: secus autè, quando à testatore vel alio relinquuntur alimenta, voluntas enim [47] testatoris largè interpretatur, c. dilecti extra de don. ideo dicit Ang. in §. nobis igitur, in Auth. de re liti. fi. deic.

deic. quod qui a testatore facultatem habet alienandi [48] censetur illa habere liberam, & nullis regulis limitatam, sequitur Socin. in l. Marcellus. §. casque. colum. ff. verfic. tertio ratio. ff. ad Treb. & in consil. 123. num. 3. vol. 3. Croc. in consil. 61. numer. 17. Bero. in cons. 93. numer. 24 & in consil. 133. nu. 3. vol. 2. Natta in consil. 530. numer. 7. & 9. eadem ratione videmus quod & si verba legis generalia declarationem recipiant de habitate, tamen aliud est in generali seu [49] iurifalci hominis dispositione, Bal. in l. si. iurifalci. doct. C. sine cen. vel reliqu. Alexan. in l. si patroni. in princ. num. 15. ff. ad Trebell. cum multis per me citatis in consil. 10. numer. 28. potest etiam dici, quod testator legando alimenta nulla facta operarum mentione, videtur [50] necessitatem operandi remittere, argumento l. apud Iulianum. §. si Titius. ff. de leg. 1. vbi Bald. Ange. Imol. Calt. Alexan. & Iaf. inferunt ad alia, & ad propositum etiam multa dicunt Bald. Ange. Imol. Calt. & Alex. in l. senatus. §. 1. ff. eodem tit. & generaliter, quod legatus de quibus videatur remittere exceptionem [51] quam habebat, vel concedere liberationem ab obligatione, qua legatarius illi tenebatur, latè probam in cō sil. 13. num. 9. & seq. ita ergo in proposito licet alimentarius teneatur operari ad commodum alentis, tamen quando ille legat simpliciter alimenta nulla adiecta obligatione operandi eam necessitatem, & onus remittere videtur.

Quod tamen dictum est supra vxorem, cui alimenta a testatore relicta sunt, non teneri ad aliquas operas, intellige de artificialibus, & servilibus, nō autem quod officiales, & obsequiales, quia [52] illas tenetur exhibere secundum Picum in l. Titia. §. Titia cum nuberet numer. 2. ff. de leg. 2. vbi allegat Bartol. in l. Caio, in §. Imperator. ff. de aliment. & cib. legat. & Alexand. in consil. 100. colum. 1. vol. 2. & subdit Picus ita limitari communem opinionē de qua supra, & cum eo videtur transire Corduben. in d. §. si quis ex his, num. 159. & 161. Cratet. in consilio 25 numer. 23. vbi allegat Angel. arguens ex eo videri legata alimenta, non vsumfructum, quod illi testator onus operandi adiecit, quod legato alimentorum convenit: decipitur tamē Picus meo iudicio, quia Doctores ab eo allegati alii loquuntur in terminis, quinimō supra ostensum est nunquam eum cui a lege debentur alimenta prestare debere operas artificiales, quia si talis sit, cui operatio illa conveniat, non debentur alimenta, cum ex operis possit vivere. vxor autem quod acquisivit ex artificio, quærit sibi, non marito, cuius commodum non tenetur artem exercere, proinde ea distinctio inter fabriles, seu artificiales operas, & obsequiales non datur, quid alimenta debentur ex dispositione hominis, ex quo etiam fabriles non debentur, quando ex dispositione legis, cum tamen eo casu maior videatur subesse ratio debendi, vt supra declaravi.

Eam ergo conclusionem, quæ habet quod legatarius alimentorum non tenetur operari, intellige non procedere quando legatario alimenta prestanda in domo, quia tunc officiales, vel obsequiales operas, alimentarius exhibet licet [53] non artificiales, aut fabriles, ita Baldus in l. 1. nume. 6. & 7. C. de legat. vbi inquit, relictis alimentis in domo teneri viduum [54] ad operas obsequiales, vt facere lectum, coquinam, portare aquam, & alia facere, quæ tempore vi si consueverat facere, nec debet stare in domo sicut corpus mortuum, idē enim secundum eum videtur testator reliquisse alimenta in domo, & ibi commodum heredum operetur, vt hic est verus sensus Bartol.

in dict. l. Caio. §. Imperator, in fine. nam dicit eum cui a lege debentur alimenta debere operari de omni opere: eum verò cui debentur ab homine, nullas prestare operas: eum verò, cui in domo relicta sunt, aliqua servitia prestare secundum conditionem personæ suæ, atque ita vult quod casus relictorum in domo alimentorum differat ab aliis duobus, & mediū locum obtineat inter extrema, & hanc modificationem probat Bartol. in dicto consil. 62. num. 14. vol. 2. licet dilatando postea fimbrias concludat etiam artificiales operas deberi, quando in domo relicta sunt alimenta, Caltren. in dicta l. diuortio, in princip. num. 10. ff. soluto matrimonio. vbi dicit, quod etiam non teneatur alimentaria texere, & alia familia facere, quæ artem concernunt, etiam si alimenta in domo relicta sunt, tamē tenetur ad servitia coquinaria, [55] quæ faciunt ceteri de domo, puta coquina facere, mensam parare, lectum sternere, & alia similia, & subdit hæc esse notabilia Bald. verba in dicta l. 1. Cod. de legat. & dicit Alexan. in consil. 100. colum. 1. vol. 1. quod legatarius isto casu debet prestare servitia secundum qualitatem personæ suæ, & licet confusè loquatur, ita quoque intelligit Picus in dicto §. Titia, numer. 162. atque in istis terminis loquitur Cratet. in consil. 25. nume. 23. quando scilicet relicta fuerint alimenta in domo, allegat Angel. in l. quamvis. C. de leg. & hoc modo loquuntur multi ex istis, quos citat Corduben. in d. §. si quis ex his, num. 160. ratio autem est, quia testator necessitatem morandi in domo adiecit, videtur favore heredum nō solum, vt eis alimentatio sit minus gravis, sed etiam vt exigant operas predictas, vt post Bartolum in dicto §. Imperator. & Bal. in dicta l. 1. Cod. de legat. inquit Alexand. in dicto consil. 100. colum. prima & hoc voluerunt Bartol. & alij in illis libertis, ff. de conditio. & demonstratio. Bartol. Bald. Angel. Caltren. Salice. & alij in l. prima. Cod. de legat. & ita omnes tenere fatetur Bero. in consilio 185. num. 1. vol. 1.

[56] Sciendum est autem operas alias officiales esse, alias fabriles, seu artificiales: officiales sunt, quæ in obsequio consistunt, vt adesse comitari, cantu, sonu, saltu, oblectare, Alcia. in l. sciendū §. item in lege ff. de verborū significationib. artificiales [57] autem sunt fabriles, pictoria, textoria, lanificæ, & similes, ita Corasius in l. admonendi, numer. 22. ff. de iureiurandi. declarat gloss. Bartol. Angel. Caltren. Alexand. & Iaf. in l. si non fortem §. libertus. ff. de conditio. indebit. Corduben. d. §. si quis ex his, nume. 231. vbi in proposito obsequiales dicit Doctores lectum sternere, aquam haurire, mensam parare: artificiales autem filum, aut stamina ducere, texere, & similia.

[58] Notandum item, quod vbi lex de operis mentionem facit, intelligitur in dubio de officialibus, quæ in obsequio consistunt, l. vt iurifurandi §. dabitur. l. opere enim & l. interdu. ff. de oper. liber. Coras. d. l. admonendi, numer. 23. vbi fortius subdit quod operas promittens, officiales tantum promississe videtur, secundum Bartol. in dicto §. libertus, colum. penult. Corduben. loco predicto, numer. 232.

Ex quo inferri potest ad questionem an opere cedi possint: in quo conclusio est, quod opere [59] officiales cedi non possunt, nec delegari, quia coherent personæ, & ab ea non possunt separari, l. opere incertum. ff. de oper. liber. & quod non possint cedi, probat text. in l. si non fortem §. libertus. in fine vbi Iafon in 13. notabili. numer. 16. ff. de conditio. indebit. & l. pro herede. §. si quis tamen. ff. de acquirend. hæ.

redita. Bald. in leg. liberti, libertateque, column. 4. verficul. idem dubitatur, quidam promittit, C. de hon. liberto. neque delegari possunt. l. i. §. ne autem. C. de caduc. tollend. & in operibus, quæ coherent perform. voluerunt Bartolus & alij omnes, in dicto §. libertas, Tyraquell. de retract. consanguin. §. 26. gloss. 1. numer. 48. Roland. in consil. 43. numero septimo, volum. 2.

[60] Cum verò agimus de operis fabrilibus, seu art. ficialibus, tunc aliud est, quia cedi possunt etiam illo inuito, qui tenetur ea præstare, vt probant Doctores in dicto §. libertus, vbi Bartol. infert ad seruitorem conductum, qui cogi [61] potest ad seruandū alteri pro conuento tempore, quia opus illius non sunt obsequiales, & cū eo transeunt Ange Fulgof. Caltrenf. Alexand. & alij idem voluit Bald. in l. liber, column. vlti. Caltrenf. in l. 3. in princip. ff. solut. matrim. Alexand. in dicto §. libertus, numer. 10. vbi tamen limitat, quando seruientis conditio efficeretur deterior, tunc enim alij non tenetur præstare operas, & ibi etiam ponit, an hoc casu possint delegari, & infert ad vasallum, vel subditum an cogi [62] possit, vt alteri domino fidelitatem iuret. In quo articulo Doctores variis in locis multa ponunt, quæ tamen omitto, quia non conferunt ad tractatum nostrum, Tyraquell. dicto §. 26. gloss. 3. & n. 36. & duo ponit las. in d. l. libertus, n. 16. & seq.

Primum, quòd et si officiales opere non possunt delegari, tamen si delegatio fiat, delegans liberabitur ope [63] exceptionis, l. quarta. ff. de donatio. notat Bartol.

Secundum est, quòd et si delegatus promittat per stipulationem operas, & cui fit delegatio, ex hoc tamen non tenetur mero iure, secundum Bald. in dicta l. liberti, libertateque, quia sunt inseparabiles, & a persona euelli non possunt, cui debentur. ex quo ergo alij præstari non possunt, frustra promittuntur, sicuti quando actus impossibilis deducitur in [64] stipulationem, leg. impossibile. ff. de regul. iur.

Sed hoc casu posset dubitari, si saltem succedat obligatio ad interesse, sed hoc nihil ad nos, & ponunt Doctores in ea questione an promittens quod

alius ratum habebit contractum, vel actum, tenetur ad interesse, licet fecerit quidquid potuit, si non sequatur obligatio, seu ratificatio, [65] de quo apud Decium in dicta l. impossibile. Doctores in leg. quod te. vbi Pappur. & Rip. ff. si certum petas. Cagnol. qui multos citat in dicta leg. impossibile. numero quarto, dicentes, quod si verba stipulationis sunt ample concepta, tenetur promissor ad penam, vel interesse, ad ita vidisse iudicari in ardua questionibus.

[66] Vbi verò fabriles opere debentur, operarius non tenetur operari de nocte, licet sub vocabulo diei sum conductus fuerit, quia promissio intelligi debet de artificiali die, qui concluditur inter summum mane, & vespertas, non autem capit viginti quatuor horas, Azo in Summa. Co. de ope. liber. est text. in l. 1. & in l. medicus. ff. de ope. lib. Alber. in l. more, ff. de feriis, Tyraquell. de retract. consanguin. §. 1. glo. 1. numer. 11.

Possim hic quoque tractare de operis impub. quæ qualesque sint, & quanti æstimentur, sed quia melius cadit questio in parte, vbi agimus de repetendis alimentis alicui præstatis, idè in eum locum reuocio lectorem.

[67] Inter cætera autem obsequia, quia alimenta recipit in domo alicuius, tenetur illum associare, vt videtur concludere Ifern. in constitutio. Regni. folio 167. column. 3. quem citat, & sequitur Lupus in cap. per vestras, in §. not. §. 13. numero vnde coccus, fol. mihi 155.

Quod autem dictum est, eum qui alimenta recipit, obligatum esse ad operas, non habet locum in vicario beneficiati, vel rectore [68] alicuius ecclesie, quia & si is alendus sit, quia tamen alimenta recipit intuitu seruitutis, quam facit ecclesie non tenetur operari, vt inquit Rebuff. in tractatu de portio. canon. nu. 99. sequitur Corduben. in l. si quis libertis. §. si quis ex his. num. 164. ff. de liber. agnoscent. & ratio est, quia et si alimenta isto casu debentur a lege, tamen æquum non est, quod clericus ille duobus seruiat, ecclesie scilicet, & rectori pro eadè alimentatone, vltra quod clericus indecorum est seruire cuiuspiam præcipue laico.

Finis Tituli Quarti Tract. Ioan. Petri Surdi De Alimentis.

TRACTA-

TRACTATUS DE ALIMENTIS, D. IOANNIS PETRI SVRDI, CASA- LENSIS, L.C. PRÆCLARISSIMI, TITVLVS V.

Quanto tempore præstanda sint alimenta.

SYMMARIA

Alimenta finiuntur cum morte eius, cui sunt præstanda & non transeunt ad heredes.

Alimenta in persona vnius aliud sunt, quam in persona alterius & sunt personalia.

Alimenta relicta in temporis præfinitione extinguuntur ante tempus eueniente morte alimentarij.

Dispositio intelligi debet, vt conueniat alius, super quo fit.

Alimenta debita filie dotata, quæ excluduntur à statu, non transeunt ad heredes.

Legitima tolli potest in totum à statu ex causa.

Dotes differunt à legitimis, & ab alimentis.

Legatum amission non transmittitur ad heredes, vbi tamen vide remissionem.

Fundum concessum ad alimenta, extinguitur morte, intellige tamen vbi ibi.

Causa, seu ratio restringit quancunque dispositionem ad suos limites.

Alimenta debita alicui durante vsque ad mortem naturalem, non obstante deportatione, vel banito.

Alimenta simpliciter relicta, præstanda sunt, vsque ad mortem.

Indefinita æquipollet vniuersali. & nu. 16. & 17.

Socer si promittat alere filium, & generum intelligitur durante vita ipsorum, vide tamen ibi.

Argumentum à contrariis ad vltimas voluntates, & e contra, est validum.

Indefinita non solum in testamentis, sed etiam in contrahibus æquipollet vniuersali.

Indefinita suture alimentorum æquipollet vniuersali, etiam in casibus quibus non æquipollet.

Alimenta à testatore relicta, præstanda ab usufructuario, finiuntur extincto usufructu numer. 20. 23. & 28.

Onus quando inuincitur legato, finitur cum ipso legato.

Alimenta præstanda ab usufructuario, non debentur ab herede legatario, quando usufructus est finitus.

Legatum alimentorum ab vno relicto, censetur ab alio repetitum.

Substitutus dicitur heres improprius.

Alimenta præstanda sunt ab herede usufructuario, quando usufructus sui gratia simpliciter non de usufructu.

Acceptans legatum, tenetur omni vinum agnoscere.

Onus annexum legato recusari non potest, etiam si excedat valorem legati.

Verba intelligi debent secundum subiectum materiam.

Emphyteuta si ex pacto non potest expelli intelligitur dum est emphyteuta, non autem quando est priuatus.

Usufructuarius heres tenetur alimenta præstare legatario, quando testator ita iussit.

Fructus quando relinquuntur, vel etiam aliquid præstandum de fructibus, intelligitur si nascantur, non aliter.

Debitor generis liberatur perempta specie quando genus debetur contemplatione speciei.

Alimenta debita loco legitime transmittuntur ad heredes, vide tamen de varietate. nu. 32.

Subrogation sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. limita, num. 34.

Primogenitus mortui secundogenito, liberatur à traditione alimentorum, seu vite militie.

Subrogation quando est diuersa natura, non sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.

Argumentum de re ad tempus, est validum.

Plus sibi dicitur, qui soluit ante tempus, & e contra.

Debitum vnum, quando conuertitur in alterum, extinguitur primitum, & secundum non assumpsit illius naturam.

Alione nouata non repetuntur privilegia actionis nouantis.

Alimenta præteriti temporis transeunt ad heredes, & peti possunt.

Alimenta præterita peti possunt, quando debentur iure actionis.

Alimenta præterita peti possunt, etiam si legatarius non sit moratus cum filijs, quando fuerunt relicta cum onere morando, si tamen per eum non sint.

Necessitas. Relictum pro suis necessitatibus, peti potest, etiam nulla subsistente necessitate.

Alimenta præteriti temporis debita, solo iudicio officio peti non possunt.

- 44 *Filia cui dos est relicta, non petit alimenta pro tempore prateritis.*
- 45 *Uidua qua intra annum lictus seipsam aluit, non petit alimenta prateritis temporis ab heredibus maritis, sed ibi vide de veritate.*
- 46 *Alimenta officio iudicis debita petuntur pro tempore prateritis, quando is cepit mutuum pecuniam, ut se aleret, ubi tamen vide, quomodo datur alio.*
- 47 *Uidua qua ut se aleret intra annum lictus, mutuum accepit pecuniam, petit alimenta prateritis temporis.*
- 48 *Mancipatus qui mutuo accepit pecuniam, ut se aleret, petit ab Abbate alimenta prateritis temporis.*
- 49 *Ordinatus consequens ab Episcopo ordinante alimentum prateritis temporis, quando pro eis accepit pecuniam mutuo.*
- 50 *Filius qui mutuo pecuniam accepit, ut se aleret, petit alimenta presentis temporis a patre.*
- 51 *Filius qui pro se alendo accepit mutuum pecuniam, quando pater erat inopi, petit alimenta a patre pro tempore prateritis.*
- 52 *Alimentandum quando mutuum accepit pecuniam pro alimentis, an agat ad alimenta, vel alio potius ei datur, qui mutuant.*
- 53 *Officium iudicis competit, quandoqueque suggerit alio.*
- 54 *Officium iudicis habet aequitatem pro matre.*
- 55 *Officium iudicis ei soli competit, cui per aliam non est successum.*
- 56 *Emptor qui ex statuto cogitur remuere, consequi potest a contrahente integram pretium, etsi ipse non persolverit.*
- 57 *Filius qui mutuum accepit pecuniam, ut se aleret, potest agere contra patrem, ut se releuet a molestia.*
- 58 *Dammum dedisse videtur, qui damni causam dat.*
- 59 *Actio cuiusque competit, cuius interst.*
- 60 *Temporis trahitur non connascitur, quod initio non valet.*
- 61 *Ius superueniens siue pendente, non prodest auctori.*
- 62 *Tempus non est modus inducenda, aut tollenda obligationis.*
- 63 *Anus dotando neptem ex filio paupere, non imputat dotem in legitimam filii.*
- 64 *Obligatio semel extincta, non reuiviscit.*
- 65 *Falsum legitime non mutatur ex superuenienti casu.*
- 66 *Filius non habet locum, nisi duo extrema sint habita.*
- 67 *Alimenta prateritis temporis officio iudicis debita contemplatione alium ferunt, peti possunt.*
- 68 *Pater qui dotes nuptus penes se retinuit, tenetur prateritis temporis alimenta solvere.*
- 69 *Pater qui dotes nuptus retinuit, tenetur illius fructus prateritis temporis reddere.*
- 70 *Alimenta peti possunt pro tempore prateritis, quando ab heredibus debentur officio iudicis.*

QVÆSTIO I.

Vlris casibus, quibus alimenta relicta sunt eam ingredi necesse habemus partem, in qua tractatur quanto tempore duret alimentorum prestatio, & in primis regulare id est, quod alimenta [1] supendantur cum morte eius, cui debentur. l. cum hi §. modus. ff. de transaccio. l. fin. §. dominus. ff. de usufructu. l. Firmio, in fin. ff. quando dies legat. ced. Doctores in l. c. de leg. Bartol. in l. si Stichum. §. t. nu. 2. veritas. modus si ponamus. ff. de verborum obligat. Bald. in l. si ita expressum. ff. de condit. & demonstrat.

vbi in fin. dicit, quod legatum alimentorum non transmittitur ad heredes, refert sic velle Oldrad. quem citat Dec. in consil. 31. nu. 3. vbi dicit, quod alimenta finiuntur cum vita eius, qui est alendus, & non transeunt ad heredes, pulchre Bald. in Authent. cui relicta, circa fin. verum. quid enim. C. de iudic. vidui. tollen. vbi inquit, quod alimēta transmissa non possunt ad heredes. ex quo eorum subiectum est anima, & corpus, quod non transit ad heredes; & paulo infra inquit, talia esse alimenta, vt morentur persona mutata, quia habent se determinato modo ad certam personam, nec transmissi possunt salua propria natura, hanc etiam conclusionē ponit Bald. in l. fin. in 6. oppos. Cod. de heret. institut. idem voluit Isern. in constitut. Comitis. Alexand. in consil. 18. numer. 17. volum. 5. vbi ait, quod alimenta ex parte eius, cui debentur, non transeunt ad heredes. Bero. in consil. 109. nume. 25. §. 38. volum. 2. vbi quod datum ad alimenta finitur morte, & redit ad dantem, vel illius heredes, Tyraquell. in tracta primo gen. quest. 74. numer. 6. Ruben. in consil. 23. numer. 3. Caphal. in consil. 158. numer. 3. & in consil. 199. numer. 12. Corduben. in l. si quis a liberis. §. idem rescripti. numer. 76. ff. de liber. agnoscend. vel alien. Simon. de Pretis lib. 3. interpretatio. 1. dubitatio. §. solutio. 4. nu. 52. & ratio est, quia, vt dicit Bartol. in l. cum Titio. nu. 2. ff. ad legem Falcid. alia sunt alimenta [2] in persona vnus, alia in persona alterius: conueniunt enim personarum, & sunt merē personalia, ideo transire non possunt in heredem, ideo videmus, quod etiam non transeunt in fiscum, vt diximus inter priuilegia. alimen. priuileg. 55. & 59.

[3] Ampliatur hac conclusio, vt procedat etiam si alimenta fuissent promissa, vel relicta cum certa temporis determinatione, puta ad decem annos, vel quid simile: quia nihilominus si alimentarius interim decedat, finitur obligatio, vt est textus in leg. si cum praefinitione, in princip. ff. quando dies legat. ced. quem, Bartolus ibi dicit singularem, sequitur Ias. in l. Stichum. §. stipulatio, numero quarto, ff. de verborum obligationibus. Causalcan. de usufructu. mulier. relicta. numer. 137. in fine. & ratio est, quia alimenta habent de sui natura determinationem ex illius persona, cui debentur: ideo relicta etiam temporale habet tacitam conditionem, dummodo viuat legatarius tanto tempore. & dixi saepe, quod omnis dispositio intelligitur rebus sic stantibus, cap. 2. de renunciatio. & dictum est supra, quod legatum alimentorum dicitur annuum, & ideo pro primo anno est putum, sed pro sequentibus est conditionale, si scilicet is vixerit, cui fuit relicta. non mirum ergo si finitur morte, non obstante praefinitione temporis.

[4] Adde, quod omnis dispositio intelligitur secundum subiectam materiam, & vt conueniat naturae actus, qui celebratur. Alexand. in consilio 26. numer. 6. volum. secundo. Bero. consilio 105. numer. 24. volum. 1. Natta in consil. 416. nume. 3. D. Becus in consil. tot. numer. 40. & de natura alimentorum est, quod finiuntur cum vita alendi, ergo praefinitio temporis intelligi debet, nisi prius moriatur, qui alendus est. vide tamen Caphal. nu. 81.

Amplia secundo, vt procedat etiam in alimentis relicta, vel debitis ex statuto, quod excludit filiam stantibus masculis & mandat illam dotari, quia nihilominus ea non transmittuntur ad heredes, sed cum filia [5] extinguuntur tamquam personalia secundum Baldum in l. 1. §. ius naturale, in fine. ff. de iustitia & iur. Ben. in tractatu de statuto. exclus. fam. in.

min articulo. ii. numer. 89. & hoc inquit esse admittibile verbum Ioan. Lup. in cap. per veitras, in tertio notabi. §. 24. numer. 7. & Corduben. in dicta. l. si quis a liberis. §. idem rescriptum. numer. 76. & certe est mira bilis decisio, si vera est: quia cum eo casu alimenta succedant loco legitime, quæ transmittitur, vide retur, dicendum, quod ipsa quoque debeant trans mittere, ut dicam paulo infra, propterea non caret du bio: nisi dicamus, quod hoc casu non succedant lo co legitime: nam legitima [6] ex causa potest in totum tolli a statuto, ut post Richard. Malum. voluit Dynus in cap. indultum, de regulis iur. in sexto, Cyn. in l. fanticus. Cod. de nup. Bartol. in l. Titio centum. §. Titio genero, colum. penultim. ff. de cõ dit. & demonstrat, & quando interuenit causa, cõ muniis est hinc opimo, ut testatur Alexand. in l. quod de bonis, §. final. ff. ad legem Falcid. Deci. in l. iura sanguinis. ff. de regul. iur. Cipege de statuto exclu. for m quæstio. 4. numer. 31. & hanc dicit communio rem opinionem Georg. Natta in eodem tractatu, quæstio. 1. numero sexto, Natta in consil. 201. numer. 8. latè Cucchus in tracta. de legiti. in versic. nec v sũsũctũ defraudari liberi. numer. 70. versicul. quod enim indistinctè vbi transit cum prædicta distinctio ne. vbi verò subest iusta causa tollendi legitimam, tunc ipsa quoque alimenta tolli possunt. sed hoc ar gumentum procedit, quando causa est talis, quæ ad exheredationem sufficit, ut dixi in tit. quibus ex caus. alimen. denega. poss. & declarat Cucchus lo co prædicto, numer. 73. vbi tenet, idè quod filia statuto exclusa a legitima poterit alimenta con sequi.

[7] Addo, quod aliud sunt dotes, aliud legiti ma, & aliud alimentum, & de eis diuersimodè dispo nunt iura, ut potest videri apud Brun. in d. tract. arti. 9. nu. 43. & pluribus sequenti, vbi insert, quod exclu sa a successione, & legitima, potest nihilominus petere dotes, vel alimentum, quod non esset, si dotes, vel alimentum loco legitime succederent.

Potest tertio ampliari nostra conclusio, ut procedat etiam in quocunque legato annuo, illud enim ad heredes non [8] transmittitur, l. in singulos annos ff. de annu. lega. Bartol. in l. generali. §. heredis. ff. de usufruct. leg. sed quia id non ad nostræ matæ riz propositum facit, omittor poterit tamen ad hoc videri Rom. in singul. 71. vbi quid si quantitas fru menti vel vini ex certo fundo relinquatur, Capic. in decif. 103. in primo dubio, vbi de simplici annuo le gato, & de eo quod ad vitam relinquatur, & quid si heredum mentio est facta ex parte promissoris tan tum, vel stipulatoris tantum, vel vtriusque, & quan do nulla est facta mentio, Iacob. Neto. in regul. tu per totam, Causalcan. in tractatu de usufruct. mul lier relict. numer. 66. column. 2. in quibus locis vi detur poterit.

[9] Quarto amplià, ut idem sit quando feudum conceditur in alimenta: extinguatur enim morte, ut voluit Bald. in Rub. de feud. nu. 55. vbi latè agit de veritate, Paris de Puteo de feud. reintegr. cap. 103. numer. 9. de qua videri potest Inf. de viabus feudo rum, numer. 105. & Guerrin. Pifo. de feud. in titul. an feud. concessi. ad vten. & fruen. per totum, vbi dis putat de veritate quæstionis, & Bald. eo loco prin cipaliter disputat, an scilicet feudum concessum ad vten dũ, & fruendũ, extinguatur morte, vel cõ tineat proprietatem, & transeat ad heredes, memi ni me Baldi opinionem reprobasse in titulo, quan do alimenta censentur relicta, circa princip. vbi demonstrat, proprietatem videri relictam, &

transmitti: sed vbi concedens vtatur in feudi con cessione verbis, quæ non proprietatem, sed alimen ta significant, tunc feudum erit personale, sicut ali menta, propter quæ feudum relictum fuit, quia dis positio quælibet [10] restringitur ad limites ratio nis per suam causam, ut post Cyn. & Ang. dicebat Natta in consil. 456.

[11] Amplia quintò, etiam si interim legatarius, vel is cui alimenta debentur, capite minuat, vel moriatur ciuilitè, quia nihilominus alimenta e runt præstanda, & finiuntur sola morte naturali, l. legatum. ff. de caput. dimitt. l. solent §. debet & l. is cui. ff. de alim. & cibari. legat. in quibus locis di citur, quod legatum alimentorum non definit debe ri, licet legatarius condemnatur, vel deponatur. Spe cul. in titul. de execut. sentent. §. sequitur, numero vñdecimo, Franc. Mar. fecisse 833. part. 1. Ca ualea. de usufruct. mulier. relict. numer. 238. & seqq. Peregrin. in tract. de iure fiscalib. §. numer. 123. vbi al legat Salic. Nell. Bald. Alber. & alios, & dixi inter priuileg. alim. dum tractati an alimenta in con ficatione bonorum durant: ergo alimenta, & præ standi sunt, donec vita naturalis durat, nec ante des inunt deberi.

Sextò amplià, ut procedat etiam si simplicitè fuerint relicta, quia alimenta simplicitè relicta de bentur ad vitam, & intelliguntur relicta durante vi ta [12] legatarij ut probatur in l. Caio. in l. i. ff. de a limen. & cibari. lega. est etiam text. qui loquitur de habitatione, in l. ii. habitatio. §. vtrum. ff. de vfu, & habit. & dicit glo. fin. in l. i. Co. de legat. q. alimen ta simplicitè relicta, intelliguntur perpetuè relinqui: & hanc sequuntur omnes Doctores ibi, dicentes esse speciale fauore alimentorum. dixi autem in ti tu. de priuileg. alimen. dum tractati, an legatum præstatur annuum & perpetuum, Corne. in con sil. 312. in fin. volumin. 1. vbi mouetur quia indefini ta æquipollet [13] vniuersali, l. si pluribus. ff. de le ga. l. cap. quia circa, de priuileg. Ruin. in consil. 38. nume. 4. Simon. de consuet. vltim. volunta. libr. 4. dubitatio. vñdecimo. numer. 87. & hoc procedit non solum in alimentis relictis per vltimam volun tatem, sed etiam in iis, quæ promissa fuerunt per contractum, & idèd Grammat. in decif. 101. numer. 56. & in decif. 102. nu. 112. & 113. concludit, quod pro missio fieri de alendo filiam & generum, quamuis sit indefinita [14] debet tamen intelligi, ut præstetur alimenta pro vita vtriusque. est versu quod Græma. d. decif. 102. num. 112. inquit promissione restringi ad quindecim annos, per l. si quis argentum. §. fin. autè dotator. Cod. de donatio. subdens, quod hoc com munitè tenent Doctores ibi, de cuius dicti veritate latè discunt Corduben. in l. si quis a liberis. l. 15 non tantum, numero sexagesimo secundo, ff. de liber. agnos. & de intellectu. d. l. si quis argentum. po nunt Doctores ibi, & Cordub. reducit dictum Gram ma. ad terminos l. hereditatem ff. ad legem Falcid. qui tamen non semper, nec absolute conuenient ciuicunque relicto, vel promissione præstandorum a alimentorum. sed quicquid sit cum generale, & in definitum relictum alimentorum extendatur ad vi tam, quare non idem erit in promissione: valet enim argumentum à contractibus ad vltimas [15] volun tates, & econtrà, l. pactum inter heredem, vbi no tat. ff. de pact. Euer. loco 17. colum. 1. versu similitet econtrà rursus indefinita æquipollet vniuersali, non solum in testamentis, [16] sed etiam in contracti bus, glo. in cap. ut circa de electio. in 6. Alexand. in consil. 26. numer. 4. volum. 4. Tiraq. de retrac. §. 11

glof. 13. nume. 1. imo fauore alimentorum indefinita equipollet vniuersali, etiam in casibus, [17] quibus regulariter non solet equipollere, secundum Bartolum in liquidam hereditatem, nu. 1. ff. de tritico, vino, oleoque legato.

Nostra tamen conclusio limitatur non procedere, quando alimenta relicta essent à testatore prestanda per eum, cui testator legauit [18] usufructum: tunc enim si usufructuarius moriatur ante alimentarium, extinguatur legatum alimentorum ante mortem, vt est text. in l. Titia, in princip. ff. de ann. legat. in l. Stichus. §. Titia, de alimen. & cibariis, legat. & post Salic. ponit Alexand. in l. 1. num. 3. C. de lega. Causam de usufructu relicto, nume. 238. Peregrin. de iur. hie. lib. 3. num. 123. Simon d. dubita. 10. numero octuagesimo septimo, in §. et ratio est, quia legatum alimentorum est onus adiectum legato usufructus, idem finitum [19] legato usufructus, finitur onus iniunctum, vt inquit Bartol. in dict. §. 1. & onus prædictum dicitur accessorium, ergo finitur cum ipso principali, ea accessione regitur, in 6. & onus quod contemplatione commodi iniungitur, non debet durare ultra quam duret commodum, argu. l. secundum, naturam. ff. de reg. iur. & intelligitur præsentis limitatio, vt non solum legatum alimentorum non sit præstandum à legatario usufructus, sed nec [20] etiam ab herede vniuersali, vt probatur in d. l. Stichus. §. 1. & d. l. Titia, in princip. id quod videtur contra regulam, quæ habet quod legatum alimentorum relictum ab vno, censetur speciali fauore [21] repetitum ab alio. l. 4. §. Lucius, ff. de alimen. & cibariis, legat. vbi gl. Bart. & alij Roman. in Authent. similiter, in 15. speciali vltim. volum. & in 20. speciali, in fine. C. ad legem Falcidianam, cum alijs, quos citauit inter præulog. alimēt. priuileg. 15. vbi dixi id verum esse, quamvis fuerint nominatiue ab vno relicta, responderi tamen potest facilius induci repetitionem de instituto ad substitutum quam de legatario ad heredem, facilius enim fit transitus in habentium symbolum: substitutus etenim [22] dicitur quodammodo hæres vt per D. Eccum in consil. 108. numero trigesimo nono, & 40. ideo quando hæres fuit grauatus, transit grauamen quoque ad substitutum, qui est loco hæredis: at secus quando legatarius est grauatus, quia hæres nō succedit loco legatarij. Sed hæc responsio non satisficit, nam & si hæres non succedit in omnibus loco legatarij, sat est quod succedit in re legata, id est in usufructu, proinde debet et ab heredem ille usufructus peruenisse cum sua causa, & cum onere præstandi alimenta præcipue cum præstanda sint de usufructu. Respondeo secundo, quod in contrarium legatum non est finitum secundum suam naturam, sed potius per casum, id est per mortem hæredis, & vbi relinquatur ab usufructuario finitur secundum suam naturam finitio usufructus, vt respondet in simili Bartol. in dict. leg. Titia in principi. sed hæc quoque responsio non conuenit, quia natura alimentorum est, vt finiantur morte eius cui debentur, non ante, vt dixi in principio huius conclusionis, ergo non potest dici quod mortuo usufructuario legatum alimentorum secundum suam naturam finitur, quod vero dicit Bart. in loco prædicto finiri secundum voluntatem defuncti, non bene aptatur casui nostro, quia non potest magis dici, quod volūtas defuncti faciat, legatum alimentorum finiri cum usufructu, quam cum vita alimentarij, melior ergo ratio est, nec iudicio, quam primo loco retri, quia scilicet aliud est relinquere ab herede, aliud à legatario, qui non

est loco hæredis, nec hæres est eius loco.

Intellige hanc limitationem, quando usufructuarius grauatur alimenta præstare de usufructu, vel de bonis ad vtendum relicti alias si simpliciter forent alimenta [23] ab eo relicta, teneatur legatarij hæres illa præstare finitio usufructu, ita declarat Alex. d. l. 1. num. 3. cessat enim hoc casu ratio supra considerata, quod onus rei iniunctum extinguatur cum ipsa re, imo cum sic iniunctum persone transsit ad heredem usufructuarij, & hoc casu non est curandū quod onus alimentorum forte excedat commodum usufructus, quia acceptat [24] legatum, teneatur subire onus adiunctum, leg. cum ab vno in princip. ff. de leg. 1. qui tutelam. ff. de testamen. tut. c. officij de testamen. etiam si onus excedat [25] valorem legati, Cast. & Alex. in l. si cum dotem, §. si pater, ff. solut. matrim. Dec. in consil. 423. nu. 8. Ruin. in consil. 79. in princip. volum. 2. Natta in consil. 86. nu. 1. Crauet. in consil. 174. nu. 9.

Fortè etiam dici posset, quod usufructuarius non teneatur ad alimenta finitio usufructu, quamuis alimenta ex testatoris dispositione non sint præstanda de fructibus prædictorum relictorum ad vtendum, quia testator videtur usufructuarij grauare tamquam legatarij, vt verba intelliguntur, secundum subiectam [26] materiam, Alex. in consil. 26. n. 6. volu. 5. D. Becius consil. 101. n. 4. vbi autè cessat qualitas legatarij, cessare debet grauamen, per ea quæ ponit Bald. in leg. ex facto, colum. 2. ff. de vulg. & pup. per quem infert Fely. in consil. 25. nu. 23. & sequi quod promissiones factæ [27] emphiteute de non expellendo, intelligi debent, quatenus durat emphiteuta, & quatenus soluit canonē alias si per defectū solutionis finitur emphiteutis, cessat pactum seu promissio, facit quod voluit Socin. in consil. 34. in fin. volu. 3. Abb. in c. veltatus, nu. 2. de iure iur. Boff. in sua præxi, in titu. de princip. nu. 344. Augeratur argumentum, quia onus alendi est annuum, & incipit deberi singulo quoque anno, propterea non esset inconueniens quod finitio usufructu finiretur præstatio alimentorum, non decido tamen, sed sufficiat difficultatem excitasse, vt melius possit ab alijs considerari.

Intellige secundo, prædicta procedere, nisi constet testatorem voluisse quod alimenta præstentur ab hærede usufructuarij, etiam finitio usufructu, quia tunc si modo quod usufructuarius percepit potest sufficere ad alimenta, hæres [28] teneatur, ita declarat textus supradicti, et quo notandum est, vt dixi supra, quod si alimenta sunt de fructibus præstanda, attenditur an ex eis fructibus tantum fuerint perceptum, alias vero non, & ratio est, quando aliquid relinquitur præstandum de fructibus, id censeatur sub conditione [29] Ireluctum si fructus nascantur, l. si debitor, §. verum ille, fidei contrah. emptio. in l. licet, questio. 5. C. loca. Castren. in l. ex conducto, §. si vis testatarius, colum. 1. ff. loca. Abbas in c. propter sterilitatem, colum. penult. ff. eod. & dicit Abbas in c. nisi essent colum. fin. de præben. quod qui tenetur dare aliquid de redditibus beneficij, liberatur ab obligatione eo ipso quod non potest dare de illis redditibus, comprobatur Natta in consil. 86. nume. 1. vbi post Castren. & alios infert, quod propter sterilitatem sit remissio beneficij, ne teneatur ad pensionem, quando pensio est constituta super fructibus beneficij. Accedit quod & si usufructuarius qui tenetur præstare alimenta, dicatur debitor generis tamen quia debitum est constitutum contemplatione fructuum percipiendorum ex bonis ad vtendum relicti perinde est ac si esset debitor speciei [30] proin-

proinde perempta specie liberatur. l. quidam, §. si tibi, & l. Titia testores, §. fin. ff. de leg. 1. Bar. Cal. Alexan. & alij in l. quod te, vbi Dec. numero 25. ff. si cer. pet. fecus est autem, quando tenetur in genere alimenta prestare, quia tunc non liberatur, & si ex pcediis non percipiat quantum est pro alimentis necessarium.

Limitatur secundo, vt non procedat quando alimenta debentur loco legitime: illa enim transmittuntur ad heredes [31] & nō finitur morte, ita tenet Rode in l. quoniam in prioribus, in 2. limita. numero duodecimo, ver. infero etiam aliam, C. de inoff. testam. vbi mouetur, quia alimenta loco legitime relicta, regulari debent eisdem regulis, quibus legitima, cum ratione subrogationis, [32] l. cum, §. qui iniuriarū, ff. si quis cautio. tum etiam quia non bene succederet legitime, si non transmittenterentur, vti transmittitur legitima, & ibi reprehendit Bald. qui in d. l. §. ius naturale, in fin. ff. de iust. & iure, dicebat alimenta quæ debentur filijs à statuto exclusæ non transmitti ad heredes, & idem probauit Ioan. Lup. in d. c. per vestras, in 3. notab. §. 2.4. nu. 7. & seq. de donat. inter vit. & vxor. vbi ait quod per hanc rationem dictum Baldi in loco præallegato non est sine scrupulo, quia legitima est patrimonium filij, & transmissibilis ad heredes, ergo illud quoque ad heredes transmittitur, quod pro alimentis assignatur, relinquunt tamen cogitandum, & prædicti duo loquuntur in alimentis quæ debentur filio in constitutione maioratus, cum eis transit Dida. in epit. de sponsal. part. 1. cap. 8. §. 6. numero. 15. & nouissime idem in maioratu tenet Ludou. Molin. de primogen. Hispan. l. 2. c. 15. numero. 10. vbi dicit id esse regulare, quandocumque alimenta subrogantur loco legitime, allegat Cyn. Aret. & alios, qui loquuntur in dote, & in terminis omnino diuersis, quin etiam Cucus in tracta. de legitimis, §. incipien. potest præterea non ab re, numero. 5. & seq. tenet alimenta quæ filia exclusæ, vel alijs loco legitime debentur, transire ad heredes.

[33] Contrariam tamen partem in alimentis secundogeniti tenuit gloss. & Item, in constitut. regni Neap. incip. Comitibus. vult enim, quod alimenta, seu vt ibi dicitur, vita militis, ad heredes non transmittatur per secundogenitū, sed cum illius morte extinguatur, & idipsum placuit Afflicto in decis. 252. nu. 5. & seq. vbi de plano sequitur, idem tenuit Tyrac. in d. tract. de iure primogen. quæstione 74. numero. 2. mirumque est quod neque Tyrac. meminere de Roder. & alij, neque Molina de Afflicto, & Tyrac. si alimenta in prædictis casibus succederent loco legitime, secunda hæc pars posset esse dubitabilis, sed mihi hæc vltima magis placet, quod non succedant loco legitime: aliud enim est quod legitima compensatur cum alimentis, aliud verò quod loco legitime dentur alimenta, & quando statutum excludit filiam, vel primogenitum, & mandat ali, non ideo inferitur quod alimenta succedant loco legitime, imò si dicerentur subrogata loco legitime, idē crederem, quia non assumunt naturam legitimæ, sed sicuti debebatur legitima, debentur alimenta, & regula subrogatorum non habet locum quando fit ad rem [34] diuersæ naturæ. l. si in fundo, §. si fundus, ff. de iure dot. Bartol. in l. pater filium, columna penultima, ver. non oblat quod ius agendi, ff. de iniust. rup. testam. Socin. in c. veniens, numero. 15. de accusat. Socin. Jun. in consil. 24. numero. 22. vol. 3. Ruben. in l. pen. §. ad crimen, numero. 186. ff. de publ. iudi. Cephal. in consil. 20. nu. 14. at diuersa est alimentorum natura à natura legitime, quia ipsa non transmittuntur, quod secus est in legitima, & Roder. mouetur falsa ratione, quia dicit quod legitima non potest in totum tolli, cuius contrarium tenent Doctores communiter, imò si ponamus posse tolli in partem, vtique in partem facta conuentione legitime in alimenta erit in tantum sublatæ, vel diminuta legitima, quanto minus in alimentis reperitur, quam esset in legitima, atque ita diminutio erit facta, & in quantitate, & in tempore, valet enim argumentum de re [35] ad tempus, l. miles ita, §. & qui diximus, vbi Bartol. & Doctores, ff. de milit. testam. cum alijs apud Euerat. loco 39. in princip. & non dicitur minus soluere, qui tardius [36] soluit. §. plus autem, Institutio de actio. in tempore, tunc primum extinguitur, & secundo non assumit illius naturam, vt [37] ponunt Bart. & alij in l. singularia, in fin. ff. si cert. pet. & debitum iure naturæ conuertitur in alimenta, ideo legitime debitum extinguitur, & alimenta non assumunt naturam legitimæ, facit quia videtur debitum legitime nouatum per debitum alimentorum, ideo privilegia primæ actionis non censentur repetita [38] in actione nouante, vt voluerunt Dyn. Bartol. & alij in l. saliam, ff. de nouatio. in consil. 31. numero. 7. non est ergo mirum quod non transmittantur ad heredes alimenta tis debita, quibus debebatur legitima, olim fauor, qui legitime debebatur, sublatu fuerit cum ipsa legitima, & cum ea extinctus, ita vt non poterit reuiuiscere, vide tamen Tyrac. de primogen. quæst. 75. numero quinto vsque ad finem.

Tertio intellige in alimentis, quæ debentur pro tempore post mortem alimentarij, ea enim quæ debebantur dum viueret, transmittuntur ad heredes, [39] & poterunt heredes alimentarij petere à debitore. l. libertis quos, §. i. ff. de alim. & ciba. legal. vti frui §. ff. si frui, pet. d. fructus in fin. cum l. seq. ff. de rei vendic. l. qui vsum fructum §. fin. l. quantum, & l. defuncta ff. de vsum fruct. & dicit Alex. in consil. 18. nu. 17. vol. 5. quod etiam alimenta ex parte eius cui debentur, non transcant ad heredes, tamen ex parte debitoris obligatio transit ad heredes, Gigas de pefio, q. 52. numero. 9. ver. quarto mouetur, vbi inferat pensiones ecclesiasticas, & dicit ea pro tempore, quo pensionarius vixit, transmitti ad heredes, allegat Paul. de Citadi. in tracta. pension. q. 8. in veris. primo ecclesiastica pensio, mouetur, quia pensio pro alimentis assignatur, ergo assumit eorum naturam, item quod petantur alimenta præterita, voluit Corne. in consil. 212. col. 2. veris. & licet maritus, volum. 3. Asc. in tracta. de patr. potest. afficte 17. nu. 62. vbi multos allegat, qui tamen non dicunt, secundum eum, & multi alij, quos paulo infra citabo.

[40] Hæc limitatio est plana, quando alimenta debentur iure actionis, quia si non fuerint præstita à debitore, peti possunt pro tempore præterito, vt est text. in l. de alimentis, vbi omnes Doctores, C. de transact. & dicit ibi Bal. esse notandum, quod ille cui debentur alimenta, licet aliter seipsum nihilominus petere potest a obligato, qui eum tenebatur alere, Bart. in l. libertis quos, §. i. ff. de alim. & ciba. legal. vbi dicit, illum text. locum habere in alimentis debitis ex testamento, Bart. in consil. 211. numero. 7. vol. 1. vbi loquitur in alimentis relictis in testamento, Bald. in consil. 481. numero. 5. volum. 4. vbi quoque in legato, Rom. in consil. 458. in prin. vbi pariter in legato, Barto. qui loquitur in legato, in l. Tolent. in legato, Barto. qui loquitur in legato, in l. Tolent. numero. 9. ff. de aliment. & ciba. legal. Bald. consil.

599. num. 4. vol. 4. Corne. consil. 286. in princip. vol. 3. & dicit Felin. in c. ex parte, in fi. de accusatio. quod ubi debentur iure actionis, peti possunt pro tempore praterito, & subdit de hoc esse casum in l. de alimentis, C. de transactio. Ruin. in consil. 36. numer. 13. volum. 3. Purpur. in l. i. numer. 127. ff. de iurisdic. o. i. iud. alios plures citat Iraq. de primogen. questio. 75. numer. 3. vers. quod autem, ut hanc communem esse sententiam ait Menoch. in consil. 8. nu. 22. vers. non obstant nunc, Natta. in consil. 382. nume. 3. Cordub. in l. i. quis a liberis. s. si quis ex his, numero quadragesimo, ff. de lib. agnosce. vel alen. Burgin. in tractat. dos. usufr. mulie. reli. nume. 169. Asca. Clem. in tractat. de patr. potest. effect. 12. num. 564.

Et procedit, etiam si fuissent relicta sub conditione morandi cum filiis, quia si non statuitur [41] per legatarii quominus ea perceperit, vel cum filiis habitaverit, consequetur prateriti temporis alimenta, vt declarat Ruin. in consil. 36. nume. 13. volumine 5. ubi allegat l. i. quis ita, & l. illis libertis, ff. de condic. & demorile. l. Maui. s. fin. ff. de annu. lega. eandem probauit sententiam Natta in consilio 387. numer. 3. & seq.

Interit etiam ex hoc, quod si alicui relictum sit aliquid pro suis necessitatibus, quæ verba importat alimenta, is poterit consequi [42] alimenta, etiam si nulla sub sit necessitas, vt possit Bald. declarat Corn. in consil. 187. colum. pen. versic. his tamen non obstantibus, volum. 3. & cum sequitur Simon de Pret. in tract. de interpretat. vltim. volum. libr. 4. dubitatio. 8. nu. 9. folio mihi 359. ubi citat etiam Ancharr. inter consilia Calder. quia illa dictio, pro, non importat causam finalem, sed impulsivam, & non importat conditionem, sed modum, quod est notandum pro iis, quæ dixi in titu. quando cause relic. alimen. vbi dicit, quod alimenta videntur relicta, quando aliquid legatur pro necessitatibus.

[43] Sed quando alimenta debentur solum officio iudicis, tunc prateriti temporis ratio non habetur, & qui habuit aliunde, vel ex sui industria, vel erogatione aliorum, petere ea non potest, ita distinguit Bartol. in l. libertis quos. s. i. num. 3. ff. de alime. & cibari. lega. vbi loquendo in patre, dicit quod si filius se suis operibus alimentauit, vel fuit sibi donatum aliquid a tertio, non agit contra patrem pro alimentis prateriti temporis, quia pater tenetur soli quod filius non habet aliunde. l. si quis a liberis. s. si vel parens ff. de lib. agnosce. Alexan. in l. de alimentis, in princip. C. de transactio. vbi Dec. numer. 5. allegat Bart. Roman. & Alexan. idem voluit Curt. ibi, in repet. nu. 14. ideo Rot. in dec. 305. monachus professus in nouis, dicit quod etiam monachus possit alimenta petere ab Abbate, tamen non potest petere praterita alimenta, sed solum pro futuro tempore. mouetur tamen ex regula, dolo facis, quæ statim es restitutus, non per rationem prædictam, quod alimenta debeantur solum officio iudicis, & illam sequitur Anan. in c. ex parte, num. 3. vers. vtrum autem possit de accusatio. Felin. ibi in fin. versic. item nota quod. ubi allegat quoque Imol. in c. dilectus. de rescri. eadem ratione dicit Deci. in c. Episcopus, de præben. quod & si episcopus teneatur alere eum, quem ordinari si non habet aliunde, tamen si ille ex arte vel operibus aliter se aluit, non poterit petere ab episcopo alimenta prateriti temporis. Prædictam autem generalem regulam, quod alimenta officio iudicis debita non petantur pro tempore praterito, tenuit Felin. in d. c. ex parte, in fin. ubi allegat Bald. in d. l. de alimentis, qui tamen mihi non dicit,

Socin. l. un. in consil. 8. num. 13. vol. 3. hanc partem tenuit Alexan. in consil. 72. nu. 8. volum. 5. ubi loquitur in filio, in monacho, & aliis idem in consil. 88. numer. 20. vol. 6. Caph. in consil. 280. nu. 43. Rota Bono. decif. 89. num. 5. in fi. versic. item alimenta. Causalea de tutor. & curator. numer. 221. versic. quando alimenta debentur, ubi multos allegat, Asca. in tractat. de patr. potest. effect. 17. numer. 24. ubi dicit quod ideo pater qui non alit filium, si non habet pro se, non cogitur eidem prateriti temporis alimenta soluere deueniens ad pinguorem fortunam, quia nunquam debetur pro tempore praterito, & pater paupertate excusatus a principio, non obligatur ex post facto.

Hinc infert Alexan. in consil. 48. nume. 1. ver. & vtrum illa talia, vol. 3. quod filia cui a statuto ob exclusionem debetur dos, & interim alimenta, [44] non poterit illa petere pro praterito tempore, si habuit aliunde, dicens idem esse pro tempore quo flectit nupta, quia potuit ali a marito, idem Alexan. in consil. 37. num. 2. volum. 4. dicit quod vidua, quæ intra annum luctus non petit alimenta, [45] non potest lapsa anno illa petere pro tempore praterito, & ante eum id in vidua tenuit Castrenf. in l. diuortio, in prin. nu. 6. ff. de soluto matr. ubi vult, quod non debeantur alimenta pro tempore praterito, si non petit, Alex. ibi num. 29. ubi l. i. numer. 21. idem in vidua voluit Alex. in l. de alimentis, C. de transac. ubi saluat Bald. ibi contrarium tenentem, vt procedat quando accepisset mutuo pecuniam, de quo dicam infra, sequitur Dec. nume. 6. & Curt. in repetit. num. 14. Felin. in d. c. ex parte, in fin. vers. & ideo infert, idem voluit Alexan. in consil. 72. nume. 8. vol. 5. Capic. decif. 24. num. 9.

Contrariam tamen sententiam probauit Bald. in d. l. de alimentis, in fine, dicens quod vidua, quæ intra annum luctus aluit se ipsam, petit alimenta ab heredibus viri pro eo tempore, & cum eo transire vidi Deci. ibi numer. 6. in fine, dum inquit quod videtur generaliter verum, viduam alendam esse intra annum luctus, etiam si habeat aliunde, & transit Cordub. in d. l. si quis a liberis, s. si quis ex his, nume. 135. & sequenti, ff. de liber. agnosce. resoluto tamen huius questionis pendet ab eo articulo, an officio iudicis vidue debeantur alimenta intra annum luctus, de qua tractabimus in titu. quomodo alimenta petantur.

Sed ubi, vt se aliat quis coactus fuit mutuo capere pecuniam, vel contrahere æs alienum, & se obligare, tunc licet haberet officium iudicis, potest [46] pro alimentis prateriti temporis agere, Bartol. in d. l. libertis quos. s. i. num. 3. ff. de alim. & ciba. legat. ubi tamen dicit quod actio datur non ipsi alimentario, sed ei qui mutuum dedit pecuniam, per l. fin. ff. de rem. versio. idem voluit Alexan. id d. l. de alimentis, C. de transactio. post Castrenf. in d. l. diuortio in princip. numer. 6. qui loquitur in muliere [47] vidua, Deci. d. l. de alimentis, nu. 6. ver. saluari tamen potest, & Castrol. loco prædicto, ubi inquit meti tenendum tanquam quotidianum, quod millies euenit de facto, Curt. in repe. d. l. de alimentis, ubi dicit hanc esse cautelam singularem, per quæ petet vidua alimenta praterita, si interpellabit heredes mariti, exinde mutuo pecuniam capiat, Alexan. in d. consil. 72. nu. 8. in 5. vol. consil. 48. nu. 1. in fin. volum. 5. eandem limitationem sequitur Io. de Ana. in d. c. ex parte, nume. 3. in fin. de accusatio. ubi infert ad monachum, qui & si secundum supradicta [48] non petat prateriti temporis alimenta ab Abbate: tamen

fallit, quando mutuo accepisset pecuniam, cum eo trāsit ibi Feli. in fiversi. item nota quod Monachus. Afflicti in decisio. numer. 4. qui generaliter loquitur, quando alimenta debentur officio Iudicis. Dec. in cap. Episcopus, in fine, de preben. vbi infert ad clericum ordinatum. [49] Iqui ab Episcopo ordināte consequitur præteriti temporis alimenta, si episcopus fuit in mora solvendi, & ipse alij se obligavit. Bero. in consil. 178. numer. 19. volum. 1. vbi tamen sequendo Bero. in d. l. libertus quos. §. 1. inquit, actionem dari non alimentaria, sed illis creditoribus qui mutuo dederunt. Are. in d. c. ex parte, numer. 13. Duen. in reg. 370. amplia. 4. vbi dicit generale esse in filio, [50] Iqui vt se alat se fecit debitorem alterius, Asca. Clemen. in tract. de pati. potest. effect. 17. numer. 24. vbi infert, quod si pater inops erat, quando filius indigebat, & filius pro se alendo mutuum accepit pecuniam, tenebatur [51] pater solvere illi creditori si deuenit ad pinguetorem fortunam: hæc igitur declaratio communis est, quod si cui non actionis iure, sed iudicis officio debentur alimenta, contrahat ex alienum pro se alendo, dabitur actio pro alimentis præteritis.

Hic tamen duo videnda sunt, primum, an ipsi alimentatio detur actio, an vero illi qui pecuniam mutuo dedit; secundum est, an filius qui patre egente obligavit se alij, possit pro alimentis præteriti temporis patrem effectum diuitum molestare & video ex prædictis vtrumque casum esse decisum: primum scilicet, quod filius seu alimentarius [52] non agat, secundum Bar. in d. l. libertus quos. §. 1. Bero. d. consil. 178. numer. 19. secundum vero, quod pater teneatur, ego vero, lib. liberum cuique est votum suum, contrarium in vtroque casu amplector sententiam, & quoad primum teneo dari alimentario actionem contra debitorem, qui fuit in mora; officium enim iudicis datur, quando cunque [53] suggerit æquitas, l. planē, & l. fin. ff. de petit. hered. Socin. l. in. in consil. 52. numer. 1. volum. 2. Natta in consil. 334. numer. 6. Rol. in consil. 1. numer. 55. vol. 1. & officium iudicis habet [54] matrem æquitatem, l. Quintus, §. Pomponius, ff. de alim. lega. Signor. in consil. 100. numer. 13. in fin. & prouenit ex mera æquitate, vt per Bal. in l. fin. §. sed cum numer. 1. C. de furt. at nonne suggerit æquitas quod alimenta præterita per eum petantur, qui cum a suo debitore consequi ea non potuerit in tēpore, necesse habuit vt se a morte redimeret, alij se obligare? Præterea hic alimentarius, qui est omni actione destitutus, nonne officio iudicis iuuandus est, quod ei dari [55] solet cui non alia actione potest esse succursus? gloss. in l. & ideo §. fin. ff. de condit. furt. Bald. d. l. fin. §. sed cum numer. 1. Roland. d. consil. 1. numer. 55. & decis. Fedem. 40. numer. 7. non nego, quod mutuum possit agere, l. fin. ff. de in rem verso, vt quum voluit Bero. in d. l. libertus §. 1. sed quid si nolit agere, sed velit contentare eum, cui credidit, & cuius fidem ei sequatur? Quid item sitaceat, alimentarius vt appetat se ab illius obligationis nexu liberare, nonne licebit ipsi filio, vel alij creditori ex causa alimentorum agere? sua certe interest habere pretium, quo possit adueniente die solvere ei a quo mutuo habuit, argumento l. minus fide reg. iur. & l. si debitor. in fin. ff. de furt. §. furti autem. Instituta de obliga. quo ex delicto nascuntur, facit quod voluit Tiraq. de retract. consang. §. 1. glo. 18. numer. 32. & seq. vbi dicit quod emptori [56] qui ex forma statuti cogitur reuendere, potest a retrahente consequi integrum pretium, licet ipse venditori solum partem soluerit, allegat Cepol. causam civilium

consil. 46. column. 2. & licet ipse contrarium teneas eo quod reuendendo ex necessitate statuti liberetur: tamen vbi actus non est necessarius, transit citi sententia Capolla, poterit etiam agere filius [57] vt liberetur per patrem vel debitorem, & præferetur indemnis pro eo debito quod ratione alimentorum cōtraxit, atque ita triplici iure debitor ex causa alimentorum conueniri poterit, primum a creditore, qui mutuo dedit; secundo ab ipso alimentario, vt sibi soluat, quod ipse alij promittit; tertio ab eodē, vt releuet ab ea obligatione, quam contraxit, vt se aleret, damnum enim [58] dedit videtur, qui damni causam dat, cap. damnum, de reg. iur. in 6. & hoc modo agit tamquam ad interesse, quod passus est per moram sui debitoris, & cuique datur actio ad id, quod [59] sua interest, l. vnica, C. de sentent. que pro eo quod inter, l. vinum, & l. quod te. ff. si cerpetat. Quod verò attinet ad secundum, teneo quod pater qui non tenebatur, eo quod non habebat, non teneatur quando deuenit ad meliorem fortunam: quia obligatio cessat, ex quo non est solvendo, non potest oriri, postquam factus est diues: nam quando est diues, iam filius habuerat alimenta aliunde, & quod initio non valet [60] tracta temporis non conualescit, l. quod initio, ff. de regul. iur. & considerari debet qualitas temporis, in quo filius indiguit alimentis, vt cognoscamus si pater teneatur: at quando filius indigebat, pater egenus non tenebatur, ergo superuenientes diuitie nō inducunt obligationem; videmus enim quid ius [61] superueniens non potest actori, non potest videri, vbi Bartol. Caltrenf. & alij, ff. de indic. Petr. Cyn. Bald. & alij in l. penult. C. de alie. iudi. mutan. cau. fac. Socin. in consil. 2. articulo 10. quest. 10. numer. 59. in consil. 16. numero 15. volumine quarto. Alexand. in consilio octuagesimo quinto, numero sexto, volumine septimo. Cephal. in consil. 112. numer. 7. & tempus non est modus [62] inducende obligationis, l. 2. §. ex his ff. de verb. oblig. & filius nō potest dicere, quod accipiendo mutuum gesserit utile negotium pro patre, qui non tenebatur alere, stante paupertate, pro quo facit quod voluit Alexan. in l. in quartam, column. in. vers. dum tamen dixi, ff. ad leg. Falcid. vbi ait, quod & si auius dotādo neptem, videatur solvere debitum filij, [63] atque ideo ea dos impugetur filio in legitimam, tamen fallit, quando filius erat pauper, quia ex tunc non tenebatur suam filiam dotare, auius dotādo neptem videtur proprium debitum exsoluisse, sequitur ibi Ruin. numer. 61 & Herculan. colum. 45. vers. item d. opinio, sequitur Picus numer. 146. Are. in consil. 17. colum. fin. veric. ad septimum. Corne. in consil. 34. lib. 4. volum. 4. & Natta in consil. 364. numer. 6. ita in proposito, cum pater inops tempore quo filius indigebat, non teneretur, non potest dici quod filius accipiendo mutuum pecuniam in alimenta obligauit patrem. Accedat quod sicut obligatio semel extincta non resurgit, [64] nec reuiuiscit, l. eius qui §. finali. de iure fisci. gloss. in l. si eum quis, §. finali. ff. de furt. & in l. qui res §. arcam, ff. de solut. Tiraquel. in l. si vnquam in vers. suscepit liberos, numer. 191. in fi. C. de reuoc. donat. ita ea, que non est facta, non debet insurgere ex post facto re non integra: quod enim semel legitime [65] constitutum est, nō mutatur ex superuenienti casu, e. factum legitime, de reg. iur. in 6. l. in ambiguis, §. non est nouum, ff. eod. tit. & quod obligatio retrahatur in aliud præcedens tēpus, est per fictionem, vt per Doctores in l. si is qui pro emptore, ff. de vscap. fictio autem non præsumitur, nec est passim inducenda, vt ibi dicitur, &

tunc superuenientibus diuitiis refurgit debitoris obligatio, quando debitum erat formatum in persona debitoris, sed suspensa exactio ob paupertatem, ut dicimus de his, qui tenentur solum in quantum facere possunt, & in debitore qui cessit bonis: at ubi debitum nunquam fuit formatum, non formatum de nouo eo quod is factus fuerit diues, & quando superuenere diuitiis, iam non exstat in filio indigentia, sed cessauerat, & non est locus [66] fictioni quando vnus defecit ex duobus extremis, Doctores in d. l. is qui pro emptore. stat ergo in vtroque casu firma decisio contra predictos Doctores: considerata ergo, vtram eligat sententiam.

Quod item dictum est alimenta prateriti temporis non ei deberi, cui solum iudicis officium competit, declaratur alio modo, ut scilicet non procedat quando debentur non solo iure sanguinis, sed ratione operatum, & seruitij, vel contemplatione alterius rei, puta dotis, vel alter: tunc enim alimenta praterita [67] peti possunt, ita declarat Bartol. in d. l. libertis quos, & in h. ff. de alime. & cibis. legat. ubi loquendo in vxore, cui vii alimenta prestare tenetur propter seruitia, dicit, quod si fuit in seruitiis viri, consequitur prateriti temporis alimenta, & idem est quando culpa viri non fuit in seruitiis, quia per eam non stetit, eam quoque distinctionem tenuit Bero in consil. 52. numer. 18. volum. 2. ubi idem dicit, quando alimenta debentur contemplatione dotis, & dicit quod pater duplici iure tenetur filio, natus, & nepotes alere: primo iure sanguinis, secundo propter dotem, & licet quoad ius sanguinis teneatur prestare alimenta praterita, tamen conueniri potest pro his, qua tenetur prestare contemplatione dotis, & infert ideo notabile, quod pater, qui penes se retinuit dotes [68] natus, tenetur ad vsuras, seu alimenta prateriti temporis erga filium, qui seorsum a patre habitauit solus sustinuit onera matrimonij, & vxorem aluit de proprio, & Beroi sententia probatur optimè ex decisione Imol. in l. si cum dotem, & transgrediamur, in fin. ff. solut. matr. ubi ait, quod pater qui retinuit penes se dotes natus, [69] tenetur illius fructus restituere filio, qui sine culpa seorsum habitauit, & sustinuit onera matrimonij, eique sequuntur Alex. Bald. Nou. Camp. & alij, quos citat D. Becius in consil. 43. in 1. dubit. per totum, & illo casu posset verificari opinio Baldi in d. l. de alimentis, quæ vult quod vidua quæ seipsam aluit intra annum luctus, possit post anni prateriti temporis alimenta petere, quia eo casu alimenta non sola ratione sanguinis debentur, sed contemplatione dotis, cuius fructus percipere durante luctu hæredes mariti.

Circa tamen predictam distinctionem aduerte, quia etiam maritus vxori teneatur alimenta prestare, quia in suis seruitiis versatur, ut dixi supra in titulo, quibus debeantur aliment. & in titulo, ex quibus, caus. alimen. deneg. pos. tamen ea seruitia non sunt tantæ virtutis & efficacæ, ut inducant ius praterita alimenta petendi, & notata per Cynum, & alios in l. quod in vxorem. C. de negot. gest. non dicunt quod vxor possit alimenta petere pro tempore praterito, nec id dicitur in §. sin. autem in seruitio. quæ iura allegantur per Bartol. in d. l. libertis. §. 1. sed Doctores predicti volunt quod vxor sit alenda à viro, cui fuit in obsequiis, de praterito autem non loquuntur.

Declaratur quoque quod dictum est, prateriti temporis alimenta peti non posse, cum debentur officio iudicis, ut procedat quando alimenta debentur à lege, secus est si debeatur ab homine: quia tunc

[70] licet officio iudicis petatur, tamè datur exactio pro tempore praterito: ita declarat Deci. in d. l. de alimentis, nume. 6. C. de transactio. quia secundum eum de legato quod officio iudicis petitur, idem est quod de simplici legato alimentorum, & hoc est notandum, quia fere semper datur officium iudicis pro legato, ut dicit in tit. quomodo alimenta petantur.

SVMMARIA.

1. Hæres mariti non tenetur alere vxorem viduam, si dotem soluat intra annum luctus.
2. Alimenta licet ei debeantur, cui debetur legitima, tamen soluit quando debitor vellet statim legitimam soluere.
3. Illa quæ donec dotetur ex forma statuti alii debet, non consequitur alimenta, si hæres patris statim dotem offerat.

QVÆSTIO II.

Diximus de alimentis, quæ simpliciter relinquuntur, vel promittuntur; sed si contemplatione alicuius rei debeantur, tunc eatenus sunt præstanda, quatenus res penes illum remanet, qui ea prestare tenetur, & non vltra, exempli gratia, hæres mariti quando dos in pecunia consistit, vel in bonis mobilibus, tenetur vxorem alere intra annum luctus, ut per Doctores in l. diuortio. ff. sola. matrimon. verum si illi velint statim reddere [1] dotem, liberantur ab onere alendi, atque onus illud finitur cum ipsa rei restitutione, ita Bal. in Authent. ei qui iurat, numero 39. C. de bonis authorit. iudic. possid. Cuman. d. l. diuortio. in princip. ubi Alexand. numer. 21. Socin. in consil. 17. vel confirmo hanc distinctionem, Salicet. in l. viuis. & sin. autem, num. 6. C. de rei vxor. actio. & dixi latè in tit. quibus debeantur aliment. dum tractauit de vidua in 2. princip. limitatio. & per hanc decisionem dixit Grammat. consil. 145. numero decimo quarto, vers. quarto facit, quod etiam alendus sit is, cui debetur legitima, tamen liberatur [2] a debitor, si offerat legitimam, cuius contemplatione alimenta debentur, facit etiam quod diximus supra in prima limitatione præcedentis conclusionis, quod vsufructuarius, qui fuit grauatus de vsu fructu soluere alimenta alij, liberatur finito vsufructu.

Inferri etiam potest statutum mādans filiam dotari, & interim alij, quia si hæres patris velint statim soluere dotes, [3] liberabuntur ab onere alendi, l. Titia, in princip. ff. de annua. legat. l. Stichus. §. Titia. ff. de aliment. & ciba. lega. & ratio prædictorum est, quia cessante causa oneris, cessat onus, sicut cessat emolumentum, cessante causa emolumentum, per iura vulgata. posset etiam ex prædicta decisione inferri ad multas alias decisiones, quas omitto, quia per se quisque colligere potest.

SVMMARIA.

1. Voluntas testatoris est lex.
2. Alimenta possunt relinquij ad tempus certum.
3. Fieri potest in diem, vel sub conditione, quidquid potest fieri pure.
4. Legatum potest relinquij in diem, vel sub conditione.
5. Alimentorum legatum facilius, donec filius nuptias extinguat, sequitur nuptias.
6. Donatio fieri potest ad tempus.
7. Legatum est donatio.
8. Legatarius rei ad certum tempus relicta fideiussore.

re tenetur de restituendo rem finito tempore.

- 9 Permissum ad tempus, censetur post tempus prohibiti.
- 10 Temporis limitati via operatur, ut lapsa tempore concessum, vel denegatum censetur quod ad tempus fuerat constitutum.
- 11 Vxor cui alimenta sunt relicta, potest nubilum dotes suas petere.
- 12 Vxor cui alimenta relinquuntur ita, ne dotes perdat legatam, si peto dotes.
- 13 Vxor cui alimenta relicta sunt sub onere non petendi dotes, legatum non perdit, si dotes recipi a sponte dante, & ibi de veritate.
- 14 Bar. in l. amplius non peti, ff. rem rat. habet. reprobatur communiter.
- 15 Condicio impleri debet in forma specifica.
- 16 Condicio non potest impleri per equipollentiam.
- 17 Condicio non deficit, nisi in forma specifica deficiat id, quod sub condicione positum est.
- 18 Si dictum inducit conditionem.
- 19 Modus dicitur, quando omnis iunctum impleri debet post quatum emolumentum.
- 20 Condicio quando apponitur resolutioni, tunc actus dicitur purus, resolvens tamen sub condicione.
- 21 Legatum relictum sub modo negatio, efficeretur inutile, si foret effectum solum post mortem gratui.
- 22 Mutuaria cautio praestat a legatario, cui onus est negatiue inueniendi.
- 23 Acceptilatio extinguat debuit in totum.
- 24 Acceptilatio legatum censetur agnoscere omni, etiam quod excedat legati valorem.
- 25 Vxor cui alimenta relinquuntur, si dotes non petierit, non perdat alimenta pro tempore, quo non petiit, licet ex post petierit, ubi vide.
- 26 Compensandi animus in dubio non praesumitur in testatore legante.
- 27 Compensandi animus non praesumitur, quando debitum est voluntarium non necessarium.
- 28 Implementum oneris iunctum, vel condicione appositum, non potest diuidi.
- 29 Legatum factum mulieri, si peruenit ad viduitatem, locum habet ex falsa vidua, licet exinde nubat.
- 30 Condicio sufficiens, quod semel sit impleta, quamvis non duret.
- 31 Condicio quo semel defecit, non potest amplius impleri.
- 32 Condicio, si defecit sine filio, deficiit relicto filio, licet exinde pereat.
- 33 Vxor cui relinquuntur, donec steterit vidua, vel donec, vel quoad, &c. non redditus fructus perceptos pro tempore petierit.
- 34 Vxor. Paria sunt quod instituitur sub condicione, si seruauerit vitam vidualem, vel dummodo seruet vitam vidualem.
- 35 Legatum factum sub modo, ambulas pari passu cum eo, quod factum est sub condicione.
- 36 Debitor interpellatus solum extra iudicium, si in iudicio negat, condemnatur in expensis.
- 37 Hares non excusat ab expensis, quando publicato processu persuerant in lite.
- 38 Vxor cui relicti sunt usufructus, si steterit vidua, & dotes cum centum suis, si nupsit, non consequitur illa fuita centum nubendo, si a principio elegerit usufructum.
- 39 Electio semel facta non datur variatio.
- 40 Eligens unum ex beneficiis incompatibilibus, censetur alterum repudiare.
- 41 Gerundum quando iungitur verbo futuri temporis, conditionem significat.
- 42 Gerundum adiectum participio futuri temporis, conditionem significat.

- 43 Gerundum adiectum verbo, vel participio praesentis temporis, importat modum vel qualitatem.
- 44 Vxor cui alimenta relicta sunt, vel usufructus ducendo vitam vidualem non restituit fructus praeteriti temporis, si postea nubet.
- 45 Pars una declarat aliam.
- 46 Vxor cui alimenta ita relicta sunt, quid sit pro dotebus quitata non petet dotes, si elegerit alimenta.
- 47 Mutuaria cautio non habet locum in contrahibus.
- 48 Mutuaria cautio praestat, quando alimenta per contrarium debentur sub condicione negatiua.

QVÆSTIO III.

Licet alimentorum legatum, vel promissio regulariter protendatur ad vitam legatarii, vel stipulatoris, ut dixi in prin. huius partis, tamen si a testatore, vel partium conuentione in aliud tempus relinquantur, vel promittuntur, seruabitur expressa dispositio, & alimenta prestabuntur per tempus statutum, ultra, quia voluntas. [1] testatoris est lex. §. disponat, in Athen. de nupt. & quod alimenta possint [2] relinqui ad tempus, est textus in l. si cum praefinitione, in princip. ff. quan. dies leg. ced. vbi Bartol. non. las. in l. si Seichum. §. stipulatio, numero quarto. ff. de verb. obligat. & quidquid fieri potest pure, potest etiam fieri in diem. [3] vel sub condicione, vt in §. emptio. Insti. de emp. & vendi. l. 2. ff. de diem adiec. §. omnis stipulatio. Insti. de verbor. oblig. & legata possunt sub condicione, & ad diem [4] relinqui, §. sub condicione, Insti. de legat. ideo si testator relinquit alimenta filiabus, donec nupsint, extinguuntur legatum, quam primum matrimonium sunt collocatae. [5] vt inquit Kuin. consilio 86. numero tertio, volumine secundo. & sicuti donatio [6] fieri potest ad tempus, vt l. quoties. C. de donatio. quia sub modo, pari modo sustinebitur legatum, quod dicitur esse donatio, [7] vt Insti. de lega. in prin. & est text. in l. si. vbi Doctores notant, C. de legat. Durant. de arte testan. caut. §. tit. de hered. insti. numer. 2. & quando legatum continet rem mobilem, vel immobilem, & sit ad tempus certum, tenetur legatarius fideiubere [8] de restituendo non finito tempore, vt inquit text. in d. l. fin. in fin. vbi las. numer. 7. limitat non procedere, quando est relictum filio, vel defcendens, post Ioan. Fabi. argu. l. iubeamus. §. r. ff. ad Trebell. vbi remittitur filius cauendi necessitas, quae aliis incumbit, & quod legatum deficiat finito tempore, in quod fuit relictum, facit, quia concessum ad tempus [9] censetur post tempus prohibutum, seu ademptum, l. si vnus §. primo, vbi Bald. ff. de pact. l. Seicho. §. Titius. ff. de statulib. l. Thais. §. intra. ff. de fideicom. liber. & ea est vis temporis limitati, vt post tempus [10] contineat expressam abnegationem eius, quod ad tempus fuit concessum, secundum Bald. in l. edita, columna 13. C. de edend. alios multos citat Tiracquel. de testat. conuentionia. §. i. glossa. nu. 44. dixi in cons. 88. num. 7. & seq. & multi sunt text. qui probant, quod legatum ad diem certum, extinguatur lapso die, sed res adeo clara est, vt non egeat demonstratione.

[11] Infertur ideo, quod & si vxor, cui alimenta fuerunt a testatore relicta, vel etiam usufructus possit praeter legatum consequi dotes suas, secundum Causen. in consil. 224. legatum praedictum, volum. 2. Picus in Authent. praeterea, num. 60. C. vnde vir & vxor. & in §. Titia. l. Titia. n. 132. ff. de legat. 2. Rolan. in consil. 74. numero 26. volumine 2. & praeter cum Croc. in consil. 67. numero 43. Bero. in famul. questio. 92. numero 2. & per totam. Natta in consilio 186. nu.

me. 8. Bellon. in consil. 31. num. 4. Carpha. in consil. 184. num. 1. tamen si testator alimenta reliquit, ita tamen petat. [12] dotes, tunc vxor petendo dotem perdit legatum, vt praeponit Castren. in d. consil. 22. 4. col. 1. & in l. amplius non peti, num. 1. ff. rem ra. hab. vbi ampliat procedere etiam si extra iudicium mulier petierit dotes, & sequuntur omnes Doctores inferius citandi.

[13] Hoc autem intelligi debet, nisi mulier receperit dotes ab heredibus vii sponte soluentibus, nulla precedente petitione, vel instantia, Bald. in l. 1. C. de leg. num. 11. quia heres soluendo videtur renunciare conditioni appositae in suum fauorem, & non potest imputari mulieri, quia acceperit à sponte solvente, l. fidei commissa, §. si rem, ver. maxime. ff. de leg. 3. sequitur Castren. in d. l. amplius non peti, num. 1. limitans, quando praeceperit mulieris petitione vera non petente, vult, quod tunc capere possit ab heredibus sponte soluentibus, etiam si se obulisset liberatam heredes, & subdit esse menti tenendam hanc questionem, tanquam quotidianam, Picus in d. §. Titia, numer. 132. vbi transit cum Castren. & subdit ad evitandam omnem amaritudinem, bonum esse, quod mulier primum offerat se paratam liberare heredes à petitione dotis, sequitur Roland. d. consil. 74. num. 28. volum. 2. sed praefer eum Ias. in d. l. prima, num. 8. C. de legat. & hoc modo predicti Doctores distinguunt, & resoluunt contra Bartolum in dicta l. amplius non peti. qui [14] simpliciter dicit, quod mulier etiam à sponte dante sibi periclitetur, si recipiat non petendo. mihi autem videtur fundamentum Bartoli. inane esse: nam dum dicit deficere conditionem, si vxor recipiat à sponte dante, hoc est falsum, quia conditio est stricti iuris, & loquitur de petente, non de recipiente, & conditio sicuti impleri [15] debet in forma specifica, l. Mevia, §. qui heredi, ff. de condit. & demonstr. nec sufficit [16] acquiescentem, Alexand. in consil. 5. num. 3. volum. 7. cum aliis apud D. Becium in consil. 41. nu. 27. ita non dicitur deficere, nisi id ipsum eueniat in specifica forma, quod sub negatiua [17] conditione fuit positum, vt contrariorum eadem sit disciplina.

Præterea ex alio subvertitur decisio Bartoli, quia illa forma legandi alimenta, si dotes non petierit, non est proprie conditionalis, sed modalis, nam est dictio, [18] si regulariter inducat conditionem, gloss. in l. prima, vbi Bartol. ff. de condi. & demonstra. D. Becius d. consil. 41. nu. 26. tamen non dicitur conditio, quando onus [19] quod inungitur, impleri debet post emolumentum questum, sed tunc dicitur modus, cum tale. §. 1. vbi Ba. rto. ff. de condit. & demonstra. Bartol. in l. quibus diebus, §. Terminus. nu. 1. ff. eod. titu. sequitur Castren. & Imol. ibi Bald. in consil. 219. num. 5. volum. 2. declarat Bero. in consil. 153. numero secundo, volumine tertio. Crauet. in consil. 59. num. 1. Natta in consil. 373. num. 28. propterea non dicitur deficere conditio, quando recipit à sponte dante, & quando conditio apponitur resolutionis, [20] tunc actus non est conditionalis, sed purus, resoluendus tamen eueniente conditione, gloss. in l. secunda. ff. de in diem adiect. Bald. in l. cum mota, versic. secundo loco soluitur. C. de transact. Castren. in d. l. quibus diebus, §. qui cum Titio, vbi Socin. Pat. in consil. 11. num. 37. volum. 1. Natta in consil. 373. num. 8. Bero. in consil. 60. num. 17. volum. 1. Crot. in consil. 138. numer. 7. ita in proposito, quando relinquantur alimenta, ita ne petat dotes mulier petere, & statim consequitur alimenta, sed ea amittit,

quando petit dotes, & quia illud impleretur non habet tempus determinatum, sed foret expectanda mors grauari, & consequetur si in illud tempus differatur emolumentum, legatum efficeretur inutile, [21] vt declarat Socin. in l. Mutiana, in princip. ff. de condit. & demonstra. Bero. in consil. 29. num. 17. volumine 2. ideo est inuenta cautio Mutiana, [22] quae praestatur à legatario, cui onus est negatiue iniunctum, dicta l. Mutiana, l. haeres, §. qui pot. ff. de conditione, & demonstra. l. cum filius, §. qui post Mutianam. ff. de legat. 2. Auth. cui relictum. C. de indic. vid. tollen.

Insuper tamen difficultas, vtrum illa conditio, vel modus non petendi dotes suspendat executionem dotium vsque in tempus finiti legati alimentorum, ita vt finito legato possit mulier petere dotes suas, an vero eligendo alimēta perdat dotes, ita vt etiam finito legato alimentorum eas non possit petere, & Bartol. in dicta l. amplius non peti, numer. 6. in fin. videtur innuere, quod mulier nullo tempore possit petere dotem, dum dicit, quod debet offerre se paratam liberare heredes per acceptionem, [23] ea enim extinguit debitum in totum l. 1. ff. de accipulatione, & hoc casu dos remanet apud heredes, tanquam data conditionis implenda. l. si quis omnia ff. si quis omnia causa testamen. & acceptans [24] legatum, censetur illud acceptare cum onere iniuncto, etiam si onus excedat valorem legati, Castren. & Alexand. in l. si cum dotem, §. si pater, ff. de conditio. & demonstra. Ruin. in consil. 79. in princip. volumine secundo. Crauet. in consil. 174. num. 9. Natta in consil. 186. nu. 1. & licet regulariter testator non videatur legare animo compensandi, tamen hac coniectura cessat in praesenti facto, in quo apparet expressè, quod testator voluit compensare, praeterea, quando alimenta simpliciter legatur, non autem per diminutionem annorum, vel temporum, legatum est vnicum, & semel tantum credit dies, vt dixi in titu. quando alimenta censentur relictis, in questione, an legatum vsusfructus relictum vxori stantibus filiis restringatur ad alimēta, ergo eodem modo onus semel iniunctum debet semper excludere mulierem à petitione dotis. Contrarium tamen partem tenuit Alber. in Auth. quod locum, in 6. colum. ver. item quæro, questione C. si muli. secundum nup. vbi dicit, quod testator videtur voluisse differre petitionem, & executionem dotis per tempus, [25] quo durat praestatio alimentorum, non autem debitum extinguere, & mouetur, quia non videtur animo compensandi in dubio [26] legare, l. creditor, ff. de legatis secundo. præcipue cum debitum est voluntarium, non [27] necessarium, & prouenit ab homine, non à lege, vt per Doctores in Authen. praeterea. C. vnde vir & vxor. eandem sententiam probauit Ange. Aretin. in tract. de testam. in ver. & dotes suas non petierit, gloss. 1. vbi dicit hoc non fuisse de mente testatoris, quod nunquam possit etiam finito alimentorum legato petere dotes, & reprehendit Bar. d. l. amplius non peti.

Verum Picus in d. §. Titia, numer. 133. ff. de legat. 2. distinguit, aut enim testator alimenta reliquit sub conditione, si dotes non petierit, & tunc intentio est testatoris, quod dotes perdat in totum, & petendo legatum non consequatur dotem, sed ea remanent apud heredes, aut relinquitur alimenta, mouetur ex l. fina. C. de indic. vid. tollen. & in Authen. cui relictum. C. de indic. viduit. tollend. vbi Doctores dicunt, quod legando testator sub conditione, si non nupserit, videtur prohibuisse in perpetuum viduitatem,

tem, quando dicit, donec stetit vidua, videtur velle, quod legatum habeat vsquequò nuperit, & subdit p'ca, hunc casum esse notandum, quia est de pane lucrando, & numer. 135. dicit notandum esse, quia per alium hæc materia non reperitur bene explanata, & instruit Notarios, vt sciant verba exprimere secundum mentem testatorum. aduerto ergo, quia ex hoc inferatur ad aliam questionem, quando testator relinquit vsumfructum, si vxor non nuperit, & vxor per triennium, vel ultra percepit vsumfructum, deinde transit ad secunda vota, an eo casu teneatur restituere fructus perceptos, & ideo pro declaratione dicit Castren. in dicta l. finali. C. de indi. viduit. tollend. quod triplex est forma legati: prima, quando relinquitur sub conditione, si non nuperit, & ista inducit viduitatem, quæ perpetuo debet seruari, & mulier debet in ea perseverare, aliàs si aliquo tempore steterit vidua, & postea secundo nubat, teneatur restituere fructus, quos antè percepit, & ad hoc est text. in §. i. verò & in §. sequenti, in Authen. de nup. & in dicta Authen. cui relictum, & ratio est, quia implementum [28] non debet diuidi, vt notatur in l. si seruus. §. si plurimi. ff. si quis cautio, & in l. si cui fundus. ff. de condit. & demonstrat. & dicit Castren. ibi, numero secundo, quod si legatum est annuum, & legataria nubat, perdit legatum, & restituit fructus precedentium annorum, & quoad fructus idem est, quando relinquitur aliquod prædium sub ea conditione, & monet Notarios, quod cautè concipiant verba, quia sub minimo verbo cõstitit magnus effectus. quando verò dixit, si peruenit ad viduitatem, tunc [29] consequitur etiam si non perseveret, idè etiam si post viduitatem nubat, non perdit rem, nec restituit fructus perceptos, per textum ibi in §. finali, quem dicit esse singularem, cuius vigore subdit se consuluisse Venetis, & illos dominos mutuaufic proposuim, cum prius essent diuersæ sententiæ. Comprobatur præter rationem: sufficit enim conditionem [30] semel impletam fuisse, licet non daret implementum, l. si quis hæredum. C. de insti. & subtit. l. in substitutione. ff. de vulg. & pup. l. hæredibus, in princip. ff. ad Treb. l. quidam testam. in fin. princ. l. i. rogo. ff. de fideicom. libe. l. as. Crot. Ruin. Alicia. Neuiz. & alij, quos citauit in conf. 157. numero. 20. in 2. volumine. vbi e contra probant, quod similiter conditio, quæ semel defecit, [31] non potest amplius impleri, l. si. C. de insti. & subtit. idè substitutio, si decesserit sine filiis, euanescit decedente grauato cum filiis, etiam si illi post mortem patris [32] pereant, l. cum vxori. C. quando dies leg. ced. Old. in conf. 21. Castren. in l. ex facto, §. pen. in fin. ad Trebe. cum multis apud Rol. in conf. 56. n. 10. & 6. vol. 3. tertio verò casu, quando dixit testator, quod relinquit vsumfructum, vel alimenta donec, vel quoad, vel vsquequò steterit vidua, vel nuperit, vel duxerit vitam vidualem, & honestam, tunc nubendo perdit quidem legatam pro futuro tempore, sed non restituit fructus præteriti [33] temporis, & dicit Castren. hanc esse differentiam inter dictionem, si, & quousque, quam Notarij ignorant, & eum in omnibus sequitur Iason ibi nu. 30. & seq. vbi ait, idem voluisse Balib. & ponit Corne. & clarius Bald. & Imol. in l. cum filius. §. qui Mutianam. ff. de lega. 3. vbi dicit, quod facto legato per verbum, donec, quousque, aut familia, mulier nubendo non teneatur restituere fructus antè perceptos, & comprobatur prosequendo omnes tres casus prædictos Paris. in consilio nonagesimo quarto, numero. 48. & sequentem eam distinctionem approbat Causalcan. de vsumfructu. mulier. relicti. numero. 114. cum pluribus sequentibus, vbi nume. 115. ponit post Castren. & Iaf. vbi dicit testator, si vxor permanebit vidua, an tunc requiratur perseverantia. & nu. 117. vult paria esse, quod testator dicat, si vitam seruauerit vidualem, quod testator dicat, si vitam vidualem, quia dictio, dummodo, importat modum, seu conditionem, & causam finalem, secundum Bart. in l. quibus diebus. §. fina. ver. de dictione dummodo. ff. de condi. & demon. & subdit legatum factum sub modo, ambulare pari passu cum eo, [35] quod factum subest sub conditione. & consil. 119. dicit idem quando vtitur verbo, casu quo, ita tamen, dum tamen, & subdit post Castren. & Iaf. idè teneri ad restituendum fructus præteriti temporis, quia cum voluntarij testatoris nubendo contrauenierit, censetur ab initio habuisse animum nubendi, atque ita fuit à principio in mala fide.

Adde, quod in simili dicit Rom. in singul. tot. vbi ait, quod debitor non interpellatus extra iudicium, [36] si negauit in iudicio debitum, condemnatur in expensis, quia sicuti negauit postea in iudicio, præsumitur quod eodè modo negasset extra iudicium, si fuisset interpellatus, & per illam decisionem inquit Dec. in l. qui in alterius numero octauo, ff. de regul. iur. quod et si hæres regulariter, quando conuenitur, excusetur ab expensis, [37] tamen hoc fallit, quando publicato processu delitit à lite, sed si productis instrumentis perseverauit in lite, & succubuit, debet in expensis condemnari, quia verisimile est, quod litigasset, etiam si à principio instrumenta fuissent producta, idem voluit Dec. in c. ex ratione, columna antepenultima, de appell. Cagno. in l. 1. numero. 99. C. de pact. inter empt. & vend. Natta. conf. 232. num. 4. & in conf. 387. numero. 9. Inferit idem Causalcan. loco prædicto, nu. 134. quod si relinquit vxori vsumfructum, si seruauerit vitam vidualem, et si voluerit transire ad secunda vota, [38] relinquit dotem, & scuta centum: vxor quæ à principio elegit vitam vidualem, & percepit per aliquot annos vsumfructum, postea nubat, non potest consequi illa scuta cētum, quia facta vnus electione, [39] non potest variare, l. nemo pot. mutare. ff. de re iur. princip. in vltima voluntate, l. huiusmodi. §. Stichum. ff. de leg. 1. vbi Bart. eligens vnum ex duobus beneficiis [40] incompatibilibus, censetur alterum repudiare, l. in edictis §. detracta. ff. de noxa. l. quod in hæredem. §. eligere. ff. de tributo. Barto. in l. eum qui certum §. fina. ff. de verb. obliga. Socin. lun. conf. 122. nume. 10. volum. 1. Neuiz. consil. 4. num. 12.

Possit in hoc dubitari, quando testator relinqueret alimenta seruando vitam vidualem, & honestam, an vxor quæ aliquo temporis spatio stetit vidua, postea nubendo perdat non solum legatum, sed teneatur fructus etiam restituere, & difficultas oritur ex illo gerundio, an importet conditionem, & quando iungitur verbo futuri temporis, non est dubium, quin [41] conditionem faciat, l. si tu ex parte, vbi gloss. in ver. aduendo. & Bart. in fin. ff. de acqu. hæred. in l. prima, nume. 36. ff. de condit. & demonst. Corn. in conf. 90. col. 2. in fin. vol. 4. & consil. 141. colum. 3. ver. illud enim, eod. volum. Iaf. in Rubric. Insti. de actio. num. 33. Dec. in conf. 433. num. 6. & in consil. 607. num. 6. Paris. in conf. 19. num. 4. volum. 2. Soci. in conf. 122. num. 20. volum. 2. Bertran. in conf. 99. numer. 4. vol. 7. Cassan. in conf. 33. nume. 10. & non facio vim, quod apponatur verbo, vel participio, [42] quia Doctores prædicti voluit omnino idem similiter idem est, quando importat modum, veluti, quando adii-

CC 4

ciat verbo, vel participio presentis temporis, quo casu dicunt importare [43] modum, vel qualitatem. Bart. in d. l. si ex parte, in fine, l. a. d. Rub. numero trig. dimotertio. Deci. in Rub. C. de eden. numero decimo Rip. in cons. 185. numer. 7. nam vt dictum est, quando sub modo est relictum, praestari debet cautio, & modo non impleto, res cum fructibus restituitur. Deueniendo ergo ad decisionem Bald. in consil. 267. proponitur, quod Manfredinus num. 1. vol. 5. pungi, quod gerundium obseruatur, exponatur, id est, si obseruauerit: deinde subdit, quod secundum praesumptam testatoris voluntatem importat, donec, vel quandiu obseruauerit, & in hac sententia residet, & secundum hanc opinionem nubedo mulier non tenetur restituere [44] fructus perceptos, vel alimenta. est verum quod Ruin. in consil. 170. numer. 5. & 6. volum. 3. vult contrarium, exponens gerundium illud obseruando, id est, si seruauerit, sed loquitur ipse, quando ex sequentibus constat, quod testator loquutus est sub conditione, dicendo, relinquo vsum fructum seruando vidualem vitam, & si nupserit, relinquo dotes: vna [45] enim pars declarat aliam. sed vbi ex contextu scripturae non oritur aliqua declaratio, placet mihi sententia Baldi quae est minus rigorosa, & magis conforipatur voluntati testatoris & primo anno mei Doctoratus, vidi magnam litem super eiusmodi gerundio, quae exinde fuit amicabiliter composita: concludendum est igitur in principali questione, quod vbi testator relinquit alimenta sub conditione, si dotes non petierit, tunc dotes non transmittuntur ad heredes: & hac sententia est indubitata, quando testator diceret, relinquo alimenta cum hoc & quod ea sit [46] qui-tata pro dotibus, quia tunc non datur vltima peti-tio dotium, vt concludit Deci. in cons. 299. numero decimotertio, ver. decima conclusio, quia acceptando legatum, censetur dotes remississe, l. vnica. §. pro secundo. C. de cadu. toll. eandem decisionem sequitur Causa. num. 135.

Et quia supra dixi de cautione Mutiana, aduerte, quia etiam regulariter cautio Mutiana non habet locum in contractibus, secundum glo. in l. Mutiana. ff. de conditio. & demonstratio. & in l. 2. C. de pact. & communem dicit Socin. in l. Mutiane. ff. de condit. & demonstra. sequitur Curt. l. un. in l. 1. num. 33. C. de pact. vbi Gozadin. num. 17. in fin. & Zuchar. nu. 178. idem Curt. l. un. in l. siue apud acta, num. 23. & 35. C. de transact. Stella in l. qui Romae. §. Augerius. num. 75. ff. de verbor. obligatio. tamen quando alimenta debentur per contractum, tunc [47] cautio Mutiana praestanda est de implendo conditionem negatiuam, quia cum effectus non sit transmissibilis ad heredes, necessaria est cautio. ita Bal. in Authent. cui relictum. C. de indict. viduit. tollen. Ripa in l. ita stipulatus. num. 45. ff. de verbor. obliga. Costa lib. selectar. lectio. cap. 5. num. 4.

SVMMARIA.

1. *Conditionalis actus non habet locum, nisi conditione impleta.*
2. *Conditio. Datum sub vna condicione, censetur ademptum sub contraria.*
3. *Condicione deficiente, actus habetur ac si factus non esset.*
4. *Condicione etiam tacita deficiente, actus habetur pro non facta.*
5. *Conditio adiecta resolutioni, facit actum purum, sed resolendum sub condicione.*
6. *Conditio apposta executioni, non dispositioni, non*

efficit actum conditionalem.

7. *Conditio executioni adiecta, non sufficit actum.*
8. *Conditio mixta deficiens per casum, extinguat legatum.*
9. *Conditio mixta deficiens per casum fauore alimentorum, habetur pro impleta.*
10. *Conditio dicitur mixta, quando pro parte pendet a casu, & pro parte a voluntate alterius.*
11. *Usufructus uxori relictus, diuimodo morietur cum filiis, debetur, quando propter filiorum mortem mater non potest cum filiis morari.*
12. *Legatum alimentorum matri relictum cum onere habitandi cum filiis, deficit mortuis filiis, quando factum est eorum contemplatione.*
13. *Alimentorum legatum cum onere habitandi cum filiis, dicitur factum contemplatione filiorum, quando sunt infantes.*
14. *Legatum alimentorum cum onere habitandi cum filiis, dicitur fauore legataria filius, quando habitatio conferitur in eius voluntatem.*
15. *Potest, verbum, non importat necessitatem.*
16. *Vxor cui alimenta relinquantur propter infirmitatem, cum onere tamen habitandi cum filiis, consequitur alimenta filius mortuis, quia censetur relicta contemplatione vtriusque.*
17. *Ordo verborum, designat ordinem intellectus.*
18. *Causa plures, quando concurrunt ad eandem dispositionem, cessante vna, non cessant reliqua.*
19. *Sententia fundata super pluribus causis, sufficit ex causa vera, licet vna ex eis falsa.*
20. *Actus eo modo resolutus, quo fuit in esse productus.*
21. *Qualitas adiecta qualitati, & diuersam constituit speciem.*
22. *Onere cessante, ipsum quoque emolumentum cessare debet, propter quod onus fuit inuincibile.*
23. *Conditio deficiens per casum, non extinguat legatum quatuor in casibus.*
24. *Vxor relicta alimentaria cum onere habitandi cum filiis, si recedat ab eis, an redeundo recuperet legatum.*
25. *Conditio quae semel defecit, non potest reuocari.*
26. *Mulier cui factum est legatum cum onere nubendi, si illud perdit si recusat nubere, licet postea mutet voluntatem.*
27. *Legato in animo attenditur conditio personae secundum principium cuiusque anni.*
28. *Fideicommissum annuum relictum, quando administrabatur, locum habet, quando primum non administratum recusante filio, postea vero capiti administrare.*
29. *Donec, quamdiu, & similes dictiones, habent virtutem quandam repetitiuam.*
30. *Legatum relictum uxori, donec habuisti, fortiori effectum, quando incipit habitare, licet aliquando non habitauerit.*
31. *Conditio legalis annui semel extinguitur, reuocatur.*
32. *Legatum cum onere habitandi, quando censetur factum fauore legatarij, & quando fauore eius, cum quo morandum est.*

QVÆSTIO IV.

Quando actus est præcisè conditionalis, tunc certum est, quod alimenta [1] non debentur, nisi impleatur conditio. I. sed si ff. de verborum obliga. Bald. in l. si quidem, numer. 5. C. de except. Deci. in consil. 585. num. 1. Ruin. in consil. 63. numer. 4. volum. 4. in consil. 35. num. 13. vol. 5. Cephal. in consil. 269. num. 24. n. olan. in consil. 58. num. 20. volum. 3. Menoc. de arbitra. iudic. casu 15. numer. 3. & datum sub vna conditione, censetur ademptum sub contraria. [2] si legatum purè ff. de adimend. leg. l. alibi quando.

quando, si de condi. & demonstratio. l. quod pure. ff. quando dies legat. ced. l. i. pecuniam. ff. si cert. petat. Ruin. in conf. 33. num. 3. conf. 170. numer. 5. volum. 3. Natta in conf. 200. num. 5. Cephal. in confil. 17. num. 20. Decil. Pedemont. 166. num. 4. & conditione deficiente idem est, ac si dispositio non fuisset facta. [3] necessarius, quod si pendente. ff. de peti. & commo. rei vend. l. pecuniam quam. ff. si cert. pet. Socin. Iunior in conf. 4. num. 16. in conf. 165. num. 6. volum. 2. Ripa in confil. 81. numer. 13. vbi dicit, quod paria sunt, quid non fieri, vel sub conditione fieri, quae non euenerit. Paris. in confil. 8. num. 25. vol. 3. Tiraq. in l. si vnuquam, in ver. reuertatur. num. 277. C. de reuo. donat. Craue. in confil. 170. num. 8. Rolan. in confil. 58. num. 15. volum. 3. decil. Pedemont. 50. num. 12. & procedit etiam in conditione tacita, & a iure [4] subintellecta. secundum Socin. Iunior in confil. 124. num. 16. confil. 172. num. 15. volum. 2. ideo si alimenta relinquuntur sub conditione, quae actum faciat a principio conditionalis, non erit, quin conditio debeat euenisse, antequam legatum praestari debeat: sed id non pertinet ad partem hanc, quia tractamus, non quid ad principio debeatur alimenta, sed quando eorum praestatio iam inchoata finiatur: propterea sciendum est, quod aliquando venditio non apponitur actus, sed illius resolutio, & tunc efficitur dispositio conditionalis, sed est pura [5] resoluenda sub conditione, vt docet gloss. in l. si de in diem adiec. declarat Bal. in l. eum mota, in versic. secundo loco soluitur. C. de transact. Caster. in l. quibus diebus. §. quidam Titio, vbi etiam Socin. ff. de condit. & demonstrat. Crot. in confil. 138. numer. 7. Paris. in confil. 11. num. 37. volum. 1. Bero. in confil. 60. num. 17. volum. 1. Natta in conf. 372. num. 8. Tiraq. de retract. conuentio. §. 2. glo. 1. n. 74. Cephal. in confil. 52. num. 6. Menoch. in confil. 105. num. 39. Decil. Pedemont. 145. num. 1. & 11. in fi. Cagnol. in l. lecta. nu. 172. ff. si cert. petat. aliquando etiam conditio non apponitur dispositioni, sed executioni, & tunc dispositio [6] non dicitur conditionalis, Bartol. qui ita declarat in l. ita demum. ff. de arbit. vbi dicit, quod ea conditio non suspendit [7] actum, Bald. in l. 2. C. de tit. Deci. in l. in omnibus obligationibus. num. 7. & vbi Cagnol. nu. 23. ff. de regu. iur. in l. Deci. in c. 2. nam. 5. in fin. de rescripte. Natta in confil. 452. in fin. decil. Pedem. 145. stu. 8. aduerso autem apponi solent conditiones in quorum euentum resoluuntur legatum alimentorum, & cessat illius praestatio, & supra quidem diximus de relicto facto si dotes non petierit, vel si castus, & honeste vixerit, & vitam vidualem seruauerit, item quando relictum est donec visquequo, & quoad nupserit, cum alius se offert: modus, quando scilicet dicit testator, dummodo habiet cum herede, vel cum filiis, vel quoad cum filiis habitauerit, vel habitando cum filiis, & hereditus, vel aliis, vtut similibus formulis, tunc enim finitur legatum, quandoqueque definit habitare: haec tamen propositio non est intelligenda ita simpliciter, nam si conditio deficit per casum, vt quia filij mortui sunt, tunc, & si regula sit, quod conditio [8] mixta per casum deficiens operatur extinctionem legati legatum. C. de condit. infer. l. in testa. ff. de condit. & dem. tamen fallit hoc fauore alimentorum, quia si conditio non exstat, non extinguitur legatum, sed sustinetur etiam post mortem filiorum, habeturque [9] pro impleta. l. illis libertis, secundum Bartoli lecturam. ff. de conditio. & demonstratio. l. 1. C. de legat. l. si peculium §. cui seruus. ff. de statu lib. l. cum ita datur. ff. de condit. & demonstrat. gloss. in l. 1. in 2. foli. vbi Bart. num. 1. versic.

quidquid dicat, & sequitur Caster. num. 1. columna 2. versic. & hoc etiam, idem voluit Bartol. in d. l. illis libertis, hoc etiam voluerunt Caster. Ruin. & plures alij, quos citauit in titulo quae sint priuilegia alimentorum, l. 4. conditio autem morandi cum filiis, non est dubium quin sit mixta, dependet enim non solum a potestate vxoris, cui onus iniunctum est, sed etiam a filiorum voluntate, & a casu, quia si filij moriantur non potest habitare: sicuti etiam si filij nolint, quapropter eximitur mixta, vt voluit [10] Doctores in l. qui concubinam §. vxori. ff. de lega. 1. in l. Caio. §. Imperator. ff. de aliment. leg. in l. in testamento, & in l. illis libertis. ff. de cond. & demonstrat. declarat Socin. in confil. 68. num. 2. versic. quod autem, vol. 1. & praedicti Doctores, vt etiam dixi in loco praecitato, loquuntur non solum in puro, & aperto relicto alimentorum, sed etiam in relicto vltus fructus, [11] quod ex consuetudine Bulgari stantibus filiis restringitur ad alimenta, vt per Abb. in confil. 78. colum. pen. & fin. volum. 2. Socin. in conf. 68. nihil enim refert, quod sit ex forma verborum legatum alimentorum, vel quod importet per coniecturam clare voluntatis, & non minus dicitur voluntas, quae venit ex iuris interpretatione, quam ea quae ex aperiis verbis resultat disponentis: dicunt tamen omnes Doctores, quod etiam legatum alimentorum mortuis filiis delinit deberi, quando conitat, quod fuit relictum contemplatione, [12] & pro vtilitate filiorum cum quibus tenebatur morari. l. Seia in prin. vbi gloss. de annu. leg. ita etiam tenet Socin. d. confil. 68. n. 3. versic. tertio probatur, & hanc partem tenent Bald. Signor. Ancha. & alij quos citat Decius in confil. 601. n. 1. & seq. loquuntur enim quando mater fuit constituta alimentaria cum onere habitandi, & Bald. dicit ex qualitate personae praesumi, quod legatum fuerit sibi relictum contemplatione, vt eos possit educare, & fouere solitis obsequiis, Ancha. autem arguit fauorem matris cum qua habitandum erat, quia erat senex, & infirma. §. Signo. quando vxor [13] iussa est habitare cum filia infante, quae indigebat materno auxilio, ea dem coniectura Deci. repetit in confil. 526. nu. 1. & seq. Ruin. in conf. 46. nu. 4. & seq. vol. 2. vbi arguit alimenta fuisse matri relicta fauore filiorum, cum quibus iussa est habitare, quia filij erant valetudinarij, & sine spe conualecentiae, alios citat Sim. de Pret. interpre. vit. volunt. dubi. 8. n. 56. & seq. lib. 4. folio mihi 396. est ergo conclusio, quod vbi legatum alimentorum factum est fauore legatarij, & onus praedictum habitacionis iniungitur fauore legatarij, tunc si conditio mixta deficiat per casum, non deficit legatum, & vxor perseuerat percipiendum alimenta etiam post mortem filiorum: si vero apposta est fauore eius cum quo debet habitare, tunc mortuis filiis, vel aliter, per casum deficiente conditione deficit legatum.

In hoc tamen censeo aduertendum, quia & si legatum semper, quoad sui substantiam sit in fauorem legatarij, tamen onus praedictum nunquam potest dici factum fauore legatarij, si adducitur per modum oneris, vt de se patet, praecipue quando imponitur per verba importitia necessitatem: quomodo enim tunc poterit considerari fauor legatarij in eo onere? ideo Socin. in d. confil. 68. colum. 2. volum. 1. dicit tunc legatum videri relictum fauore legatarij, [14] quando onus habitandi conseruit in vtilitate ipsius, vt quia dictum est, donec voluerit habitare, vt vbi, num. 6.

Addo idem fore, quando diceret testator, quod vxor possit stare, & habitare, quia verbum potest,

facultate importat, non necessitatem, glof. in l. fape audiui a Cæfare ff. de offi. præfid. Bart. in l. Gallus. in princip. numer. 4. ff. de liber. & posthum. vbi dicit hoc procedere non solum in legibus, sed etiam in scriptis, & contractibus, & sequuntur ibi Doctores præcipue Fort. Garcias: aliud est enim posse, [15] aliud necesse, vt dicit Bald. in l. non quicquid ff. de iudic. & dixi latè in conf. 98. nu. 1. & seq. & non refert, quòd testator dicat, quòd habeat alimenta si voluerit habitare, vel quòd habeat alimenta, & possit habitare, quia vtroque casu id est collatum in liberam voluntatem legatarij.

Et quia supra diximus, quid iuris sit, quando legatum fuit relictum in fauorem legatarij, & quando id factum fuit contemplatione eius, cum quo debet morari, adiutendum est, quòd aliquando potest relinqui fauore vtriusque scilicet legatarij, & eius cum quo debet habitare, puta, quando dicit testator se relinquere alimenta vxori propter dilectionem, & amorem, & mandat, quòd habeat cum filio infante, & hoc casu mortuo filio vxor [16] cõsequitur alimenta, ita Deci. in consil. 601. n. 4. vers. tertius est casus, vbi dicit, quòd ex quo viuente filio mater, cui relictus est vñsfructus paritur damnum hoc, quòd restringatur ad alimenta, debet in eo releuari, vt mortuo filio continuè in perceptione alimentorum, allegat Anch. in consil. 185. in h. qui tamen nõ loquitur in eisdem terminis, sed in longè diuersis, quando scilicet habitando cum filio alimenta relinquit, & si noluerit habitare legat ei frumentum, vinum, & alia, quæ requant legatum alimentorum, & hæc ratio Decij, quoad noltum puopositum nihil valet, quia nõ inferitur, mater viuente filio passa est restrictionem legati, ergo mortuo filio durare debet legatum, mouetur etiam Decius alia ratione, quia scilicet testator primum expressit rationem matris fauorabilem, antequam apposerit onus in fauorem filij, sed hoc quoque nihil est, quia ordo scripturæ non semper attenditur, licet regulariter [17] ordo verborum designet ordinem intellectus, secundum Bald. in consil. 471. n. 2. vol. 2. in l. vlt. nu. 14. C. de hære. insti. facit l. cum ita, §. in fideicommissis, ff. de leg. 2. l. quoties, in prin. ff. de vñsfructu. l. qui soluendo, la secunda, ff. de hære. insti. & inferunt ex hoc ad plures decisiones, Dyn. Bald. Ange. & Imol. in l. si ita scriptum, ff. de leg. 1. ponit Euerar. in loco i. column. 5. vers. tertio itud argumentum. vbi dicit, quòd ab ordine colligi solet: decisio tamè Decij est vera per aliam rationem: nam cum plures sint causæ dispositionis, [18] vna illarum cessante, non cessat dispositio, si non lex alia sentiat, ff. de hære. insti. vbi Old. Bar. Bal. & Imo. in l. tutor petitus, §. quæ tutoribus ff. de excus. tut. l. 1. in prin. ff. si quis à parente fuerit manu. alios citat Tiraq. in tract. de causis caus. par. 3. limit. 22. in princip. ideo cum testator alimenta legat intuitu vxoris, & rursus contemplatione filij, tunc licet fauor filij cesset per illius mortem, tamen non cessat legatum, quia subsistit adhuc fauor legatarie, facit, qd dicimus sententiam ex vera causa fultinere, [19] licet simul cum vera causam contineat falsam, vel erroneam. l. Titianus ff. quod cum eo, qui, §. si tales, in Auth. vt cum de appella. cognos. c. per tuas, el primo, vbi Hostien. Ioan. And. Card. Anch. But. & Abb. qui fil. sine leg. Tiraq. loco prædicto, n. 6. addo, quòd legatum non debet dissolui alio iure, quam [20] eo, quo fuit in esse productum, l. nihil tam naturale, ff. de regu. iur. cum ergo fuerit inductum non solo fauore filij, sed matris, non debet etiã cessare, eo quòd fauor filij cesset, nisi etiam de medio tollatur fauor

matris, posset tamen virgeri ad hoc, quia vt dixi, licet substantia legati facta fuerit matris contemplatione, tamen onus habitandi fuit adiectum fauore filij, onus autem est adeo connexum dispositioni, vt cum ea vnica sit dispositio, & sit inseparabile, quia qualitas [21] adiecta ita qualificat, vt in diuersa specie reponat, Bart. in l. si quis posthumo, §. si filium, in fi. vbi las. numero 51 ff. de lib. & posthu. Marfi. in sing. 520. Gomez. in §. in personam, numero 16. Instit. de actio. Bero. in consil. 128. nume. 12. volum. 2. cum sumi. & onus præsumitur tunc causa emolumenti, propterea onere [22] cessante deberet cessare emolumentum l. sed si hac l. §. liberos, vbi Ange. & alij. ff. de in ius vocan. & ideo non videtur mihi vera indagandi vis, cum dicimus legatum factum esse vnius, vel alterius contemplatione, sed melius est querere, an testator foret etiã sine onere relictus, quia si erat alioquin relictus, sustinetur legatum etiam post mortem filij.

Retenta autem conclusione, quòd conditio mixta deficiens per casum non facit deficere legatum, limitatur quatuor modis: [23] primo, quando constat, quòd onus fuit iniunctum fauore eorum, cum quibus vxor debet morari, quòd ergo intelligi, quando onus morandi fuit causa legati: secundo, quando constat, qd aliter testator nõ erat relictus: tertio qn onus iniunctum æquiualeat legato: quarto, quando onus iniunctum est sub conditione, has quatuor limitationes adduxi in d. priuile. 24. dum tractauimus, conditio mixta deficiens per causam facit deficere legatum, & referto me ad ibi dicta, ne sæpius idem repetatur, vbi tractauimus etiam de modo iniuncto.

Disputat etiam Ruinus in consilio quadragesimo sexto per totum, præcipue numero septimo & sequenti, volumine secundo, verum vxor iussa morari cum filia si recedat [24] primum, deinde reuertatur ad filiam, & cum ea habitet, recuperet legatum amissum, & respondet quòd non, motus ratione particulari, quæ in suo casu militabat, quia ideo iussa fuit vxor morari cum filia, vt illam tunc nubilem custodiret, corrigeret, & curam illius gereret, hæc autem effectus à testatore consideratus equauerat tempore, quo mater reuersa ad filiam, quia tunc filia erat nupta, & indigebat custodia, & regimine matris, sed non ponit, quid iuris in aliis casibus, & videtur idem esse, quia conditio quæ semel defecit, [25] non potest reuiuiscere, l. fin. C. de institu. & substitutu. vbi, quòd semel est repudiatum, non conceditur reintegrari ad idem est text. in l. 1. §. proinde, si quid in frau. patro. gl. magna in prin. ver. vel fuit in mora, in l. 1. C. de insti. & substit. vbi Doctores inferunt, quòd si mulier, cui legatum est sub conditione si nupserit Titio, recuset semel nubere, non habebit [26] legatum, si deinde mutata voluntate dixit velle nubere Titio, & hoc Castren. ibi, nume. 4. dicit notabile, quia conditio semel deficiens non reuiuiscit, & dicit ibi lason, quòd in conditionibus implendis non purgatur mora, & Deci. nume. 7. & seq. subdit, quòd non purgatur tempus incontinenti, & comprobauit latè in consil. 157. numer. 17. ideo quando semel vxor definit habitare deficit conditio, & si redeat ad cohabitandum non resurgit conditio, quæ ob defectum perierat.

Hæc opinio videtur vera quando legatum est vnicum, & quòdo dicitur, si habitauerit: ac vbi est multiplex & annuum, vt quando dicitur, donec, quousque, quoad, quamdiu habitauerit, vel testator simili-
libus dictionibus vsus est importantibus annum legatum, tunc videtur quod liceat vxori legatum recuperare,

caperate, vt dixi fupius, & attenditur conditio personar[um] [27] quae est in principio cuiusque anni, l. cum in annos, ff. de annu. lega. Bartol. in l. Titia cum nubet, §. Titia, numero vndecimo, in fine. ff. de leg. 2. vbi fequuntur omnes Doctores, alios citat Paril. in consil. 95. numer. 4. 4. volum. 2. Cavalcan. de usufructu. mulier. relic. nu. 15. in quibus locis dicitur quod tot censentur legata quot anni, & singulo anno vnus est legatum, & cedit in principio cuiusque anni, & in principio cuiusque anni impletur an persona sit habilis, & conditio purificetur, propterea inferri videtur quod et si anno precedenti legatum non debeatur, ex quo vxor non habitabat, tamen debeat pro sequenti quod incipit habitare, & ad hoc videtur text. in l. pater Severinam, §. fin. ff. de conditio. & demonstrat. vbi fideicommissum annuum liberti [28] relicto quando adimittit res res filiarum patris debetur liberti, qui cum primum non admittit res recalcant filia deinde cepit administrare, & dicit Bart. in l. 1. ff. de condit. & demonstrat. quod ditiones predictae quamdiu donec & similes habent [29] quamdiu virtutem repetitiam, vt impedimento cessante suum reassumant effectum, & hac parte tenere videtur Dec. in consil. 621. nu. 1. & col. ff. vers. non obstat quod legatum, vbi tenet quod stantibus predictis ditionibus legatam reassumat vires quando vxor incipit habitare, §. 3. sed declarat non procedere hac quando cohabitatio non est eiusdem utilitatis, & non praestat effectum consideratum a testatore, vt quia dixi, filia iam sit nupta, & non egeat custodia, & concordat cum Ruin. in dicto consil. 46. volum. 2. sed vbi habitatio praestat eundem effectum, vult quod & si a principio defecerit, tamen reuiviscat, & ad contraria responderi potest quod tunc conditio non reuiviscit semel extincta quando adiciuntur legatam, sed quando multa sunt legata [31] & ea sunt annua: tunc licet deficiente conditione pereat legatum illius anni, tamen non perit legata sequentium annorum, quia sicuti plura sunt legata, ita plures sunt conditiones, quarum vna extincta remanent alterae, & vnumquodque legatum suam habet conditionem, aliqua de his ponit Cavalcan. de usufructu. mulier. relic. num. 217.

[32] Quando autem legatum videatur factum fauore legatarii, & quando fauore eius cum quo erat moriandus, videri poterit apud eos quos citauimus in dicto privilegio 2. 4. & ponit Rot. Bono decisione 98. numero secundo & sequenti. vbi ponit tres coniecturas pro muliere legataria, Socin. lun. consil. 108. volum. 1.

SYMMARIA.

1. Alimenta relicta aut promissa ob causam aliquam finitur extincta causa.
2. Causa legatam cessante legatum cessat.
3. Onus sicuti determinatur secundum commodum, ita commodum determinatur secundum onus.
4. Alimenta debita propter dotem tunc cessant secundum dotis quantitatem.
5. Dispositio quaelibet restringitur ad suam causam.
6. Onus quando cessat ipsa quoque cessat praestatio, quae sit ratione operis.
7. Grauius ubi est causa commodi cessante grauius cessat commodum.
8. Causa impulsiva legatam cessante non cessat legatum, secus in causa finali.
9. Causa impulsiva cessante non cessat effectus.
10. Usufructus relicto ad effectum doctoratus extinguatur sequente doctoratu.

11. Causa semper praesumitur impulsiva in dispositione hominis.
12. Legatum non extinguatur si cessat vna ex pluribus eius causis.
13. Necessitas. Relictum pro necessitate debetur etiam non subsistente necessitate.

QVÆSTIO V.

Eodem modo quando alimenta relicta sunt ob causam, cessant quamprimum cessat [1] causa propter quam relicta sunt, l. Seio amico, in principio ff. de annu. lega. per quem text. ita in legato alimentorum dicit Socin. in consil. 68. numer. 1. volum. 1. & idem dicit Deci. in consilio 621. in principio, & ratio est quia legatum factum ob certam aliquam causam determinatur secundum illam, vt in d. l. Seio, & cessante causa legatam cessat [2] generaliter omne legatum, l. qui tutelam in prin. ff. de testam. tutor. l. tutor petitus, §. 1. ff. de excul. tut. l. cum pater, §. dulcissimi, ff. de leg. 2. Bart. in l. demonstratio falsa, §. quod autem, quæst. 8. ff. de condit. & dem. Tiraq. in tracta. cessan. cau. par. 1. num. 121. Bero in consil. 31. nu. 3. volum. 3. & onus sicuti regulari debet secundum commodum, ita commodum determinari [3] debet secundum onus propter quod deferitur, argumento l. secundum naturam ff. de reg. iur. Bald. Ang. Alex. in l. planè, §. si duobus, ff. de legat. 1. & in simili dicimus quod alimenta propter dotem debita taxantur secundum quantitatem dotis, [4] vt est text. in l. cum auius, §. fin. vbi Barto. ff. de alimen. & ciba leg. vbi in singul. 358. vbi dicit hunc casum esse singularem, & dixi in consil. 150. numer. 38. & est regulare quod omnis dispositio restringitur [5] ad suam causam, d. §. dulcissimi, per quem Ange. in l. obligatione generali colu. 2. dicit quod dispositio restringitur per rationem secundum causam suam, vbi subdit textum illum esse meliorem qui possit allegari, & dicit Bartol. in d. l. Seio, in sumario, quod secundum causam annexam determinatur quidquid sit ob aliquam causam, & procedit non solum in testamentis vt ibi sed etiam in contractibus, vt post Alber. ibi tenet decil. Pedem. 98. nu. 3. praestatio [6] quæ sit respectu oneris deficit quandoquocumque onus ipsum cessat, l. generaliter §. 1. C. de sacros. eccles. Roma. in consil. 417. num. 4. & quando grauius est causa [7] commodi, cessante grauius cessat commodum, l. cum qui, in prin. ff. de iureiu. & ibi ponit Bart. in sumario, & l. cum qui, qui insert ad alias decisiones.

[8] Prædictam tamen decisionem intellige quando causa legatam erat finalis, secus si foret solum impulsiva, quia tunc licet cesset, non tamen extinguatur legatum, l. cum tale, ff. de cond. & demonst. & est generaliter verum quod effectus non cessat causa impulsiva [9] cessante, l. 2. §. fin. vbi glo. Bart. & alij ff. de donat. l. 1. §. sexum, vbi glo. Bar. & alij ff. de postulat. infinitos ad hoc cumulat Tiraquel in tracta. de cessan. cau. limit. 1. num. 2. & pluribus seq. Paril. in cap. cum cessante, in prin. limit. 1. de appel. & per hanc rationem ita dicit in legato usufructus relicto ad effectum vt legatarius possit se sustentare [10] in doctoratu, & aliis occurrentibus, Caphal. in consil. 81. n. 8. qui subdit quod quidquid sit in legis dispositione, causa in dispositione hominis semper [11] praesumitur impulsiva gl. & Bar. in l. cum tale, §. falsum, ff. de cond. & dem. Bal. in l. generaliter, col. 2. C. de episc. & cler. Tiraq. d. limit. 1. nu. 29. vbi latè agit.

Alio etiam modo Caphal. loco predicto, numero 14. limitat præcedentem conclusionem, vt procedat quando causa est vnica, ac si plures sint causae & vnica

ca[12] cesset vel non omnes cessent, tunc non cessat legatum, s. affirmatis, Instit. de nupt. Bald. d. l. generaliter, numero secundo, Zucard. in l. h. numer. 24. in 4. limita. C. de edicto diu. Adt. tollend. Tyraq. in d. tract. in 2. limitatio. sufficit enim v. in Caph. inquit, ad legat. sustentationem quod supersint alique reliquæ cessantis causæ, secundum Bartol. & alios, in l. 2. §. fin. ff. de dona. & generaliter hæc decisio potest limitari omnibus iis modis, quibus limitatur regula quæ vult quod cessante causæ cesset effectus. inter alia igitur ab illis limitationibus ad causam alimentorum, quia nisi expresse reperitur causa alimentorum priuilegiata, recte à regula infertur ad specialem decisionem, & licet Caphal. in suo casu procedat per regulas, tamen poterat allegare Corne. in consil. 187. columna penultima, vericuli. his tamen non obstantibus volumine secundo, qui loquendo de legato alimentorum dicit quod relictum pro [13] necessitatibus suis vel pro sua sustentatione debetur etiam si necessitas non subsistat quia causa non est finalis, sed impulsiva, allegat Bal. & dixi in tit. quando censetur relicta alimenta, in questione incipien. dixi supra.

SYMMARIA.

1. Legatum in dubio censetur relictum contemplatione propriæ personæ, cui legatur.
2. Relictum sub nomine dignitatis transiit ad successorem indignitatem.
3. Episcopo relictum transiit ad successorem in episcopatu.
4. Legatum factum corpori quod non moritur, dicitur perpetuum.
5. Relictum in dubio videtur factum contemplatione officij, etiam si vtrumque nomen exprimitur, vel etiam solum nomen proprium.
6. V. numeris relictum videtur quidquid iudicis, vel consulis fuit legatum.
7. Canonici si quid sui relictum illud omne debetur ecclesie, l. in 1. nu. 13.
8. Relictum consanguineo videtur factum contemplatione sanguinis, non officij.
9. Consanguineo pauperi relictum videtur sanguinis, non paupertatis inuium relictum.
10. Amicus. Lotum habent in 3. alide amico quæcunque de consanguineis in iure dicuntur.
11. Amico relictum censetur contemplatione amicitie legatum.
12. Alimenta relicta rectori ecclesie quas vixerit non tenetur ad successorem in beneficio.
13. Canonico relictum non debetur ecclesie, nec censetur relictum intuitu ecclesie, sed ipsius legatarij.
14. Legatum non censetur relictum contemplatione dignitatis quando legatarius gerit vices alterius.
15. Legatum non presumitur factum intuitu dignitatis quando ea subalternatur alteri.
16. Legatum continens certam prætensionem factum civitati finitur centum annis.
17. Legatum annuum, et legatum ususfructus equiparatur.
18. Ecclesie vbi relinquuntur aliquid annuum finitur prætatio centum annorum statim.
19. Ususfructus civitati relictus presumitur relictus in celo.
20. Canonici relictum acquiritur toti collegio, non singulis eorum.
21. Legatum annuum ecclesie, aut civitati relictum extinguitur de fructu civitate vel ecclesie etiam ante centum annos.
22. Civitas dicitur mori, quando subicitur aratro, vel

banno imperiali vel aliter destruitur.

23. Perpetuum respectu civitatis dicitur donec civitas remaneat.
24. Cadro diruto expirat census promissio facta pro defensione Castri.
25. Ecclesie de fructu reddituum illius applicantur superior, vel Papa.
26. Alimenta relicta ab heredibus infra scriptis non prestantur ad vitam legatarij, sed donec viui viderentur gravari.
27. Infra scriptis dictis, restinguntur ad eos qui corporeis oculis legi possunt, non ad alios.
28. Fructus fundi relinquere vel aliquid relinquere præstandum de fructibus fundi, paria sunt.
29. V. ususfructus relictus ecclesie vel civitati extinguuntur per centum annorum ne proprietates perpetuo sint amittuntur.
30. Alimenta relicta de fructibus fundi non sunt perpetua, etiam si relinquuntur ecclesie, vel civitati, unde ibi de veritate.

QVÆSTIO VI.

Q Via diximus legatum alimentorum finiri cum vita legatarij, an hoc procedat quando relinquuntur rectori alicuius ecclesie, vel parochie, vel episcopo, vel aliis existentibus in dignitate, vel habentibus officium, si scilicet destinant alimenta deberi quando is moritur, vel aliter decessit officio, an vero transeat ad successorem: & primo quidem aspectu videtur quod extinguatur cum ipsa persona, quia in dubio censetur quid relictum contemplatione propriæ personæ, [1] non autem alterius, vt inquit Bald. in l. fin. nu. 6. C. quib. ad libert. proclama. non licet, sequitur Mant. in tracta de coniect. vltim. volunt. libro 8. tit. 16. numero secundo, sed in contrarium est veritas, quia relictum alicui sub nomine dignitatis, [2] transit ad successorem indignitatem, l. quod principi, vbi Bar. ff. de leg. 2. vbi loquitur de eo quod principi relictum est, Ias. in l. qui liberis, §. hæc verba, in fin. ff. de vulg. & pup. & idem est quando relinquuntur episcopo, quia [3] venit etiā successor, vt probatur in c. requisiti, de testam. Bar. in d. l. quod principi, in fin. Mant. in tracta de coniect. vltim. volunt. tit. 17. num. 1. lib. 8. & tale relictum tanquam factum dignitati quæ nunquam moritur, est perpetuum, [4] tutor petitus, §. quæ tutoribus, ff. de excul. tutor. tantum Doctores in c. fin. de testam. in 6. & in terminis dicit Bald. in consil. 126. volum. 5. quod vbi victus & vestitus relinquuntur rectori ecclesie, censetur relictum ecclesie, & transit ad successorem, & non extinguuntur cum vita rectoris, sequitur Duran. de arte testam. tit. de leg. cau. 60. numer. 3. & procedit hoc non modo quando folam exprimitur nomen officij, & dignitatis, vel quando vtrumque, nomen proprium scilicet, & officij exprimitur, sed etiam quando fiet sola mentio nominis [5] proprii, vt voluit gl. in d. exequisti, in vers. nec est. & ibi eam sequitur Abb. & communem dicit Didac. nu. 7. vers. postremo ex his deducitur, vbi reprehendit Card. contrarium tenentem, qui enim Petro legat quem scit præesse ecclesie videtur ipsi ecclesie legare. ideo dicunt Cyn. Bald. & alij, in l. 1. C. de sac. eccl. quod legatum factum iudicis vel consulis censetur [6] factum communitati, sequitur Rub. Alex. in consil. 138. nu. 8. Mant. d. tit. 17. numer. 4. & dicit l. 2. ff. de reb. dub. quod legat. civibus relictis, acquiritur ipsi civitati, atque ibi infert Barto. quod legatum canonicis [7] factum debetur ecclesie, non ipsis canonicis, sequitur Rub.

tur Rubi loco predicto, & ante eum Barb. in consi. 1. num. 26. volum. 4. Pet. Perul. in tract. de quar. canon. cap. 4. vers. tertio principaliter. sed in hoc casu contrarium est verius, quia ipsi canonici acquirunt non ecclesie, vt voluit glo. in c. Pontifices, 12. quæst. 3. glo. in d. c. requisisti, in vers. nec est, vbi Butt. & Abb. eoque loci Didac. n. 10. allegando Barbat. Socin. & alios testatur de communiquando ergo acquirunt ecclesie seu intuitu ecclesie relinquitur, tunc debetur etiam successori.

Limitatur tamen hæc opinio, vt locum non habeat quando non fuit relictum intuitu dignitatis, vel officij, sed contemplatione personæ, eo enim casu legatum alimentorum extinguitur cum ipsa persona, cui debetur. pluribus autem in casibus cessat intuitu dignitatis, & primo quando is, cui legatum est remanet affinitate coniunctus, tunc enim videtur relictum contemplatione [8] consanguinitatis, gloss. in c. fin. de testam. in 6. est text. in l. penultim. it. de rebus dub. vbi Bartol. dicit hoc procedere etiam si expressum sit nomen dignitatis, ad idem est text. in c. quoniam Abb. de offic. de leg. vbi Abb. Fel. & Dec. loquuntur de legato relicto episcopo, Castrenf. in d. l. penultim. Bald. in d. c. quoniam Abbas, Socin. in consilio 34. colum. secundam, volum. 3. Bald. in d. consil. 126. volum. 5. Didac. d. c. requisisti, num. 1. vers. prius tamen quam, & facit quod voluit Bald. in Auth. similiter, nu. 5. C. ad leg. Falcid. vbi dicit quod legatum factum consanguineo pauperi [9] censetur potius factum intuitu sanguinis, quam paupertatis: sequitur Rom. num. 3. Dec. in consil. 120. num. 4. Ceph. in consil. 216. nu. 23. de hoc tamen vide Tyraq. in tract. de pia cau. in præfatio. colum. mihi 7. ver. quod adeo verum est, vbi latè agit, & Mantici etiam declarat, l. 6. tit. 3. n. 19. sed quid quando sit pauper: certum est quod vbi fit rectori ecclesie qui sit consanguineus presumitur factum contemplatione affinitatis, etiam si solum nomen officij, fuerit expressum, Aleci. in tract. præsumpt. 23. n. 1. quod tamen declarat secundum Mantici lib. 6. tit. 12. n. 4.

Secundo non censetur intuitu officij factum, quando relinquitur valde amico, quia quicunque disposita in consanguineis locum habent [10] in valde amicis, Cyn. in l. intuitus, colum. 4. ver. lex his pendet. C. de procurat. Alexan. in l. eum alienam, vbi Ias. col. 2. C. de leg. Ias. in Lexigendi, col. 1. & col. pen. C. de procurato. Musil. in rub. de fideiussor. num. 23. 4. & in specie [11] nostra hoc voluit gloss. in d. c. requisisti, in vers. præsumitur, & eam sequuntur ibi omnes Doctores, Aleci. d. præsumpt. 28. n. 1. Abb. Socin. Marfil. Tyraq. & Cotta quos citat Didac. d. c. requisisti, num. 7. vbi dicit communem, aduertens tamen quod amicitia non debet esse levis, sed maxima, non vulgaris, sed singularis, & Doctores prædicti ponunt plures effectus istius amicitie, & volunt eam comparari here in omnibus consanguinitati, & producere eodem effectus, sicuti ergo relictum consanguineo videtur factum contemplatione sanguinis, ita relictum amico videtur factum contemplatione amicitie.

[12] Tertio declaratur legatum finitur morte rectoris quando testator relinquit quoad vixerit, tunc enim non transit ad successorem, ita determinat Durand. tit. de legat. cauz. 60. numero 3. vbi allegat Doctores in Lannua, l. 1. ff. de annu. leg. in d. c. requisisti, Bald. in d. consil. 126. volum. 5. quorum tamen nemo dicit explicitè, sed credo hac decisionem esse veram, quia dum testator mentionem facit de vita, iam non videtur habuisse respectum ad ecclesiam, quia ea

semper vivit, & nunquam moritur, & licet ecclesia priuata dicatur mori quando defruitur, vel dissoluitur autoritate Pontificis, vel alteri tamen inspecto communi vsu loquendi non dicitur verè mori, nec viuere.

[13] Quarto limitatur præcedens conclusio quando relictum est canonico, non canonico: tunc enim non acquirunt ecclesie, nec videtur intuitu ecclesie relictum, vt voluit gloss. in d. c. requisisti, vbi Didac. num. 10.

Declarat etiam quinto loco Bart. in d. l. quod princip. vt non habeat locum quando relinquitur vicario, vel alij qui habet ab alio dignitatem, & [14] aliter gerit vices. mouetur ex l. si Augusta, ff. de leg. 2. & idem in quacunque subalterna dignitate, [15] voluit Bald. in hac consulti. n. 2. C. qui testam. fac. poss. latè Mantici d. cit. 17. n. 3.

Cum ergo legatum alimentorum relictum dignitati transeat ad successorem, & non finitur morte eius cui est relictum, videndum est quanto tempore finitur, & certum est quod legatum continens perpetuam præstationem si relinquitur ciuitati, finitur [16] centum annis, l. penult. ff. de annu. leg. & ibi notat gloss. ad idem est text. & gloss. in l. si usufructus municipibus, ff. de usufruct. leg. & ibi etiam probauit Bartol. nam legatum annuum, & [17] legatum usufructus equiparantur, & in singulis, l. 2. ff. de annu. leg. & procedit etiam quando relictum fuit vt in perpetuum præstetur, secundum Doctores præcitatos, immò, locum vendicat etiam vbi relinquitur [18] ecclesie per gl. Vgon. & Bartol. in d. l. si usufructus ita etiam tenent Iac. de Rauen. & And. de Pil. quos citat Nicol. de Neap. in d. l. si annuum pecuniam, Anchar. in c. fin. de testam. Petrus de Perul. in tract. de quart. canon. in 7. q. princip. col. 4. & hanc opinionem testatur esse magis communem Alex. in consil. 60. volum. 1. dicens ab ea non esse recedendum in iudicando, Cardin. Zabarel. in consil. 66. statuto ciuitatis Trigelis, vbi dicit communem, Anan. in consil. 39. præsupposito quod legatum, Barbat. d. c. fin. colum. h. Alexand. in l. 3. ff. ff. ad leg. Falcid. idem Alexan. in l. 1. in princip. ff. sola. matrim. vbi Lancello. Dec. & Hercules verum quod contrarium voluit Roger. in d. l. si usufructus, quod scilicet legatum annuum relictum ciuitati non extinguatur cursu centum annorum, sed producat in infinitum quousque durabit ciuitas, cum eo transit Alber. ibi, Barbat. in consilio 20. volum. 4. vbi contra Alexand. in d. consilio 60. in eodem facti contingentia, hanc quoque partem amplectitur Ias. in d. l. 2. in princip. ff. solut. matrimo. vbi etiam Taurinens. & Rip. numero 3. Socin. in d. l. 3. fin. num. 6. vers. & ex his ego infero, ff. ad legem Falcid. Didac. lib. 3. varia. resolutio. cap. 19. num. 10. vbi latè hanc partem defendit attestando post Alberic. quod de consuetudine seruatur, sed Cotta in memor. incipien. perpetuum, dicit quod in practica durum esse recedere ab opinione Bartoli quæ plures habet sectatores, & vere ea est communis, & minus grauat heredes, & ratio est quia sicut homo presumitur viuere vsque ad centum annos, ita ius ciuitatis durat centum annis secundum Bald. in dicta legat. usufructus. ff. de usufruct. sequitur Alexand. d. consilio 60. circa medium. sed hæc ratio meo iudicio est inutilis, quia hæc est præsumptio, quæ cedit veritati, propterea quod si ciuitas subsisteret lapsis centum annis, non ne tunc cessaret præsumptio? alia autem ratio est quia usufructus, & legatum annuum equiparantur, vt dictum est, sed huic rationi respondent Bald. scilicet Castrenf. Ias. & alij, in l. in annualibus. C. de

lega, quia scilicet nisi legatum vñsfructus extinguetur spatio centum annorum, proprietates esset inutilis. hæc autem ratio cessat in legato annuo, sequitur Ripa d.l.2. num. 3. vbi addit, quod vñsfructus relictus [19] Ciuitati, præsumitur incolis relictus, qui nõ possunt viuere vltra centum annos.

Sed hæc ratio est falsa, quia etiam futuri incolæ veniunt, quando aliud quàm vñsfructus relinquitur: imò non est verum, quod vñsfructus videatur eo casu relictus incolis, nam censetur Ciuitati, & Vniuersitati, vel Collegio relictus, licet aliud sit, quando ciuibus relinquitur, vt dixi suprà: facit quia Canonici relictum acquirunt Collegio, non [20] autem singulis, Abb. Card. & Barbat. c. requisisti, de testam. vbi Didac. in fin. qui citat etiam alios. intelligi autem poterit ex prædictis, quando finiatur legatum alimentorum relictum Vniuersitati, vel Ecclesie, vel Collegio, vel cuiusque alij Episcopo, rectori, vel alteri habenti dignitatem, quod si teneamus finiri centum annis, non obstat decisio Bald. in dicto consilio 126. volum. 5. dicentis esse perpetuum, quia dicitur perpetuum quicquid durat centum annis, vt per Doctores in locis prædictis: dubia tamen est sententia, quia vt vides, multi contrarium tenent.

[21] Sed si Ciuitas, vel Ecclesia ante cursum centum annorum destrueretur, legatum expiraret, vt inquit Rip. d.l.2. in princip. numero 4. ver. bene fateor. ff. solut. matrim. nam etiam Ciuitas moritur, vt quando Imperiale bannum patitur, [22] vel aratro subicitur, vel chafmate, aut fluminis impetu perit, secundum Bald. in titu. de pace Constant. num. 8. vbi dicit, quod perpetuum respectu Ciuitatis dicitur, [23] donec vixerit Ciuitas, sequitur Barbat. d. consilio 20. colum. 4. volum. 4. vbi idem dicit in Ecclesia, & facit. l. formam. §. illam, ff. de censib. & l. 2. C. de alluionibus & palud. vbi deficiente re cui sensus debetur, extinguitur etiam census, & dicit Roma. in consil. 47. per totum, quod promissio census [24] facta pro tuitione, & defensione castri, expirat diruto castro, per quod facta fuerat. videtur tamè quod in Ecclesia sit aliud, & quod destructa Ecclesia alimenta transeat ad superiorem, puta ad Pontificem, ita enim fit de alijs Ecclesijs relictibus, [25] vt declarat Bar. in l. fin. num. 22. ff. de colleg. illicit. sed hoc posset procedere in redditu certo, qui fuit ipsi Ecclesie relictus, is enim transit ad superiorem: sed aliud est in alimentis, quæ licet contemplatione Ecclesie relinquantur, is tamen debetur, qui seruiunt in ea Ecclesia, propterea cessante seruitute cessat relictum, & alimenta vni relictis, non sunt alij præstanda: aliud enim sunt in persona vnius, aliud in persona alterius, vt dixi inter priuilegia. in priuilegio, an alimenta cedi possint.

Si quis tamen probet sententiam Rogerij contra Bartol. & Alexand. limitare eam debet, vt non procedat, quando testator alimenta reliqueret præstanda ab infra scriptis [26] hæredibus, tunc enim legatum extinguitur per mortem hæredum scriptorum, quibus iniunctum fuit onus præstandi illud, ita declarat Crot. in d.l.2. in princip. num. 4. ff. solut. matrim. mouetur ex eo quod voluit Bartol. in l. liberis. §. hæc. verba, in fine. ff. de vulg. & pupil. vbi inquit, dictio per, prædictos vel infra scriptos, referri solum ad eos, qui corporalibus oculis [27] legi possunt, & propterea non venire hæredem hæredis scripti, ita adducit Bartol. in consil. 114. volum. 1. vbi si testator mandauit legata solui per infra scriptos hæredes intra biennium, alijs substituit hospitale, vult quod

hæredibus ante biennium decedentibus, non facta solutione, hospitale nihil omnino præterdere possit, quia onus est iniunctum limitare hæredibus nominatis. addo Imol. in l. si quis filium. §. final. ff. de acquiren. hære. vbi si testator relicta dote filiz mandet eam infra scriptis hæredibus relictui casu quo decedat ante contractum matrimonium, non peruenit dos ad hæredes hæredum, qui ante filiam decesserant, licet nupti non fuerit tradita, sed remanebit apud hæredes filiz, quia substitutio restricta est ad hæredes scriptos, & subdit Imo. se ita consuluisset Fentiz, sequitur Arcun. ibi, dicens hanc opinionem esse verissimam, & illa relatio operatur idem, ac si hæredes fuissent proprio nomine expressi. l. Titia. §. final. l. pluribus in princip. & ibi Aretin. ff. de verbor. oblig. faciunt etiam quæ ponunt Castren. Alexand. l. 1. & alij in l. fin. C. de hered. instit. Ruin. in consilio 29. numero 4. & seq. volum. 2. Duran. de arte testam. tit. 6. de lega. cur. 60. num. 2. dixi in consil. 123. numero 13. cum ergo alimenta relinquantur limitatè ab hæredibus infra scriptis, extinguitur legatum cum vita hæredum scriptorum, & non transit onus ad secundos hæredes.

Limita secundo, quando alimenta præstanda essent de fructibus alicuius fundi, quia tunc finitur legatum cursu centum annorum ex ratione, quia paria sunt fructus fundi relinquere, [28] vel aliud præstandum de fructibus fundi. L. cum ita legatum, in fine. ff. de vñsfruct. leg. at vbi vñsfructus legatur Ecclesie, vel Ciuitati, finitur spatio [29] centum annorum, ne proprietates sit semper inutilis. L. si vñsfructus municipibus. ff. de vñsfruct. leg. & dixi suprà: ergo idem esse debet, quando aliquid relinquitur præstandum de fructibus fundi, ita [30] restringit Crot. in d.l.2. in princip. numero 3. ver. hæc tamen opinio. hæc limitatio bene procederet, quando fundus alicui fuit singulariter relictus cum onere præstandi certum quid in singulos annos ex fundi fructibus, vel etiam quando onus æquat fructus fundi relictus, quia tunc subest eæ ratione proprietates sit semper inutilis, sed vbi plures fundi fuissent relictis, & ex fructibus vnus præstandum esset legatum annuum, vel etiam quando pars fructuum sufficeret præstando oneri, tunc cessaret ratio, & consequenter æquiparatio non procederet, sicuti dicimus non valere rationem æquiparationis inter annum legatum, & legatum vñsfructus in controuersia, de qua suprà metionem fecimus inter Bar. Roger. & alios: argumetum enim æquiparatorum non habet locum quando subest diuersa ratio, vt sæpius dictum est, & sunt iura vulgata, quæ non est necesse repetere.

SYMMARIA.

- 1 Spurio relictum in causam alimentorum, non transit ad hæredes, sed eo mortuo reuocatur à dote.
- 2 Rub. Alexand. in consil. 23. reprobat.
- 3 Dos data filia spuria, reuertitur ad patrem dotantem vel illius hæredes, mortua filia.
- 4 Menoch. consil. 60. num. 29. quomodo intelligi debeat.
- 5 Spuria filia dos relinquit potest cum adfectione, quod transeat ad illius hæredes.
- 6 Dos filia data à patre, redit ad dotantem ea mortua.
- 7 Dos filia ea mortua non redit ad dotantem, in spēlla consuetudine Alarini.
- 8 Dos filia non redit ad dotantem, in spēlla iure Canonico.

Bart.

- 9 *Bar. in l. fin. n. 7. ff. de his quibus ut indigni promissio intelligatur.*
- 10 *Argumentum valet de quantitate ad tempus.*
- 11 *Dos data filio spurio, non renouatur marito uiuente, licet excedat modum alimentorum: secus eo mortuo.*
- 12 *Dos filio spurio promissa, renouatur statim, quatenus excedat alimenta, licet aliud sit, quando fuit promissa marito.*
- 13 *Genero datum, censetur filio datum contemplatione.*
- 14 *Dos data filio spurio, non renouatur à marito, qui ignorauit eam esse spurium. ubi de veritate.*
- 15 *Maritus est dominus dotis.*
- 16 *Uxor persona non attenditur in dote.*
- 17 *Compensatio non fit, quando pater dotem promissit genero, ubi filia aliquid pro dote legauit.*
- 18 *Dotata non excluditur à statuto, quando dos fuit marito promissa uxori.*
- 19 *Spurio cui fundus fuit relictuus ad alimenta, tenetur cauere de alim. relictum post mortem.*
- 20 *Spurio quando fundus relinquatur ad alimenta, non venit proprietatis, sed solus usufructus.*
- 21 *Spurio datum ad alimenta, vel in dotem, cum patello quod transeat ad heredes, non erit restituendum.*
- 22 *Spurio licet legari non possit, tamen potest relinqui nepoti ex eo.*
- 23 *Dos data filio spurio cum patello, quod transeat ad heredes, non restituatur post mortem filii.*
- 24 *L. fin. C. de natur. libe. locum habet etiam in filiis spuris.*
- 25 *Nepos ex spurio filio non potest instuui contemplatione patris.*
- 26 *Nepoti ex filio spurio relinqui potest contemplatione propria.*
- 27 *Auius in dubio videtur infanti nepoti relinquere contemplatione patris non filii.*
- 28 *Contemplatione patris aut filii an relictum sit, ex contextibus indicatur.*
- 29 *Auius in dubio censetur relinquere contemplatione nepotis non filii.*
- 30 *Adonarium dicitur id quod auius tradidit, vel reliquit nepoti.*
- 31 *Spurio relinqui non potest ab eo, qui filios habet legitimos.*
- 32 *Legitima proles dicitur extare, quando extant filii legitimi, vel nepotes ex eis.*
- 33 *Spurio potest uincula relinqui à patre, legitima solum extante.*
- 34 *Auius potest uinciam relinquere nepoti ex filio spurio, etiam si tunc legitima prole.*
- 35 *Auius non potest aliquid relinquere nepotibus ex filio incestuoso & vide ibi de veritate.*
- 36 *Nepoti ex filio genito per incestus nuptias nihil relinqui potest, secus, si nuptia non erant incestuosa.*
- 37 *Incestus nuptiarum pena non habet locum, quando non nuptiae sed sponsalia contracta sunt.*
- 38 *Incestus nuptiarum non subiungitur penis ordinariis, quando contrahuntur cum infidelibus, vel alia.*
- 39 *Incestus penam ob nuptias differt ab incestu, qui committitur ob fornicationem.*
- 40 *Qualitates statuti probat, quicunque uult uti statuto.*
- 41 *Incestuosus non dicitur, qui non est natus ex matre consanguinea.*
- 42 *Incestuosus filius qui uerè dicitur, remissus.*
- 43 *Incestus dicitur solum, quando coniux est cum muliere*

- re sanguine conuulsa.*
- 44 *Fornicatio simplex committitur, quando mulier miscetur cum clerico.*
- 45 *Lex quod non dicitur nec nos dicere debemus.*
- 46 *Extensio nec admittitur in odiosis.*
- 47 *Dos filio spurio non reddit ad dotantem, statim et patello, quod ea sine filiis decedente vir lucretur dotem.*
- 48 *Dos filio spurio non reddit ad dotantem, quando statutum disponit, quod maritus lucretur dotem, uxore decedente sine filiis.*
- 49 *Contrahere videtur quilibet secundum formam statuti.*
- 50 *Antecedens qui uult, cessat uelle omne consequens necessarium.*
- 51 *Maritus ex patello uel statuto non acquirit fructum, cuius fructus fuerunt filio spurio dati in dotem.*
- 52 *Spurius iure Hispanorum transmittit ad heredes id, quod fuit sibi datum pro alimentis.*
- 53 *Statutum dicitur ius commune, quoad terriorium statutum.*
- 54 *Alimenta data in uno fundo transmittuntur ad heredes, quando valor fundi non excedit modum alimentorum.*
- 55 *Solutio particularis est incommoda, & minus debito continet.*
- 56 *Plus soluere dicitur, qui ante diem soluit.*
- 57 *Spurio datum pro alimentis repetitur, si filius postea efficiatur diues.*
- 58 *Legatum pro alimentis euanescent propter diuitias alimentarius resurgit superueniente necessitate.*

QVÆSTIO VII.

Spurio alimenta non solum relinqui posse, sed deberi à patre, suo loco expressimus, ob eamque causam diximus sustineri legatum alicuius prædij eidem factum: sed quia alimenta morte finiuntur, inde si spurio ob eam causam aliquid datum, vel relictum sit, id omne mortuo spurio heredes patris reuocant, nec ulterius apud [1] heredes spurij permanere permittitur, ita Bald. in l. eam quam, numero 41. C. de fideicommiss. ubi si aliquid, podere relinquitur spurio in alimenta, non transit ad heredes, non ratione proprietatis, quia quoad eam non valet relictum, non etiam ratione alimentorum, quia illa finiuntur morte, l. cum hi. §. i. vni. ff. de transactio. l. dominus. §. fin. ff. de usufruct. hoc etiam uoluit Azo in Summa. C. de natural. libe. ubi ait, quod quicquid à patre peruenit ad spurium, id omne ad patris heredes reuertitur, & est text. in l. i. C. de natural. libe. ubi Bartol. hoc notat, idem Bartol. in l. fin. numero 7. ff. de his, quibus ut indigni. late Decis. in consilio 31. columna fin. Caecialup. in l. si qui illustri, numero 92. & sequent. Cad. Orlician. ubi sequitur Bald. in locis prædictis, & præter eos Abb. in consilio 50. & in consilio 115. numero 4. volum. 2. ubi inquit, quod legitimi descendentes à filio spurio, non possunt ex persona patris aspirare ad fundum sibi relictum pro alimentis, Lupus in repetitio. c. per ueltras, in 3. notab. §. 2. 4. num. 2. in fin. & num. 4. & pluribus sequentibus de donat. inter virum & uxorem allegat Bald. in quodam consilio Rip. in l. i. num. 67. ff. solut. matrim. Dida. in epit. sponfal. in 2. part. cap. 8. §. 6. num. 15. Mant. de coniectur. vltim. volunta. lib. 8. tit. 5. num. 13. Menoch. de arbitrar. iudic. casu 169. num. 20. Bonacossa in tracta. de æquitate canonica, in 2. conclus. eolum. 3. ver. & nota quod legatum, ubi allegat Chassan. in Con-

luetud. Bargund. quæ decisio cum sit clara, & tot habeat auctores, mirum est, quod Ruben. [2] Alexand. in consil. 13. per totum per extraneas rationes procedendo tam anxie labores in demonstrando, quod legatum alimentorum taxatum ad vitam naturalis filij, non transeat ad illius heredes, sed extinguatur cum persona filij, etiam si adiecta sit conditio, quod post illius mortem transeat ad heredes testatoris: nam et si heredes scripti decesserint ante naturalem filium, semper legatum finitur morte naturalis, & vadit ad heredes testatoris, siue primos, siue vteriores, etiam si testator hoc non dixerit, defendi tamen poterit Ruben sententia in filio naturali, secundum ea, quæ paulo infra dicam in limitationibus.

Et quia Doctores inferendo de alimentis ad dotem, dicunt, quod pater filiam spuriam dotare, sicut alere tenetur, idem ex præcedenti conclusione colligitur, quod dos data spurie, etiam mortua, reuertetur ad [3] patrem dotantem, vel illius heredes, ita Bartolin d. l. fin. numero 7. ver. idem dico in dote. ff. de his, quibus vt indign. & mouetur, quia in dote militat idem fauor, & eadem ratio, Abb. in d. consilio 119. numero 3. vbi dicit, quod spurie dos datur contemplatione, & loco alimentorum, Lupus d. §. 14. numero 4. vbi arguit ab alimentis ad dotem Ripa d. l. numero 66. Crauet. in consilio 186. numero 16. vbi allegat Bald. Nicol. de Vbal. Bald. Nouell. Calcan. & alios, Menoch. d. casu 169. numero 10. vbi allegat Decif. Ruin. Roland. & Paleot. idem Menoch. in consilio 60. numero 29. vbi allegat Bartolin l. fin. §. si a focero. ff. de his, quæ in fraud. credi. & in l. Maruinus §. duobus, numero 18. ff. de leg. 1. & addit multos alios.

[4] Erit aduertendum, quod et si Menoch. ibi dicat, dotem spurie ita non posse relinqui, quod in alium transeat, voluit tamen dicere, quod dos spurie relicta non transeat ad illius heredes, nam vt dicam infra in limitationibus, bene potest relinqui cum ea adiectione, quod transeat ad heredes spurie, [5] Capic. in decis. 181. numero 2. Beninten. Rot. Bononiensis. decis. 22. numero 6. Alban. in consil. 44. numero 4. Simon de interpretat. vltim. volunt. lib. 3. dubitat, 3. fol. 2. numero 7. post medium, folio mihi 188. & ibi dubitatio. §. solut. 4. numero 52. fol. 116. Cordub. in l. si quis à liberis. §. idem rescriptis, numero 30. ff. de liber. agnoscend. & latius ibi, numero 73. vbi infinitos addit, qui videri poterunt. Pergrin. in tract. de iure fisci, libr. 3. tit. 8. numero 80. & non est noua hæc opinio, quandoquidem iure communi inspecto idem videmus decideri in dote, quæ data sit filie legitimæ, & naturalis: enim [6] mortua redit ad patrem dotantem, vel patris heredes, non etiam ad filie liberos, l. dos à patre profecta. C. solut. matrim. Bart. & alij in l. post dotem, vbi sequuntur alij, ff. solut. matrim. & ibi prosequitur Ias. numero 99. & dicit Picus in l. in quartam, numero 212. ff. ad leg. Falcid. quod siue superius filij, siue non, semper mortua filia reuertitur dos ad patrem dotantem, & subdit hæc esse communem opinionem, de communi quoque testatur Soc. Jun. in consil. 114. numero 18. volum. 3. Neuz. in consil. 95. numero 1. Bertran. in consil. 158. numero 3. volum. 4. dixi in consil. 206. numero 2. quare ergo nõ debet idem seruari in dote filie spurie: porro maximum esset inconueniens, quod ei plus fauoris impendatur, & licet illi decisioni ex consuetudine [7] Martini derogatum fuerit, vt per Barto. & alios in d. l. post dotem, vbi Ias. numero 102. dicit eam consuetudinem non esse vnius loci specialem, sed generalem, & seruari per vniuersum orbem, vt etiam testantur plures citati à Neuz. in consil. 45. numero 6.

& dixi d. consil. 206. numero 18. tamen consuetudo inducitur in filiabus legitimis, non debet extendi ad spurias, in quibus subest diuersa ratio, & non tanta militat ratio iuris communis, dos ergo reuocatur statim mortua filia, quia per mortem extinguitur ius alimentorum.

Sed etsi, vt vides, hæc conclusio sit communis, & cum ea transeat multi sine contradictione, tamen Bero. in consil. 165. numero 23. ver. quarto postulo, volum. 2. tenet quod dos filie spurie non redeat ad patrem dotantem, sed apud eam perpetuo, & irrevocabiliter permaneat. mouetur autem, quia non est verum, quod detur dos loco alimentorum, sed detur ex causa publica, vt inueniat virum, & subdit diuersam esse naturam dotis à natura alimentorum, quia est perpetua, sed alimenta finiuntur morte. sed in hoc errat, quia vt dixi, etiam dos reuocatur à dotante mortua muliere inspecto iure communi, & non est verum, quod dos ex alia causa quam alimentorum detur, imò omnes volunt eam dari loco alimentorum, & proinde non deberi in casibus, quibus non debentur alimenta, vt diximus in tit. quibus ex causis alimenta denegari possunt, allegat etiam Bartol. [8] in l. fin. artic. 7. ff. de his, quibus vt indign. sed ibi loquitur quando pater dotando cauet expresse, quod transeat ad heredes filie. Iacus quando dotat implicite, postmodum adducit Bartolin d. l. fin. §. si a focero, & in d. l. Maruinus §. duobus. vbi postquam dicit reuocari posse dotem postquam ad spuriam peruenit, limitat illud non procedere inspecto iure Canonico. Verum aduertit, quia loquitur Bartol. viuentem [9] filia, nos verò querimus, an ea mortua dos reuertatur ad patrem, præterea id quod Bart. dicit corrigendo superiorem, secundum ius Canonicum procedit respectu quantitatæ postquam enim determinauit, quod propinqui reuocare possunt dotem datam spurie postquam ad eam est reuersa, subdit quod ex iure Canonico dimittendum est mulieri quantum sufficit pro alimentis: nos verò non agimus de excessu dotis, sed de tempore quo stare debet penes filiam, imò doctrina illa Bart. confundit dictum Bero. quia dum vult dotem filie remanere apud spuriam pro quantitate alimentorum, inferre etiam videtur, quod stare debeat solum pro tempore quo alimenta debentur, quia valet argumentum de quantitate ad [10] tempus, vt in l. miles ita. §. & quia diximus, vbi Bart. & Doctores. ff. de testamen. mili. Bartolin in l. si constante, col. 5. ff. sol. matrim. Ias. in l. in testamento. C. de testamen. mili. alij citat Enerar. loco 39. in principle. Ergo dos succedit loco alimentorum in quantitate, etque ratione non potest excedere alimenta, ita non debet excedere in tempore, vt longius sit apud filiam, quam forent alimenta.

Cum autem agitur, in constante matrimonio dos data filie spurie per heredes dantis reuocetur, concludunt Doctores committere, quod à marito viuentem reuocari non possit, sed bene possit reuocari postquam mortuo marito peruenit ad uxorem, [11] nam maritus eam habet onere tituli, & sine dote non contraxisset matrimonium, proinde non debet decipi, ita Bartolin in l. fin. §. si a focero. ff. de his qui in fraud. cred. sequitur Arg. ibi idem Angel. in l. ignoti. C. de reuoc. his quæ in fraud. credi. Bald. in Auth. ex complexu. C. de incest. nup. Angel. in §. si res aliena, colum. 2. Inst. de legat. Abb. in d. consil. 185. numero 2. volum. 2. Alex. in consil. 54. col. 3. in fine, volu. 7. & hæc opinio est magis humana, secundum Ripam in l. 1. numero 68. ff. solut. matrim. Bertran. in consilio 54. numero 5. volum. 2. Paleot. in tract. de noth. & spur. §. 50. numero 3.

numero 3. vbi dicit hoc procedere, quando dos soluitur, vel promittitur marito: secus, quando promittitur, vel datur vxori: tunc enim quatenus excedit legitimum [12] modum, reuocatur statim, atque ita declarat procedere, quod voluit Bart. in l. fin. ff. de his que in fraud. credi. vbi tenet, quod a distincte reuocetur quidquid datur spiritus supra modum alimentorum, Rolan. in consil. 74. num. 48. & seq. volum. 1. & in consil. 85. num. 13. vol. 2. vbi sequitur distinctionem Paleot. & allegat Ruin. Bald. Nouel. Campeg. Capic. Bened. & alios, affirmando hanc esse communem opinionem, cum eo, quoque transit Peregrin. in tract. de iur. fil. lib. 3. tit. 18. n. 79.

Sed contrarium tenuit Bartol. in d. l. fin. ff. de his, quibus vt indig. vbi simpliciter dicit, quod quidquid datur vitra modum alimentorum reuocari potest, & non valet dario, ideo Nicol. de Vbal. in tract. de successio. ab intell. char. 7. colum. fin. reprehendit opinionem predictam, quia si a principio non valet constitutio dotis in eo excessu, non potest conualescere ex post facto, & si dicatur, quod maritus habet ex titulo oneroso, & esset deceptus, respondet quod debet sibi i. putare, qui dixit spiritum in vxorem, qui sciebat, vel scire debebat non posse dotem constitui, nisi ad modum alimentorum, & hoc dicit de iure verius Ioann. Lup. in d. c. per veltras, in 3. notab. §. 2. a. numero 3. & sequen. folio mihi 156. vbi addit rationem, quia si filii possunt mortuo patre reuocare dotem immensam, quam pater dederat filijs legitimis, quanto magis licebit eam reuocare, quae datur spiritus? hanc tamen ratio non mouet, quia nos loquimur, quando dos datur marito, non quando filijs, quo casu non etiam reuocatur immensa dos data filijs legitimis: hanc etiam partem dicit veriorum Ripa. in d. l. an. 68. in fin. & sequi videtur Gramma. dec. 90. n. 3. alios citat Rolan. in consil. 85. n. 10. & non obstat ratio illa distinctionis, quod aliud sit dare filijs, aliud dare marito, quia certum est quidquid datur marito, id omne filijs [13] contemplatione assignari, dotem dedit filijs de collon.

Dicunt tamen Nicol. de Vbal. Ripa & Lup. in locis predictis, & Rolan. d. consil. 85. n. 13. non reuocari a marito, qui ignorauit vxorem fuisse spuriam [14] quia tunc ea ignorantia ipsam excusat, argum. l. qui contra. C. de incest. nupt. sed id quoque mihi non placet, quia maritus non excusatur a culpa, ducendo in vxorem spuriam: ignoranter, debuit enim perferuari conditionem illius, cum qua matrimonium contraxit, qui cum alio. ff. de reg. iur. cum simil.

In hac tamen controuersia amplector priorem sententiam, quae est communis, & magis aequa, & rationabilis, ne gener remaneat sua spe, & conuentione deceptus, & non obstat, quod dicitur dotem viro promitti contemplatione filijs: quia respondeo, quod propter hoc tamen non acquiritur filijs, sed marito, qui est dotis [15] dominus. In istis quibus a alien. licet in princ. l. quocies. C. de iure dot. & ipse solus possidet, & solus viuacip, nec attenditur [16] persona vxoris. l. si de viuacip. pro dote. ideo dicit text. in l. si pater pro filijs ff. de collat. dot. quod si pater dotem promittit genero, deinde aliquid leget filijs, tale legatum non compensabitur [17] cum dote promissa genero, & ad propositum dicit l. item in c. l. col. 7. ver. si vero maritus, de success. l. si quod si dos huius marito promissa, vxor [18] non erit exclusa a statu, quo excluditur filia dotata, sequitur Afflic. ibi, nume. 88. & 93. Georg. Natta in tract. de stat. exclus. item. qu. 2. nume. 99. quam sententiam, defendi in consilio 45. num. 44. vbi dixi id procedere etiam si vxor sciat

dotem marito datam tacuisset, atque ita erit conclusio, quod vbi dos est data marito, tunc etiam si excedat debitum modum alimentorum, non poterit constanter matrimonio repeti a iure, sed expectandum erit, quod per dissolutionem matrimonij perueniat ad vxorem, & eo casu dabitur repetitio eius, quod est supra modum alimentorum.

Id vero quod supra diximus fundum assignatum spurio ad alimenta repeti posse post spurij mortem, adeo verum est, vt cogi possit spurius [19] viuens precitare cautionem de restituendo fundum post mortem, ita voluit Crauet. in consil. 219. colu. penult. ver. sed obligatur isti spurij, sequitur Sim. de Pretis d. lib. 3. folu. 2. n. 7. folio 183. Cordu. d. l. si quis a liberis §. item rescriptis. n. 72. vbi allegat sic voluisse Bal. in consil. 175. vol. 3. qui tamen in terminis de hoc nihil, licet multa regulariter tractet de praestanda fideiussione, & n. 2. dicit, quod satisfaciendum est, quando restitutio ordinatur a lege, vt in casu nostro. In hoc etiam est aduertendum, quod si relicto fundo ad alimenta veniat proprietas, vt dixi in tit. quan. censetur relicta alimentum, tamen hoc non habet locum, quando fundus [20] relinquitur spurio: tunc n. fallit regula, quia spurius uideat capax proprietatis, vt dicit Bal. in l. eam quam n. 4. l. c. de hdeic. & si dixi in tit. praedict. vbi in §. limit. post Aug. in l. cum hi. §. si vni, col. 1. in fi. ff. de transact. probant tale relictu minime includere proprietatem, quando ei sit qui incapax est proprietatis. Regula autem praedicta, quae habet, quod fundus datus in dote filijs spurij, vel filio in alimenta reuocari possit mortuo filio, & non transeat ad heredes, limitatur, quando pater dedisset cum expresso pacto, quod transeat ad filios, [21] [spurij] nam eo casu serua tur patris voluntas: nam et si spuris nihil relinquit possit, tamen nepotibus, & spuris [22] potest relinqui. l. si. C. de nat. lib. ita nostra sententiam limitat, & declarat Bart. in d. l. fin. n. 7. ff. de his, quib. vt indig. vbi loquitur tam de fundo relicto ad alimenta quam etiam de dote [23] data filijs spurij, ideo tenuit Abb. in consil. 50. nu. 3. in consil. 115. num. 4. volum. 2. Capol. in caut. 38. incip. nunc videamus, colum. 3. ver. non a cautela est, Caccialup. in l. si quia illustris, num. 9. C. ad Offician. Lupus in c. per veltras, in 3. not. §. 2. a. nume. 7. de donat. inter vir. & vxor. fol. mihi 156. Ripa in l. i. n. 69. ff. solut. matrim. Capic. in dec. 181. nu. 4. Rol. in tracta. de lucro dot. §. 94. num. 7. vbi allegat Bal. Nouel. & Balg. Benint. Rot. Bonon. dec. 22. num. 6. Cordub. in l. si quis a liberis §. rescriptis, num. 74. ff. de liber. agnos. vel alien. vbi tamen in hanc sententiam multos citat, qui id non dicunt, Paleot. in tract. de not. & spur. cap. 51. num. 6. & nouissime post hoc scripta visus Peregrin. in tractat. nunc edito de iure filijs, lib. 3. num. 81.

Hac tamen opinio non est sine contradictione, quia multi tenent, quod nepoti etiam legitimo ex filio spurio non possit ausu relinquare, & ex his, qui post Odofred. in l. final. C. de naturalib. liber. Bald. in l. Gallus. §. quidam recte, ff. de liber. & posthum. Fulgos. late in consil. 23. a dubio, & sequuntur plures alij moti ea ratione, quia in filijs ex spurio militat ratio prohibitionis, quae in ipso spurio, vt scilicet reputatur parentum libido, cum videant filijs ex eo vitio procreatis nihil posse relinqui, item quia tale relictu semper factum videtur spurij filij contemplatione, cum aliter nepotes non coniungantur aucto. accedat, quod vbi nepotibus relinquitur, tunc patri vius finit, vt acquiritur, atque ita utilitas relicti contra legis intentionem patri spurio acquiritur.

Communis tamen, & verior est opinio, quod